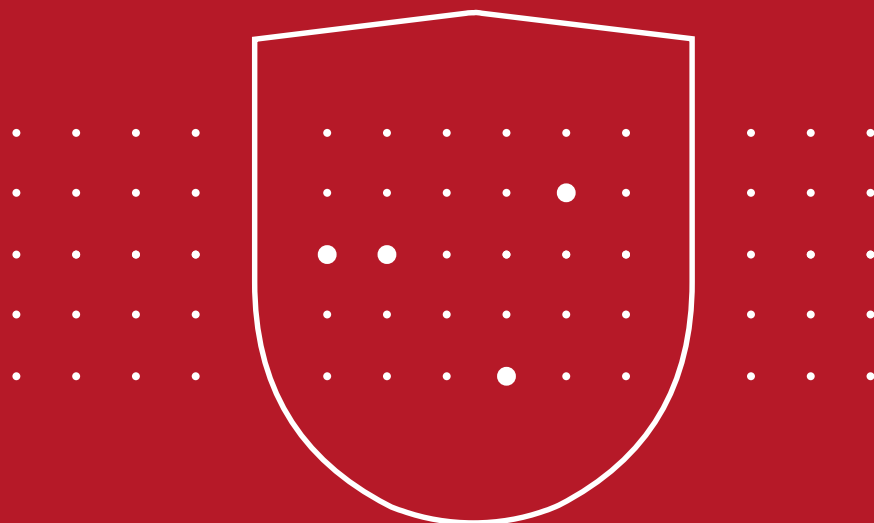

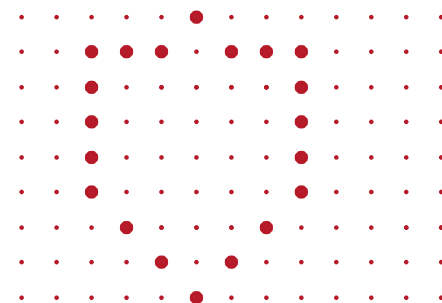

Polski Fundusz Rozwoju

Przewodnik Antykryzysowy dla Przedsiębiorców

Tarcza
Antykryzysowa

Spis treści

Słowo wstępu

Część 1: Rozwiązania Tarczy Antykryzysowej

Bezpieczeństwo miejsc pracy	8
Poprawa płynności finansowej.....	33
Przesunięcie niektórych obowiązków	42
Wydłużenie terminów ważności zaświadczeń i zezwoleń	46
Ułatwienie działania spółkom i innym podmiotom kolegialnym	53
Zmiany w funkcjonowaniu wymiaru sprawiedliwości	57
Zmiany ważne dla niektórych rodzajów działalności i branż	61
Inne rozwiązania antykryzysowe	74
Instrumenty wsparcia dla samorządów.....	80

Część 2: Finansowanie i doradztwo Grupy PFR

Nowe instrumenty wsparcia dla firm oferowane przez Polski Fundusz Rozwoju... 90	90
Tarcza Finansowa PFR dla Mikrofirm oraz Małych i Średnich Firm	95
Tarcza Finansowa PFR dla Dużych Firm	103
Instrumenty finansowe Banku Gospodarstwa Krajowego	114
Instrumenty finansowe Agencji Rozwoju Przemysłu.....	120
Instrumenty finansowe Korporacji Ubezpieczeń Kredytów Eksportowych.....	123
Faktoring KUKE Finance.....	128
Doradztwo Polskiej Agencji Inwestycji i Handlu	131
Finansowanie Polskiej Agencji Rozwoju Przedsiębiorczości.....	138
Inwestycje kapitałowe PFR Ventures	146

Część 3: Jak dostosować się do otoczenia w czasach pandemii

Jak zabezpieczyć firmę w czasach kryzysu.....	149
Jak zorganizować firmę w czasach zmian i epidemii	153
Zarządzanie zasobami ludzkimi i narzędzia do pracy zdalnej	159
Zarządzanie zmianą	172
Zarządzanie procesami biznesowymi i operacjami	177
Zarządzanie łańcuchem dostaw.....	179
Zarządzanie komunikacją wewnętrzną i zewnętrzną	185

Część 4: Gdzie szukać informacji

Gdzie szukać wsparcia? Lista źródeł.....	190
--	-----

Mateusz Morawiecki

Prezes Rady Ministrów

Szanowni Państwo,

Wystarczyło kilka tygodni, żeby cały świat mierzył się dziś z sytuacją bez precedensu w swojej historii gospodarczej i społecznej. Obecny kryzys o charakterze globalnym dotknął wszystkiego, co najcenniejsze dla każdego z nas, dla naszych rodzin, naszego życia społecznego i gospodarczego. Koronawirus sięgnął jednocześnie po nasze bezpieczeństwo zdrowotne i ekonomiczne.

Jednak ten kryzys minie. Może za kwartał, może za pół roku.

I zapewne świat nie będzie taki, jaki był. Priorytetem dla nas wszystkich musi być dziś utrzymanie powiązań gospodarczych, ochrona miejsc pracy i późniejszy szybki powrót polskich firm na ścieżkę rozwoju.

Pozostając gospodarką otwartą, widzimy jak wiele zależy od nas samych. Hasło „coraz więcej polskiej gospodarki w polskiej gospodarce” nabiera realnej wartości i sensu w zderzeniu z prawdziwym kryzysem. Bądźmy teraz odpowiedzialni i zjednoczeni. Sytuacja wymaga od nas wszystkich szczególnej troski o polskie przedsiębiorstwa i ich pracowników.

Z tą myślą zaprojektowaliśmy rozwiązania zawarte w Tarczy Antykryzysowej. Przez ostatnie 5 lat pracowaliśmy nad tym, by uzdrowić finanse publiczne, uszczelnić system podatkowy, poprawić polskim firmom otoczenie biznesowe. Pokazywaliśmy, że polityka gospodarcza i polityka społeczna nie są przeciwstawne, że trzeba na nie patrzeć łącznie. Dziś mamy determinację i rozwiązania, które pomogą jak największej liczbie polskich pracodawców i pracowników przetrwać ten wielki czas próby dla naszego kraju i naszej przyszłości.

Mateusz Morawiecki

Premier RP

Bieżące informacje na oficjalnej stronie rządowej: <https://gov.pl/TarczaAntykryzysowa>

Paweł Borys

Prezes Zarządu PFR S.A.

Szanowni Państwo,

w związku z trwającą pandemią wirusa COVID-19 większość głównych gospodarek na świecie znalazła się w bezprecedensowo trudnej sytuacji. Restrykcje zdrowotne wprowadzone w Chinach spowodowały spadek popytu na towary i usługi w tym regionie oraz nastąpiły istotne utrudnienia w funkcjonowaniu łańcuchów dostaw z Azji. Niestety w ślad za wybuchem epidemii we Włoszech, a następnie większości krajów Europy i Ameryki Północnej, nastąpił olbrzymi szok gospodarczy o wymiarze światowym.

Trwająca pandemia gospodarcza wpływa na szybki spadek konsumpcji, inwestycji, handlu oraz produkcji. Szereg branż w Europie z dnia na dzień straciła przychody, a w wielu z nich doszło do znaczącego ograniczenia działalności w związku z walką o zdrowie ludzi i przeciwdziałaniem pandemii groźnej choroby COVID-19. W ciągu zaledwie kilku tygodni wszystkie główne gospodarki na świecie weszły w fazę recesji, która najsilniej będzie widoczna w drugim i trzecim kwartale tego roku. Aktualne prognozy zakładające opanowanie pandemii wskazują, że odbicie w gospodarce

nastąpi do końca roku, ale obarczone są one całym czasem dużą niepewnością.

W tak trudnych warunkach jednego z największych w historii kryzysów gospodarczych oraz ścisłych restrykcji sanitarnych najważniejsze jest szybkie dostosowanie się do zmieniającego się otoczenia zarówno przez przedsiębiorstwa, jak i samorządy oraz pracowników. Ważne jest zarządzanie antykryzysowe. Niezbędne jest także wsparcie ze strony państwa i jego instytucji. Dzięki temu możemy solidarnie przejść przez ten kryzys, robiąc wszystko co możliwe,

aby zapewnić kontynuację działalności firm oraz ochronę miejsc pracy.

W związku z walką z pandemią COVID-19 Premier Mateusz Morawiecki zaproponował pakiet działań osłonowych dla gospodarki, tzw. Tarczę Antykryzysową, która 31 marca br. została przyjęta przez Parlament Rzeczypospolitej Polskiej w formie specustawy. Tarcza zawiera szereg ważnych rozwiązań wsparcia finansowego dla firm, dopłat do miejsc pracy, zwolnień ze składek na ubezpieczenia społeczne, czy odsunięcia wielu obowiązków administracyjnych. Dofinansowanie miejsc pracy na postojowym lub w obniżonym wymiarze czasu pracy pozwala firmie zredukować koszty pracy od 60% do nawet 75%, co jest bardziej opłacane, niż ponoszenie kosztów zwolnień pracowników, a w przyszłości szkoleń i rekrutacji. Obecna sytuacja pandemii jest bezprecedensowa i dotyka tak wielu obszarów, że sama Tarcza jest również bardzo kompleksowym zbiorem regulacji przeciwdziałających skutkom coronawirusa dla życia gospodarczego i społecznego. Wszystkie główne rozwiązania Tarczy opisane zostały w tym Przewodniku, aby ułatwić Państwu ich szybkie wykorzystanie.

Istotną rolę we wspieraniu finansowania przedsiębiorstw mają także polskie instytucje rozwojowe skupione w Grupie Polskiego Funduszu Rozwoju. Dostarczamy szereg rozwiązań finansowych i doradczych wspierających firmy, samorządy i pracowników. Ważną rolę pełni Bank Gospodarstwa Krajowego, który wystawia dla firm gwarancje zabezpieczające do 80% wartości kredytu. Dzięki temu powinien być on łatwo dostępny dla przedsiębiorstw. KUKE ubezpiecza obrót handlowy i pomaga w finansowaniu eksportu. ARP udostępnia pożyczki dla małych i średnich firm oraz preferencyjny leasing dla branży transportowej. PARP dofinansowanie w postaci dotacji, a PAIH obsługę inwestycji. PFR z kolei umożliwia finanso-

wanie w postaci obejmowania udziałów lub akcji, obligacji lub pożyczek. Więcej informacji dostępnych jest w Przewodniku oraz na naszej stronie www.pfr.pl, a na pytania mogą odpowiedzieć także nasi konsultanci w ramach centrum doradztwa dla przedsiębiorstw poprzez stronę internetową lub telefonicznie. Zapraszamy do kontaktu.

Życie społeczne i gospodarcze w czasach pandemii wymaga także dostosowania się do nowego, nieznanego wcześniej otoczenia. Nie wiemy jak długo ograniczenia zdrowotne będą nas dotykały. Celem ułatwienia polskim przedsiębiorstwom, samorządom i pracownikom dostosowania się do nowego otoczenia zawarliśmy w Przewodniku także praktyczne porady, dotyczące pracy zdalnej, zasad sanitarnych, czy korzystania z narzędzi cyfrowych. Ograniczenia zdrowotne mogą trwać dłużej, więc warto zapewnić funkcjonowanie firm przy wykorzystaniu nowoczesnych narzędzi czy właściwych rygorów sanitarnych pracy. Warto rozwijać sprzedaż w kanałach internetowych czy budować platformy do komunikacji i pracy zdalnej. Te działania nie zastąpią spadających przychodów, ale mogą łagodzić ich skutki i pozwolić na szybszy powrót do pełnej aktywności po zahamowaniu pandemii. Mamy nadzieję, że tych kilka prostych wskazówek będzie dla Państwa przydatne.

Jesteśmy z Wami i życzymy zdrowia!

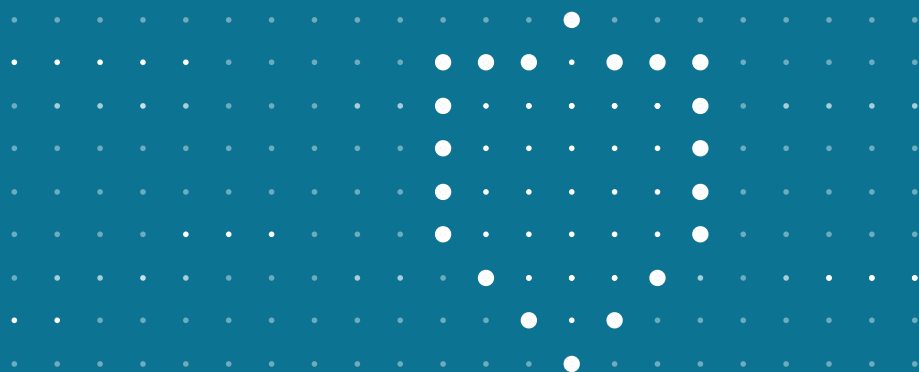
Z wyrazami szacunku,

Paweł Borys

Prezes Zarządu PFR S.A.

Część 1: Rozwiązania Tarczy Antykryzysowej

Część 1: Rozwiązania Tarczy Antykryzysowej

Wsparcie dla przedsiębiorstw i pracowników

Jednym z głównych elementów tzw. Tarczy Antykryzysowej są rozwiązania osłonowe dla pracodawców i pracowników, które mają pozwolić firmom przetrwać na rynku i ochronić istniejące miejsca pracy. Mają one pozwolić na obniżenie kosztów pracy i umożliwić kontynuowanie działalności gospodarczej mimo trudności wywołanych pandemią COVID-19. Na wsparcie liczyć mogą zarówno mali, jak i duzi przedsiębiorcy, prowadzący jednoosobową działalność oraz osoby zatrudnione na podstawie umów cywilnoprawnych. Poniżej przedstawiamy podsumowanie najważniejszych rozwiązań przewidzianych w Nowelizacji Ustawy COVID-19, opracowanych przez Jadwigę Emilewicz, Minister Rozwoju. Te o najbardziej doniosłym znaczeniu opisujemy w szczegółach, wskazując, kto jest ich adresatem i jakie warunki musi spełnić, aby z nich skorzystać. Inne, ze względu na objętość tego materiału, jedynie sygnalizujemy.

Część 1: Rozwiązania Tarczy Antykryzysowej

Bezpieczeństwo miejsc pracy

Poniżej prezentujemy kilkanaście rozwiązań mających wesprzeć firmy w związku z COVID-19. Są to głównie rozwiązania finansowe – dzięki nim do przedsiębiorców może trafić w najbliższym czasie dodatkowo ok.

30 mld zł (zarówno w formie wsparcia, jak i zwolnienia z danin publicznych). Warto zapoznać się z nimi przed podjęciem decyzji o ewentualnym zwolnieniu pracownika, która w dłuższym okresie może okazać się niekorzystna, skutkując brakiem wykwalifikowanych rąk do pracy. Przykładowo dzięki objęciu go przestoje ekonomicznym czy obniżeniu wymiaru czasu pracy, można przez kilka najbliższych miesięcy obniżyć koszty jego zatrudnienia nawet o 60-75%.

Rozwiązania nakierowane na uelastycznienie zatrudnienia

Pracodawcy bez względu na to, ilu pracowników zatrudniają, spełniający określone kryteria (spadek obrotów w następstwie wystąpienia

COVID-19, brak zaległości w regulowaniu zobowiązań publicznoprawnych na zasadach wskazanych poniżej), mogą:

- ▶ ograniczyć minimalny okres nieprzerwanego **odpoczynku** pracownika – dobowy z 11 do 8 godzin i tygodniowy z 35 do 32 godzin obejmujących co najmniej 8 godzin nieprze-

rwanego odpoczynku dobowego; przy czym w zakresie odpoczynku dobowego pracownikowi przysługuje równoważny okres odpoczynku w wymiarze różnicy między 11 godzinami a liczbą godzin krótszego wykorzystanego przez pracownika okresu odpoczynku; takiego równoważnego okresu odpoczynku pracodawca powinien udzielić pracownikowi w okresie nie dłuższym niż 8 tygodni;

- ▶ **wprowadzić system równoważnego czasu pracy**, w którym możliwe jest wydłużenie dobowego wymiaru czasu pracy, nie więcej jednak niż do 12 godzin (bez konieczności spełniania dodatkowych kryteriów związanych z rodzajem pracy czy jej organizacją) **w okresie rozliczeniowym nieprzekraczającym 12 miesięcy**; przedłużony dobowy wymiar czasu pracy powinien być równoważony krótszym dobowym wymiarem czasu pracy w niektórych dniach lub dniami wolnymi od pracy; wprowadzenie tego rozwiązania wymagać będzie jednak zawarcia porozumienia ze związkami zawodowymi lub przedstawicielami pracowników wyłonionymi w trybie przyjętym u danego pracodawcy;
- ▶ **stosować mniej korzystne warunki zatrudnienia pracowników niż wynikające z umów o pracę** w zakresie i przez czas uzgodniony w porozumieniu ze związkami zawodowymi lub przedstawicielami pracowników wyłonionymi w trybie przyjętym u danego pracodawcy.

Jeżeli u pracodawcy nie działa zakładowa organizacja związkowa w przypadku trudności w przeprowadzeniu wyborów przedstawicieli pracowników z powodu COVID-19, w szczególności wywołanych nieobecnością pracowników, trwającym przestojem lub wykonywaniem przez część pracowników pracy zdalnej, porozumienie to może być zawarte z przed-

stawicielami pracowników wybranymi przez pracowników uprzednio dla innych celów przewidzianych w przepisach prawa pracy.

Dwa pierwsze rozwiązania umożliwić mają pracodawcy elastyczną organizację czasu pracy pracowników stosownie do bieżących potrzeb firmy, minimalizując ryzyko wystąpienia nadgodzin i naruszenia norm dotyczących czasu pracy i odpoczynku pracowników, gdy potrzeba świadczenia takiej pracy może być okresowo większa.

Wprowadzenie możliwości stosowania mniej korzystnych warunków zatrudnienia – w zakresie i przez czas określony w porozumieniu – ma umożliwić pracodawcy przezwyciężenie trudności finansowych, które wskutek pogłębiania się mogłyby doprowadzić do zaprzestania prowadzenia przez niego działalności gospodarczej lub konieczności ograniczenia zatrudnienia.

Pracodawca, jeśli tak ustali z przedstawicielami zatrudnionych, będzie mógł więc np. czasowo zrezygnować z wypłaty pracownikom niektórych świadczeń lub ograniczyć ich wysokość, w tym wynagrodzeń zasadniczych.

Przykład

Pracodawca wypłaca pracownikom wykonującym pracę w nocy dodatek wysokości 30% stawki godzinowej wynikającej z minimalnego wynagrodzenia i za każdą godzinę nadliczbową, oprócz normalnego wynagrodzenia, dodatek w wysokości 200% wynagrodzenia. Jeśli spełni warunki (spadek obrotów w następstwie wystąpienia COVID-19, brak zaległości w realizacji zobowiązań publicznoprawnych) i zawrze porozumienie ze związkami zawodowymi lub przedstawicielami pracowników, będzie mógł ograniczyć wysokość tych składników wynagrodzenia do wysokości określonej w Kodeksie pracy.

Ważne: Kopię porozumienia pracodawca powinien przekazać właściwemu okręgowemu inspektorowi pracy w terminie 5 dni roboczych od dnia zawarcia.

Warunkiem skorzystania przez pracodawcę z tych rozwiązań jest:

- ▶ odnotowanie przez niego spadku obrotów gospodarczych (rozumianego jako zmniejszenie sprzedaży towarów i usług w ujęciu ilościowym lub wartościowym) nie mniej niż o:
  - 15% obliczony jako stosunek łącznych obrotów w ciągu dowolnie wskazanych dwóch kolejnych miesięcy kalendarzowych przypadających po 1 stycznia 2020 r. do dnia poprzedzającego dzień złożenia wniosku, w porównaniu do łącznych obrotów z analogicznych 2 kolejnych miesięcy 2019 r. (za miesiąc uważa się także 30 kolejno po sobie następujących dni kalendarzowych, w przypadku, gdy dwumiesięczny okres porównawczy rozpoczyna się w trakcie miesiąca kalendarzowego) lub
  - 25% obliczony jako stosunek obrotów z dowolnie wskazanego miesiąca kalendarzowego, przypadającego po 1 stycznia 2020 r. do dnia poprzedzającego dzień złożenia wniosku w porównaniu do obrotów z miesiąca poprzedniego (za miesiąc uważa się także 30 kolejno po sobie następujących dni kalendarzowych, w przypadku gdy okres porównawczy rozpoczyna się w trakcie miesiąca kalendarzowego),
- ▶ niezaleganie do końca III kwartału 2019 r. z zapłatą podatków, składek na ubezpieczenia społeczne, ubezpieczenie zdrowotne, Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych (FGŚP), Fundusz Pracy lub Fundusz Solidarnościowy.

Ostatni warunek nie dotyczy pracodawców będących przedsiębiorcami, w sytuacji gdy:

- ▶ zawarli oni umowę z Zakładem Ubezpieczeń Społecznych (ZUS) lub otrzymali decyzję urzędu skarbowego w sprawie spłaty zadłużenia i terminowo opłacają raty lub korzystają z odroczenia terminu płatności albo
- ▶ zaległości w opłacaniu tych płatności (z wyjątkiem zobowiązań podatkowych i składek na Fundusz Solidarnościowy) powstały w okresie spadku obrotów gospodarczych, a przedsiębiorca dołączył do wniosku o przyznanie świadczeń plan spłaty zadłużenia uprawdopodobniający poprawę jego kondycji finansowej i pełną spłatę zaległości wraz z kopią wniosku do ZUS o rozłożenie na raty należności z tytułu tych składek lub o odroczenie płatności tych składek.

Ważne: Przedsiębiorcą jest osoba fizyczna, osoba prawna lub jednostka organizacyjna niebędąca osobą prawną, której odrębna ustawa przyznaje zdolność prawną, wykonująca działalność gospodarczą. Przedsiębiorcami są także wspólnicy spółki cywilnej w zakresie wykonywanej przez nich działalności gospodarczej.

Dofinansowanie wynagrodzeń pracowników objętych przestojem ekonomicznym lub obniżonym czasem pracy – można zredukować koszty nawet o 80%

Przedsiębiorcy, którzy w następstwie wystąpienia COVID-19 odnotują spadek obrotów gospodarczych, są uprawnieni do wprowadzenia **przestoju ekonomicznego lub obniżenia wymiaru czasu pracy dla zatrudnionych**. A co za tym idzie, do wystąpienia o **dofinansowanie z FGŚP wynagrodzeń** tych osób oraz **środków na opłacanie składek na ubezpieczenia społeczne należnych od pracodawcy od tych świadczeń**. Takie rozwiązanie będzie przysługiwać przez 3 miesiące od daty złożenia wniosku.

Powyższe rozwiązanie jest niezwykle korzystne dla firmy w sytuacji, gdy chce ona zdecydowanie obniżyć koszty zatrudnienia (nawet o ok. 80 proc.), nie chcąc się rozstawać z osobami świadczącymi pracę – zwolnienie wiąże się z określonymi kosztami oraz z tym, że wykwalifikowany pracownik nie będzie dostępny dla firmy, gdy wróci ona do warunków normalnego funkcjonowania. Dotyczy to przedsiębiorców:

- ▶ którzy odnotują spadek obrotów gospodarczych (rozumiany jako zmniejszenie sprzedaży towarów i usług w ujęciu ilościowym lub wartościowym) nie mniej niż o:
  - 15% obliczonych jako stosunek łącznych obrotów w ciągu dowolnie wskazanych dwóch kolejnych miesięcy kalendarzowych, przypadających po 1 stycznia 2020 r. do dnia poprzedzającego dzień złożenia wniosku w porównaniu do łącznych obrotów z analogicznych dwóch miesięcy 2019 r. (za miesiąc

uważa się także 30 kolejno po sobie następujących dni kalendarzowych, w przypadku gdy dwumiesięczny okres porównawczy rozpoczyna się w trakcie miesiąca kalendarzowego) lub

- 25% obliczonych jako stosunek obrotów z dowolnie wskazanego miesiąca kalendarzowego po 1 stycznia 2020 r. do dnia poprzedzającego dzień złożenia wniosku w porównaniu do obrotów z miesiąca poprzedniego (za miesiąc uważa się także 30 kolejno po sobie następujących dni kalendarzowych, w przypadku gdy okres porównawczy rozpoczyna się w trakcie miesiąca kalendarzowego),
- ▶ w stosunku do których nie zachodzą przesłanki zgłoszenia wniosku o upadłość,
- ▶ którzy nie zalegali do końca III kwartału 2019 r. z zapłatą podatków, składek na ubezpieczenia społeczne, ubezpieczenie zdrowotne, Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych, Fundusz Pracy lub Fundusz Solidarnościowy.

Ostatni warunek nie dotyczy pracodawców będących przedsiębiorcami, w sytuacji gdy:

- ▶ zawarli oni umowę z ZUS lub otrzymali decyzję urzędu skarbowego w sprawie spłaty zadłużenia i terminowo opłacają raty lub korzystają z odroczenia terminu płatności albo
- ▶ zaległości w opłacaniu tych płatności (z wyjątkiem zobowiązań podatkowych i składek na Fundusz Solidarnościowy) powstały w okresie spadku obrotów gospodarczych, a przedsiębiorca dołączył do wniosku o przyznanie świadczeń plan spłaty zadłużenia uprawdopodobniający poprawę jego kondycji finansowej i pełną spłatę zaległości wraz z kopią wniosku do ZUS o rozłożenie na raty należności z tytułu tych składek lub o odroczenie płatności tych składek.

Kto może być objęty przestojem ekonomicznym albo obniżonym czasem pracy?

Przestojem ekonomicznym albo obniżonym czasem pracy mogą być objęci:

- ▶ pracownicy, czyli osoby zatrudnione na podstawie stosunku pracy,
- ▶ osoby zatrudnione na podstawie umowy o pracę nakładczą,
- ▶ osoby zatrudnione na podstawie umowy zlecenia albo innej umowy o świadczenie usług, do której zgodnie z kodeksem cywilnym stosuje się przepisy dotyczące zlecenia, albo które wykonują pracę zarobkową na podstawie innej niż stosunek pracy na rzecz pracodawcy będącego rolniczą spółdzielnią produkcyjną lub inną spółdzielnią zajmującą się produkcją rolną, jeżeli z tego tytułu podlegają obowiązkowi ubezpieczeń emerytalnemu i rentowemu, z wyjątkiem pomocy domowej zatrudnionej przez osobę fizyczną.

Warunki i tryb wykonywania pracy w okresie przestoju ekonomicznego lub obniżonego wymiaru czasu pracy powinny być ustalone w porozumieniu zawartym między pracodawcą a związkami zawodowymi albo gdy takich związków w firmie nie ma, z przedstawicielami pracowników wyłonionymi w trybie przyjętym u tego pracodawcy. Jeżeli u pracodawcy nie działa zakładowa organizacja związkowa, w przypadku trudności w przeprowadzeniu wyborów przedstawicieli pracowników z powodu COVID-19, w szczególności wywo-

łanych nieobecnością pracowników, trwającym przestojem lub wykonywaniem przez część pracowników pracy zdalnej, porozumienie to może być zawarte z przedstawicielami pracowników wybranymi przez pracowników uprzednio dla innych celów przewidzianych w przepisach prawa pracy.

Kopię takiego porozumienia pracodawca ma obowiązek przekazać właściwemu okręgowemu inspektorowi pracy w terminie 5 dni roboczych od dnia zawarcia porozumienia.

Jaka powinna być treść porozumienia?

W porozumieniu strony powinny określić co najmniej:

- ▶ grupy zawodowe objęte przestojem ekonomicznym lub obniżonym wymiarem czasu pracy,
- ▶ obniżony wymiar czasu pracy obowiązujący pracowników,
- ▶ okres, przez jaki obowiązują rozwiązania dotyczące przestoju ekonomicznego lub obniżonego wymiaru czasu pracy.

Ważne: Przy ustalaniu warunków i trybu wykonywania pracy w okresie przestoju ekonomicznego lub obniżonego wymiaru czasu pracy nie stosuje się art. 42 § 1-3 Kodeksu pracy, czyli przepisów dotyczących zmiany warunków zatrudnienia w trybie wypowiedzenia warunków pracy i płacy. Oznacza to, że pracodawca nie będzie musiał składać pracownikom tzw. wypowiedzeń zmieniających ani zawierać z nimi dodatkowych indywidualnych porozumień w celu wdrożenia uzgodnionych rozwiązań.

Pracownicy objęci:

- ▶ **przestojem ekonomicznym** – mają za ten czas otrzymać wynagrodzenie obniżone maksymalnie o 50%, ale nie niższe niż minimalne wynagrodzenie za pracę (obecnie 2600 zł brutto) z uwzględnieniem wymiaru czasu pracy. Wynagrodzenie to może zostać dofinansowywane ze środków FGŚP w wysokości 50% minimalnego wynagrodzenia za pracę oraz powiększone o składki na ubezpieczenie społeczne należne od pracodawcy od części finansowanego wynagrodzenia.
- ▶ **skróconym wymiarem czasu pracy** – mają za ten czas otrzymywać wynagrodzenie obniżone proporcjonalnie do czasu pracy (przedsiębiorca może ograniczyć wymiar czasu pracy o 20% – nie więcej niż do 0,5 etatu), nie mniej jednak niż minimalne wynagrodzenie za pracę z uwzględnieniem wymiaru czasu pracy. Wynagrodzenie to może zostać dofinansowywane ze środków FGŚP do 50%, nie więcej jednak niż do kwoty odpowiadającej 40% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia z poprzedniego kwartału ogłaszanego przez Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego (GUS) na podstawie przepisów o emery-

turach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, obowiązującego na dzień złożenia wniosku. Dofinansowanie obejmuje również składki na ubezpieczenie społeczne należne od pracodawcy od części finansowanego wynagrodzenia.

Przykład

Pracodawca skrócił czas pracy pracownika o 20% i o tyle samo zmniejszył jego wynagrodzenie. Zamiast 5 000 zł pracownik zarabia teraz 4 000 zł. Łączny koszt zatrudnienia takiego pracownika (ze składkami na ubezpieczenie społeczne) wynosił dla firmy przed zmianą 6 000 zł, a po zmianie nieco ponad 4800 zł.

Do obniżonego wynagrodzenia pracodawca może dostać dofinansowanie w wysokości 2 000 zł oraz składki na ubezpieczenie, które powinien zapłacić (ok. 400 zł). Oznacza to, że łącznie za takiego pracownika otrzyma on ok. 2400 zł, a sam zapłaci także ok. 2400 zł (łączny koszt to wspomniane 4800 zł).

Taka sytuacja oznacza, że łączny koszt zatrudnienia takiego pracownika maleje dla firmy o ok. 60 proc. – z kwoty 6 000 zł miesięcznie do 2400 zł.

Przykład

Pracodawca skrócił czas pracy pracownika o 20% i o tyle samo zmniejszył jego wynagrodzenie. Zamiast 10 000 zł pracownik zarabia teraz 8 000 zł.

Do obniżonego wynagrodzenia pracodawca może dostać dofinansowanie w wysokości ok. 2100 zł oraz składki na ubezpieczenie, które powinien zapłacić od tej kwoty (ok. 500 zł). Kwota ta nie stanowi połowy

wynagrodzenia, jakie firma płaci pracownikowi (czyli 4 000 zł), dlatego że istnieje ograniczenie takiego wsparcia ze strony państwa do wysokości 40% wskazanego powyżej przeciętnego wynagrodzenia.

Przykład

Pracodawca objął pracownika przestojem ekonomicznym. Pracownik zarabiał 5 000 zł, a łączny koszt zatrudnienia takiego pracownika (ze składkami na ubezpieczenie społeczne) wynosił dla firmy 6 000 zł.

W momencie objęcia pracownika przestojem firma może obniżyć jego wynagrodzenie do wynagrodzenia minimalnego, tj. 2600 zł. W takiej sytuacji otrzyma dofinansowanie z FGŚP w wysokości 1300 zł oraz składki na ubezpieczenia społeczne należne od niej za pracownika (ok. 250 zł). Sama zapłaci 1300 zł i należne składki.

W takiej sytuacji koszt zatrudnienia takiego pracownika maleje dla firmy z 6 000 zł miesięcznie do ok. 1550 zł, tj. o ok. 75 proc.

Ważne: Przedsiębiorca nie otrzyma dofinansowania do wynagrodzeń pracowników, których wynagrodzenie uzyskane w miesiącu poprzedzającym miesiąc, w którym złożył wniosek o taką pomoc było wyższe niż 300% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia z poprzedniego kwartału ogłaszanego przez Prezesa GUS na podstawie przepisów o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, obowiązującego na dzień złożenia wniosku, czyli obecnie blisko 15,6 tys. zł.

Świadczenia z FGŚP będą przyznawane na okres do 3 miesięcy, przy czym Rada Ministrów będzie mogła rozporządzeniem wydłużyć ten okres. Z tego typu pomocy (na tych samych pracowników) przedsiębiorca skorzystać może tylko raz. Może on bowiem otrzymać pomoc z FGŚP wyłącznie w przypadku, gdy nie uzyskał pomocy w odniesieniu do tych samych pracowników w zakresie takich samych tytułów wypłat na rzecz ochrony miejsc pracy.

Wniosek o przyznanie świadczeń wraz z niezbędnymi do zawarcia umowy o wypłatę świadczeń dokumentami i oświadczeniami przedsiębiorca składa **do Wojewódzkiego Urzędu Pracy**.

Przedsiębiorca, który otrzymał dofinansowanie z FGŚP, nie może wypowiedzieć umowy o pracę pracownikom, w stosunku do których korzysta z dofinansowania z przyczyn niedotyczących pracownika w okresie dofinansowania oraz w okresie lub w okresach przypadających bezpośrednio po okresie lub okresach dofinansowania – nie dłużej jednak niż przez łączny okres 3 miesięcy.

Świadczenie postojowe dla jednoosobowych przedsiębiorców oraz osób zatrudnionych na umowach cywilnoprawnych – 2080 zł

Osoby prowadzące pozarolniczą działalność gospodarczą oraz osoby zatrudnione na umowach cywilnoprawnych mogą skorzystać ze wsparcia w formie **świadczenia postojowego**, jeżeli nie podlegają ubezpieczeniom społecznym z innego tytułu. Świadczenie to będzie im przysługiwać, jeśli w następstwie

wystąpienia COVID-19 dojdzie do przestoju w prowadzeniu działalności – odpowiednio przez osobę prowadzącą pozarolniczą działalność gospodarczą albo przez zleceniodawcę lub zamawiającego, z którymi została zawarta umowa cywilnoprawna.

Świadczenie postojowe mogą otrzymać:

- ▶ **osoby prowadzące pozarolniczą działalność gospodarczą**, jeżeli m.in.:
  - rozpoczęły prowadzenie działalności gospodarczej przed 1 lutego 2020 r., oraz
  - nie zawiesiły prowadzenia tej działalności, a przychód uzyskany w miesiącu poprzedzającym miesiąc złożenia wniosku o świadczenie postojowe był o co najmniej 15% niższy od przychodu uzyskanego w miesiącu wcześniejszym oraz nie był wyższy niż 300% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia z poprzedniego kwartału ogłaszanego przez Prezesa GUS na podstawie przepisów o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, obowiązującego na dzień złożenia wniosku, czyli obecnie blisko 15,6 tys. zł,
  - zawiesiły prowadzenie działalności po 31 stycznia 2020 r., a przychód uzyskany w miesiącu poprzedzającym miesiąc złożenia wniosku o świadczenie postojowe nie był wyższy od podanej wyżej kwoty przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia,
  - nie podlegają ubezpieczeniom społecznym z innego tytułu.

Ważne: Warunków tych nie muszą spełniać osoby prowadzące pozarolniczą działalność gospodarczą, rozliczające się w formie karty podatkowej, korzystające ze zwolnienia VAT.

- ▶ **osoby wykonujące umowy cywilnoprawne** (tj. wykonujący pracę na podstawie umowy agencyjnej, umowy zlecenia, innej umowy o świadczenie usług, do której zgodnie z Kodeksem cywilnym stosuje się przepisy dotyczące zlecenia albo umowy o dzieło), jeżeli m.in.:
  - umowa cywilnoprawna została zawarta przed 1 lutego 2020 r.,
  - przychód z umowy cywilnoprawnej uzyskany w miesiącu poprzedzającym miesiąc, w którym złożono wniosek o świadczenie postojowe, nie był wyższy niż 300% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia z poprzedniego kwartału ogłaszanego przez Prezesa GUS na podstawie przepisów o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, obowiązującego na dzień złożenia wniosku, czyli obecnie blisko 15,6 tys. zł,
  - nie podlegają ubezpieczeniom społecznym z innego tytułu.

Kto może liczyć na świadczenie postojowe?

Świadczenie to przysługuje osobom zamieszkującym w Polsce, jeżeli są:

- ▶ obywatelami Rzeczypospolitej Polskiej (RP) lub
- ▶ posiadającymi prawo pobytu lub prawo stałego pobytu na terytorium RP obywatelami państw członkowskich Unii Europejskiej, państw członkowskich Europejskiego Porozumienia o Wolnym Handlu (EFTA) – strony umowy o Europejskim Obszarze Gospodarczym lub Konfederacji Szwajcarskiej, lub
- ▶ cudzoziemcami legalnie przebywającymi na terytorium RP.

Świadczenie postojowe będzie wypłacane jednorazowo w wysokości **80% minimalnego wynagrodzenia** obowiązującego w 2020 r., czyli w wysokości **2080 zł**.

Jednak w przypadku, gdy suma przychodów z umów cywilnoprawnych uzyskana w miesiącu poprzedzającym miesiąc, w którym złożono wniosek o świadczenie postojowe, wynosi mniej niż 50% minimalnego wynagrodzenia za pracę obowiązującego w 2020 r. (1300 zł), świadczenie postojowe przysługuje w wysokości sumy wynagrodzeń z tytułu wykonywania tych umów.

Drugi wyjątek dotyczy osób prowadzących pozarolniczą działalność gospodarczą, rozliczających się w formie karty podatkowej i korzystających ze zwolnienia z VAT. Im świadczenie postojowe przysługiwać będzie w wysokości 50% kwoty minimalnego wynagrodzenia za pracę obowiązującego w 2020 r., czyli w wysokości **1300 zł**.

Świadczenie postojowe nie będzie oskładkowane i opodatkowane, będzie to zatem kwota „do ręki” wypłacana na konto.

Wniosek o świadczenie postojowe osoby uprawnione składać będą **do ZUS** (osoby wykonujące umowę cywilnoprawną za pośrednictwem odpowiednio zleceniodawcy lub zamawiającego), który powinien wypłacić świadczenie niezwłocznie po wyjaśnieniu ostatniej okoliczności niezbędnej do jego przyznania.

Ważne: Wnioski o świadczenie postojowe mogą być złożone do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych najpóźniej w terminie 3 miesięcy od miesiąca, w którym został zniesiony ogłoszony stan epidemii.

Będzie on mógł być złożony w formie dokumentu papierowego albo elektronicznego opatrzonego kwalifikowanym podpisem elektronicznym, podpisem zaufanym albo podpisem osobistym, za pomocą profilu informacyjnego utworzonego w systemie teleinformatycznym udostępnionym przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych.

Jaka będzie treść wniosku o świadczenie postojowe?

Wniosek powinien zawierać:

1. dane osoby uprawnionej:

- imię i nazwisko,
- numer PESEL, a jeżeli nie nadano tego numeru, serię i numer dowodu osobistego lub numer paszportu – w przypadku osób wykonujących umowę cywilnoprawną,
- numer NIP, a jeżeli nie nadano tego numeru, numery PESEL i REGON w przypadku osób prowadzących pozarolniczą działalność gospodarczą,
- adres do korespondencji w przypadku osób wykonujących umowę cywilnoprawną,
- nazwę skróconą płatnika składek w przypadku osób prowadzących pozarolniczą działalność;

2. wskazanie rachunku płatniczego osoby uprawnionej prowadzonego w kraju lub wydanego w kraju instrumentu płatniczego;

3. dane odpowiednio zleceniodawcy albo zamawiającego, za pośrednictwem którego składany jest wniosek:

- imię i nazwisko, nazwę skróconą,
- numer NIP, a jeżeli nie nadano tego numeru – numery PESEL i REGON,
- adres do korespondencji;

4. oświadczenie osoby prowadzącej pozarolniczą działalność gospodarczą potwierdzające:

- uzyskanie w miesiącu poprzedzającym miesiąc, w którym został złożony wniosek o świadczenie postojowe przychodu nie wyższego niż 300% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia z poprzedniego kwartału ogłaszanego przez Prezesa GUS,
- przestój w prowadzeniu działalności,
- uzyskanie w miesiącu poprzedzającym miesiąc złożenia wniosku o świadczenie postojowe przychodu o co najmniej 15% niższego od przychodu uzyskanego w miesiącu poprzedzającym ten miesiąc, jeżeli nie zawiesiła prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej;

5. inne informacje niezbędne do ustalenia prawa do świadczenia postojowego;

6. podpis wnioskodawcy.

Do wniosku osoby wykonującej umowę cywilnoprawną zleceniodawca lub zamawiający powinien dołączyć:

1. oświadczenie potwierdzające:

- niedojście do skutku lub ograniczenie wykonywania umowy cywilnoprawnej z powodu przestoju w prowadzeniu działalności zleceniodawcy lub zamawiającego,
- datę zawarcia i wysokość wynagrodzenia z tytułu umowy cywilnoprawnej,

- uzyskanie przez osobę wykonującą umowę cywilnoprawną w miesiącu poprzedzającym miesiąc, w którym został złożony wniosek o świadczenie postojowe, przychodu nie wyższego niż 300% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia z poprzedniego kwartału ogłaszanego przez Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego na podstawie przepisów o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, obowiązującego na dzień złożenia wniosku,

- otrzymanie oświadczenia od osoby wykonującej umowę cywilnoprawną, że nie podlega ubezpieczeniom społecznym z innego tytułu oraz o wysokości uzyskanych przychodów z innych umów cywilnoprawnych;

2. kopię umowy cywilnoprawnej.

Ważne: Od decyzji o odmowie prawa do świadczenia postojowego przysługuje odwołanie do właściwego sądu w terminie i według zasad określonych w przepisach Kodeksu postępowania cywilnego dla postępowań w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych.

Dofinansowanie do wynagrodzeń pracowników – dodatkowe wsparcie dla mikro, małych i średnich przedsiębiorstw, które zanotowały wysoki spadek obrotów

Przedsiębiorcy zatrudniający do 249 osób, którzy odnotują wysoki spadek obrotów (co najmniej 30% – rozumiany jako zmniejszenie sprzedaży towarów i usług w ujęciu ilościowym lub wartościowym) w następstwie wystąpienia COVID-19, w ciągu dowolnie wskazanych dwóch kolejnych miesięcy kalendarzowych 2020 r. w porównaniu do analogicznych dwóch miesięcy 2019 r. (za miesiąc uważa się także 30 kolejno po sobie następujących dni kalendarzowych, w przypadku gdy dwumiesięczny okres porównawczy rozpoczyna się w trakcie miesiąca kalendarzowego) mogą otrzymać – na podstawie umowy podpisanej ze starostą

– dofinansowanie do wynagrodzeń pracowników oraz składek na ubezpieczenia społeczne od tych wynagrodzeń.

Dofinansowanie przyznaje starosta na podstawie umowy zawartej z przedsiębiorcą. Jego wysokość zależy od wielkości zanotowanego spadku obrotów przez przedsiębiorcę. I tak, będzie ono mogło zostać przyznane, gdy spadek obrotów wyniesie:

- ▶ **co najmniej 30%** – w wysokości nieprzekraczającej kwoty stanowiącej sumę 50% wynagrodzeń poszczególnych pracowników objętych wnioskiem o dofinansowanie wraz ze składkami na ubezpieczenia społeczne należnymi od tych wynagrodzeń, jednak **nie więcej niż 50% kwoty minimalnego wynagrodzenia za pracę**, powiększonego o składki na ubezpieczenia społeczne od pracodawcy, w odniesieniu do każdego pracownika;
- ▶ **co najmniej 50%** – w wysokości nieprzekraczającej kwoty stanowiącej sumę 70% wynagrodzeń poszczególnych pracowników objętych wnioskiem o dofinansowanie wraz ze składkami na ubezpieczenia społeczne należnymi od tych wynagrodzeń, jednak **nie więcej niż 70% kwoty minimalnego wynagrodzenia**, powiększonego o składki na ubezpieczenia społeczne od pracodawcy, w odniesieniu do każdego pracownika;
- ▶ **co najmniej 80%** – w wysokości nieprzekraczającej kwoty stanowiącej sumę 90% wynagrodzeń poszczególnych pracowników objętych wnioskiem o dofinansowanie wraz ze składkami na ubezpieczenia społeczne należnymi od tych wynagrodzeń, jednak **nie więcej niż 90% kwoty minimalnego wynagrodzenia**, powiększonego o składki na ubezpieczenia społeczne od pracodawcy, w odniesieniu do każdego pracownika.

Ważne: Dofinansowanie może być przyznane mikroprzedsiębiorcom, małym oraz średnim przedsiębiorcom od dnia złożenia wniosku na okres nie dłuższy niż trzy miesiące (Rada Ministrów może w drodze rozporządzenia wydłużyć ten okres).

Przykład

Firma zatrudniająca 15 osób odnotowała spadek przychodów sięgający 40 proc. w stosunku do roku poprzedniego. Może ona wystąpić o dofinansowanie zatrudnienia swoich pracowników do urzędu pracy. W takiej sytuacji otrzyma na każdą osobę zatrudnioną przez 3 miesiące kwotę w wysokości 1300 zł (50% płacy minimalnej) oraz ok. 250 zł składek na ubezpieczenie społeczne od tej kwoty. Miesięcznie może zatem liczyć na ok. 23 250 zł, a przez 3 miesiące na blisko 70 tys. zł.

Przykład

Firma zatrudniająca 15 osób odnotowała spadek przychodów sięgający 85 proc. w stosunku do roku poprzedniego. Może ona wystąpić o dofinansowanie zatrudnienia swoich pracowników do urzędu pracy. W takiej sytuacji otrzyma na każdą osobę zatrudnioną przez 3 miesiące kwotę w wysokości 2340 zł (90% płacy minimalnej) oraz ok. 450 zł składek na ubezpieczenie społeczne od tej kwoty. Miesięcznie może zatem liczyć na ok. 42 tys. zł, a przez 3 miesiące na ponad 125 tys. zł.

Wniosek o dofinansowanie przedsiębiorca składa **do powiatowego urzędu pracy** właściwego ze względu na swoją siedzibę lub miejsce wykonywania pracy przez pracowników w terminie 14 dni od dnia ogłoszenia naboru przez dyrektora powiatowego urzędu pracy.

Składając wniosek, będzie zobowiązany złożyć oświadczenie o:

- ▶ wystąpieniu spadku obrotów gospodarczych w określonej wysokości w związku z COVID-19,
- ▶ braku przesłanek do ogłoszenia upadłości,
- ▶ niezaleganiu w regulowaniu zobowiązań podatkowych, składek na ubezpieczenia społeczne, ubezpieczenie zdrowotne, Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych, Fundusz Pracy lub Fundusz Solidarnościowy do końca III kwartału 2019 r.,
- ▶ posiadaniu statusu mikroprzedsiębiorcy, małego lub średniego przedsiębiorcy (w rozumieniu ustawy Prawo przedsiębiorców),
- ▶ zatrudnianiu pracowników objętych wnioskiem,
- ▶ wysokości wynagrodzenia każdego z pracowników objętych wnioskiem i należnych od tego wynagrodzenia składek na ubezpieczenia społeczne,
- ▶ numerze rachunku bankowego albo numerze rachunku prowadzonego w spółdzielczej kasie oszczędnościowo-kredytowej właściwego dla prowadzonej działalności gospodarczej.

Ważne: Przedsiębiorca nie może otrzymać dofinansowania w części, w której te same koszty zostały albo zostaną sfinansowane z innych środków publicznych.

Przedsiębiorca, który otrzyma dofinansowanie, jest obowiązany do zatrudniania pracowników objętych umową podpisaną ze starostą przez okres dofinansowania oraz po zakończeniu dofinansowania przez okres równy temu okresowi. W przypadku niedotrzymania tego warunku otrzymaną pomoc będzie musiał zwrócić – bez odsetek – proporcjonalnie

do okresu nieutrzymania w zatrudnieniu pracownika w terminie 30 dni od dnia doręczenia wezwania starosty.

Dofinansowanie kosztów działalności gospodarczej przedsiębiorców będących osobami fizycznymi, niezatrudniającymi pracowników

Na pomoc w przypadku wysokich spadków obrotów (co najmniej 30% – rozumianego jako zmniejszenie sprzedaży towarów i usług w ujęciu ilościowym lub wartościowym) w następstwie wystąpienia COVID-19 liczyć mogą też przedsiębiorcy – osoby fizyczne niezatrudniające pracowników. Takim osobom starosta może przyznać dofinansowanie części kosztów prowadzenia działalności gospodarczej.

Aby otrzymać wsparcie, muszą odnotować spadek obrotów w ciągu dwóch dowolnie wskazanych kolejnych miesięcy kalendarzowych 2020 r. w porównaniu do analogicznych dwóch kolejnych miesięcy 2019 r. (za miesiąc uważa się także 30 kolejno po sobie następujących dni kalendarzowych, w przypadku gdy dwumiesięczny okres porównawczy rozpoczyna się w trakcie miesiąca kalendarzowego, to jest w dniu innym niż pierwszy dzień danego miesiąca kalendarzowego).

Dofinansowanie będzie mogło zostać przyznane (na maksymalnie 3 miesiące, chyba że Rada Ministrów wydłuży ten okres w drodze rozporządzenia), gdy spadek obrotów wyniesie:

- ▶ **co najmniej 30%** – w wysokości 50% minimalnego wynagrodzenia za pracę miesięcznie, czyli 1300 zł;
- ▶ **co najmniej 50%** – w wysokości 70% minimalnego wynagrodzenia za pracę miesięcznie, czyli 1820 zł;
- ▶ **co najmniej 80%** – w wysokości 90% minimalnego wynagrodzenia za pracę miesięcznie, czyli 2340 zł.

Ważne: Przedsiębiorca jest obowiązany do prowadzenia działalności gospodarczej przez okres, na który przyznane zostało dofinansowanie, oraz po zakończeniu dofinansowania przez okres równy temu okresowi.

Wniosek o dofinansowanie przedsiębiorca składa **do powiatowego urzędu pracy** właściwego ze względu na miejsce prowadzenia działalności gospodarczej w terminie 14 dni od dnia ogłoszenia naboru przez dyrektora powiatowego urzędu pracy. We wniosku oświadcza o:

- ▶ wystąpieniu spadku obrotów gospodarczych w określonej wysokości w związku z COVID-19,
- ▶ braku przesłanek do ogłoszenia upadłości przedsiębiorcy,
- ▶ niezaleganiu w regulowaniu zobowiązań podatkowych, składek na ubezpieczenia społeczne, ubezpieczenie zdrowotne, Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych, Fundusz Pracy lub Fundusz Solidarnościowy do końca III kwartału 2019 r.,
- ▶ przeznaczeniu dofinansowania na koszty prowadzenia działalności gospodarczej,
- ▶ numerze rachunku bankowego albo numerze rachunku prowadzonego w spółdzielczej kasie oszczędnościowo-kredytowej właściwego dla prowadzonej działalności gospodarczej.

Ważne: Przedsiębiorca nie może otrzymać dofinansowania w części, w której te same koszty prowadzenia działalności gospodarczej zostały albo zostaną sfinansowane z innych środków publicznych.

Pożyczki dla mikroprzedsiębiorcy

Mikroprzedsiębiorca, który prowadził działalność gospodarczą przed 1 marca 2020 r., może skorzystać z pożyczki z Funduszu Pracy na pokrycie bieżących kosztów prowadzenia działalności. Pożyczka będzie udzielana przez starostę na podstawie umowy do wysokości 5 tys. zł na okres nie dłuższy niż 12 miesięcy, z karencją w spłacie kapitału wraz z odsetkami przez okres 3 miesięcy od dnia udzielenia pożyczki (Rada Ministrów może przedłużyć ten okres w drodze rozporządzenia). Jej oprocentowanie będzie stałe i będzie wynosiło w skali roku 0,05 stopy redyskonta weksli przyjmowanych przez Narodowy Bank Polski.

Wniosek o pożyczkę mikroprzedsiębiorca składa **do powiatowego urzędu pracy** właściwego ze względu na miejsce prowadzenia działalności gospodarczej po ogłoszeniu naboru przez dyrektora powiatowego urzędu pracy. We wniosku zobowiązany jest podać stan zatrudnienia na dzień 29 lutego 2020 r. w przeliczeniu na pełny wymiar czasu pracy.

Jeśli przez okres 3 miesięcy od dnia udzielenia pożyczki mikroprzedsiębiorca nie zmniejszy stanu zatrudnienia w przeliczeniu na pełny wymiar czasu pracy w stosunku do stanu zatrudnienia na dzień 29 lutego 2020 r., pożyczka wraz z odsetkami na jego wniosek podlega umorzeniu.

Dofinansowanie do wynagrodzeń pracowników zatrudnionych w organizacjach pozarządowych i innych podmiotach prowadzących działalność pożytku publicznego

Organizacje pozarządowe oraz inne podmioty prowadzące działalność pożytku publicznego, które odnotują spadek przychodów z działalności statutowej w następstwie wystąpienia COVID-19, mogą otrzymać – na podstawie umowy zawartej ze starostą – dofinansowanie do wynagrodzeń pracowników oraz należnych od tych wynagrodzeń składek na ubezpieczenia społeczne.

Przez inne podmioty prowadzące działalność pożytku publicznego należy rozumieć:

- ▶ osoby prawne i jednostki organizacyjne działające na podstawie przepisów o stosunku państwa do Kościoła Katolickiego w Rzeczypospolitej Polskiej, o stosunku państwa do innych kościołów i związków wyznaniowych oraz o gwarancjach wolności sumienia i wyznania, jeżeli ich cele statutowe obejmują prowadzenie działalności pożytku publicznego;
- ▶ stowarzyszenia jednostek samorządu terytorialnego;
- ▶ spółdzielnie socjalne;
- ▶ spółki akcyjne i spółki z ograniczoną odpowiedzialnością oraz kluby sportowe będące spółkami działającymi na podstawie przepisów ustawy o sporcie, które nie działają w celu osiągnięcia zysku oraz przeznaczają całość dochodu na realizację celów statutowych oraz nie przeznaczają zysku do podziału między swoich udziałowców, akcjonariuszy i pracowników.

Na kogo przysługuje dofinansowanie?

Dofinansowanie dotyczyć może wynagrodzeń pracowników, czyli osób zatrudnionych na podstawie stosunku pracy, ale też:

- ▶ osób zatrudnionych na podstawie umowy o pracę nakładczą,
- ▶ osób zatrudnionych na podstawie umowy zlecenia albo innej umowy o świadczenie usług, do której zgodnie z Kodeksem cywilnym stosuje się przepisy dotyczące zlecenia.

Wysokość dofinansowania zależeć będzie od wysokości odnotowanego spadku obrotów w ciągu dowolnie wskazanych dwóch kolejnych miesięcy kalendarzowych przypadających po 1 stycznia 2020 r. w porównaniu do analogicznych dwóch miesięcy 2019 r. (za miesiąc uważa się także 30 kolejno po sobie następujących dni kalendarzowych, w przypadku gdy dwumiesięczny okres porównawczy rozpoczyna się w trakcie miesiąca kalendarzowego, to jest w dniu innym niż pierwszy dzień danego miesiąca kalendarzowego). Może być ono przyznane na maksymalnie 3 miesiące w przypadku spadku przychodów z działalności statutowej o:

- ▶ **co najmniej 30%** – w wysokości nieprzekraczającej kwoty stanowiącej sumę 50% wynagrodzeń poszczególnych pracowników objętych wnioskiem o dofinansowanie wraz ze składkami na ubezpieczenia społeczne należnymi od tych wynagrodzeń, jednak **nie więcej niż 50% kwoty minimalnego wynagrodzenia**, powiększonego o składki na ubezpieczenia społeczne od pracodawcy, w odniesieniu do każdego pracownika;
- ▶ **co najmniej 50%** – w wysokości nieprzekraczającej kwoty stanowiącej sumę 70% wynagrodzeń poszczególnych pracowników objętych wnioskiem o dofinansowanie wraz ze składkami na ubezpieczenia społeczne należnymi od tych wynagrodzeń, jednak **nie więcej niż 70% kwoty minimalnego**

wynagrodzenia, powiększonego o składki na ubezpieczenia społeczne od pracodawcy, w odniesieniu do każdego pracownika;

- ▶ **co najmniej 80%** – w wysokości nieprzekraczającej kwoty stanowiącej sumę 90% wynagrodzeń poszczególnych pracowników objętych wnioskiem o dofinansowanie wraz ze składkami na ubezpieczenia społeczne należnymi od tych wynagrodzeń, jednak **nie więcej niż 90% kwoty minimalnego wynagrodzenia**, powiększonego o składki na ubezpieczenia społeczne od pracodawcy, w odniesieniu do każdego pracownika.

Dofinansowanie będzie wypłacane w okresach miesięcznych. **Wniosek o dofinansowanie** organizacja pozarządowa lub inny podmiot prowadzący działalność pożytku publicznego składa **do powiatowego urzędu pracy** właściwego ze względu na swoją siedzibę w terminie 14 dni od dnia ogłoszenia naboru przez dyrektora powiatowego urzędu pracy.

Co musi zawierać wniosek?

We wniosku o dofinansowanie organizacja pozarządowa lub inny podmiot prowadzący działalność pożytku publicznego oświadcza o:

- ▶ wystąpieniu spadku przychodów z działalności statutowej w określonej wysokości w związku z COVID-19;
- ▶ niezaleganiu w regulowaniu zobowiązań podatkowych, składek na ubezpieczenia społeczne, ubezpieczenie zdrowotne, Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych, Fundusz Pracy lub Fundusz Solidarnościowy do trzeciego kwartału 2019 r.;
- ▶ zatrudnianiu pracowników objętych wnioskiem;
- ▶ wysokości wynagrodzenia każdego z pracowników objętych wnioskiem i należnych od tego wynagrodzenia składek na ubezpieczenia społeczne;
- ▶ numerze rachunku bankowego albo numerze rachunku prowadzonego w spółdzielczej kasie oszczędnościowo-kredytowej właściwej dla prowadzonej działalności statutowej.

Ważne: Podmiot prowadzący działalność pożytku publicznego jest zobowiązany przez okres dofinansowania oraz okres równy temu okresowi po zakończeniu dofinansowania do zatrudniania pracowników objętych umową. W przypadku niedotrzymania tego warunku ma obowiązek zwrócić otrzymaną pomoc – bez odsetek – proporcjonalnie do okresu nieutrzymania w zatrudnieniu pracownika w terminie 30 dni od dnia doręczenia wezwania starosty.

Organizacja pozarządowa lub inny podmiot prowadzący działalność pożytku publicznego nie może otrzymać dofinansowania w części, w której te same koszty zostały albo zostaną sfinansowane z innych środków publicznych.

Dodatkowa pomoc dla pracodawców zatrudniających osoby niepełnosprawne

Wyższe dofinansowanie do wynagrodzeń osób niepełnosprawnych.

Miesięczne dofinansowanie do wynagrodzenia pracownika niepełnosprawnego, jakie otrzymują pracodawcy zatrudniający osoby niepełnosprawne, ujęte w ewidencji prowadzonej przez Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, będzie wyższe. Wzrośnie:

- ▶ w przypadku osób niepełnosprawnych zaliczonych do znacznego stopnia niepełnosprawności z **1800 zł do 1950 zł**;
- ▶ w przypadku osób niepełnosprawnych zaliczonych do umiarkowanego stopnia niepełnosprawności z **1125 zł do 1200 zł**.

Tylko w przypadku osób zaliczonych do lekkiego stopnia niepełnosprawności nadal wynosić będzie 450 zł.

Podane wyżej kwoty w odniesieniu do osób niepełnosprawnych, którym orzeczono chorobę psychiczną, upośledzenie umysłowe, całościowe zaburzenia rozwojowe lub epilepsję oraz niewidomych, zamiast dotychczasowych 600 zł będą zwiększone o:

- ▶ **1200 zł** w przypadku osób niepełnosprawnych zaliczonych do znacznego stopnia niepełnosprawności;
- ▶ **900 zł** w przypadku osób niepełnosprawnych zaliczonych do umiarkowanego stopnia niepełnosprawności;
- ▶ **600 zł** w przypadku osób niepełnosprawnych zaliczonych do lekkiego stopnia niepełnosprawności.

Zmiany mają dotyczyć wynagrodzeń pracowników niepełnosprawnych za kwiecień 2020 r.

Rekompensaty dla pracodawców – zakładów aktywności zawodowej

Pracodawca będący zakładem aktywności zawodowej może ubiegać się o rekompensatę

wypłaconego wynagrodzenia pracownikom niepełnosprawnym, pokrywanego ze środków pochodzących z działalności wytwórczej lub usługowej zakładu aktywności zawodowej lub innych źródeł, w części proporcjonalnej do występującej w danym miesiącu liczby dni przestoju w działalności zakładu aktywności zawodowej lub zmniejszenia przychodu z tej działalności.

Wniosek o rekompensatę pracodawca składa nie później niż w terminie 30 dni od dnia wypłaty wynagrodzeń pracownikom za okres przestoju w działalności zakładu aktywności zawodowej lub zmniejszenia przychodu z tej działalności w danym miesiącu w związku z przeciwdziałaniem COVID-19 – do właściwego ze względu na siedzibę zakładu aktywności zawodowej **oddziału Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych (PFRON)**.

Co powinien zawierać wniosek o rekompensatę?

Wniosek o rekompensatę powinien zawierać w szczególności:

- ▶ nazwę zakładu aktywności zawodowej, jego adres i siedzibę;
- ▶ wskazanie miesiąca, za który pracodawca ubiega się o rekompensatę;
- ▶ określenie wysokości wynagrodzeń podlegających rekompensacie.

Do wniosku pracodawca dołączyć powinien:

- ▶ dokumenty potwierdzające wypłatę i wysokość poniesionych kosztów płacy,
- ▶ zestawienie przychodu z działalności gospodarczej za IV kwartał roku poprzedniego,
- ▶ kopie umów, które nie mogły być wykonane w związku z przeciwdziałaniem COVID-19.

Rekompensata wypłacana jest w terminie 14 dni od dnia złożenia kompletnego wniosku o rekompensatę.

Prezes Zarządu PFRON wydaje decyzję o:

1. wysokości rekompensaty, gdy ustalona przez PFRON kwota rekompensaty jest inna niż określona we wniosku o rekompensatę, albo
2. odmowie wypłaty rekompensaty.

Ważne: Przy rozpatrywaniu i rozstrzygnięciu spraw przez Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych stosuje się przepisy Kodeksu postępowania administracyjnego.

Zwolnienie z opłacania składek odprowadzanych do ZUS

Mali pracodawcy oraz duchowni mogą – na swój wniosek – zwolnić się z obowiązku płacenia składek odprowadzanych do ZUS. To rozwiązanie jest powszechne, co oznacza, że nie trzeba tu wykazywać spadku obrotu czy zamówień, by z niego skorzystać. Ta powszechność wynika z przekonania, że najmniejsze firmy powinny zostać objęte powszechną pomocą, bo w ich przypadku ryzyko upadłości czy zaprzestania prowadzenia działalności jest największe. Trudno spodziewać się, by miały one znaczne zasoby finansowe czy oszczędności. Ze zwolnienia będą mogły skorzystać również osoby prowadzące pozarolniczą działalność – po spełnieniu określonych kryteriów.

Mali pracodawcy (płatnicy składek), którzy na dzień 29 lutego 2020 r. zgłaszali do ubezpieczeń społecznych **mniej niż 10 ubezpieczonych** i którzy byli zgłoszeni jako płatnicy składek przed 1 lutego 2020 r., mogą zwolnić się

ze składek na ubezpieczenia społeczne, ubezpieczenie zdrowotne, Fundusz Pracy, Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych, Fundusz Solidarnościowy lub Fundusz Emerytur Pomostowych należnych za okres od 1 marca 2020 r. do 31 maja 2020 r., wykazanych w deklaracjach rozliczeniowych złożonych za ten okres.

W takim przypadku zwolnienie to dotyczy zarówno pracowników firmy, jak i jej właściciela – by do zwolnienia doszło, firma nie może zatrudniać więcej niż 9 osób (łącznie z właścicielem).

Osoby prowadzące pozarolniczą działalność, opłacające składki wyłącznie na własne ubezpieczenie (ubezpieczenia społeczne lub ubezpieczenie zdrowotne), które prowadziły działalność przed 1 lutego 2020 r., mogą zwolnić się z obowiązku opłacenia składek na swoje obowiązkowe ubezpieczenia emerytalne i rentowe oraz wypadkowe, dobrowolne ubezpieczenie chorobowe, ubezpieczenie zdrowotne, Fundusz Pracy i Fundusz Solidarnościowy należne za okres od 1 marca 2020 r. do 31 maja 2020 r.

Warunkiem jest jednak, że prowadziły tę działalność przed 1 lutego 2020 r. i przychód z tej działalności w rozumieniu przepisów o podatku dochodowym od osób fizycznych uzyskany w pierwszym miesiącu, za który jest składany wniosek o zwolnienie z opłacania składek, nie był wyższy niż 300% prognozowanego przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia brutto w gospodarce narodowej w 2020 r.

Duchowni będący płatnikami składek mogą natomiast zwolnić się z obowiązku opłacenia składek na obowiązkowe ubezpieczenia emerytalne i rentowe oraz wypadkowe, dobrowolne ubezpieczenie chorobowe oraz na ubezpieczenie zdrowotne należne z tytułu bycia duchownym za okres od 1 marca 2020 r. do 31 maja 2020 r.

Ważne: W przypadku osoby prowadzącej pozarolniczą działalność, osoby z nią współpracującej, osoby duchownej oraz osób wykonujących pracę na podstawie umów cywilnoprawnych i osób z nimi współpracujących, dla których podstawę wymiaru składek stanowi zadeklarowana kwota, zwolnieniu z obowiązku opłacania podlegają należności z tytułu składek ustalone od obowiązującej najniższej podstawy wymiaru tych składek.

W związku ze zwolnieniem z obowiązku opłacania składek na dobrowolne ubezpieczenie chorobowe osoby, które podlegały temu ubezpieczeniu w dniu 1 lutego 2020 r. zachowują prawo do świadczeń z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa.

Podobnie osoby, których składki na ubezpieczenie zdrowotne zostały zwolnione z obowiązku ich opłacania, zachowują prawo do świadczeń określonych

w ustawie o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych.

Generalna zasada stanowi, że takie zwolnienie ze składek nie ma żadnego wpływu na prawo osób zwolnionych do świadczeń z ubezpieczeń społecznych, w tym emerytury. Zasada zwolnienia sprowadza się do tego, że składki za takie osoby pokryje budżet państwa, więc faktyczna sytuacja dla ubezpieczonych jest taka, jakby te składki były opłacone w normalnym trybie.

Wniosek o zwolnienie z opłacania składek należy przekazać do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych nie później niż do 30 czerwca 2020 r.

Wniosek należy złożyć w formie dokumentu papierowego albo elektronicznego opatrzonego kwalifikowanym podpisem elektronicznym, podpisem zaufanym albo podpisem osobistym, za pomocą profilu informacyjnego utworzonego w systemie teleinformatycznym udostępnionym przez ZUS.

Jakie dane trzeba będzie podać we wniosku?

Wniosek o zwolnienie z opłacania składek zawiera:

1. dane płatnika składek:
  - ▶ imię i nazwisko, nazwę skróconą;
  - ▶ numer NIP i REGON, a jeżeli płatnikowi składek nie nadano tych numerów lub jednego z nich – numer PESEL lub serię i numer dowodu osobistego albo paszportu;
  - ▶ adres do korespondencji;
2. oświadczenie płatnika składek potwierdzające uzyskanie w pierwszym miesiącu, za który jest składany wniosek o zwolnienie z opłacania składek, przychodu z działalności nie wyższego niż 300% prognozowanego przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia brutto w gospodarce narodowej w 2020 r.;
3. inne informacje niezbędne do umorzenia składek;
4. podpis wnioskodawcy.

Warunkiem zwolnienia z obowiązku opłacania składek jest przesłanie do ZUS deklaracji rozliczeniowych lub imiennych raportów miesięcznych należnych za marzec, kwiecień i maj 2020 r. **nie później niż do 30 czerwca 2020 r.**, chyba że płatnik składek zwolniony jest z obowiązku ich składania. Deklaracje rozliczeniowe lub imienne raporty miesięczne należy przysyłać na zasadach i w terminach określonych w przepisach ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych.

ZUS zwalnia z obowiązku opłacania składek w terminie nie dłuższym niż 30 dni od dnia przesłania deklaracji rozliczeniowej lub imiennych raportów miesięcznych należnych za ostatni miesiąc wskazany we wniosku o zwolnienie z opłacania składek, a w przypadku gdy płatnik składek zwolniony jest z obowiązku ich składania – w terminie nie dłuższym niż 30 dni od terminu, w którym powinna być opłacona składka za ostatni miesiąc wskazany we wniosku o zwolnienie z opłacania składek.

O zwolnieniu z obowiązku opłacania składek informuje Zakład Ubezpieczeń Społecznych (jeśli płatnik utworzył profil informacyjny w systemie teleinformatycznym ZUS, informacja, o której mowa powyżej, jest wyłącznie na tym profilu).

Ważne: Odmowa zwolnienia z obowiązku opłacania należności z tytułu składek następuje w drodze decyzji.

Od decyzji płatnikowi składek przysługuje prawo złożenia wniosku – do Prezesa ZUS – o ponowne rozpatrzenie sprawy, na zasadach dotyczących decyzji wydanej w pierwszej instancji przez ministra. Do wniosku stosuje się odpowiednio przepisy ustawy – Kodeks postę-

powania administracyjnego dotyczące odwołań od decyzji oraz ustawy – Prawo postępowania przed sądami administracyjnymi.

Ważne: Przychody z tytułu zwolnienia z obowiązku opłacania należności z tytułu tych składek nie stanowią przychodu w rozumieniu przepisów o podatku dochodowym od osób fizycznych.

W celu przeciwdziałania COVID-19, mając na względzie okres obowiązywania stanu zagrożenia epidemicznego lub stanu epidemii oraz skutki nimi wywołane, Rada Ministrów może w drodze rozporządzenia określać inne okresy zwalniania z tytułu składek.

Ważne: Osoby objęte ubezpieczeniem emerytalno-rentowym w rozumieniu ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników zwalnia się z opłacania składek na to ubezpieczenie za II kwartał 2020 r. Składki te opłaca za nich budżet państwa za pośrednictwem Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego.

Poniżej w tabeli prezentujemy graficzne podsumowanie form pomocy dla przedsiębiorców i pracujących.

Rodzaj firmy

Samozatrudniony (niezatrudniający pracowników)

Bez warunków spadku obrotów – pomoc powszechna

1. Zwolnienie przez 3 miesiące (marzec, kwiecień i maj) ze składek do ZUS, jeśli przychód w miesiącu (mc) poprzedzającym złożenie wniosku jest niższy od 3 średnich pensji (ok. 15 tys. zł)
2. Świadczenie postojowe – 1300 zł dla osób rozliczających się kartą podatkową

Z warunkami

1. Świadczenie postojowe – 2080 zł (80% minimalnego wynagrodzenia), jednorazowo (z możliwością powtórnej wypłaty, decyduje rząd), jeśli nie zawiesił firmy, przychód w miesiącu poprzedzającym złożenie wniosku niższy o 15% niż w poprzednim miesiącu i nie był wyższy niż 300% średniej pensji (ok. 15 tys.) lub zawiesił firmę po 31 stycznia 2020 r., a przychód nie przekroczył ww. kwoty.
2. Dofinansowanie z urzędu pracy od 1300 do 2340 zł miesięcznie (maksymalnie przez 3 miesiące), jeśli odnotował spadek obrotów (liczą się dwa miesiące 2020 r. do dwóch miesięcy 2019 r.) w wysokości:
  - 1300 zł, jeśli spadek obrotu o 30–50%
  - 1820 zł, jeśli spadek o 50–80%
  - 2340 zł, jeśli spadek o 80% i więcej.
 Dofinansowanie jest wypłacane przez 3 miesiące.

Zleceniobiorca + wykonawca dzieła, ubezpieczony w KRUS

Bez warunków spadku obrotów – pomoc powszechna

Zwolnienie ze składek do KRUS za II kwartał 2020 r. z zachowaniem prawa do świadczeń

Z warunkami

Świadczenie postojowe – 2080 zł jednorazowo (z możliwością powtórnej wypłaty, decyduje rząd), jeśli umowa cywilno-prawna zawarta 1 lutego 2020 r. lub wcześniej, wynagrodzenie z umowy wynosiło co najmniej 1300 zł (jeśli mniej, można otrzymać to, co się straciło) w firmie, w której się pracowało, ma kłopoty związane z epidemią.

**Mikrofirma
1–9 osób**

Bez warunków spadku obrotów – pomoc powszechna

1. Zwolnienie przez 3 miesiące (marzec, kwiecień i maj) ze składek do ZUS – właściciel (jeśli prowadzi firmę w formie działalności gospodarczej) i za wszystkich pracowników (także niezatrudnionych na etatach)
2. Pożyczka 5 tys. zł z urzędu pracy na bieżącą działalność, spłacana przez 12 miesięcy z możliwością umorzenia, jeśli firma nie będzie przez 3 miesiące od otrzymania pożyczki zwalniać pracowników

---

Z warunkami

1. Dofinansowanie z urzędu pracy od 1300 do 2340 zł miesięcznie (plus składki na ubezp. społ. należne od firmy) na osobę zatrudnioną (maksymalnie przez 3 mc), jeśli odnotowała spadek obrotów (liczą się dwa miesiące 2020 r. do dwóch miesięcy 2019 r.) w wysokości:
  - 1300 zł na jednego pracownika, jeśli spadek obrotu o 30–50%
  - 1820 zł na jednego pracownika, jeśli spadek o 50–80%
  - 2340 zł na jednego pracownika, jeśli spadek o 80% i więcej.Dofinansowanie wypłacane przez 3 miesiące.
2. Dopłata do pracownika wysłanego na przestój przez 3 miesiące – firma może takiemu pracownikowi obniżyć wynagrodzenie do minimalnej pensji (2600 zł) i otrzymuje wtedy 1300 zł + składki na ubezpieczenia społ. od państwa. Firma, by skorzystać, musi zanotować 15% spadek obrotów w 2 miesiące 2020 r. w stosunku do 2 miesięcy 2019 r. lub 25% spadek obrotów w miesiącu z 2020 r. w stosunku do poprzedniego miesiąca z 2020 r. (może być kolejnych 30 dni, niekalendaryzowany miesiąc).
3. Dopłata do zatrudnienia pracownika z obniżonym wymiarem czasu pracy przez 3 miesiące – firma może obniżyć ten wymiar do 80% normalnego (nie więcej niż do pół etatu), maksymalnie do pensji minimalnej (2600 zł). Firma w takiej sytuacji otrzymuje 50% pensji pracownika plus składki na ubezp. społ. należne od niej, ale nie więcej niż 40% średniej pensji z IV kw. 2019 r., tj. 2452 zł – 2079 zł pensji i 373 zł składek.

Wszystkie firmy**Z warunkami**

1. Dopłata do pracownika wysłanego na przestój przez 3 miesiące – firma może takiemu pracownikowi obniżyć pensję do minimalnej pensji (2600 zł) i otrzymuje wtedy 1300 zł + składki na ubezpieczenia społ. od państwa. Firma, by skorzystać, musi zanotować 15% spadek obrotów w dwóch miesiącach 2020 r. w stosunku do dwóch miesięcy 2019 r. lub 25% spadek obrotów w miesiącu z 2020 r. w stosunku do poprzedniego miesiąca z 2020 r. (może być kolejnych 30 dni, niekalendarzowy miesiąc).
  2. Dopłata do zatrudnienia pracownika z obniżonym wymiarem czasu pracy przez 3 miesiące – firma może obniżyć ten wymiar do 80% normalnego (nie więcej niż do pół etatu), maksymalnie do pensji minimalnej (2600 zł). Firma w takiej sytuacji otrzymuje 50% pensji pracownika plus składki na ubezp. społ. należne od niej, ale nie więcej niż 40% średniej pensji z IV kw. 2019 r., tj. 2079 zł pensji oraz 373 zł składek (łącznie 2452 zł).
  3. Dofinansowanie z urzędu pracy od 1300 do 2340 zł miesięcznie (plus składki na ubezp. społ. należne od firmy) na osobę zatrudnioną (maksymalnie przez 3 miesiące), jeśli odnotowała spadek obrotów (liczą się 2 miesiące 2020 r. do 2 miesięcy 2019 r.) w wysokości:
    - 1300 zł na jednego pracownika, jeśli spadek obrotu o 30-50%
    - 1820 zł na jednego pracownika, jeśli spadek o 50-80%
    - 2340 zł na jednego pracownika, jeśli spadek o 80% i więcej.
 Dofinansowanie wypłacane do 3 miesięcy.
- Uwaga!** To ostatnie rozwiązanie (nr 3) dotyczy firm zatrudniających do 249 osób, większych nie dotyczy.

Inne ułatwienia dla pracodawców związane z zatrudnianiem pracowników

Zawieszenie obowiązku wykonywania badań okresowych pracowników oraz badań lekarskich i psychologicznych kierowców i maszynistów

W przypadku ogłoszenia stanu zagrożenia epidemicznego albo stanu epidemii od dnia ogłoszenia danego stanu pracodawcy nie będą mieli obowiązku kierować pracowników na badania okresowe. Z przeprowadzania badań

okresowych i psychologicznych zwolnieni są też kierowcy i maszyniści. Po odwołaniu stanu zagrożenia epidemicznego, w przypadku gdy nie zostanie ogłoszony stan epidemii albo po odwołaniu stanu epidemii, pracodawca i pracownik obowiązani będą jednak niezwłocznie wykonać takie badania. Będą na to mieli 60 dni od dnia odwołania danego stanu.

Badania wstępne i kontrolne nadal będą wykonywane. Możliwe będzie jednak wykonywanie ich w innym trybie. W przypadku bowiem braku dostępności do lekarza uprawnionego do przeprowadzenia badania wstępnego lub kontrolnego badanie takie będzie mógł prze-

prowadzić i wydać odpowiednie orzeczenie lekarskie inny lekarz. Takie orzeczenie straci swoją moc po upływie 30 dni od dnia odwołania stanu zagrożenia epidemicznego, w przypadku gdy nie zostanie ogłoszony stan epidemii albo od dnia odwołania stanu epidemii.

Uwaga! Pracodawca powinien pamiętać, że orzeczenia lekarskie wydane w ramach wstępnych, okresowych i kontrolnych badań lekarskich, których ważność upłynęła po 7 marca 2020 r., zachowują ważność, nie dłużej jednak niż do upływu 60 dni od dnia odwołania stanu zagrożenia epidemicznego albo stanu epidemii.

Zwolnienie z obowiązku wykonywania pracy przez młodocianych bez utraty refundacji wynagrodzenia

W okresie czasowego ograniczenia lub zawieszenia funkcjonowania szkół pracodawca ma obowiązek zwolnić młodocianego pracownika odbywającego przygotowanie zawodowe ze świadczenia pracy. Pracodawca, z którym została zawarta umowa o refundację wynagrodzeń takich pracowników, zachowa prawo do tej refundacji, jeśli będzie im wypłacać wynagrodzenia – w całości lub w części – za okres zwolnienia ich z obowiązku świadczenia pracy.

Zmiany ważne dla osób zatrudnionych

Dodatkowy zasiłek opiekuńczy

Rodzice opiekujący się dziećmi mogą skorzystać z dłuższego dodatkowego zasiłku opiekuńskiego. Przysługuje on w wymiarze **do 14 dni** ubezpieczonemu zwolnionemu od wykonywania pracy z powodu konieczności osobistego sprawowania opieki nad dzieckiem. Do okresu tych 14 dni nie wlicza się dotychczas wykorzystanego okresu dodatkowego zasiłku opiekuńskiego.

Dodatkowy zasiłek opiekuńczy w przypadku zamknięcia żłobka, klubu dziecięcego, przedszkola, szkoły lub innej placówki, do których uczęszcza dziecko, albo niemożności sprawowania opieki przez nianię lub dziennego opiekuna z powodu COVID-19, przysługuje ubezpieczonemu zwolnionemu od wykonywania pracy z powodu konieczności osobistego sprawowania opieki na dzieckiem:

- ▶ do lat 8,
- ▶ legitymującym się orzeczeniem o znacznym lub umiarkowanym stopniu niepełnosprawności do ukończenia 18 lat albo dzieckiem z orzeczeniem o niepełnosprawności lub orzeczeniem o potrzebie kształcenia specjalnego.

Ponadto w związku z zawieszeniem działalności placówek dziennego pobytu: szkoły, ośrodka rewalidacyjno-wychowawczego, ośrodka wsparcia, warsztatu terapii zajęciowej lub innej placówki pobytu dziennego o podobnym charakterze z powodu COVID-19, do których uczęszcza dorosła osoba niepełnosprawna, ubezpieczonemu zwolnionemu od wykonywania pracy z powodu konieczności osobistego sprawowania opieki nad dorosłą osobą niepełnosprawną przysługuje dodatkowy zasiłek opiekuńczy, przez okres nie dłuższy niż 14 dni.

Ważne: Do okresu dodatkowych 14 dni zasiłku opiekuńskiego nie wlicza się dotychczas wykorzystanego okresu dodatkowego zasiłku opiekuńskiego

W związku z tym, że okres 14 dni, o który wydłuża się dodatkowy zasiłek opiekuńczy, może okazać się niewystarczający, jest możliwe wydłużenie okresu pobierania dodatkowego

zasiłku opiekuńczego. Dokonuje tego Rada Ministrów w drodze rozporządzenia.

Warto wiedzieć, że prawo do zasiłku opiekuńczego przysługuje także rolnikowi (którego gospodarstwo obejmuje obszar użytków rolnych powyżej 1 ha przeliczeniowego lub dział specjalny) oraz domownikowi rolnika, jeśli są objęci ubezpieczeniem społecznym rolników.

Taki zasiłek przysługuje przez okres nie dłuższy niż 14 dni w przypadku zamknięcia żłobka, klubu dziecięcego, przedszkola, szkoły lub innej placówki, do których uczęszcza dziecko, albo niemożności sprawowania opieki przez nianię lub dziennego opiekuna z powodu COVID-19 i konieczności osobistego sprawowania opieki nad dzieckiem:

- ▶ do 8 roku życia,
- ▶ legitymującym się orzeczeniem o znacznym lub umiarkowanym stopniu niepełnosprawności do ukończenia 18 lat albo dzieckiem z orzeczeniem o niepełnosprawności lub orzeczeniem o potrzebie kształcenia specjalnego.

Zasiłek opiekuńczy za każdy dzień wynosi 1/30 z kwoty emerytury podstawowej. Obecnie wysokość emerytury podstawowej po waloryzacji wynosi 972,40 zł. Stawka dzienna zasiłku wyniesie zatem 32,41 zł. Stanowi to znaczne podwyższenie wysokości tego świadczenia w porównaniu z wysokością zasiłku opiekuńczego przysługującą dotychczas.

Zasiłek chorobowy dla osób zobowiązanych do kwarantanny

Niemożność wykonywania pracy wskutek poddania się obowiązkowi kwarantanny, o której mowa w przepisach o zapobieganiu oraz zwalczaniu zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi, jest traktowana na równi z niezdolnością do pracy z powodu choroby. Osobie, która nie może wykonywać pracy wskutek poddania się obowiązkowi kwarantanny, przysługuje więc zasiłek chorobowy. Prawo do takiego zasiłku ma osoba, która została objęta kwarantanną w czasie trwania ubezpieczenia chorobowego. Dotyczy to w szczególności osób, które zostały poddane obowiązkowi kwarantanny po 14 marca 2020 r.

Część 1: Rozwiązania Tarczy Antykryzysowej

Poprawa płynności finansowej

Przesunięcie terminu płatności zaliczek na podatek dochodowy

Jeżeli płatnik podatku poniósł negatywne konsekwencje ekonomiczne z powodu COVID-19, może skorzystać z przesunięcia terminu przekazania zaliczek pobranych w marcu i kwietniu 2020 r. na podatek od przychodów z szeroko rozumianej pracy, tj.:

- ▶ ze stosunku służbowego,
- ▶ ze stosunku pracy,
- ▶ z pracy nakładczej,
- ▶ spółdzielczego stosunku pracy,
- ▶ zasiłków pieniężnych z ubezpieczenia społecznego wypłacanych przez płatników,
- ▶ z wykonywania usług na podstawie umowy zlecenia,
- ▶ z wykonywania usług na podstawie umowy o dzieło,
- ▶ z tytułu praw autorskich i praw pokrewnych.

Zapłata zaliczek z powyżej wskazanych tytułów, które zostaną pobrane w marcu i kwietniu 2020 r., zamiast odpowiednio

do 20 kwietnia i 20 maja, może być dokonana do 1 czerwca 2020 r.

Przesunięcie terminu płatności podatku od przychodów z budynków

Przedłużony jest termin zapłaty podatku od przychodów z budynków za miesiące od marca do maja 2020 r.

Warunkiem skorzystania z wydłużonego terminu płatności podatku jest spełnienie przez podatnika łącznie następujących warunków:

- ▶ poniesienie przez podatnika w danym miesiącu negatywnych konsekwencji ekonomicznych z powodu COVID-19,
- ▶ uzyskanie przez podatnika w danym miesiącu przychodów z działalności gospodarczej niższych o co najmniej 50% w stosunku do analogicznego miesiąca poprzedniego roku podatkowego, zaś w przypadku podatnika, który rozpoczął prowadzenie działalności gospodarczej w 2019 r. – uży-

skanie przez podatnika w danym miesiącu przychodów z działalności gospodarczej niższych o co najmniej 50% w stosunku do uzyskanych w tym roku średnich przychodów z działalności gospodarczej (przez średnie przychody należy rozumieć kwotę stanowiącą iloraz przychodów z działalności gospodarczej uzyskanych w roku, w którym podatnik rozpoczął prowadzenie działalności gospodarczej, i liczby miesięcy, w których była prowadzona ta działalność).

Warunku określonego w punkcie drugim powyżej dla celów korzystania z proponowanego rozwiązania nie muszą spełniać podatnicy, którzy:

- ▶ rozpoczęli prowadzenie działalności w ostatnim kwartale 2019 r. i nie osiągnęli w tym okresie przychodów albo
- ▶ rozpoczęli działalność w trakcie 2020 r., albo
- ▶ w 2019 r. stosowali opodatkowanie w formie, w której nie ustala się przychodów, np. w formie karty podatkowej.

Zapłaty podatku za miesiące od marca do maja 2020 r., w przypadku spełnienia powyższych warunków, można dokonać do 20 lipca 2020 r.

Przesunięcie terminu wnoszenia opłat z tytułu użytkowania wieczystego

Przedłużony zostaje termin dokonania opłaty rocznej z tytułu użytkowania wieczystego za rok 2020. Zgodnie z ustawą o gospodarce nieruchomościami opłaty roczne z tytułu użytkowania wieczystego powinny zostać wniesione w terminie do 31 marca każdego roku kalendarzowego. Nowe przepisy przewidują odstępstwo od tej zasady i umożliwiają

wnoszenie opłaty należnej za rok 2020 w terminie do 30 czerwca 2020 r. Termin ten może zostać również przedłużony rozporządzeniem Rady Ministrów.

Przesunięcie terminu wnoszenia opłat z tytułu przekształcenia prawa użytkowania wieczystego w prawo własności

Przedłużony zostaje również termin dokonania opłaty z tytułu przekształcenia praw użytkowania wieczystego w prawo własności. Zgodnie z ustawą o przekształceniu prawa użytkowania wieczystego gruntów zabudowanych na cele mieszkaniowe w prawo własności tych gruntów w terminie do 31 marca każdego roku wnosi się opłatę z tytułu przekształcenia. Nowe przepisy przewidują odstępstwo od tej zasady i umożliwiają wniesienie opłaty za 2020 r. w terminie do 30 czerwca 2020 r.

Odroczenie poboru podatku od sprzedaży detalicznej

Na podstawie dotychczasowych regulacji pobór podatku od sprzedaży detalicznej miał się rozpocząć od 1 lipca 2020 r. Nowe przepisy odroczyły pobór do końca 2020 r. Podatek będzie pobierany dopiero od przychodów ze sprzedaży detalicznej osiągniętych od dnia 1 stycznia 2021 r.

Czasowe zniesienie opłaty prolongacyjnej w należnościach z tytułu składek do ZUS

Przedsiębiorcy, którzy skorzystają z:

- ▶ odroczenia terminu płatności należności z tytułu składek za okres od 1 stycznia 2020 r., tj. składek na ubezpieczenia społeczne, jak również na ubezpieczenie zdrowotne, Fundusz Pracy, Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych i FEP, odsetek za zwłokę, kosztów egzekucyjnych, kosztów upomnienia i dodatkowej opłaty lub
- ▶ rozłożenia należności z tytułu składek za okres od 1 stycznia 2020 r., tj. składek na ubezpieczenia społeczne, jak również na ubezpieczenie zdrowotne, Fundusz Pracy, Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych i FEP, odsetek za zwłokę, kosztów egzekucyjnych, kosztów upomnienia i dodatkowej opłaty na raty,

są zwolnieni z konieczności uiszczania opłaty prolongacyjnej.

Ulga w opłacie prolongacyjnej dotyczy odroczenia terminu płatności lub rozłożenia na raty należności z tytułu składek za okres od 1 stycznia 2020 r., jeżeli wniosek o odroczenie lub rozłożenie na raty złożony zostanie w okresie obowiązywania stanu zagrożenia epidemicznego albo stanu epidemii albo w okresie 30 dni następujących po ich odwołaniu.

Czasowe zniesienie opłaty prolongacyjnej w podatkach

Przedsiębiorcy, którzy skorzystają z:

- ▶ odroczenia terminu płatności lub rozłożenia na raty zapłaty podatku stanowiącego dochód budżetu państwa lub
- ▶ odroczenia lub rozłożenia na raty zapłaty zaległości podatkowej wraz z odsetkami za zwłokę lub odsetek od nieuregulowanych w terminie zaliczek na podatek stanowiący dochód budżetu państwa,

są zwolnieni z konieczności uiszczenia opłaty prolongacyjnej.

Ulga w opłacie prolongacyjnej dotyczy rozłożenia na raty lub odroczenia terminu płatności podatków i zaległości podatkowych stanowiących dochód budżetu państwa, jeżeli wniosek o odroczenie terminu płatności albo rozłożenie na raty został złożony w okresie obowiązywania stanu zagrożenia epidemicznego albo stanu epidemii ogłoszonych w związku z COVID-19, albo w okresie 30 dni następujących po ich odwołaniu.

Możliwość odliczenia straty z 2020 r. od dochodu (przychodu)

Podatnicy PIT i CIT, którzy z powodu COVID-19 ponieśli stratę z pozarolniczej działalności gospodarczej w 2020 r., mogą o wysokość tej straty obniżyć odpowiednio dochód lub przychód uzyskany z działalności gospodarczej w 2019 r.

Obniżenie jest jednorazowe i nie może być większe niż o kwotę 5 mln zł. W celu skorzystania z odliczenia straty należy złożyć korektę zeznania podatkowego za 2019 r.

Z obniżenia dochodu (przychodu) mogą skorzystać podatnicy, którzy w 2020 r. osiągną łączne

przychody z działalności gospodarczej niższe o co najmniej 50% w porównaniu do 2019 r. Nieodliczoną kwotę straty za 2020 r. podatnicy będą mogli w dalszym ciągu rozliczyć również na dotychczas obowiązujących zasadach ogólnych.

Możliwość odliczenia darowizn od dochodu (przychodu)

Podatnicy PIT i CIT mogą odliczyć od dochodu (przychodu) darowizny przekazane w okresie **od 1 stycznia 2020 r. do 30 września 2020 r.** (nawet do wysokości 200% wartości darowizny) na przeciwdziałanie COVID-19. Odliczeniu będą podlegały darowizny (pieniężne lub rzeczowe) przekazane określonym podmiotom wykonującym działalność leczniczą, a także przekazane Agencji Rezerw Materiałowych oraz Centralnej Bazie Rezerw Sanitarno-Przeciwepidemicznych.

W przypadku darowizny przekazanej:

- ▶ do 30 kwietnia 2020 r. – odliczeniu podlega kwota odpowiadająca 200% wartości darowizny,
- ▶ w maju 2020 r. – odliczeniu podlega kwota odpowiadająca 150% wartości darowizny,
- ▶ od 1 czerwca 2020 r. do 30 września 2020 r. – odliczeniu podlega kwota odpowiadająca wartości darowizny.

Darowizny pieniężne powinny zostać udokumentowane dowodem wpłaty na rachunek płatniczy lub rachunek bankowy obdarowanego. Z kolei darowizny rzeczowe – oświadczeniem obdarowanego o ich przyjęciu oraz dowodem, z którego wynikać będzie wartość oraz dane identyfikujące darczyńcę.

Co do zasady, odliczenie powyższe może zostać dokonane w zeznaniu podatkowym.

Zwolnienie ze stosowania przepisów dotyczących tzw. złych długów do zaliczek na podatek w 2020 r.

Podatnicy PIT i CIT są zwolnieni z obowiązku stosowania przepisów dotyczących tzw. złych długów, które nakazują zwiększanie dochodu będącego podstawą obliczenia należnych w 2020 r. zaliczek na podatek z pozarolniczej działalności gospodarczej o niezapłacone w terminie zobowiązania.

Ze zwolnienia z tego obowiązku będą mogli skorzystać podatnicy, którzy ponieśli w danym okresie rozliczeniowym negatywne konsekwencje ekonomiczne z powodu COVID-19, oraz których przychody osiągnięte w okresach rozliczeniowych w stosunku do analogicznych okresów w 2019 r. zmniejszą się o co najmniej 50%.

Podatnicy, którzy rozpoczęli działalność w trakcie 2019 r. – w celu ustalenia poziomu spadku przychodów w 2020 r., obliczą średnie przychody przypadające na miesiące 2019 r.

Podatnicy, którzy:

- ▶ rozpoczęli działalność w ostatnim kwartale 2019 r. i nie osiągnęli przychodów albo
- ▶ rozpoczęli działalność w 2020 r., albo
- ▶ w 2019 r. stosowali opodatkowanie w formie, w której nie ustala się przychodów, np. w formie karty podatkowej

dla skorzystania ze zwolnienia nie są zobowiązani do wykazania spadku przychodów o co najmniej 50%.

Możliwość czasowego odstąpienia przez małych podatników od opłacania zaliczek w formie uproszczonej

Jeżeli tzw. mali podatnicy PIT i CIT (podatnicy, u których wartość przychodu ze sprzedaży nie przekroczyła w poprzednim roku podatkowym wyrażonej w złotych kwoty odpowiadającej równowartości 2 mln euro), opłacający w 2020 r. zaliczki miesięczne na podatek w formie uproszczonej, ponoszą negatywne konsekwencje ekonomiczne z powodu COVID-19, mogą zrezygnować w trakcie roku podatkowego z tej formy w odniesieniu do zaliczek należnych za okres od marca do grudnia 2020 r.

Zaliczki za te miesiące podatnicy będą mogli obliczyć na ogólnych zasadach, uwzględniając zaliczki należne za poprzednie miesiące, które obliczone były w formie uproszczonej.

O rezygnacji z uproszczonej formy wpłacania zaliczek należy poinformować w zeznaniu podatkowym składanym za 2020 r.

Przesunięcie terminu składania nowego pliku JPK_VAT

Nowe deklaracje podatkowe (JPK_VAT obejmujące deklarację wraz z ewidencją) należy składać począwszy od 1 lipca 2020 r. W związku z powyższym niektórzy przedsiębiorcy otrzymali dodatkowe 3 miesiące na dostosowanie swoich systemów do wymogów nowego sposobu raportowania JPK_VAT.

Przesunięcie terminu stosowania nowej matrycy stawek VAT

Stosowania nowej matrycy stawek podatku VAT, wprowadzonej ustawą z sierpnia 2019 r. o zmianie ustawy o podatku od towarów i usług oraz niektórych innych ustaw, zostało przesunięte o 3 miesiące. Oznacza to, że do 30 czerwca 2020 r. będą stosowane dotychczasowe przepisy ustawy o VAT i przepisów wykonawczych do tej ustawy w zakresie zasad dotyczących stawek podatku VAT. Nowe matryce stawek VAT będą stosowane od 1 lipca 2020 r.

Przedłużenie terminów dotyczących raportowania schematów podatkowych, w tym zawieszenie rozpoczętych terminów

Terminy dotyczące schematu podatkowego, przez który rozumie się uzgodnienie:

- a) spełniające kryterium głównej korzyści oraz posiadające ogólną cechę rozpoznawczą,
- b) posiadające szczególną cechę rozpoznawczą lub
- c) posiadające inną szczególną cechę rozpoznawczą

– nie rozpoczynają się, a rozpoczęte podlegają zawieszeniu w okresie od 31 marca 2020 r. do dnia odwołania stanu zagrożenia epidemicznego i stanu epidemii ogłoszonego w związku z COVID-19, nie dłużej jednak niż do 30 czerwca 2020 r.

Wydłużenie terminu na złożenie zawiadomienia o dokonaniu zapłaty na rachunek niezamieszczony w wykazie podatników VAT

W okresie obowiązywania stanu zagrożenia epidemicznego i stanu epidemii ogłoszonych w związku z COVID-19 termin na złożenie zawiadomienia o dokonaniu zapłaty na rachunek niezamieszczony w wykazie podatników VAT, prowadzonym przez Szefa Krajowej Administracji Skarbowej (tzw. biała lista), wydłużono z dotychczasowego 3-dniowego (od zlecenia przelewu) do 14-dniowego.

Złożenie tego zawiadomienia warunkuje brak konsekwencji podatkowych po stronie dokonującego zapłaty związanych z wpłatą na taki rachunek.

Podwyższenie limitów zwolnień przedmiotowych w PIT

Limit zwolnienia przedmiotowego od podatku dochodowego od osób fizycznych dotyczy:

1. zapomóg wypłacanych z funduszy zakładowej lub międzyzakładowej organizacji związkowej pracownikom należącym do tej organizacji – w 2020 r. wynosi 3 tys. zł;
2. zapomóg otrzymanych w przypadku indywidualnych zdarzeń losowych, klęsk żywiołowych, długotrwałej choroby lub śmierci, sfinansowanych z innych źródeł niż fundusz socjalny, Zakładowy Fundusz Świadczeń Socjalnych (ZFŚS), fundusze związków zawodowych lub zgodnie z odrębnymi prze-

pisami wydanymi przez właściwego ministra – w 2020 r. wynosi 10 tys. zł;

3. świadczeń rzeczowych (niebędących bonami, talonami lub innymi znakami uprawniającymi do ich wymiany na towary lub usługi) oraz świadczeń pieniężnych, otrzymanych przez pracownika w związku z finansowaniem działalności socjalnej, o której mowa w przepisach o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych, sfinansowanych w całości ze środków ZFŚS – w 2020 r. i 2021 r. wynosi 2 tys. zł;
4. dopłat do zorganizowanego wypoczynku dzieci i młodzieży do lat 18, sfinansowanych ze źródeł innych niż fundusz socjalny, ZFŚS lub zgodnie z odrębnymi przepisami wydanymi przez właściwego ministra – w 2020 r. i 2021 r. wynosi 3 tys. zł.

Zwolnienie z PIT świadczeń postojowych i innych

Nie podlegają opodatkowaniu otrzymane lub postawione do dyspozycji podatnika w 2020 r.:

- ▶ świadczenia postojowe wypłacone osobie prowadzącej pozarolniczą działalność gospodarczą lub pracującej na podstawie umowy cywilnoprawnej,
- ▶ świadczenia polegające na zakwaterowaniu i wyżywieniu niezbędne do realizacji przez pracownika jego obowiązków pracowniczych.

Umożliwienie bankom zmiany warunków lub terminów spłaty kredytów i pożyczek (ważne dla segmentu MŚP)

Nawet tymczasowe ograniczenie możliwości generowania przychodów w związku z rozprzestrzenieniem się COVID-19 może wiązać się z istotnym zagrożeniem dla przedsiębiorców – zarówno kredytobiorców, jak i ich kontrahentów.

Dlatego, aby ograniczyć negatywne skutki obecnego stanu epidemiologicznego, umożliwiono bankom, niezależnie od regulacji wynikających z przepisów prawa bankowego – modyfikację warunków finansowań udzielonych mikroprzedsiębiorcy, małemu lub średniemu przedsiębiorcy. Odpowiednie przepisy weszły w życie 8 marca 2020 r.

Bank w przypadku ogłoszenia stanu zagrożenia epidemicznego albo stanu epidemii może dokonać zmian określonych w umowie warunków lub terminów spłaty kredytu udzielonego mikroprzedsiębiorcy, małemu lub średniemu przedsiębiorcy, jeżeli:

- ▶ kredyt został udzielony przed 8 marca 2020 r. oraz
- ▶ zmiana taka jest uzasadniona oceną sytuacji finansowej i gospodarczej kredytobiorcy dokonaną przez bank nie wcześniej niż 30 września 2019 r.

Ograniczeniu ulega zatem zakres zastosowania szczególnego mechanizmu zmiany umowy finansowania do klientów znanych bankowi i tylko takich, których sytuacja finansowa

i gospodarcza była przedmiotem oceny przez bank nie dawniej niż 30 września 2019 r.

Ważne: Każdą zmianę określonych w umowie warunków lub terminów spłaty kredytu bank musi uzgodnić z kredytobiorcą, przy czym takie zmiany nie mogą powodować pogorszenia sytuacji finansowej i gospodarczej kredytobiorcy.

Powyższy szczególny mechanizm umożliwiający zmiany już zwartych umów stosuje się odpowiednio do umowy pożyczki pieniężnej udzielonej przez bank.

Nowe przepisy umożliwiają bankom uwzględnienie szczególnej sytuacji, w jakiej mogą znaleźć się kredytobiorcy z segmentu MŚP wskutek rozprzestrzeniania się COVID-19.

W praktyce każdy z banków przedstawi swoją ofertę wsparcia dla przedsiębiorców, w tym np. możliwość odroczenia spłat rat kredytu czy przedłużenia dobiegających do końca linii kredytowych.

Gwarancje dla dużych i średnich firm

Przedsiębiorcom, z wyłączeniem mikroprzedsiębiorców oraz małych przedsiębiorców, Bank Gospodarstwa Krajowego (BGK) może udzielać poręczeń i gwarancji spłaty kredytów z przeznaczeniem na zapewnienie płynności finansowej.

Takie poręczenie lub gwarancja będzie udzielana na wniosek przedsiębiorcy składany w banku kredytującym wraz z wnioskiem o kredyt. Kwota gwarancji lub poręczenia udzie-

łana będzie do wysokości 80% kwoty kapitału kredytu.

Dla finansowania działalności BGK w zakresie udzielania poręczeń i gwarancji spłaty kredytów dla przedsiębiorców w związku z pandemią COVID-19 zostanie utworzony Fundusz Gwarancji Płynnościowych (FGP).

Ułatwienia w kredycie na innowacje technologiczne

W ramach zmiany ustawy o niektórych formach wspierania działalności innowacyjnej wprowadzono wiele znaczących ułatwień dla przedsiębiorców inwestujących w nowe technologie.

Uelastyczniono finansowanie projektów związanych z wdrażaniem nowych technologii poprzez zniesienie wymogu innowacyjności efektów projektu w skali kraju. Zmianie uległa dotychczasowa definicja inwestycji technologicznej, w której zniesiono wymóg uznania produktów i usług za innowacyjne na terytorium RP, a w konsekwencji tej zmiany analogicznie zmianie uległa definicja nowej technologii.

Dodatkowo przez zmianę definicji udziału własnego wprowadzono możliwość przeznaczenia kredytu technologicznego na pokrycie wkładu własnego w kosztach kwalifikowanych projektu.

Rozszerzony został również katalog wydatków kwalifikowanych o koszty transportu, koszty realizacji inwestycji technologicznej, a nie samego wdrożenia, oraz o koszty związane z uzyskiwaniem, walidacją i obroną patentów i innych wartości niematerialnych i prawnych związanych z inwestycją technologiczną.

Premia technologiczna przeznaczona na pokrycie wydatków na realizację inwestycji technologicznej wraz z wszelką inną pomocą, w tym pomocą *de minimis*, udzielaną na pokrycie tych samych wydatków, nie może przekroczyć 50% wartości tych wydatków.

Zmiany obejmują również zniesienie maksymalnego limitu wysokości premii technologicznej.

Ubezpieczenia eksportowe

W ramach zmiany ustawy o gwarantowanych przez Skarb Państwa ubezpieczeniach eksportowych, Korporacja Ubezpieczeń Kredytów Eksportowych S.A. otrzymała instrumenty umożliwiające m.in. objęcie ubezpieczeniem eksportowym kredytów bankowych, pożyczek, limitów kredytowych na wystawianie gwarancji lub akredytyw, emisji papierów dłużnych (np. obligacji), leasingu i wykupu wierzytelności. Pomoże to polskim przedsiębiorcom konkurować na rynkach zagranicznych, a równocześnie będzie chronić podmioty uczestniczące w obrocie na wypadek poniesionych strat.

Ponadto uelastycznione zostały wymogi konieczne dla udzielenia ubezpieczenia. Ubezpieczenie eksportowe może teraz zostać udzielone mimo niespełnienia wymogu krajowych produktów i usług, w przypadku gdy:

- ▶ kontrakt został zawarty na okres kredytu poniżej dwóch lat oraz
- ▶ jest ono uzasadnione interesem Rzeczypospolitej Polskiej.

Interes Rzeczypospolitej Polskiej oznacza wymierną korzyść dla Rzeczypospolitej Polskiej wynikającą z konieczności zrównoważonego

rozwoju społeczno-gospodarczego, wzrostu lub utrzymania zatrudnienia, zwiększenia konkurencyjności lub innowacyjności gospodarki polskiej. Oceny interesu RP dokonuje Komitet Polityki Ubezpieczeń Eksportowych.

W celu zapewnienia realizacji poszerzonego katalogu instrumentów objętych ubezpieczeniem i wyłączenia od zasady wymogu krajowości produktów i usług, zmiana ustawy przewiduje zawarcie pomiędzy Korporacją Ubezpieczeń Kredytów Eksportowych S.A., przedsiębiorcą a instytucją finansową, na rzecz której udzielone jest ubezpieczenie, umowy, która może regulować:

- ▶ maksymalny procentowy udział składników pochodzenia zagranicznego w przychodzie netto, umożliwiający uznanie towaru lub usługi za krajowe, a także określenie sposobu udokumentowania tego udziału umożliwiającego uznanie towaru lub usługi za krajowe;
- ▶ obowiązek udzielania przez przedsiębiorcę krajowego lub przedsiębiorcę zależnego informacji związanych z realizacją kontraktu eksportowego lub umowy przedsiębiorcy zależnego;
- ▶ obowiązek dochowania innych wymogów dotyczących przedsiębiorcy krajowego lub przedsiębiorcy zależnego wynikających z obowiązujących przepisów prawa polskiego, prawa Unii Europejskiej i prawa międzynarodowego oraz zobowiązań wynikających z członkostwa Rzeczypospolitej Polskiej w Organizacji Współpracy Gospodarczej i Rozwoju i członkostwa Korporacji Ubezpieczeń Kredytów Eksportowych S.A. w Unii Berneńskiej;
- ▶ zasady odpowiedzialności cywilnej w stosunku do Korporacji z tytułu: (a) popełnienia przy zawieraniu kontraktu eksportowego lub umowy przedsiębiorcy zależnego przestępstwa przekupstwa lub innego przestępstwa o podobnym charakterze oraz (b) naruszenia wymogów, o których mowa powyżej.

Naruszenie postanowień umowy nie może być przyczyną odmowy wypłaty z ubezpieczenia przez Korporację Ubezpieczeń Kredytów Eksportowych S.A.

Część 1: Rozwiązania Tarczy Antykryzysowej

Przesunięcie niektórych obowiązków

Przesunięcie terminów zawarcia umowy o zarządzanie PPK i umowy o prowadzenie PPK

Podmioty zatrudniające, które zostały objęte **ustawą o pracowniczych planach kapitałowych od 1 stycznia 2020 r.**, mają więcej czasu na zawarcie umowy o zarządzanie PPK i umowy o prowadzenie PPK.

Zmiana terminów dotyczy wyłącznie pracodawców z drugiego etapu wdrożenia PPK, tj. tych podmiotów zatrudniających, które 30 czerwca 2019 r. zatrudniały co najmniej 50 osób. Nowe obowiązujące terminy to:

- ▶ **27 października 2020 r.** – maksymalny termin zawarcia umowy o zarządzanie PPK,
- ▶ **10 listopada 2020 r.** – maksymalny termin zawarcia umowy o prowadzenie PPK.

Pomimo wydłużenia czasu na zawarcie umów reguły wdrożenia PPK pozostają bez zmian. Oznacza to m.in., że pracodawcy, którzy dokonali już wyboru instytucji finansowej, mogą zawrzeć umowę o zarządzanie PPK wcześniej i nie czekać do ostatecznego terminu, przy czym umowę o prowadzenie PPK będą mogli zawrzeć w nowym maksymalnym terminie. Pracodawcy, którzy potrzebują więcej czasu na dopełnienie formalności związanych z wdrożeniem PPK, będą mogli skorzystać z przesunięcia terminów na zawarcie obu umów.

Przykład

Pracodawca z drugiego etapu wdrażania PPK (50+) zawarł umowę o zarządzanie PPK 25 marca 2020 r. Ten pracodawca może zawrzeć umowę o prowadzenie PPK w imieniu i na rzecz osób zatrudnionych w swojej firmie dopiero 10 listopada 2020 r. W taki sposób pracodawca przesunie termin finansowania pierwszych wpłat do PPK.

Odroczenie terminu zgłoszenia informacji o beneficjentach rzeczywistych do Centralnego Rejestru Beneficjentów Rzeczywistych (CRBR)

Przedsiębiorcy zyskali więcej czasu na nowy obowiązek sprawozdawczy wynikający z art. 195 ustawy o przeciwdziałaniu praniu pieniędzy oraz finansowania terroryzmu.

Spółki, które zostały wpisane do KRS przed dniem wejścia w życie przepisów dotyczących Centralnego Rejestru Beneficjentów Rzeczywistych (13 października 2019 r.), mają obowiązek zgłosić informacje o beneficjentach rzeczywistych w terminie nie sześciu, a **dziewięciu miesiącami** od dnia wejścia w życie wskazanych wyżej przepisów, czyli mają na wykonanie tego obowiązku czas **do 13 lipca 2020 r.** (w przypadku braku zmiany byłby na to czas tylko do 13 kwietnia br.).

Nowy termin na złożenie informacji o cenach transferowych (TP-R)

Zmianie ulega termin na złożenie informacji podatkowej TP-R. Zmiana ta dotyczy podmiotów powiązanych, których rok podatkowy rozpoczął się po 31 grudnia 2018 r., a zakończył przed 31 grudnia 2019 r. Mają one obowiązek sporządzić informację o cenach transferowych za rok podatkowy w terminie do końca **dziewiątego miesiąca** po zakończeniu roku podatkowego. W związku z tym termin na złożenie informacji o cenach transferowych za 2019 r. to, co do zasady, **30 września 2020 r.**

Wydłużenie terminu na złożenie zawiadomienia o dokonaniu zapłaty na rachunek niezamieszczony w wykazie podatników VAT

Przedsiębiorca w okresie obowiązywania stanu zagrożenia epidemicznego i stanu epidemii ogłoszonych w związku z COVID-19 ma dłuższy termin na złożenie zawiadomienia o dokonaniu zapłaty należności przelewem na rachunek niezamieszczony w wykazie podatników VAT (tzw. białej liście podatników VAT).

Dotychczasowy 3-dniowy termin na złożenie zawiadomienia do naczelnika urzędu skarbowego właściwego dla wystawcy faktury zostaje wydłużony **do 14 dni od dnia zlecenia przelewu.**

Wydłużenie terminu na sporządzanie dokumentów ewidencji odpadów w formie papierowej

Przedsiębiorca lub inny posiadacz odpadów może **do 31 grudnia 2020 r.** sporządzać dokumenty ewidencji odpadów w formie papierowej (według obecnie obowiązujących przepisów termin ten upływał 30 czerwca 2020 r.). Przy czym prowadzenie karty przekazania odpadów lub karty przekazania odpadów komunalnych w formie papierowej jest dopuszczalne, o ile przekazujący odpady wystawi kartę przekazania odpadów lub kartę przekazania odpadów komunalnych w tej samej formie.

Dokumenty ewidencji odpadów sporządzone w formie papierowej należy niezwłocznie

wprowadzić do Bazy danych o produktach i opakowaniach oraz o gospodarce odpadami (BDO).

Ważne: Dokumenty wystawione do 31 grudnia 2020 r. w formie papierowej należy wprowadzić do systemu BDO najpóźniej do 31 stycznia 2021 r.

Wydłużenie terminów rejestracji pojazdu oraz zgłoszenia zmiany właściciela pojazdu

Do końca 2020 r. właściciele pojazdów obowiązują **wydłużony 180-dniowy termin** na:

- ▶ rejestrację pojazdu niebędącego nowym pojazdem, sprowadzonego z terytorium państwa członkowskiego Unii Europejskiej (termin liczony jest od dnia sprowadzenia pojazdu),
- ▶ zawiadomienie starosty o nabyciu lub zbyciu pojazdu zarejestrowanego.

Przepisy karne w zakresie powyższych obowiązków stosuje się z uwzględnieniem wydłużenia dotychczasowych 30-dniowych terminów do 180 dni.

Uwaga!

Wydłużone terminy rejestracji oraz zgłoszenia zmiany właściciela pojazdu obowiązują do 31 grudnia 2020 r. i dotyczą odpowiednio:

- ▶ pojazdu niebędącego nowym pojazdem, sprowadzonego z terytorium państwa członkowskiego Unii Europejskiej nie później niż 30 dni przed dniem wejścia nowelizacji ustawy COVID-19,

- ▶ pojazdu zarejestrowanego nabytego lub zbytego nie później niż 30 dni przed dniem wejścia nowelizacji ustawy COVID-19.

Wydłużenie terminu składania wniosków o udzielenie zezwoleń pobytowych, przedłużenie wizy oraz przedłużenie pobytu w ramach ruchu bezwizowego, jeżeli wypadałby w okresie stanu zagrożenia epidemicznego lub stanu epidemii (ustawa o cudzoziemcach)

Jeżeli termin złożenia wniosku o udzielenie zezwolenia na pobyt czasowy cudzoziemca wypada w okresie stanu zagrożenia epidemicznego lub stanu epidemii, ogłoszonego w związku z zakażeniami wirusem COVID-19, termin ten ulega przedłużeniu **do upływu 30 dnia** następującego po dniu odwołania tego ze stanów, który obowiązywał jako ostatni.

Ważne: Pobyt cudzoziemca na terytorium Polski w okresie biegu przedłużonego terminu uważa się za legalny, jeżeli w tym wydłużonym terminie (30 dni od odwołania stanu zagrożenia epidemicznego lub stanu epidemii) złoży odpowiedni wniosek.

Powyższy wydłużony termin stosuje się odpowiednio do terminów na złożenie:

- ▶ wniosku o przedłużenie wizy,
- ▶ wniosku o udzielenie zezwolenia na pobyt stały,
- ▶ wniosku jednostki przyjmującej o udzielenie kolejnego zezwolenia na pobyt czasowy w celu wykonywania pracy w ramach przeniesienia wewnątrz przedsiębiorstwa,
- ▶ wniosku jednostki przyjmującej o udzielenie zezwolenia na pobyt czasowy w celu mobilności długoterminowej pracownika kadry kierowniczej, specjalisty lub pracownika odbywającego staż w ramach przeniesienia wewnątrz przedsiębiorstwa stosowanych do zezwoleń na pobyt stały oraz zezwoleń na pobyt rezydenta długoterminowego Unii Europejskiej,
- ▶ wniosku o przedłużenie pobytu w ramach ruchu bezwizowego na terytorium Polski.

tycznej skutkującej trwałym wyzbyciem się tych biokomponentów lub przeznaczyli je do wytworzenia paliw, są obowiązani do przekazywania Dyrektorowi Generalnemu Krajowego Ośrodka Wsparcia Rolnictwa sprawozdań kwartalnych. Muszą to zrobić w terminie do 45 dni po zakończeniu kwartału. Nowe przepisy przedłużyły dla nich ten termin o 30 dni kalendarzowych.

Przesunięcie terminów sprawozdań, oświadczeń i raportów, o których mowa w ustawie o biokomponentach i biopaliwach ciekłych

Przedsiębiorcy zyskują więcej czasu na dopełnienie terminów sprawozdawczych. Przesunięciu o **30 dni kalendarzowych** ulegają terminy sprawozdań, oświadczeń oraz raportów składanych za rok 2020, o których mowa w art. 30 ust. 1, ust. 1b, ust. 2b, ust. 2e, ust. 3 i ust. 4a, art. 30b ust. 1, ust. 3 i ust. 7, art. 31 ust. 1, art. 31a oraz art. 31b ustawy o biokomponentach i biopaliwach ciekłych.

Przykład

Wytwórcy, którzy w danym kwartale wytworzyli biokomponenty, a następnie rozporządzili nimi przez dokonanie jakiegokolwiek czynności prawnej lub fak-

Część 1: Rozwiązania Tarczy Antykryzysowej

Wydłużenie terminów ważności zaświadczeń i zezwoleń

Wydłużenie terminu ważności orzeczeń lekarskich o niezdolności do pracy wydanych przez lekarza orzecznika lub komisję lekarską Zakładu Ubezpieczeń Społecznych

W związku z COVID-19 wydłużono termin ważności orzeczeń o:

- ▶ częściowej niezdolności do pracy,
- ▶ całkowitej niezdolności do pracy,
- ▶ całkowitej niezdolności do pracy i niezdolności do samodzielnej egzystencji,
- ▶ niezdolności do samodzielnej egzystencji.

Chodzi tu o orzeczenia wydane przez lekarza orzecznika lub komisję lekarską Zakładu Ubezpieczeń Społecznych na czas określony, których ważność upływa w okresie obowiązywania

stanu zagrożenia epidemicznego albo stanu epidemii bądź w okresie 30 dni następujących po ich odwołaniu, jeżeli złożony został wniosek o ustalenie uprawnień do świadczenia na dalszy okres przed upływem terminu ważności tego orzeczenia. Wydłużenie terminu następuje także w przypadku orzeczeń, których termin ważności upłynął przed dniem wejścia w życie ustawy o zmianie ustawy o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19 (...), jeśli wniosek o ustalenie uprawnień do świadczenia na dalszy okres został złożony przed upływem ważności tego orzeczenia oraz nowe orzeczenie nie zostało wydane przed dniem wejścia w życie ustawy.

Ważne: Orzeczenia zachowują ważność przez okres kolejnych 3 miesięcy od dnia upływu terminu ich ważności, w przypadku złożenia wniosku o ustalenie uprawnień do świadczenia na dalszy okres przed upływem terminu ważności tego orzeczenia.

Jeżeli w wyniku późniejszego wydania orzeczenia okaże się, że – w okresie, w którym nastąpiło wydłużenie prawa do świadczenia – przysługiwało prawo do tego świadczenia w wyższej wysokości, świadczenie przysługuje w odpowiednio podwyższonej wysokości od miesiąca, w którym powstało prawo do jego podwyższenia.

Prawo do świadczeń uzależnionych od stwierdzenia niezdolności do pracy lub niezdolności do samodzielnej egzystencji ulega wydłużeniu do końca miesiąca kalendarzowego, w którym upłynie wydłużony termin ważności tego orzeczenia, bez konieczności wydania decyzji w tej sprawie.

Odpowiedniemu wydłużeniu ulega również termin ważności książki inwalidy wojennego (wojskowego), legitymacji osoby represjonowanej, legitymacji emeryta-rencisty oraz emeryta-rencisty wojskowego wydanej przed dniem wejścia w życie ustawy o zmianie ustawy o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19 (...), jeżeli w dokumencie tym określono termin jego ważności.

Powyższe zasady mają zastosowanie również do orzeczeń wojskowych komisji lekarskich wydanych na podstawie art. 21 ust. 1 ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych oraz ich rodzin.

Wydłużenie terminu ważności orzeczenia o okolicznościach uzasadniających ustalenie uprawnień do świadczenia rehabilitacyjnego wydanego przez lekarza orzecznika lub komisję lekarską ZUS

Wydłużenie terminu ważności ma miejsce także w przypadku orzeczeń o okolicznościach uzasadniających ustalenie uprawnień do świadczenia rehabilitacyjnego, wydanych na podstawie ustawy o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa. Chodzi tu o orzeczenia, których ważność upływa w okresie obowiązywania stanu zagrożenia epidemicznego albo stanu epidemii bądź w okresie 30 dni następujących po ich odwołaniu, jeżeli został złożony wniosek o ustalenie uprawnień do świadczenia na dalszy okres przed upływem terminu ważności tego orzeczenia.

Wydłużenie terminu ważności dotyczy także orzeczeń, których termin ważności upłynął przed dniem wejścia w życie ustawy o zmianie ustawy o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19 (...), jeśli wniosek o ustalenie uprawnień do świadczenia na dalszy okres został złożony przed upływem terminu ważności tego orzeczenia i nowe orzeczenie nie zostało wydane przed dniem wejścia w życie ustawy.

Ważne: Orzeczenie zachowuje ważność przez okres kolejnych 3 miesięcy od dnia upływu terminu jego ważności, jednak nie dłużej niż przez okres 12 miesięcy w przypadku złożenia wniosku o ustalenie uprawnień do świadczenia na dalszy okres przed upływem terminu ważności tego orzeczenia.

Rada Ministrów może w celu przeciwdziałania COVID-19 w drodze rozporządzenia określać dłuższe okresy ważności orzeczeń niż wskazane powyżej, mając na względzie okres obowiązywania stanu zagrożenia epidemicznego lub stanu epidemii oraz wywołane nimi skutki.

Wydłużenie terminu ważności orzeczeń o niepełnosprawności oraz orzeczeń o stopniu niepełnosprawności

Z przyczyn związanych z przeciwdziałaniem COVID-19 wydłużono terminy ważności orzeczeń o niepełnosprawności oraz orzeczeń o stopniu niepełnosprawności, wydanych na czas określony na podstawie ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych, których ważność:

- ▶ upłynęła w terminie do 90 dni przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy, pod warunkiem złożenia w trakcie ważności posiadanego orzeczenia na czas określony kolejnego wniosku o wydanie orzeczenia;
- ▶ upływa po dniu wejścia w życie niniejszej ustawy, pod warunkiem złożenia w trakcie

ważności posiadanego orzeczenia na czas określony kolejnego wniosku o wydanie orzeczenia.

Orzeczenia zachowują ważność nie dłużej jednak niż do upływu 60. dnia od dnia odwołania stanu zagrożenia epidemicznego albo stanu epidemii, jednak nie dłużej niż do dnia wydania nowego orzeczenia o niepełnosprawności albo orzeczenia o stopniu niepełnosprawności.

Analogicznie wydłużeniu podlega ważność **kart parkingowych** wydanych dla osób niepełnosprawnych.

Karty parkingowe wydane placówce zajmującej się opieką, rehabilitacją lub edukacją osób niepełnosprawnych, mających znacznie ograniczone możliwości samodzielnego poruszania się, zachowują ważność do 60. dnia od dnia odwołania stanu zagrożenia epidemicznego albo stanu epidemii.

W sytuacji, gdy decyzja przyznająca świadczenie z pomocy społecznej, o której mowa w ustawie o pomocy społecznej, została wydana w związku z niepełnosprawnością potwierdzoną orzeczeniem i okres, na który została przyznana pomoc, jest uzależniony od terminu ważności orzeczenia o niepełnosprawności lub orzeczenia o stopniu niepełnosprawności, okres wskazany w decyzji ulega przedłużeniu na okres, na jaki zachowuje ważność orzeczenie o niepełnosprawności lub orzeczenie o stopniu niepełnosprawności. Przedłużenie tego okresu następuje na podstawie decyzji wydanej z urzędu.

Zmiana decyzji w sytuacji, o której mowa powyżej, nie wymaga przeprowadzenia rodzinnego wywiadu środowiskowego ani jego aktualizacji.

Wydłużenie ważności orzeczeń lekarskich wydanych w ramach wstępnych, okresowych i kontrolnych badań lekarskich

Orzeczenia lekarskie wydane w ramach wstępnych, okresowych i kontrolnych badań lekarskich, których ważność upłynęła po 7 marca 2020 r., zachowują ważność, nie dłużej jednak niż do upływu 60 dni od dnia odwołania stanu zagrożenia epidemicznego albo stanu epidemii. Dotyczy to także innych badań lekarskich lub psychologicznych, jeśli odrębne przepisy wymagają posiadania odrębnego orzeczenia.

Wydłużenie ważności orzeczeń lekarskich dla służb mundurowych

Przedłużono ważność orzeczeń lekarskich o braku przeciwwskazań zdrowotnych do służby na określonym stanowisku służbowym (o których mowa w art. 71b ust. 10 pkt 1 ustawy o Policji, art. 75c ust. 8 pkt 1 ustawy o Straży Granicznej, art. 42 ust. 1a ustawy o Państwowej Straży Pożarnej, art. 53 ust. 10 pkt. 1 ustawy o Straży Marszałkowskiej, art. 135 ust. 10 pkt 1 ustawy o Służbie Ochrony Państwa oraz art. 28 ust. 6 ustawy o ochronie przeciwpożarowej) do 60. dnia od dnia odwołania stanu zagrożenia epidemicznego albo stanu epidemii.

Zmiany dotyczące cudzoziemców

Przedłużenie okresu ważności wizy cudzoziemca oraz okresu ważności zezwolenia na pobyt czasowy

Jeśli ostatni dzień okresu pobytu cudzoziemca na podstawie wizy krajowej przypada w okresie stanu zagrożenia epidemicznego lub stanu epidemii, ogłoszonego w związku z zakażeniami wirusem COVID-19, okres pobytu na podstawie tej wizy oraz okres ważności tej wizy ulega przedłużeniu z mocy prawa do upływu 30. dnia następującego po dniu odwołania tego ze stanów, który obowiązywał jako ostatni. Przedłużanie to nie będzie wymagało wydania nowej naklejki wizowej.

Analogicznie przedłużono okres ważności zezwoleń na pobyt czasowy. Oznacza to, że jeśli ostatni dzień okresu ważności zezwolenia na pobyt czasowy przypada w okresie stanu zagrożenia epidemicznego lub stanu epidemii, ogłoszonego w związku z zakażeniami wirusem COVID-19, to okres ważności tego zezwolenia ulega przedłużeniu z mocy prawa do upływu 30. dnia następującego po dniu odwołania tego ze stanów, który obowiązywał jako ostatni. W takim przypadku nie wydaje się ani nie wymienia się karty pobytu.

Przedłużenie terminu pobytu na terytorium Polski cudzoziemców zobowiązanych na podstawie decyzji administracyjnych do jego opuszczenia

Jeśli termin do opuszczenia przez cudzoziemca, o którym mowa w art. 299 ust. 6 ustawy o cudzoziemcach terytorium Rzeczypospolitej Polskiej wypada w okresie obowiązywania stanu zagrożenia epidemicznego albo stanu epidemii ogłoszonych w związku z COVID-19, termin ten ulega przedłużeniu do upływu

30. dnia następującego po odwołaniu tego ze stanów, który obowiązywał jako ostatni.

Art. 299 ust. 6 ustawy o cudzoziemcach dotyczy tych cudzoziemców, którzy na podstawie określonych decyzji administracyjnych zostali zobowiązani do opuszczenia terytorium RP, a których pobyt w dalszej perspektywie nie będzie już legalny (w przepisach tym wyznaczone są maksymalne terminy na opuszczenie terytorium Polski, tj. 30-dniowy i 7-dniowy).

Podobnie wydłużono termin dobrowolnego powrotu cudzoziemca, o którym mowa w art. 315 ust. 1 ustawy o cudzoziemcach, jeśli ostatni dzień tego terminu wypada w okresie obowiązywania stanu zagrożenia epidemicznego albo stanu epidemii ogłoszonych w związku z COVID-19. Termin ten ulega przedłużeniu do upływu 30. dnia następującego po dniu odwołania tego ze stanów, który obowiązywał jako ostatni.

Zgodnie art. 315 ust. 1 ustawy o cudzoziemcach w decyzji o zobowiązaniu cudzoziemca do powrotu określa się termin dobrowolnego powrotu, który wynosi od 15 do 30 dni, liczony od dnia doręczenia decyzji.

Przedłużenie z mocy prawa ważności zezwolenia na pracę wydanego dla cudzoziemca

Jeżeli ostatni dzień ważności zezwolenia na pracę przypada w okresie stanu zagrożenia epidemicznego lub stanu epidemii, ogłoszonego w związku z zakażeniami wirusem COVID-19, okres ważności tego zezwolenia na pracę ulega przedłużeniu z mocy prawa do upływu 30. dnia następującego po dniu odwołania tego ze stanów, który obowiązywał jako ostatni.

Takie przedłużenie stosuje się odpowiednio do decyzji o przedłużeniu zezwolenia na pracę

lub przedłużeniu zezwolenia na pracę sezonową.

Ważne: W przypadku przedłużenia okresu ważności zezwolenia na pracę w związku z okolicznościami, o których mowa powyżej, wniosek o wydanie zezwolenia na pracę należy złożyć nie wcześniej niż w terminie 90 dni przed upływem okresu ważności zezwolenia na pracę określonego w tym zezwoleniu i nie później niż w ostatnim dniu przedłużonego okresu jego ważności.

W sytuacji, gdy w oświadczeniu o powierzeniu wykonywania pracy cudzoziemcowi wskazano okres pracy, którego koniec przypada w okresie stanu zagrożenia epidemicznego lub stanu epidemii, ogłoszonego w związku z zakażeniami wirusem COVID-19, cudzoziemiec może nadal wykonywać pracę określoną tym oświadczeniem na rzecz tego podmiotu, który złożył oświadczenie, w okresie lub okresach nieobjętych oświadczeniem – do upływu 30. dnia następującego po dniu odwołania tego ze stanów, który obowiązywał jako ostatni, bez zezwolenia na pracę.

Takiego dodatkowego okresu wykonywania pracy, o którym mowa powyżej, nie wlicza się do okresu wykonywania pracy, o którym mowa w art. 87 ust. 3 i art. 88z ust. 2 pkt 3 ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy.

Możliwość odroczenia terminu na wykonanie badań technicznych

W przypadku ogłoszenia stanu zagrożenia epidemicznego albo stanu epidemii bądź w przypadku niebezpieczeństwa szerzenia się zakażenia lub choroby zakaźnej, które może stanowić zagrożenie dla zdrowia publicznego, przedsiębiorcy i inni eksploatujący urządzenie techniczne mogą wnioskować w 2020 r. o odroczenie terminu na wykonanie badań technicznych tego urządzenia oraz o zezwolenie na jego dalszą eksploatację na maksymalnie 6 miesięcy.

Warunkiem odroczenia terminu na wykonanie badań technicznych i zezwolenia na dalszą eksploatację jest złożenie oświadczenia przez eksploatującego, że od dnia przeprowadzenia ostatniego badania urządzenia technicznego nie wprowadzono zmian dotyczących eksploatacji urządzenia technicznego oraz, że jego dalsza eksploatacja, w ocenie eksploatującego, nie stwarza zagrożenia dla życia lub zdrowia ludzkiego oraz mienia i środowiska.

Wnioski o odroczenie terminu wykonania badania technicznego i zezwolenie na eksploatację urządzenia technicznego (na okres nie dłuższy niż 6 miesięcy) wraz z oświadczeniem należy składać **do właściwej jednostki dozoru technicznego**. Oba wymagane dokumenty można złożyć pisemnie lub za pomocą środków komunikacji elektronicznej (np. poczty elektronicznej). Organ właściwej jednostki dozoru technicznego może wezwać wnioskującego do uzupełnienia braków we wniosku lub oświadczeniu pisemnie, za pomocą środków komunikacji elektronicznej, telefonicznie lub w inny sposób. Odroczenie terminu wykonania badania i zezwolenie na eksploatację następuje w drodze decyzji administracyjnej.

Możliwość odroczenia terminu legalizacji i dalsze użytkowanie przyrządu pomiarowego

Właściwy organ administracji miar w przypadku ogłoszenia stanu zagrożenia epidemicznego albo stanu epidemii bądź w przypadku niebezpieczeństwa szerzenia się zakażenia lub choroby zakaźnej, które może stanowić zagrożenie dla zdrowia publicznego, **może (ale nie jest do tego zobowiązany) w 2020 r. – na wniosek podmiotu uprawnionego do złożenia wniosku o dokonanie legalizacji ponownej – odroczyć termin dokonania takiej legalizacji** i zezwolić na dalsze użytkowanie danego egzemplarza przyrządu pomiarowego przez okres **nie dłuższy niż 6 miesięcy**.

Warunkiem jest złożenie oświadczenia, że od dnia dokonania ostatniej legalizacji nie wprowadzono zmian dotyczących konstrukcji, wykonania i warunków właściwego stosowania przyrządu pomiarowego i że spełnia on wymagania, w szczególności w zakresie charakterystyk metrologicznych oraz że jego dalsze użytkowanie, w ocenie wnioskodawcy, nie stwarza zagrożenia dla wymaganej dokładności pomiarów, a także dla życia lub zdrowia ludzkiego oraz mienia i środowiska.

Wniosek wraz z oświadczeniem można złożyć pisemnie lub za pomocą środków komunikacji elektronicznej (np. poczty elektronicznej). Organ administracji miar, do którego wpłynął wniosek oraz oświadczenie, może wezwać do uzupełnienia braków we wniosku lub oświadczeniu – pisemnie, za pomocą środków komunikacji elektronicznej, telefonicznie lub w inny sposób. Odroczenie terminu dokonania legalizacji ponownej i zezwolenie na dalsze użytkowanie następuje w drodze decyzji administracyjnej.

Przedłużenie ważności świadectw kwalifikacyjnych, o których mowa w ustawie Prawo energetyczne

Wydłuża się do 31 grudnia 2020 r. ważność świadectw kwalifikacyjnych uprawniających do eksploatacji urządzeń, instalacji i sieci energetycznych, które tracą ważność w okresie od 1 marca 2020 r. do 30 czerwca 2020 r. Świadectwa kwalifikacyjne wydane w tym okresie i wcześniej zachowują ważność zgodnie z dotychczasowymi przepisami.

Przedłużenie terminu na pierwsze wytworzenie/sprzedaż energii, o którym mowa w ustawie o odnawialnych źródłach energii

Stworzono możliwość wydłużenia terminu na pierwsze wytworzenie energii w instalacji OZE (w przypadku podmiotów, które złożyły deklarację o zamiarze sprzedaży niewykorzystanej energii elektrycznej po stałej cenie zakupu) lub na pierwszą sprzedaż energii w ramach aukcyjnego systemu wsparcia.

Zgodnie z obowiązującymi przepisami termin ten wynosi (w przypadku sprzedaży po stałej cenie zakupu) 36 miesięcy od dnia wydania zaświadczenia o możliwości takiej sprzedaży lub (w przypadku systemu aukcyjnego) 42 miesiące od dnia zamknięcia sesji aukcji – z wyjątkiem instalacji fotowoltaicznych (24 miesiące), instalacji wykorzystujących siłę wiatru na lądzie (33 miesiące) i instalacji wykorzystujących siłę wiatru na morzu (72 miesiące).

Termin będzie mógł ulec przedłużeniu na mocy postanowienia Prezesa Urzędu Regulacji Energetyki, jeżeli odpowiedni wniosek zostanie złożony przez wytwórcę najpóźniej na 30 dni przed upływem pierwotnego terminu spełnienia zobowiązania. We wniosku należy podać wnioskowany okres przedłużenia (spowodowany np. opóźnieniem w dostawie urządzeń wchodzących w skład instalacji OZE lub opóźnieniem w realizacji robót budowlanych), który nie może być dłuższy niż 12 miesięcy. Opóźnienie musi być uzasadnione stanem zagrożenia epidemicznego lub stanem epidemii.

Do wniosku należy dołączyć m.in. zaktualizowaną gwarancję bankową, o ile została ustanowiona dla danej instalacji, której ważność została przedłużona co najmniej o okres wskazany we wniosku oraz zaktualizowany harmonogram rzeczowo-finansowy.

Przedłużenie terminu jest równoznaczne z wyłączeniem zastosowania sankcji (w postaci np. utraty zabezpieczenia aukcyjnego) za niedochowanie pierwotnego terminu realizacji ww. zobowiązań.

Wydłużenie stosuje się odpowiednio do maksymalnego wieku urządzeń wchodzących w skład danej instalacji.

Część 1: Rozwiązania Tarczy Antykryzysowej

Ułatwienie działania spółkom i innym podmiotom kolegialnym

Zmiany dotyczące spółki z ograniczoną odpowiedzialnością (sp. z o.o.) i spółki akcyjnej (SA)

Zmiany dotyczą sposobu odbywania posiedzeń oraz podejmowania uchwał przez organy zarządzające oraz nadzorcze sp. z o.o. i SA, a także zmian w zakresie odbywania zgromadzeń wspólników i walnych zgromadzeń.

Wprowadzono wyraźną **możliwość odbywania posiedzeń zarządów sp. z o.o. i SA z wykorzystaniem nowych technologii** (np. w trybie wideo czy telekonferencji). W związku z tą zmianą nie będzie wymagana podczas posiedzenia zarządu fizyczna obecność jego członków w jednym miejscu. Zarząd będzie mógł podejmować uchwały w trybie pisemnym, przy wykorzystaniu środków bezpośredniego porozumiewania się na odległość lub oddając swój głos na piśmie za pośrednictwem innego

członka zarządu bez konieczności zawarcia odpowiednich postanowień w umowie lub statucie spółki. Takie uchwały mogą być podjęte niezależnie od liczby głosujących członków zarządu (o ile umowa spółki czy też statut nie wprowadza postanowień szczególnych w tym względzie).

Zwracamy uwagę, że niezależnie od wprowadzonych rozwiązań warto pamiętać, że nie w każdej sytuacji konieczne jest podjęcie uchwały przez zarząd. Każdy członek zarządu w spółce z ograniczoną odpowiedzialnością może prowadzić bez uprzedniej uchwały zarządu sprawę nieprzekraczającą zakresu zwykłych czynności spółki, chyba że choćby jeden z pozostałych członków zarządu uprzednio sprzeciwi się jej przeprowadzeniu.

Podobne zmiany dotyczą **posiedzeń rad nadzorczych sp. z o.o. i SA**. Oznacza to, że również i w tym przypadku podczas posiedzenia tego organu nie będzie wymagana obecność jego

członków w jednym miejscu. Rada nadzorcza będzie mogła **podejmować uchwały w trybie pisemnym przy wykorzystaniu środków bezpośredniego porozumiewania się na odległość** lub oddając swój głos na piśmie za pośrednictwem innego członka rady nadzorczej, bez konieczności zawarcia odpowiednich postanowień w umowie lub statucie spółki. Uchwała rady nadzorczej będzie ważna, gdy wszyscy członkowie rady zostaną powiadomieni o treści projektu uchwały oraz co najmniej połowa członków rady weźmie udział w podejmowaniu uchwały (umowa spółki lub statut mogą przewidywać surowsze wymagania dotyczące podejmowania uchwał w tym trybie).

Ważne: Usunięto dotychczas istniejące ograniczenia dotyczące zakazu podejmowania uchwał przez rady nadzorcze SA (i ewentualnie sp. z o.o., jeżeli zostały one utworzone) w trybie pisemnym lub za pomocą środków bezpośredniego porozumiewania się na odległość w przypadku, gdy dotyczyły one wyborów przewodniczącego i wiceprzewodniczącego rady nadzorczej, powołania zarządu oraz odwołania i zawieszania w czynnościach tych osób. Jeżeli natomiast umowa spółki lub statut (lub też na żądanie jednego członka) wymagane jest podjęcie uchwały w głosowaniu tajnym, wówczas wymagane będzie podjęcie takiej uchwały na odległość w sposób zapewniający tajność, np. poprzez wspólny zewnętrzny dysk.

Również **udział w zgromadzeniu wspólników sp. z o.o.** możliwy będzie przy wykorzystaniu środków **komunikacji elektronicznej** (o takim udziale w zgromadzeniu wspólników postanawia zwołujący to zgromadzenie) bez konieczności wprowadzenia tego postanowie-

nia do umowy spółki. W przypadku, gdy udział w zgromadzeniu wspólników następuje przy wykorzystaniu środków komunikacji elektronicznej, w zawiadomieniu będą musiały zostać zawarte informacje o sposobie uczestniczenia w tym zgromadzeniu, wypowiedaniu się w jego trakcie, wykonywaniu na nim prawa głosu oraz wnoszenia sprzeciwu od podjętej uchwały bądź uchwał. Szczegółowe zasady udziału w zgromadzeniu wspólników przy wykorzystaniu środków komunikacji elektronicznej określi w regulaminie rada nadzorcza, zaś w przypadku jej braku wspólnicy. Regulamin nie będzie mógł określać wymogów i ograniczeń, które nie są niezbędne do identyfikacji wspólników i zapewnienia bezpieczeństwa komunikacji elektronicznej. Przyjęcie regulaminu może nastąpić uchwałą wspólników bez odbycia zgromadzenia, jeżeli wspólnicy reprezentujący bezwzględną większość głosów wyrażą na piśmie zgodę na treść tego regulaminu. Regulamin taki powinien być zatwierdzony przez zgromadzenie wspólników lub radę nadzorczą **przed** odbyciem zgromadzenia wspólników/ walnego zgromadzenia przy użyciu środków komunikacji elektronicznej (czyli powinien je poprzedzić).

Wprowadzono możliwość **udziału w walnym zgromadzeniu SA przy wykorzystaniu środków komunikacji elektronicznej** (o takim udziale w walnym zgromadzeniu postanawia zwołujący to zgromadzenie) bez konieczności zapisania tego w statucie. Szczegółowe zasady udziału w walnym zgromadzeniu przy wykorzystywaniu środków komunikacji elektronicznej określi w regulaminie rada nadzorcza. Regulamin nie będzie mógł określać wymogów i ograniczeń, które nie są niezbędne do identyfikacji akcjonariuszy i zapewnienia bezpieczeństwa komunikacji elektronicznej. Jak wskazano powyżej, regulamin taki powinien być przyjęty przez radę nadzorczą

przed odbyciem walnego zgromadzenia przy użyciu środków komunikacji elektronicznej. W dalszym ciągu jednak wymagana jest obecność notariusza, który wraz z przewodniczącym będą protokołowali takie elektroniczne zgromadzenie.

Spółka publiczna powinna zapewnić transmisję obrad walnego zgromadzenia w czasie rzeczywistym. Nie narusza to obowiązków informacyjnych określonych w przepisach o ofercie publicznej i warunkach wprowadzania instrumentów finansowych do zorganizowanego systemu obrotu oraz o spółkach publicznych.

Niezależnie od wprowadzonych rozwiązań warto pamiętać, że mogą zdarzyć się sytuacje, w których pomimo wprowadzenia powyższych ułatwień nie będzie możliwości uzyskania stosownej autoryzacji zgromadzenia przed przeprowadzeniem danej czynności. Warto w takiej sytuacji pamiętać, że autoryzację można uzyskać również następczo nie później jednak niż w terminie dwóch miesięcy od dnia złożenia oświadczenia przez spółkę, a takie potwierdzenie wyrażone po złożeniu oświadczenia ma moc wsteczną od chwili złożenia oświadczenia przez spółkę.

Składanie oświadczeń woli przez członków organu osoby prawnej innej niż Skarb Państwa albo jednostka samorządu terytorialnego

Oświadczenie woli członka organu osoby prawnej (czyli w szczególności wszelkich spółek) może zostać złożone w formie dokumentowej (tj. każdej, która pozwala

na zachowanie przekazu, np. e-mail, sms, plik komputerowy), a posiedzenia jej organów mogą odbywać się z wykorzystaniem środków komunikacji elektronicznej bez konieczności jednoczesnej obecności członków tych organów. Do skuteczności takiego oświadczenia nie jest wymagane m.in. wypełnienie formularza udostępnionego w systemie teleinformatycznym, opatrzenie kwalifikowanym podpisem elektronicznym, podpisem zaufanym albo podpisem osobistym.

Zmiany dotyczące działania organów spółdzielni

Wzorem spółek handlowych również w Prawie spółdzielczym wprowadzono możliwość głosowania na piśmie lub za pośrednictwem środków komunikowania się na odległość. Tym samym członek rady nadzorczej lub członek zarządu spółdzielni mogą żądać zwołania posiedzenia tych organów, podając proponowany porządek obrad, lub podjęcia określonej uchwały na piśmie albo przy wykorzystaniu środków bezpośredniego porozumiewania się na odległość.

W przypadku gdy przewodniczący rady nadzorczej albo prezes zarządu nie zwoła posiedzenia albo nie zarządzi głosowania na piśmie albo przy wykorzystaniu środków bezpośredniego porozumiewania się na odległość na dzień przypadający w terminie tygodnia od dnia otrzymania żądania, wnioskodawca może samodzielnie zwołać posiedzenie, podając jego datę i miejsce albo zarządzić głosowanie na piśmie albo przy wykorzystaniu środków bezpośredniego porozumiewania się na odległość.

Ważne: Uchwała danego organu może zostać podjęta, jeżeli wszyscy jego członkowie zostali prawidłowo zawiadomieni o posiedzeniu albo o głosowaniu na piśmie, albo przy wykorzystaniu środków bezpośredniego porozumiewania się na odległość. Uchwała może być również wynikiem głosów częściowo oddanych na posiedzeniu, częściowo na piśmie lub przy wykorzystaniu środków bezpośredniego porozumiewania się na odległość.

Przy obliczaniu kworum uwzględnia się członków danego organu uczestniczących przez oddanie głosu na piśmie lub przy wykorzystaniu środków bezpośredniego porozumiewania się na odległość.

Szczegółowy tryb zwoływania posiedzeń zarządu oraz rady nadzorczej, w tym sposób i warunki podejmowania uchwał przez te organy, określa statut lub przewidziane w nim regulaminy tych organów.

Część 1: Rozwiązania Tarczy Antykryzysowej

Zmiany w funkcjonowaniu wymiaru sprawiedliwości

Sprawy pilne

Nie wszystkie sprawy mogą czekać na rozpatrzenie. Dlatego nowe regulacje umożliwiają rozpatrywanie spraw pilnych przez sądy nawet w przypadku przeszkód w ich funkcjonowaniu. Przykładowo w razie całkowitego zaprzestania czynności przez sąd powszechny z powodu COVID-19 prezes sądu apelacyjnego (nadzrędnego nad wszystkimi sądami rejonowymi i okręgowymi w obszarze jego działania) może wyznaczyć inny równorzędny sąd, położony na obszarze tej samej apelacji, jako właściwy do rozpoznawania spraw pilnych należących do właściwości sądu, który zaprzestał czynności.

Ponadto, jeżeli z powodu COVID-19 wymaga tego dobro wymiaru sprawiedliwości (np. warunki organizacyjne sądu wyznaczonego lub potrzeba należytego rozpoznania zaawansowanej już sprawy złożonym stanie faktycznym), prezes sądu apelacyjnego może – za zgodą sędziego – delegować sędziego sądu rejonowego,

sądu okręgowego lub sądu apelacyjnego do pełnienia obowiązków sędziego w innym sądzie rejonowym, sądzie okręgowym lub sądzie apelacyjnym – wyznaczonym jako właściwy, na czas określony, do rozpoznawania spraw pilnych.

W przypadku zaś, gdy wszystkie sądy danej apelacji zaprzestaną czynności, Pierwszy Prezes Sądu Najwyższego na wniosek prezesa sądu apelacyjnego, na którego obszarze sądy zaprzestały czynności, wyznacza inny sąd równorzędny, położony w miarę możliwości na obszarze sąsiedniej apelacji, jako właściwy do rozpoznawania spraw pilnych należących do właściwości sądu, który zaprzestał czynności. Natomiast w razie całkowitego zaprzestania czynności przez wojewódzki sąd administracyjny z powodu COVID-19 Prezes Naczelnego Sądu Administracyjnego może wyznaczyć inny wojewódzki sąd administracyjny jako właściwy do rozpoznawania spraw pilnych należących do właściwości sądu, który zaprzestał czynności.

Za „sprawy pilne” ustawodawca uznał m.in. sprawy:

- ▶ wniosków o zastosowanie, przedłużenie, zmianę lub uchylenie tymczasowego aresztowania,
- ▶ odebrania osoby podlegającej władzy rodzicielskiej lub pozostającej pod opieką bądź
- ▶ przesłuchania przez sąd osoby w trybie zabezpieczenia dowodu.

Sprawami pilnymi są sprawy, w przypadku których ustawa określa termin ich rozpatrzenia przez sąd oraz sprawy wniosków o wstrzymanie wykonania aktu lub czynności.

Ponadto prezes sądu, który wyznacza sąd właściwy do rozpoznawania spraw pilnych, może wskazać sprawy – inne niż pilne – jako należące do właściwości tego sądu. W takim przypadku do rozpoznawania tych spraw właściwy jest sąd wyznaczony.

Przykład

Załóżmy, że dany sąd całkowicie zaprzestał czynności z powodu COVID-19, w związku z czym do rozpoznawania spraw pilnych, należących do jego właściwości, został wyznaczony inny sąd. W takim przypadku sąd, który nie może pracować, powinien przekazać akta spraw wszczętych i niezakończonych sądowi wyznaczonemu jako sąd właściwy, a sąd wyznaczony będzie właściwy w tych sprawach do zakończenia postępowania w danej instancji.

Prezes właściwego sądu może także zarządzić rozpoznanie każdej sprawy jako pilnej, jeżeli jej nierozpoznanie mogłoby spowodować niebezpieczeństwo dla życia lub zdrowia ludzi bądź zwierząt, poważną szkodę dla interesu społecznego albo ze względu na grożącą nie-

powetowaną szkodę materialną, a także gdy wymaga tego dobro wymiaru sprawiedliwości.

Zawieszenie biegu terminów

W okresie obowiązywania stanu zagrożenia epidemicznego albo stanu epidemii, ogłoszonego z powodu COVID-19, bieg terminów przewidzianych przepisami prawa administracyjnego, m.in.:

- ▶ od zachowania których jest uzależnione udzielenie ochrony prawnej przed sądem lub organem,
- ▶ do dokonania przez stronę czynności kształtujących jej prawa i obowiązki,
- ▶ przedawnienia,
- ▶ których niezachowanie powoduje wygaśnięcie lub zmianę praw rzeczowych oraz roszczeń i wierzytelności, a także popadnięcie w opóźnienie,
- ▶ zawitych (takich, których w normalnych warunkach nie ma możliwości przywrócenia), z niezachowaniem których ustawa wiąże ujemne skutki dla strony,

nie rozpoczyna się, a rozpoczęty ulega zawieszeniu na ten okres.

Ważne: Czynności dokonane przez daną osobę w celu wykonania jej uprawnienia lub obowiązku w okresie wstrzymania rozpoczęcia albo zawieszenia biegu terminów są skuteczne.

Przykład

Osoba, która bez własnej winy nie brała udziału w postępowaniu administracyjnym, chce uzyskać wznowienie tego postępowania, zakończonego już ostateczną

decyzją. Wznowienie może nastąpić tylko na jej żądanie. Strona ma na złożenie tego żądania miesiąc od dnia, w którym dowiedziała się o decyzji. O decyzji dowiedziała się jednak tuż przed ogłoszeniem stanu zagrożenia epidemicznego. W takim przypadku rozpoczęty bieg terminu na złożenie żądania ulega zawieszeniu na okres obowiązywania stanu zagrożenia epidemicznego, a także na okres obowiązywania stanu epidemii. Czyli ta osoba będzie mogła złożyć stosowny wniosek w pozostałym jej terminie po zakończeniu okresu obowiązywania stanu zagrożenia epidemicznego oraz stanu epidemii. Gdyby jednak zażądała wznowienia postępowania w trakcie trwania tego okresu, to jej żądanie będzie skuteczne.

Oczywiście wstrzymanie rozpoczęcia i zawieszenie biegu terminów nie dotyczy spraw pilnych opisanych powyżej. Nie dotyczy również terminów w sprawach wyboru lub powołania organów, których kadencje są określone w Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej czy terminów wyborów do organów jednostek samorządu terytorialnego.

Właściwy organ czy sąd może także wezwać daną osobę do dokonania czynności wynikających z przepisów prawa, jeżeli niepodjęcie czynności mogłoby spowodować niebezpieczeństwo dla życia lub zdrowia ludzi bądź zwierząt, poważną szkodę dla interesu społecznego albo ze względu na grożącą niepowetowaną szkodę materialną.

Wpływ epidemii na toczące się już postępowania

Przyjęto zasadę, że w okresie stanu zagrożenia epidemicznego lub stanu epidemii, ogłoszonego

z powodu COVID-19, bieg terminów procesowych i sądowych m.in. w:

- ▶ postępowaniach sądowych, w tym sądowno-administracyjnych,
- ▶ postępowaniach egzekucyjnych,
- ▶ postępowaniach administracyjnych,
- ▶ postępowaniach i kontrolach prowadzonych na podstawie ustawy – Ordynacja podatkowa,

nie rozpoczyna się, a rozpoczęty ulega zawieszeniu na ten okres.

Wstrzymanie rozpoczęcia i zawieszenie biegu terminów nie dotyczy m.in. terminów w rozpoznawanych przez sądy sprawach pilnych.

Nie ma beczynności

W okresie stanu zagrożenia epidemicznego lub stanu epidemii, ogłoszonego z powodu COVID-19 – na okres ich obowiązywania – również nie rozpoczyna się, a rozpoczęty ulega zawieszeniu bieg terminów:

- ▶ na milczące załatwienie sprawy,
- ▶ w sprawie, w której brak wyrażenia przez organ sprzeciwu, wydania decyzji, postanowienia albo innego rozstrzygnięcia uprawnia stronę lub uczestnika postępowania do podjęcia działania, dokonania czynności albo wpływa na zakres praw i obowiązków strony lub uczestnika postępowania,
- ▶ na wyrażenie przez organ stanowiska albo wydanie interpretacji indywidualnej, z wyjątkiem interpretacji indywidualnej, o której mowa w ustawie – Ordynacja podatkowa.

W omawianych przypadkach nie stosuje się przepisów o beczynności organów oraz o obo-

wiązku powiadamiania strony o niezłaławieniu sprawy w terminie.

Przykład

Założmy, że tuż przed ogłoszeniem stanu epidemii upłynął termin na wydanie przez wójta decyzji administracyjnej. W takim przypadku, gdyby nie było stanu epidemii, wójt miałby obowiązek zawiadomić stronę o niezłaławieniu sprawy w terminie, podać przyczyny zwłoki, wskazać nowy termin złaławienia sprawy oraz pouczyć stronę o prawie do wniesienia ponaglenia. W czasie trwania stanu epidemii nie ma jednak takiego obowiązku. Zaprzestanie przez wójta czynności w czasie stanu epidemii nie może być podstawą do skorzystania przez stronę ze środków prawnych dotyczących bezczynności czy przewlekłości.

W rozpatrywanym okresie organ lub podmiot może z urzędu wydać odpowiednio decyzję w całości uwzględniającą żądanie strony (lub uczestnika postępowania), zaświadczenie o braku podstaw do wniesienia sprzeciwu, wyrazić stanowisko bądź wydać interpretację indywidualną.

Ważne: Przepisów dotyczących wstrzymania rozpoczęcia i zawieszenie biegu terminów nie stosuje się do terminów związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19 oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych.

Dodatkowe rozwiązania

W związku z COVID-19 przyjęto także m.in., że:

- ▶ w okresie obowiązywania stanu zagrożenia epidemicznego albo stanu epidemii, ogłoszonego z powodu COVID-19, nie wykonuje się tytułów wykonawczych nakazujących opróżnienie lokalu mieszkalnego;
- ▶ w przypadku wniosków o wydanie interpretacji indywidualnej - złożonych i nierozpatrzonech do dnia wejścia w życie nowych przepisów antykryzysowych oraz złożonych już od dnia ich wejścia w życie, ale do dnia odwołania stanu zagrożenia epidemicznego i stanu epidemii - trzymiesięczny termin, o którym mowa w Ordynacji podatkowej, przedłuża się o 3 miesiące; minister właściwy do spraw finansów publicznych może, w drodze rozporządzenia, przedłużać termin do wydania interpretacji indywidualnej o dalsze okresy, ale nie więcej niż o 3 miesiące;
- ▶ w okresie od 8 marca 2020 r. do 30 czerwca 2020 r. bieg terminu na wniesienie sprzeciwu wobec zgłoszenia znaku towarowego nie rozpoczyna się, a rozpoczęty przerywa się; terminy będą na nowo od 1 lipca 2020 r.

Część 1: Rozwiązania Tarczy Antykryzysowej

Zmiany ważne dla niektórych rodzajów działalności i branż

Budownictwo

Ułatwienie inwestycji budowlanych

W ustawie antykryzysowej przyjęto, że do: projektowania, budowy, przebudowy, remontu, utrzymania i rozbiórki obiektów budowlanych, w tym zmiany sposobu użytkowania, w związku z przeciwdziałaniem COVID-19, nie stosuje się przepisów:

- ▶ ustawy – Prawo budowlane,
- ▶ ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym,
- ▶ aktów planistycznych, o których mowa w ustawie o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (akty te mają charakter przepisów miejscowo obowiązujących i określają m.in. jaki rodzaj zabudowy jest dopuszczalny na danym terenie), a także
- ▶ ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami.

W razie konieczności poszerzenia bazy do udzielania świadczeń zdrowotnych nie stosuje się także przepisów określających szczegółowe wymagania, jakim powinny odpowiadać pomieszczenia i urządzenia podmiotu wykonującego działalność leczniczą.

Ważne: „Obiektem budowlanym” jest budynek, budowla bądź obiekt małej architektury wraz z instalacjami zapewniającymi możliwość użytkowania obiektu zgodnie z jego przeznaczeniem, wzniesiony z użyciem wyrobów budowlanych.

Przykład

Inwestor chce przebudować budynek bez stosowania się do przepisów Prawa budowlanego, z powołaniem się na COVID-19. Aby było to dopuszczalne, przebudowa musi mieć związek z przeciwdziałaniem tej chorobie, np. dotyczyć przebudowy budynku

na szpital polowy lub dostosowania budynku do umieszczenia w nich osób odbywających kwarantannę. Przez „przeciwdziałanie COVID-19” należy rozumieć czynności związane ze zwalczaniem zakażenia, zapobieganiem rozprzestrzenianiu się, profilaktyką oraz zwalczaniem skutków, w tym społeczno-gospodarczych tej choroby. Jeśli ten wymóg nie jest spełniony, nie można skorzystać z ułatwień wprowadzonych ustawą antykryzysową.

Obowiązek informacyjny

Prowadzenie robót budowlanych (czyli: budowy oraz prac polegających na przebudowie, montażu, remoncie lub rozbiórce obiektu budowlanego), a także zmiana sposobu użytkowania obiektu budowlanego lub jego części w związku z przeciwdziałaniem COVID-19 wymagają jednak niezwłocznego poinformowania organu administracji architektoniczno-budowlanej. Zgodnie z Prawem budowlanym zasadą jest, że organem administracji architektoniczno-budowlanej I instancji jest starosta, a wojewoda jest organem wyższego stopnia w stosunku do starosty.

Co powinno znaleźć się w informacji?

W informacji tej należy określić:

- ▶ rodzaj, zakres i sposób wykonywania robót budowlanych oraz termin ich rozpoczęcia – w przypadku prowadzenia robót budowlanych;
- ▶ dotychczasowy i zamierzony sposób użytkowania obiektu budowlanego lub jego części – w przypadku zmiany sposobu użytkowania.

Wymóg przekazania informacji nie jest warunkiem przystąpienia do wykonywania robót budowlanych albo dokonania zmiany sposobu użytkowania. Dzięki tej informacji właściwy organ uzyska jednak wiedzę o inwestycjach realizowanych w związku z przeciwdziałaniem COVID-19. Jeżeli prowadzenie robót budowlanych wskazanych w informacji powoduje zagrożenie życia lub zdrowia ludzi, organ ten – w drodze decyzji podlegającej natychmiastowemu wykonaniu – ustali wymagania dotyczące niezbędnych zabezpieczeń prowadzenia robót.

Ważne: W przypadku prowadzenia robót budowlanych w związku z przeciwdziałaniem COVID-19, których rozpoczęcie – zgodnie z Prawem budowlanym – wymaga pozwolenia na budowę, inwestor ma obowiązek zapewnić objęcie kierownictwa oraz nadzoru nad tymi robotami przez osobę posiadającą uprawnienia budowlane w odpowiednich specjalnościach. Osoba posiadająca uprawnienia budowlane zapewni wykonanie prac zgodnie z wiedzą i sztuką budowlaną.

Ustawa o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych weszła w życie 8 marca 2020 r. Przewidziane nią rozwiązania ułatwiające realizację zamierzeń budowlanych utracą moc po upływie 180 dni od tej daty. Początkowo ustawa nie nakładała na inwestorów obowiązku poinformowania organu administracji architektoniczno-budowlanej o prowadzeniu robót budowlanych oraz zmianie sposobu użytkowania obiektu budowlanego lub jego części w związku z przeciwdziałaniem COVID-19. Obowiązek ten nałożyła na nich nowelizacja tej ustawy, w której zastrzeżono dodatkowo, że obowiązek ten ciąży także na inwestorach, którzy skorzystali z omawianych ułatwień przed wejściem w życie tej nowelizacji.

Transport

Mniejsza liczba osób podróżujących powoduje, że przewozy są często nierentowne. Zgodnie z ustawą o transporcie drogowym wykonywanie przewozów regularnych (czyli publicznych przewozów osób i ich bagażu w określonych odstępach czasu i określonymi trasami) oraz przewozów regularnych specjalnych (czyli niepublicznych przewozów regularnych określonej grupy osób, z wyłączeniem innych osób) wymaga zezwolenia. Przykładowo zezwolenie na wykonywanie przewozów na liniach komunikacyjnych na obszarze gminy wydaje wójt. W zezwoleniu określa się m.in. warunki wykonywania przewozów. Za wykonywanie przewozu drogowego z naruszeniem obowiązków lub warunków tego przewozu grozi kara pieniężna.

Zezwolenia na wykonywanie przewozów

Warunki określone w zezwoleniu na wykonywanie przewozów regularnych oraz przewozów regularnych specjalnych nie mają jednak zastosowania w przypadku:

- ▶ konieczności podjęcia czynności związanych z przeciwdziałaniem COVID-19,
- ▶ braku rentowności wykonywanych przewozów, będącego skutkiem niezależnych od przedsiębiorcy okoliczności, związanych z przeciwdziałaniem COVID-19.

W takich przypadkach nieprzestrzeganie warunków określonych w zezwoleniu nie będzie stanowić podstawy do odmowy udzielenia zezwolenia na wykonywanie przewozów regularnych lub przewozów regularnych specjalnych bądź zmiany lub cofnięcia tych zezwoleń.

Ważne: Zarządzający lotniskiem, zarządzający dworcem kolejowym, a także przewoźnik lotniczy, kolejowy lub drogowy nie ponoszą odpowiedzialności za szkodę wyrządzoną w związku z uzasadnionymi działaniami władz publicznych mającymi na celu przeciwdziałanie COVID-19. W takich przypadkach nie ponoszą oni w szczególności odpowiedzialności za brak możliwości przewozu. Nie oznacza to, że przewoźnik nie jest zobowiązany do zwrotu ceny biletu (lub zastosowania alternatywnego rozwiązania – elastyczna zmiana rezerwacji), ale że jego odpowiedzialność nie będzie pokrywała np. odszkodowania za odwołany lot (którego wysokość sięga 600 euro w przypadku lotów długodystansowych) lub wszelkich innych roszczeń odszkodowawczych.

Licencje dla pośredników

Podmioty wykonujące pośrednictwo przy przewozie osób przed 1 stycznia 2020 r. miały obowiązek uzyskać odpowiednią licencję nie później niż w terminie 3 miesięcy od tej daty. Teraz przedłużono ten termin do 9 miesięcy.

Jednocześnie do 30 września 2020 r. zwolniono taksówkarzy z obowiązku odbierania zleceń wyłącznie od pośredników posiadających licencję.

Gospodarka odpadami

Możliwość unieszkodliwienia odpadów medycznych poza spalarniami odpadów niebezpiecznych

W przypadku gdy na obszarze województwa nie ma technicznych i organizacyjnych możliwości unieszkodliwienia odpadów wytworzonych w związku z przeciwdziałaniem COVID-19 (w tym przede wszystkim odpadów medycznych o właściwościach zakaźnych) przez właściwe spalarnie, wojewoda może wydać polecenie dotyczące gospodarowania tymi odpadami przedsiębiorcy.

Polecenie ma formę decyzji administracyjnej, podlega natychmiastowemu wykonaniu z chwilą jego doręczenia lub ogłoszenia i nie wymaga uzasadnienia. W takim przypadku do gospodarowania odpadami nie stosuje się: przepisów ustawy o odpadach (w zakresie warunków transportu oraz zbierania odpadów lub ich unieszkodliwiania) oraz przepisów ustawy – Prawo ochrony środowiska (w zakresie warunków korzystania ze środowiska). Polecenie może zostać wydane również w odniesieniu do podmiotu, który nie posiada decyzji z zakresu gospodarowania odpadami.

Ważne: Wojewoda może wydać przedsiębiorcy polecenie gospodarowania odpadami tylko wtedy, gdy ten przedsiębiorca ma stosowne możliwości techniczne i organizacyjne. Z tego rozwiązania można korzystać tylko do 4 września 2020 r.

Polecenie, o którym mowa powyżej, określa m.in.:

- ▶ miejsce, dopuszczoną metodę i warunki unieszkodliwiania, w tym transportowania i magazynowania odpadów przed ich przetworzeniem;
- ▶ obowiązek prowadzenia ilościowej i jakościowej ewidencji odpadów w postaci papierowej (o ile nie ma możliwości prowadzenia tej ewidencji za pośrednictwem BDO) oraz
- ▶ okres obowiązywania polecenia.

Nadzór nad prawidłowym gospodarowaniem odpadami, dokonywanym na podstawie polecenia wojewody, sprawuje właściwy wojewódzki inspektor ochrony środowiska.

Przykład

W wydanym przedsiębiorcy przez wojewodę poleceniu gospodarowania odpadami wojewoda określi obowiązek prowadzenia ilościowej i jakościowej ewidencji odpadów – w postaci papierowej, jeśli przedsiębiorca nie ma możliwości prowadzenia tej ewidencji za pośrednictwem Bazy danych o produktach i opakowaniach oraz o gospodarce odpadami (BDO). Przedsiębiorca, który nie ma możliwości prowadzenia ewidencji odpadów za pośrednictwem BDO, a który dokonał unieszkodliwienia odpadów na podstawie polecenia wojewody, ma obowiązek przekazać kopię karty ewidencji odpadów właściwemu – ze względu na miejsce unieszkodliwienia odpadów – wojewódzkiemu

inspektorowi ochrony środowiska, w terminie 14 dni od dnia unieszkodliwienia odpadów.

Polecenie wojewody nakładające obowiązek gospodarowania odpadami może dotyczyć również odpadów komunalnych. W przypadku tych odpadów wojewoda może m.in. polecić ich składowanie lub termiczne przekształcanie, bez jakichkolwiek lub określonych wstępnych procesów przetwarzania.

Obowiązki ewidencyjne

O pół roku, do 31 grudnia 2020 r., przedłużono okres, w którym można sporządzać dokumenty ewidencji odpadów w formie papierowej. Wprowadzanie dokumentów ewidencji odpadów, sporządzonych w formie papierowej, do Bazy danych o produktach i opakowaniach oraz o gospodarce odpadami (BDO) trzeba będzie zakończyć do 31 stycznia 2021 r.

Przetwarzanie odpadów komunalnych

Do czasu wydania przepisów wykonawczych do ustawy o odpadach, określających listę instalacji przeznaczonych do termicznego przekształcania odpadów komunalnych (lub odpadów pochodzących z przetwarzania odpadów komunalnych), odpady te można przekształcać w funkcjonującej instalacji, która uzyskała pozwolenie zintegrowane lub zezwolenie na przetwarzanie odpadów przez termiczne przekształcanie odpadów komunalnych (lub odpadów pochodzących z przetwarzania odpadów komunalnych) przed 8 marca 2020 r.

Handel

Złagodzenie zakazu handlu w niedzielę (zaopatrzenie sklepów)

Czasowo rezygnowano z obowiązywania zakazu wykonywania w niedziele czynności związanych z handlem w odniesieniu do:

- ▶ rozładowywania, przyjmowania i ekspozycji towarów pierwszej potrzeby oraz
- ▶ powierzania pracownikowi lub zatrudnionemu wykonywania takich czynności.

Takie wyłączenie ograniczenia nie obowiązuje jednak w niedziele, w które przypada święto.

Ograniczeniu handlu w niedziele i święta nadal obowiązuje w pozostałym zakresie, m.in. w odniesieniu do otwarcia sklepów w niedziele w celu umożliwienia dokonywania zakupów klientom.

Czasowe wygaśnięcie zobowiązań stron umowy używania powierzchni handlowej

W okresie obowiązywania zakazu prowadzenia działalności w obiektach handlowych o powierzchni sprzedaży powyżej 2000 m² (centra handlowe) wygasają, począwszy od wprowadzenia zakazu, wzajemne zobowiązania stron umowy najmu, dzierżawy lub innej podobnej umowy, przez którą dochodzi do oddania do używania powierzchni handlowej.

Przepis ten wprost dotyczy wyłącznie umów zawartych z podmiotami używającymi lokali handlowych znajdujących się wewnątrz centrów handlowych, których działalność została ograniczona lub zakazana zgodnie z obowiązującymi przepisami, w tym Rozporządzeniami Ministra Zdrowia w sprawie ogłoszenia na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej stanu zagrożenia epidemicznego oraz stanu epidemii.

Przykład

Ze względu na to, że działalność podmiotów prowadzących supermarkety z żywnością lub markety budowlane nie została do dnia dzisiejszego zakazana na podstawie Rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 20 marca 2020 r., umowy z takimi podmiotami nie podlegają czasowemu wygaśnięciu, niezależnie od tego, czy zakaz prowadzenia działalności innych podmiotów wpłynął negatywnie na ich obroty lub liczbę klientów.

Czasowe wygaśnięcie zobowiązań pod umowami nie dotyczy umów używania powierzchni usługowej w centrach handlowych, niezależnie od objęcia ich zakazem lub ograniczeniem działalności na podstawie obowiązujących przepisów.

Przykład

Umowy najmu powierzchni usługowej w centrach handlowych, takich jak np. kina, sale zabaw, banki, pralnie, kliniki medyczne, nie podlegają czasowemu wygaśnięciu.

W przypadku gdy najemca wziął w najem częściowo powierzchnię handlową, oraz częściowo powierzchnię usługową, czasowe wygaśnięcie dotyczy tylko wzajemnych zobowiązań i uprawnień dotyczących powierzchni handlowej.

Mając na uwadze uzasadnienie do omawianego przepisu, wydaje się, że intencją ustawodawcy było objęcie przepisem wszystkich umów, a nie tylko tych dotyczących lokali o przeznaczeniu handlowym, pod warunkiem, że działalność prowadzona w tych lokalach została ograniczona lub zakazana zgodnie z obowiązującymi przepisami.

Przepis ten dotyczy wyłącznie umów zawartych z podmiotami, które biorą do używania określoną powierzchnię handlową w centrum handlowym (lokal lub lokale) i nie obejmuje umów, na podstawie których właściciel oddał w najem, dzierżawę lub używanie pod innym tytułem całą powierzchnię nieruchomości zabudowaną centrum handlowym lub całą powierzchnię takiego obiektu.

Czasowe wygaśnięcie zobowiązań nie wpływa na ważność zabezpieczeń udzielonych pod taką umową i nie podlegają one zwrotowi na rzecz uprawnionego.

W okresie obowiązywania czasowego wygaśnięcia zobowiązań pod umowami nie następuje zwrotne przekazanie posiadania powierzchni handlowej na rzecz udostępniającego, a uprawniony pozostaje w jej posiadaniu i ma prawo na okres zakazu do przechowywania na niej swojej ruchomości.

Celem przepisu nie jest całkowite i nieodwołalne wygaszenie stosunków umownych pomiędzy udostępniającym a uprawnionym, lecz jedynie czasowe ich wygaszenie, podczas którego strony powinny powstrzymać się od wzajemnych świadczeń. Czasowe wygaśnięcie może zostać cofnięte ze skutkiem wstecznym, jeżeli uprawniony nie złoży udostępniającemu oferty przedłużenia okresu obowiązywania umowy. W przypadku skorzystania przez uprawnionego z oferty przedłużenia obowiązywania umowy najmu, nie skutkuje to potrzebą podpisania nowej umowy przez udostępniającego oraz uprawnionego.

W celu skorzystania z wygaśnięcia wzajemnych zobowiązań stron umowy używania powierzchni handlowej uprawniony do jej używania powinien złożyć udostępniającemu bezwarunkową i wiążącą ofertę woli

przedłużenia obowiązywania umowy na dotychczasowych warunkach o okres obowiązywania zakazu przedłużony o 6 miesięcy.

Oferta taka powinna być złożona w okresie 3 miesięcy od dnia zniesienia zakazu prowadzenia działalności w centrach handlowych.

Przykład

Minister Zdrowia ze skutkiem na dzień 1 kwietnia 2020 r. odwołuje stan epidemii oraz cofa zakazy prowadzenia określonych działalności w centrach handlowych. W dniu 31 czerwca 2020 r. uprawniony złożył udostępniającemu ofertę przedłużenia okresu obowiązywania umowy o okres zakazu przedłużony o 6 miesięcy.

Ponieważ oferta uprawnionego została złożona w terminie, okres obowiązywania umowy podlega przedłużeniu o 6 miesięcy i 17 dni (okres obowiązywania zakazu, tj. od 14 marca do 31 marca 2020 r.). Postanowienia umowy, w tym czynsz oraz inne opłaty, pozostają na tych samych warunkach, co poprzednio i są należne od uprawnionego od dnia uchylecia zakazu prowadzenia działalności.

Zobowiązania pieniężne uprawnionego za okres 17 dni obowiązywania zakazu podlegają wygaśnięciu z mocy prawa, a udostępniający jest zobowiązany do korekty faktur wystawionych uprawnionemu za okres obowiązywania zakazu, oraz wystąpienia o zwrot podatku CIT i VAT z tytułu takich faktur.

Przykład

Oferta złożona przez uprawnionego w terminie nie została przyjęta przed udostępniającego. W takim przypadku okres obowiązywania umowy nie podlega przedłużeniu, natomiast ze względu na zachowanie terminu złożenia oferty przez uprawnionego wygaśnięcie zobowiązań pod umową podczas zakazu prowadzenia działalności będzie skuteczne.

Postanowienia umowy, w tym czynsz oraz inne opłaty pozostają na tych samych warunkach, co poprzednio i są należne od uprawnionego od dnia uchylecia zakazu prowadzenia działalności.

Zobowiązania pieniężne uprawnionego za okres obowiązywania zakazu podlegają wygaśnięciu z mocy prawa, a udostępniający jest zobowiązany do korekty faktur wystawionych uprawnionemu za okres obowiązywania zakazu, oraz wystąpienia o zwrot podatku CIT i VAT z tytułu takich faktur.

Wygaśnięcie wzajemnych zobowiązań stron umowy używania powierzchni handlowej przestaje wiązać oddającego powierzchnię z chwilą bezskutecznego upływu terminu na złożenie oferty przez uprawnionego do jej używania.

Przykład

Minister Zdrowia ze skutkiem na dzień 1 kwietnia 2020 r. odwołuje stan epidemii oraz cofa zakazy prowadzenia określonych działalności w centrach handlowych. Uprawniony do dnia 1 lipca 2020 r. nie złożył udostępniającemu oferty przedłużenia okresu obowiązywania umowy o okres zakazu przedłużony o 6 miesięcy.

Konsekwentnie, czasowe wygaśnięcie wzajemnych zobowiązań przestaje obowiązywać

z mocą wsteczną, umowa pozostaje w mocy, a uprawniony jest zobowiązany do zapłaty wymagalnych kwot wobec udostępniającego za okres zakazu prowadzenia działalności.

Postanowienia umowy, w tym czynsz oraz inne opłaty, pozostają na tych samych warunkach co poprzednio.

Turystyka

Zgodnie z ustawą o imprezach turystycznych i powiązanych usługach turystycznych podróżny ma prawo odstąpić od umowy o udział w imprezie turystycznej – przed rozpoczęciem tej imprezy – w razie wystąpienia nieuniknionych i nadzwyczajnych okoliczności w miejscu docelowym lub jego najbliższym sąsiedztwie. Także organizator turystyki może rozwiązać umowę o udział w imprezie turystycznej, jeżeli nie może zrealizować tej umowy z powodu nieuniknionych i nadzwyczajnych okoliczności. Jeżeli odstąpienie od umowy lub rozwiązanie umowy pozostaje w bezpośrednim związku z wybuchem epidemii wirusa COVID-19 (tzw. koronawirusa), przedsiębiorcy turystycznemu przysługuje zwrot wpłat przekazanych na Turystyczny Fundusz Gwarancyjny.

Przykład

Założmy, że biuro podróży w związku z wybuchem epidemii koronawirusa musiało rozwiązać umowy z klientami. W takim przypadku może ono wystąpić do Ubezpieczeniowego Funduszu Gwarancyjnego o zwrot wpłat przekazanych przez nie na Turystyczny Fundusz Gwarancyjny. Powinno to nastąpić nie później niż w terminie 60 dni od dnia rozwiązania umowy. We wniosku do Ubezpieczeniowego Funduszu Gwarancyjnego o zwrot wpłat trzeba

wykazać kwotę mającą podlegać zwrotowi. Do wniosku należy dołączyć dokumenty potwierdzające rozwiązanie umowy (wraz z oświadczeniem biura podróży dotyczącym daty, w których to rozwiązanie stało się skuteczne) oraz korektę złożonej deklaracji z wykazem umów, z których wynikają składki podlegające zwrotowi.

Odstąpienie lub rozwiązanie umowy, które pozostaje w bezpośrednim związku z wybuchem epidemii koronawirusa, jest skuteczne z mocy prawa po upływie 180 dni od dnia powiadomienia przez podróżnego o odstąpieniu lub powiadomienia o rozwiązaniu przez organizatora turystyki. Nie dotyczy to przypadku, gdy podróżny wyraził zgodę na otrzymanie – w zamian za imprezę, która się nie odbyła – od organizatora turystyki vouchera do realizacji na poczet przyszłych imprez w ciągu roku od dnia, w którym miała się odbyć odwołana impreza. W ten sposób wiele umów można przenieść na przyszłe terminy. Wartość vouchera nie może być niższa niż kwota wpłacona przez podróżnego na poczet realizacji dotychczasowej umowy o imprezę turystyczną (regulacja ta weszła w życie z mocą od 13 marca 2020 r.).

Przykład

Założmy, że impreza turystyczna nie mogła dojść do skutku w związku z epidemią koronawirusa. Biuro podróży powiadomiło swoich klientów o rozwiązaniu umowy i zaproponowało im vouchery na nowy wyjazd. Podróżny nie musi zgodzić się na przyjęcie vouchera. Jeżeli nie wyrazi takiej zgody, biuro podróży zwróci mu dokonane przez niego wpłaty, ale bez dodatkowego odszkodowania lub zadośćuczynienia. Zwrot wpłat powinien nastąpić w ciągu 14 dni od dnia rozwiązania umowy. Natomiast przyjęcie vouchera – spełniającego wyma-

gania określone w nowelizacji do ustawy antykryzysowej – zapobiegnie rozwiązaniu umowy łączącej biuro podróży z klientem. Voucher umożliwi istotną zmianę warunków umowy między stronami, np. przez wskazanie nowego miejsca podróży. Środki wpłacone przez klienta będą podlegać ochronie przed niewypłacalnością biura podróży.

Uwaga! Opisane wyżej rozwiązania, dotyczące m.in. vouchera, stosuje się odpowiednio w przypadku, gdy organizator turystyki nie zwrócił jeszcze poniesionych przez podróżnego wpłat, a termin na ich zwrot (14 dni) nie upłynął przed 13 marca 2020 r.

Wystawy, kongresy, usługi hotelarskie

Z rozwiązania w postaci voucherów może korzystać także przedsiębiorca, który prowadzi działalność związaną z organizacją wystaw i kongresów, działalność kulturalną, rozrywkową, rekreacyjną i sportową bądź organizujący wystawy tematyczne czy imprezy plenerowe.

W przypadku rozwiązania umowy z klientem, jeżeli to rozwiązanie umowy pozostaje w bezpośrednim związku z wybuchem epidemii koronawirusa, musi on zwrócić środki wpłacone mu przez klienta w terminie 180 dni od dnia skutecznego rozwiązania umowy. Klient może jednak wyrazić zgodę na otrzymanie vouchera, który będzie podstawą do udziału przez tę osobę w innym wydarzeniu zorganizowanych przez tego przedsiębiorcę – w ciągu roku od dnia, w którym miało się odbyć pierwotne wydarzenie. Wartość vouchera nie może być niższa niż wysokość dotychczasowej wpłaty klienta.

Rozwiązania te stosuje się odpowiednio do przedsiębiorcy lub rolnika świadczącego usługi hotelarskie.

Najem lokali

Możliwość jednostronnego przedłużenia terminu wypowiedzenia umowy najmu lokalu mieszkalnego lub wysokości czynszu

Istnieje możliwość przedłużenia do 30 czerwca 2020 r. – na podstawie oświadczenia woli najemcy – terminu wypowiedzenia umowy najmu lokalu mieszkalnego lub wysokości czynszu w takim lokalu, dokonanego przez wynajmującego.

Możliwe jest to w sytuacji, w której wypowiedzenie nastąpiło przed dniem wejścia w życie ustawy o zmianie ustawy, a termin wypowiedzenia upływa po dniu wejścia w życie ustawy, lecz przed 30 czerwca 2020 r.

Ważne: W celu skorzystania z wydłużonego terminu wypowiedzenia umowy najmu lub wysokości czynszu oświadczenie woli o przedłużeniu terminu najemcy powinien złożyć wynajmującemu lokal najpóźniej w dniu upływu terminu wypowiedzenia.

Prawo przedłużenia wypowiedzenia umowy najmu do 30 czerwca 2020 r. nie dotyczy najemcy lokalu mieszkalnego, któremu:

1. została wypowiedziana umowa na podstawie art. 11 ust. 2 ustawy z dnia 21 czerwca 2001 r. o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie Kodeksu cywilnego, tj. w przypadku gdy najemca:

- pomimo pisemnego upomnienia nadal używa lokalu w sposób sprzeczny z umową lub niezgodnie z jego przeznaczeniem lub zaniedbuje obowiązki, dopuszczając do powstania szkód, lub niszczy urządzenia przeznaczone do wspólnego korzystania przez mieszkańców albo wykracza w sposób rażący lub uporczywy przeciwko porządkowi domowemu, czyniąc uciążliwym korzystanie z innych lokali,
  - jest w zwłóce z zapłatą czynszu, innych opłat za używanie lokalu lub opłat niezależnych od właściciela pobieranych przez właściciela tylko w przypadkach, gdy lokator nie ma zawartej umowy bezpośrednio z dostawcą mediów lub dostawcą usług, co najmniej za trzy pełne okresy płatności pomimo uprzedzenia go na piśmie o zamiarze wypowiedzenia stosunku prawnego i wyznaczenia dodatkowego, miesięcznego terminu do zapłaty zaległych i bieżących należności,
  - wynajął, podnajął albo oddał do bezpłatnego używania lokal lub jego część bez wymaganej pisemnej zgody właściciela,
  - używa lokalu, który wymaga opróżnienia w związku z koniecznością rozbiórki lub remontu budynku,
2. przysługuje tytuł prawny do innego lokalu mieszkalnego położonego w tej samej lub pobliskiej miejscowości, jeżeli lokal ten spełnia warunki przewidziane dla lokalu zamiennego, chyba że najemca nie może z przyczyn od niego niezależnych używać tego lokalu.

Możliwość jednostronnego przedłużenia umowy najmu lokali

Istnieje możliwość przedłużenia na warunkach dotychczasowych czasu obowiązywania umowy najmu (zarówno lokali mieszkalnych, jak i lokali o innym przeznaczeniu) **do 30 czerwca 2020 r.**

Przedłużenie takiej umowy najmu jest dopuszczalne w przypadku, gdy czas obowiązywania umowy najmu lokalu upływa po dniu wejścia w życie ustawy, a przed 30 czerwca 2020 r.

W celu jednostronnego przedłużenia czasu obowiązywania umowy najmu niezbędne jest złożenie oświadczenia woli najemcy. Oświadczenie woli o przedłużeniu umowy najmu lokalu najemca zobowiązany będzie złożyć wynajmującemu lokal najpóźniej w dniu upływu czasu obowiązywania tej umowy.

Przedłużenie na opisanych wyżej warunkach czasu obowiązywania umowy najmu nie jest możliwe:

1. w przypadku najemcy, który:
  - a) w czasie co najmniej 6 miesięcy obowiązywania umowy najmu lokalu poprzedzających dzień wejścia w życie ustawy albo
  - b) przez cały czas obowiązywania umowy najmu lokalu poprzedzający dzień wejścia w życie ustawy, jeżeli umowa ta obowiązywała przez czas krótszy niż 6 miesięcy poprzedzających dzień wejścia w życie tej ustawy,
  - był w zwłóce z zapłatą: czynszu lub innych niż czynsz opłat za używanie lokalu lub opłat niezależnych od wynajmującego lokal, a przez niego pobieranych – za co najmniej jeden okres rozliczeniowy, jeżeli łączna wartość tych zaległych należności przekroczyła kwotę czynszu należnego za jeden miesiąc,
2. jeżeli w czasie obowiązywania umowy najmu lokalu najemca używał tego lokalu w sposób sprzeczny z tą umową lub niezgodnie z przeznaczeniem tego lokalu lub zaniedbywał obowiązki, dopuszczając do powstania w tym lokalu szkód,

3. jeżeli w czasie obowiązywania umowy najmu lokalu najemca wynajął, podnajął albo oddał do bezpłatnego używania ten lokal lub jego część bez wymaganej pisemnej zgody wynajmującego,
4. do najemcy lokalu mieszkalnego, któremu przysługuje tytuł prawny do innego lokalu mieszkalnego położonego w tej samej lub pobliskiej miejscowości, jeżeli lokal ten spełnia warunki przewidziane dla lokalu zamiennego, chyba że najemca nie może z przyczyn od niego niezależnych używać tego lokalu.

Czasowe ograniczenie w wypowiedaniu umów najmu lokalu lub wysokości czynszu

Do 30 czerwca 2020 r. niedopuszczalne jest wypowiedzenie najemcy umowy najmu lokalu (zarówno lokalu mieszkalnego, jak i lokalu o innym przeznaczeniu) oraz wysokości czynszu w takim lokalu.

Wypowiedzenie umowy najmu jest dopuszczalne jedynie w sytuacji, kiedy:

1. najemca lokalu mieszkalnego:
  - pomimo pisemnego upomnienia nadal używa lokalu w sposób sprzeczny z umową lub niezgodnie z jego przeznaczeniem lub zaniedbuje obowiązki, dopuszczając do powstania szkód, lub niszczy urządzenia przeznaczone do wspólnego korzystania przez mieszkańców albo wykracza w sposób rażący lub uporczywy przeciwko porządkowi domowemu, czyniąc uciążliwym korzystanie z innych lokali,
  - wynajął, podnajął albo oddał do bezpłatnego używania lokal lub jego część bez wymaganej pisemnej zgody właściciela,
  - używa lokalu, który wymaga opróżnienia w związku z koniecznością rozbiórki lub remontu budynku,

- któremu przysługuje tytuł prawny do innego lokalu mieszkalnego położonego w tej samej lub pobliskiej miejscowości, jeżeli lokal ten spełnia warunki przewidziane dla lokalu zamiennego, chyba że najemca nie może z przyczyn od niego niezależnych używać tego lokalu;
2. najemcy lokalu o przeznaczeniu innym niż mieszkalne w związku z:
    - naruszeniem przez najemcę postanowień tej umowy najmu lub przepisów prawa dotyczących sposobu używa tego lokalu,
    - koniecznością rozbiórki lub remontu budynku, w którym znajduje się ten lokal.

Kultura – wsparcie dla twórców i artystów

W nowych przepisach przewidziano możliwość przyznawania wsparcia finansowego twórcom i artystom, którzy – w okresie obowiązywania stanu zagrożenia epidemicznego albo stanu epidemii – nie mogą kontynuować działalności bez naruszenia obowiązujących w tym okresie zakazów i ograniczeń, ale mogliby kontynuować ją pod warunkiem zmiany formy upowszechniania tej działalności.

Ważne: Wsparcie mogą otrzymać osoby fizyczne, osoby prawne oraz jednostki organizacyjne nieposiadające osobowości prawnej. Jest ono możliwe w czasie trwania stanu zagrożenia epidemicznego albo stanu epidemii oraz w okresie 12 miesięcy po ich odwołaniu. Wsparcie obejmuje dofinansowanie wydatków na zmianę formy upowszechniania działalności twórczej i artystycznej.

Minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego może przeznaczać na ten cel środki budżetu państwa (z części, której jest dysponentem) oraz środki Funduszu Promocji Kultury. Podmiotami, które mogą udzielić wsparcia, są ten minister lub wyznaczona przez niego państwowa instytucja kultury.

Udzielenie wsparcia będzie następować w ramach programów ogłaszanych na stronach tych podmiotów w Biuletynie Informacji Publicznej.

Omawiane wsparcie może zostać udzielone na działalność kulturalną objętą mecenatem państwa lub działalność polegającą na produkcji audiowizualnej. Minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego został upoważniony do wydania rozporządzenia określającego szczegółowe warunki uzyskiwania wsparcia finansowego przez twórców i artystów, w tym maksymalnej wysokości tego wsparcia, danych objętych wnioskiem i trybu składania wniosków.

Sport

Zgodnie z ustawą o sporcie minister właściwy do spraw kultury fizycznej może przyznać członkowi kadry narodowej stypendium sportowe za osiągnięte wyniki sportowe we współzawodnictwie międzynarodowym na okres do 24 miesięcy. W szczególnie uzasadnionych przypadkach minister może przyznać stypendium także członkowi kadry narodowej, który nie osiągnął takiego wyniku sportowego, na okres do 12 miesięcy.

W okresie obowiązywania stanu zagrożenia epidemicznego albo stanu epidemii **okres, na jaki przyznano te stypendia, może zostać**

przedłużony, nie dłużej niż do roku od dnia odwołania obowiązywania stanu zagrożenia epidemicznego albo stanu epidemii. Minister właściwy do spraw kultury fizycznej może – w szczególnie uzasadnionym przypadku oraz w związku z odwołaniem zawodów i udziału w tych zawodach – przedłużyć także ten okres.

Sektory i podsektory energochłonne

Usprawnione zostały i **przyspieszone wypłaty rekompensat** kosztów pośrednich uprawnień do emisji, które poniesione zostały przez przedsiębiorstwa energochłonne w 2019 r.

Do ubiegania się o rekompensaty są uprawnione podmioty wykonujące działalność w sektorze lub podsektorze energochłonnym, określonym w wykazie sektorów oraz podsektorów energochłonnych stanowiącym załącznik nr 1 do ustawy o systemie rekompensat dla sektorów i podsektorów energochłonnych.

Przyznawanie rekompensat dotyczy zarówno produkcji energii elektrycznej zużywanej na potrzeby wytwarzania kwalifikowanych produktów, które są następnie przedmiotem sprzedaży na rzecz osób trzecich, jak i w odniesieniu do energii zużywanej na potrzeby wytwarzania produktów, które są następnie wykorzystywane w procesie produkcyjnym do wytworzenia innego produktu końcowego. Tym samym przyznawanie rekompensaty dotyczy zarówno produkcji związanej z prowadzeniem działalności gospodarczej, a więc działalności o charakterze zarobkowym w sektorze lub podsektorze energochłonnym, jak również wytwarzania produktów energochłonnych, które nie podlegają sprzedaży, lecz wykorzystaniu przez wnioskodawcę w ramach dalszej obróbki w procesie technologicznym.

Według dotychczasowych przepisów o rekompensaty mogły się ubiegać wyłącznie podmioty wykonujące działalność gospodarczą.

W terminie do 7 sierpnia 2020 r. Prezes URE wyda decyzję w sprawie przyznania lub odmowy przyznania rekompensat za 2019 r. (w odniesieniu do innych lat decyzje takie wydawane są do 30 września następnego roku kalendarzowego), a następnie w terminie do 7 sierpnia 2020 r. (w odniesieniu do innych lat – do 7 października) przekaże ministrowi właściwemu do spraw gospodarki oraz BGK wykaz podmiotów, którym przyznano rekompensaty za rok 2019. Rekompensaty zostaną wypłacone jednorazowo przez bank w terminie 7 dni od dnia otrzymania wykazu (w odniesieniu do innych lat – termin wynosi 30 dni).

Część 1: Rozwiązania Tarczy Antykryzysowej

Inne rozwiązania antykryzysowe

Zmiany w umowach w sprawie zamówień publicznych

Zmiany w zakresie umów w sprawie zamówień publicznych dotyczą możliwości dostosowania treści łączącego strony stosunku prawnego do zmian warunków społeczno-gospodarczych wywołanych przez COVID-19 oraz wyłączenie odpowiedzialności zamawiających, w tym zamawiających sektorowych, za odstąpienie od ustalenia i dochodzenia od wykonawców należności (np. kar umownych) lub dokonanie zmiany umowy, na zasadach określonych w ustawie.

Ustawa nakłada na każdą ze stron umowy, tj. zarówno wykonawcę, jak i zamawiającego, obowiązek niezwłocznego informowania drugiej strony o wystąpieniu okoliczności, które mają lub mogą mieć w przyszłości wpływ na wykonanie umowy. W tym celu strona umowy będzie mogła posłużyć się oświadczeniami lub dokumentami.

Oświadczenia lub dokumenty mogą dotyczyć w szczególności:

- ▶ nieobecności pracowników lub osób świadczących pracę za wynagrodzeniem na innej podstawie niż stosunek pracy, które uczestniczą lub mogłyby uczestniczyć w realizacji zamówienia;
- ▶ decyzji wydanych przez Głównego Inspektora Sanitarnego lub działającego z jego upoważnienia państwowego wojewódzkiego inspektora sanitarnego w związku z przeciwdziałaniem COVID-19, nakładających na wykonawcę obowiązek podjęcia określonych czynności zapobiegawczych lub kontrolnych;
- ▶ poleceń wydanych przez wojewodów lub decyzji wydanych przez Prezesa Rady Ministrów związanych z przeciwdziałaniem COVID-19, o których mowa w art. 11 ust. 1 i 2 ustawy o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych;

- ▶ wstrzymania dostaw produktów, komponentów produktu lub materiałów, trudności w dostępie do sprzętu lub trudności w realizacji usług transportowych;
- ▶ okoliczności, o których mowa powyżej, w zakresie, w jakim dotyczą one podwykonawcy lub dalszego podwykonawcy.

Ważne: Każda ze stron umowy może żądać przedstawienia dodatkowych oświadczeń lub dokumentów potwierdzających wpływ okoliczności związanych z wystąpieniem COVID-19 na należyte wykonanie tej umowy.

Strona umowy po otrzymaniu informacji o wpływie okoliczności związanych z wystąpieniem COVID-19 na należyte wykonanie tej umowy będzie zobowiązana do dokonania, na podstawie znajdujących się w jej posiadaniu oświadczeń i dokumentów, oceny wpływu tych okoliczności na należyte wykonanie danej umowy o udzielenie zamówienia publicznego.

Ważne: W terminie 14 dni od dnia otrzymania informacji należy przekazać drugiej stronie stanowisko wraz z uzasadnieniem. Jeżeli strona umowy otrzyma kolejne oświadczenia lub dokumenty, termin liczony będzie od dnia ich otrzymania.

Jeżeli zamawiający stwierdzi, że okoliczności związane z wirusem COVID-19, wskazane przez wykonawcę, wpływają lub mogą wpłynąć na należyte wykonanie danej umowy, będzie miał możliwość rozpoczęcia dialogu z wykonawcą w celu uzgodnienia odpowiednich zmian umowy w szczególności przez: zmianę terminu wykonania umowy lub jej części lub czasowe

zawieszenie wykonywania umowy lub jej części, zmianę sposobu wykonywania dostaw, usług lub robót budowlanych bądź zmianę zakresu świadczenia wykonawcy i odpowiadającą jej zmianę wynagrodzenia wykonawcy – o ile wzrost wynagrodzenia spowodowany każdą kolejną zmianą nie przekroczy 50% wartości pierwotnej umowy.

Ograniczenie to należy rozumieć w ten sposób, że każda poszczególna zmiana umowy nie może powodować wzrostu wynagrodzenia przekraczającego 50% wartości pierwotnej umowy. W przypadku wystąpienia kolejnego nieprzewidzianego zdarzenia (następującego po zmianie umowy) strony będą zatem uprawnione do dokonania kolejnej zmiany umowy w sprawie zamówienia publicznego. W takim przypadku łącznie rozpatrywany wzrost wynagrodzenia wykonawcy może przekroczyć próg 50% wartości pierwotnej umowy – wzrost wynagrodzenia spowodowany każdą nieprzewidzianą zmianą powinien być rozpatrywany indywidualnie.

W sytuacji, gdy umowa w sprawie zamówienia publicznego będzie zawierała postanowienia dotyczące kar umownych lub odszkodowań z tytułu odpowiedzialności za jej niewykonanie lub nienależyte wykonanie z powodu określonych okoliczności, strona weryfikująca wpływ okoliczności związanych z COVID-19 na należyte wykonanie umowy powinna w swoim stanowisku przedstawić również wpływ okoliczności związanych z wystąpieniem COVID-19 na zasadność ustalenia i dochodzenia kar umownych lub odszkodowań bądź ich wysokość.

Jak może zmienić się umowa?

Wykonawca i podwykonawca umowy po stwierdzeniu, że okoliczności związane z wystąpieniem COVID-19 mogą wpłynąć lub wpływają na należyte wykonanie łączącej ich umowy – uzgadniają odpowiednią zmianę tej umowy, a w szczególności mogą:

- ▶ zmienić termin wykonania umowy lub jej części,
- ▶ czasowo zawiesić wykonywanie umowy lub jej części,
- ▶ zmienić sposób wykonywania umowy lub zmienić zakres wzajemnych świadczeń.

Ustalona zmiana powinna zapewniać, że warunki wykonania przez podwykonawcę umowy łączącej go z wykonawcą nie będą mniej korzystne niż warunki wykonania umowy zmienionej przez zamawiającego i wykonawcę.

Powyższe zasady dotyczą także umowy zawartej między podwykonawcą i dalszym podwykonawcą.

Wyłączenie odpowiedzialności zamawiających, w tym zamawiających sektorowych, za odstąpienie od ustalenia i dochodzenia od wykonawców należności

Zmiana umowy oraz odstąpienie od ustalenia i dochodzenia należności powstałych w związku z niewykonaniem lub nienależytym wykonaniem umowy w sprawie zamówienia publicznego na skutek okoliczności związanych z wystąpieniem COVID-19 **nie będą stanowiły naruszenia dyscypliny finansów publicznych.**

Oznacza to, że zamawiający, który w związku z wymienionymi wyżej okolicznościami dokona zmian umowy albo stwierdzi brak

odpowiedzialności wykonawcy za jej niewykonanie lub nienależyte wykonanie i w konsekwencji odstąpi od dochodzenia ustalonych kar umownych lub odszkodowania, nie będzie odpowiadał za naruszenie dyscypliny finansów publicznych.

Nie popełni też przestępstwa niegospodarności ten, kto nie ustali lub nie będzie dochodził od strony umowy należności powstałych w związku z niewykonaniem lub nienależytym wykonaniem umowy w sprawie zamówienia publicznego na skutek okoliczności związanych z wystąpieniem COVID-19, lub kto na skutek tych okoliczności dokona zmian w tej umowie zgodnie z przepisami omawianej ustawy.

Powyższe oznacza, że nie popełni przestępstwa niegospodarności (w związku z czym nie będzie podlegała odpowiedzialności karnej) osoba sprawująca funkcję zarządczą w odniesieniu do osoby prawnej lub innego podmiotu będącego stroną umowy w sprawie zamówienia publicznego, która na podstawie informacji oraz dokumentów lub oświadczeń przekazanych przez drugą stronę podejmie decyzję

np. o odstąpieniu od dochodzenia od wykonawcy kar umownych.

Za szkodę wyrządzoną działaniem lub zaniechaniem sprzecznym z prawem lub postanowieniami umowy spółki nie odpowiada wobec spółki członek zarządu, rady nadzorczej, komisji rewizyjnej oraz likwidator, który nie ustala lub nie dochodzi od strony umowy należności powstałych w związku z niewykonaniem lub nienależytym wykonaniem umowy w sprawie zamówienia publicznego na skutek okoliczności związanych z wystąpieniem COVID-19, lub odpowiednio zmienia umowę w sprawie zamówienia publicznego.

Z powyższego wynika, że podjęcie przez wskazane osoby decyzji o odstąpieniu przez spółkę będącą stroną umowy w sprawie zamówienia publicznego od dochodzenia od drugiej strony kar umownych lub odszkodowania, ewentualnie dokonanie ich miarkowania w związku z okolicznościami wywołanymi COVID-19, nie będzie skutkowało powstaniem po ich stronie ewentualnej odpowiedzialności odszkodowawczej wobec spółki.

Ważne: Nie popełnia przestępstwa określonego w art. 231 lub 296 Kodeksu karnego, deliktu dyscyplinarnego ani nie narusza dyscypliny finansów publicznych kto w okresie stanu epidemii ogłoszonego z powodu COVID-19, nabywając towary lub usługi niezbędne dla zwalczania tej epidemii, narusza obowiązki służbowe lub obowiązujące w tym zakresie przepisy, jeżeli działa w interesie społecznym, zaś bez dopuszczenia się tych naruszeń nabycie tych towarów lub usług nie mogłoby zostać zrealizowane albo byłoby istotnie zagrożone.

Zmiany w kredycie konsumenckim

W zakresie ochrony kredytobiorców zmniejszona została **maksymalna wysokość pozaodsetkowych kosztów kredytu konsumenckiego**. To oznacza, że konsumenci, którzy skorzystają z kredytów konsumenckich, poniosą niższe koszty pozaodsetkowe takich kredytów.

Wyznaczony został ustawowo niższy maksymalny poziom pozaodsetkowych kosztów dla kredytów konsumenckich (w tym pożyczek udzielanych konsumentom). Limity są różne dla kredytów o okresie spłaty krótszym niż 30 dni oraz niespełniających tego warunku.

Dla kredytów na okres krótszy niż 30 dni koszty pozaodsetkowe nie będą mogły wynieść więcej niż 5% kwoty kredytu, natomiast dla kredytów konsumenckich udzielanych na okres nie krótszy niż 30 dni będzie to suma 15% kwoty kredytu i 6% tej kwoty za każdy rok trwania umowy. Dodatkowo niezależnie od długości trwania kredytu poziom kosztów pozaodsetkowych nie może przekroczyć 45% całkowitej kwoty kredytu.

Przed zmianami wprowadzonymi przepisami antykryzysowymi maksymalna wysokość pozaodsetkowych kosztów kredytu wynosiła 25% pożyczanej kwoty i 30% kwoty kredytu za każdy rok trwania umowy, przy czym wszystkie pozaodsetkowe koszty kredytu w całym okresie kredytowania nie mogły wynosić więcej niż 100% równowartości całkowitej kwoty kredytu.

Obniżone koszty będą obowiązywać przez 365 dni, licząc od 8 marca 2020 r. Po tym czasie kredytodawca będzie mógł za pozostały okres obowiązywania umowy pobierać standardowe

pozaodsetkowe koszty kredytu w wysokości wskazanej w poprzednim paragrafie.

Przykład

Przed wprowadzeniem obniżonych pozaodsetkowych kosztów kredytu, pożyczając 2000 zł na siedem dni, konsument miałby do zapłacenia – poza odsetkami – maksymalnie około 500 zł. Przy zastosowaniu nowej maksymalnej wysokości kosztów będzie to pięć razy mniej, bo około 100 zł.

Przed wprowadzeniem obniżonych pozaodsetkowych kosztów kredytu, pożyczając 2000 zł na sześćdziesiąt dni, konsument miałby do zapłacenia poza odsetkami maksymalnie około 600 zł. Przy zastosowaniu nowej maksymalnej wysokości kosztów będzie to około 300 zł.

Przykład

Po wprowadzeniu obniżonych pozaodsetkowych kosztów kredytu, pożyczając 2000 zł na 3 miesiące, konsument będzie mieć do zapłacenia – poza odsetkami – maksymalnie 330 zł, zamiast ok. 648 zł, które musiałby zapłacić, gdyby nie wprowadzono zmian.

W przypadku udzielenia przez kredytodawcę lub podmiot z nim powiązany kredytu konsumentowi, który nie dokonał pełnej spłaty kredytu, kolejnych kredytów w okresie 120 dni od dnia wypłaty pierwszego z kredytów:

- ▶ całkowitą kwotę kredytu, dla celów ustalenia maksymalnej wysokości pozaodsetkowych kosztów kredytu, będzie stanowić kwota pierwszego z kredytów;
- ▶ pozaodsetkowe koszty kredytu obejmą sumę pozaodsetkowych kosztów wszystkich kredytów udzielonych w tym okresie.

Przykład

X zaciągnął kredyt konsumencki w wysokości 2000 zł na 3 miesiące w B, następnie 30 dni później zaciągnął w B kredyt konsumencki w wysokości 1000 zł na 7 dni. Przed wprowadzeniem obniżonych pozaodsetkowych kosztów kredytu konsument miałby do zapłacenia poza odsetkami maksymalnie około 1100 zł. Przy zastosowaniu nowej maksymalnej wysokości kosztów będzie to około 350 zł.

Ważne: Naruszenie przepisów o maksymalnej wysokości pozaodsetkowych kosztów kredytu konsumenckiego uwzględnionych w Tarczy Antykryzysowej może stanowić praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów.

Zmiany w programie „Rodzina na Swoim”

Program preferencyjnych kredytów mieszkaniowych „Rodzina na Swoim” przewiduje stosowanie ze środków budżetu państwa dopłat do oprocentowania kredytów preferencyjnych, w okresie pierwszych 8 lat spłaty takiego kredytu.

Do okresu dopłat nie będzie wliczać się okres, w którym zostanie zawieszona spłata kredytu preferencyjnego lub odsetek od kredytu preferencyjnego (okres karencji) z uwagi na istniejący stan zagrożenia epidemicznego albo stan epidemii. Zawieszenie może nastąpić na wniosek kredytobiorcy.

Maksymalny 8-letni okres stosowania dopłat zostanie utrzymany. W okresie karencji w spłacie rat kapitałowych lub odsetek

od kredytu preferencyjnego odsetki będą podlegały doliczeniu do kwoty kredytu.

Pomoc publiczna

Niektóre instrumenty wsparcia przewidziane w ustawie o zmianie ustawy o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych oraz niektórych innych ustaw stanowią pomoc publiczną. Z tego względu ich wartość może podlegać ograniczeniu w przypadku skorzystania z więcej niż jednego instrumentu wsparcia, jak również podlegać ograniczeniom czasowym. Co do zasady instrumenty wsparcia przewidziane w tej ustawie i stanowiące pomoc publiczną nie mogą być przyznawane przedsiębiorcom, którzy na dzień 31 grudnia 2019 r. spełniali kryteria przedsiębiorstwa znajdującego się w trudnej sytuacji w rozumieniu przepisów unijnych.

Część 1: Rozwiązania Tarczy Antykryzysowej

Instrumenty wsparcia dla samorządów

Pakiet ustaw Tarczy Antykryzysowej jest ważny dla samorządów z trzech powodów. Po pierwsze, tworzy fundament wsparcia dla lokalnego biznesu, zarówno małych, jak i dużych firm działających na terenie danego samorządu. Po drugie, wsparcie dla przedsiębiorstw obejmuje także spółki komunalne oraz podmioty gospodarcze z udziałem samorządów, dlatego istotne jest zapoznanie się przedstawicieli jednostek samorządu terytorialnego z pozostałymi częściami przewodnika. Po trzecie, nowe przepisy przewidują kilka poważnych zmian w funkcjonowaniu samych jednostek. Najważniejsze z nich dotyczą znacznego zwiększenia zakresu kompetencji wójtów i burmistrzów w kwestii dysponowania budżetami miast i gmin bez udziału rad gmin; wyłączenia wydatków na COVID-19 z reguły zrównoważonego budżetu oraz zwiększenia możliwości w zakresie długu.

Pierwsza część tego rozdziału przedstawia ustawowe rozwiązania dla jednostek samorządu terytorialnego, w drugiej natomiast możliwości oferowane samorządom przez PFR. Zastrzegamy też, że proces zmian umożliwiający przeciwdziałaniu skutkom COVID-19 zarówno na poziomie ustawowym, jak i rozwiązań proponowanych przez PFR może podlegać zmianom i uzupełnieniom. Będziemy o nich informowali.

Rozwiązania dla jednostek samorządu terytorialnego wprowadzane ustawą o Tarczy Antykryzysowej

Podatek od nieruchomości – zwolnienia i przedłużenia

Gminy w ramach swojej autonomii podatkowej mogą wprowadzić rozwiązania pomocowe w zakresie podatku od nieruchomości, aby zapewnić płynność finansową przedsiębiorców. W ramach zastosowanych rozwiązań:

- ▶ gmina może wprowadzić za część roku 2020 zwolnienie z podatku od nieruchomości: gruntów, budynków i budowli związanych z prowadzeniem działalności gospodarczej wskazanym grupom przedsiębiorców, których płynność finansowa uległa pogorszeniu w związku z ponoszeniem negatywnych konsekwencji ekonomicznych z powodu COVID-19;
- ▶ gmina może umożliwić przedłużenie w drodze uchwały rady gminy terminów płatności rat podatku od nieruchomości płatnych w kwietniu, maju i czerwcu 2020 r. – nie dłużej niż do 30 września tego roku. W przypadku osób fizycznych rozwiązanie to dotyczyć będzie raty podatku płatnej do 15 maja, natomiast w przypadku osób prawnych

rat podatku płatnych do: 15 kwietnia, 15 maja i 15 czerwca 2020 r.

Dochodzenie należności i najem – ulgi i odstąpienia

Rady gmin w drodze uchwały mogą wprowadzać zasady udzielania ulg dla osób, które wynajmują, dzierżawią lub użytkują nieruchomości należące do samorządów.

Ważne: Wójtowie, burmistrzowie, prezydenci miast, zarządy powiatu lub zarządy województwa mogą postanowić do czasu uchwalenia wspomnianych zasad przez radę:

- o odroczeniu terminu spłaty,
- o ich umorzeniu,
- o rozłożeniu płatności na raty.

Rady gmin w drodze uchwały mogą postanowić o odstąpieniu od dochodzenia należności o charakterze cywilnoprawnym, przypadających jednostce samorządu terytorialnego, w stosunku do podmiotów, których płynność finansowa uległa pogorszeniu w związku z ponoszeniem negatywnych konsekwencji ekonomicznych z powodu COVID-19.

Ważne: Do czasu podjęcia uchwały o odstąpieniu od dochodzenia należności wójtowie, burmistrzowie, prezydenci miast, zarządy powiatu lub zarządy województwa mogą postanowić o odstąpieniu od dochodzenia należności.

Ważne: Odstąpienie od dochodzenia należności wymaga złożenia wniosku przez podmiot, którego płynność finansowa uległa pogorszeniu w związku z ponoszeniem negatywnych konsekwencji ekonomicznych z powodu COVID-19.

Rozszerzenie zakresu zadań jednostek samorządu terytorialnego

Ważne: Ustawa do końca 2020 r. rozszerza katalog uprawnień organów wykonawczych jednostek samorządu terytorialnego zarezerwowanych dotychczas dla rad lub komisji gmin, miast i powiatów.

W celu zapewnienia prawidłowej realizacji zadań związanych z przeciwdziałaniem COVID-19 wójt (burmistrz, prezydent miasta), zarząd powiatu lub zarząd województwa może:

1. dokonać zmian w planie dochodów i wydatków budżetu jednostki samorządu terytorialnego, w tym dokonać przeniesień wydatków między działami klasyfikacji budżetowej;
2. dokonać czynności, o których mowa w art. 258 ust. 1 pkt 2–4 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych;
3. dokonać zmian w wieloletniej prognozie finansowej oraz w planie wydatków budżetu jednostki samorządu terytorialnego związanych z wprowadzeniem nowych inwestycji lub zakupów inwestycyjnych przez jednostkę, o ile zmiana ta nie pogorszy wyniku budżetu tej jednostki;

4. dokonać zmiany przeznaczenia rezerwy celowej utworzonej w budżecie jednostki samorządu terytorialnego bez uzyskania opinii komisji właściwej do spraw budżetu organu stanowiącego tej jednostki;
5. stworzyć nową rezerwę celową bez uzyskania opinii komisji właściwej do spraw budżetu organu stanowiącego tej jednostki, przenosząc do niej zablokowane kwoty;
6. dokonać zmiany limitu zobowiązań z tytułu zaciągniętych kredytów i pożyczek oraz emitowanych papierów wartościowych polegających na zwiększeniu limitu zobowiązań.

Ważne: Zaciągnięcie lub wyemitowanie przez jednostkę samorządu terytorialnego zobowiązań, o których mowa w art. 91 ust. 2 ustawy o finansach publicznych (m.in. kredyt, pożyczka, emisja papierów wartościowych), nie wymaga uzyskania opinii regionalnej izby obrachunkowej o możliwości spłaty zobowiązań, o ile zobowiązania te były przewidziane w prognozie kwoty długu i jednostka uzyskała pozytywną opinię regionalnej izby obrachunkowej o tej prognozie.

Ważne: W okresie występowania stanu zagrożenia epidemicznego lub stanu epidemii wójt (burmistrz, prezydent miasta), zarząd powiatu lub zarząd województwa może dokonać zmian i czynności, o których mowa w pkt 1 i 2 powyżej.

Zdalne obradowanie organów jednostek samorządu terytorialnego

W okresie obowiązywania stanu zagrożenia epidemicznego albo stanu epidemii:

1. organy stanowiące jednostek samorządu terytorialnego oraz działające kolegialnie organy:
  - a) wykonawcze w jednostkach samorządu terytorialnego,
  - b) w związkach jednostek samorządu terytorialnego,
  - c) w związku metropolitalnym,
  - d) w regionalnych izbach obrachunkowych,
  - e) samorządowych kolegiach odwoławczych,
2. kolegialne organy wewnętrzne, takie jak komisje oraz zespoły działające w organach stanowiących jednostek samorządu terytorialnego oraz organach działających kolegialnie

mogą zwoływać i odbywać obrady, sesje, posiedzenia, zgromadzenia lub inne formy działania właściwe dla tych organów, a także podejmować rozstrzygnięcia, w tym uchwały, z wykorzystaniem środków porozumiewania się na odległość lub korespondencyjnie (zdalny tryb obradowania).

Ważne: Obradowanie w zdalnym trybie zarządza osoba uprawniona do przewodniczenia danemu organowi stanowiącemu jednostki samorządu terytorialnego oraz innemu organowi działającemu kolegialnie.

Sytuacje kryzysowe – ciągłość działania

Ważne: W przypadku utrzymującej się przeszkody w wykonywaniu zadań i kompetencji wójta, burmistrza, prezydenta miasta w okresie obowiązywania stanu zagrożenia epidemicznego albo stanu epidemii, spowodowanej niezdolnością do pracy z powodu choroby trwającej do 30 dni, jego zadania i kompetencje w okresie tej niezdolności do pracy przejmuje zastępca, a w gminach, w których powołano więcej niż jednego zastępcę – pierwszy zastępca.

Dotacje z budżetu jednostek samorządu terytorialnego dla samorządowego zakładu budżetowego

W 2020 r. samorządowy zakład budżetowy, który realizuje zadania związane z przeciwdziałaniem COVID-19, może otrzymać dotacje z budżetu jednostki samorządu terytorialnego przekraczające 50% kosztów jego działalności.

Wyłączenie wydatków na COVID z reguły zrównoważenia strony bieżącej budżetu samorządowego – zmiana w zakresie art. 242 ustawy o finansach publicznych

Ważne: W 2020 r. wydatki bieżące będą mogły być wyższe od dochodów bieżących o wydatki ponoszone w celu realizacji zadań związanych z przeciwdziałaniem COVID-19, ale tylko w części, w jakiej zostały sfinansowane środkami własnymi.

Zmiana w zakresie art. 242 ustawy o finansach publicznych ma na celu przejściowe złagodzenie ograniczeń odnoszących się do jednostek samorządu terytorialnego dotyczących zrównoważenia budżetu.

Zwiększenie możliwości w zakresie długu – zmian w zakresie art. 243 ustawy o finansach publicznych

Ważne: Przy ustaleniu na lata 2020–2025 relacji ograniczającej wysokość spłaty długu jednostki samorządu terytorialnego wydatki bieżące budżetu jednostki będą podlegały pomniejszeniu o wydatki bieżące na obsługę długu.

Zmiana w zakresie art. 243 ustawy o finansach publicznych polega na zwiększeniu możliwości zaciągania oraz spłaty zobowiązań przez samorządy.

Przesunięcie terminów zmian kwot dotacji

Ważne: Terminy określone w art. 170 ust. 1 ustawy o finansach publicznych nie będą obowiązywały w przypadku finansowania lub dofinansowania zadań realizowanych przez jednostki samorządu terytorialnego w celu realizacji zadań związanych z przeciwdziałaniem COVID-19.

Aktualnie zmiany kwot dotacji celowych na zadania zlecone jednostkom samorządu terytorialnego mogą następować w terminie do 15 listopada roku budżetowego, a zmiany kwot dotacji na dofinansowanie zadań własnych jednostek samorządu terytorialnego – do 30 listopada roku budżetowego.

Zwiększenie górnego limitu dotacji z 50% do 100%

Ważne: Dotacje z budżetu państwa na dofinansowanie zadań, o których mowa w art. 42 ust. 2 pkt 2 ustawy o dochodach jednostek samorządu terytorialnego oraz w przepisach odrębnych, mogą być udzielane do wysokości 100% planowanych wydatków jednostki samorządu terytorialnego na realizację danego zadania.

Obecnie w myśl art. 42 ust. 3 ustawy o dochodach jednostek samorządu terytorialnego dotacje z budżetu państwa na dofinansowanie zadań, o których mowa w ust. 2 pkt 2, mogą być udzielane do wysokości 50% planowanych wydatków jednostki samorządu terytorialnego na realizację danego zadania, o ile odrębne przepisy nie stanowią inaczej.

Fundusz Przeciwdziałania COVID-19

Fundusz Przeciwdziałania COVID-19 jest funduszem celowym. Fundusz obejmuje wsparciem jednostki sektora publicznego oraz jednostki spoza tego sektora. Jednostki samorządu terytorialnego będą gromadziły środki z Funduszu na wydzielonym rachunku dochodów. Środki te będą przeznaczane na wydatki związane z przeciwdziałaniem COVID-19 w ramach planu finansowego tego rachunku.

Ważne: Dysponowanie środkami oraz opracowywanie planu finansowego dla wydzielonego rachunku będzie należało do wójta (burmistrza, prezydenta miasta), zarządu powiatu lub zarządu samorządu województwa, który po zakończeniu roku przedłoży organowi stanowiącemu jednostki samorządu terytorialnego informację o wykonaniu planu finansowego rachunku.

Wsparcie ze środków Funduszu stanowi przychód. Wsparcie i koszty wyodrębnia się w planie finansowym.

Rozwiązania oferowane przez PFR wspierające działania samorządów w przeciwdziałaniu skutkom COVID-19

Instrumenty wsparcia dla samorządów

PFR zarządza Funduszem Inwestycji Samorządowych, którego ofertę przedstawiamy poniżej. Oferta ta koncentruje się na dostarczaniu finansowania, w tym zwłaszcza kapitału, jak też doradztwa dla jednostek samorządu terytorialnego. Mamy świadomość, że z powodu skutków pandemii koronawirusa oferta PFR FIS może ulegać zmianom w kierunku szukania rozwiązań, które w sposób najbardziej adekwatny będą odpowiadały nowym potrzebom samorządów w ich działaniach, podejmowanych ad hoc, jak też w procesie wychodzenia z kryzysu spowodowanego pandemią. O tych ewentualnych zmianach w ofercie będziemy informowali na bieżąco.

Co samorządy mogą uzyskać od PFR?

PFR wspiera samorządy na kilka sposobów:

1. Dostarcza samorządom nowe środki na rozwój poprzez odkupy udziałów w firmach komunalnych (transakcje monetaryzacyjne).
2. Inwestuje w istniejące i nowe spółki i projekty realizujące zadania samorządu, w tym przygotowywane w formule partnerstwa publiczno-prywatnego (PPP), obniżając lub eliminując po stronie samorządu konieczność wniesienia do takich projektów środków własnych.
3. Doradza samorządom w przygotowaniu i realizacji nowych projektów, w tym w formule PPP.
4. Służy samorządom w wymiarze doradztwa strategicznego i regulacyjnego, wspierając je w komunikacji z rządem i podmiotami mającymi wymiar regulacyjny dla obszarów, w których działają samorządy.

Na czym polegają transakcje monetaryzacyjne?

Fundusz Inwestycji Samorządowych (FIS), zarządzany przez PFR, działa jako inwestor finansowy, który kupuje od samorządów mniejszościowe pakiety akcji lub udziałów w spółkach komunalnych, w tym w przedsiębiorstwach wodociągowo-kanalizacyjnych. W ten sposób samorządy uzyskują nowe środki (w granicach 30–120 mln złotych), na przykład gdy wyczerpały się im inne możliwości pozyskania funduszy na działalność inwestycyjną, nie tracąc przy tym kontroli nad spółką komunalną i wykonywaniem przez nią delegowanych jej zadań publicznych.

W trakcie trwania inwestycji, nierzadko przez dłuższy okres sięgający 20 lat, spółka umarza udziały należące do Funduszu, przez co ostatecznie pełni prawa z udziałów w spółce wraca do samorządu. Samorząd jednocześnie nie anga-

że żadnych dodatkowych własnych środków na odkupy udziałów od Funduszu.

Warto zwrócić uwagę, że wybór spółek wodno-kanalizacyjnych jako celów inwestycyjnych nie pochodzi ze szczególnego zainteresowania tym konkretnym sektorem, ale z faktu, że na podstawie tych transakcji można najłatwiej dostarczyć środki na rozwój samorządom. Transakcje monetaryzacyjne możliwe są również do przeprowadzenia ze spółkami samorządowymi z innych obszarów niż gospodarka wodno-kanalizacyjna.

W jaki sposób Fundusz inwestuje w nowe projekty samorządów?

Nowe projekty samorządów mogą być realizowane przez ich istniejące spółki lub strukturyzowane dzięki nowym spółkom samorządowym albo spółkom podmiotów prywatnych realizujących z samorządem projekty w formule PPP. Samorządy zwykle nie dysponują znacznymi środkami, które mogą same zaangażować w nowe projekty, stąd na wstępnym etapie kluczowe jest ustalenie struktury finansowania projektów.

Departament Inwestycji Samorządowych w PFR, zarządzający FIS, bardzo często angażuje się po stronie samorządów już na etapie strukturyzacji ich projektów, aby znaleźć optymalną formułę ich realizacji. Pomagamy zatem samorządom podjąć decyzję o tym, czy na przykład wymiana źródła ciepła dla lokalnego systemu ciepłowniczego powinna być realizowana przez lokalne przedsiębiorstwo ciepłownicze czy na przykład w formule spółki specjalnego przeznaczenia. Gdy samorząd jest przekonany co do struktury realizacji inwestycji, a sam projekt jest dobrze przygotowany, Fundusz może zaangażować środki w postaci kapitału, długu podporządkowanego

albo pożyczki, z perspektywą zaangażowania w inwestycję sięgającą nawet 20 lat.

Jaką korzyść mogą odnieść samorządy ze współpracy z Funduszem przy realizacji projektów PPP?

Samorządy mogą uzyskać wsparcie od Funduszu na dwa sposoby:

1. Finansowanie projektów PPP

W przypadku uruchomienia postępowań o zawarcie partnerstwa publiczno-prywatnego PFR zapewnia finansowanie podmiotom prywatnym, ubiegającym się o zostanie partnerem samorządów w realizacji projektów, przede wszystkim kapitałowe lub poprzez instrument długu podporządkowanego. Zaangażowanie Funduszu wpływa na wzrost konkurencyjności realizowanych przez samorządy postępowań i powoduje poprawę relacji jakości uzyskiwanych ofert do ich kosztu. Jednocześnie PFR jest cenionym przez sektor prywatny, głównie firmy budowlane, partnerem w finansowaniu projektów PPP realizowanych przez samorządy.

2. Doradztwo przy wdrażaniu projektów PPP

PFR odgrywa również rolę doradcy samorządów przy przygotowaniu i kontraktacji ich projektów realizowanych w formule PPP. PFR podpisał umowę z Ministerstwem Funduszy i Polityki Regionalnej na wsparcie doradcze projektów PPP w Polsce na okres do 2023 roku. W ramach tego programu Centrum Doradztwa PPP w PFR doradza przy projektach PPP zgłaszanych przez samorządy i wstępnie zaakceptowanych przez Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej. W ramach tej inicjatywy możliwe jest zrealizowanie wielu wartościowych i powtarzalnych projektów o wartości wielu miliardów złotych z takich obszarów, jak: gospodarka odpadami, ciepłownictwo, modernizacja i utrzymanie dróg, infrastruktura

parkingowa, rewitalizacja obszarów miejskich, infrastruktura wspierająca biznes.

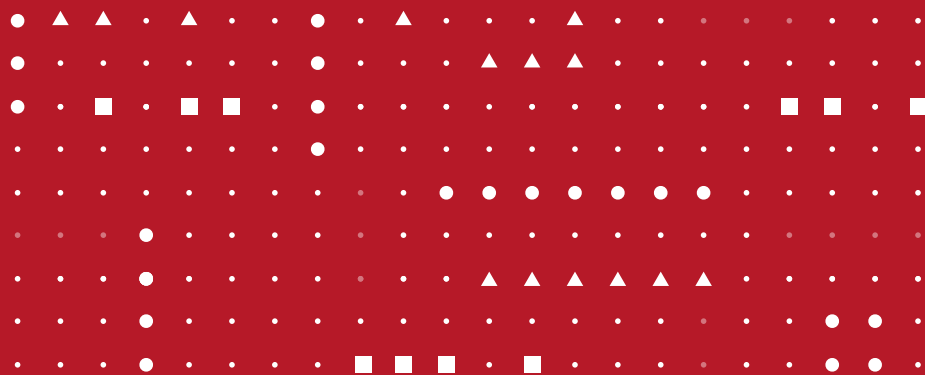
W jaki sposób PFR świadczy doradztwo strategiczne i regulacyjne na rzecz samorządów?

Zaangażowanie kapitałowe i doradcze PFR w realne spółki i projekty samorządów pozwala nam bardzo dobrze rozumieć, razem z samorządami, wszystkie – zarówno bieżące, jak i długookresowe – niedomagania systemowe i regulacyjne. O uzyskiwanych przez nas w ten sposób doświadczeniach na bieżąco dyskutujemy z samorządami i wspieramy je w formułowaniu wniosków i rozwiązywaniu problemów z udziałem rządu, regulatorów i innych istotnych podmiotów.

Na bieżąco obserwujemy również wszystkie pojawiające się wyzwania samorządów w realizacji nowych zadań i wymogów wynikających z prawodawstwa krajowego i unijnego. W następstwie tego jesteśmy często partnerem samorządów w definiowaniu ich odpowiedzi na te wyzwania poprzez formułowanie nowych projektów inwestycyjnych, np. w sektorze zagospodarowania odpadów, ciepłownictwa, utrzymania i budowy dróg czy też odnawialnych źródeł energii.

Doradztwo PFR na rzecz samorządów obejmuje również często szerokie wsparcie w obszarach pilnych i ważnych, jak na przykład w obszarze zapewnienia komunikacji, obiegu danych i informacji w jednostkach samorządu terytorialnego z wykorzystaniem nowoczesnych narzędzi internetowych. Jest to tylko przykład projektu odpowiadającego potrzebom chwili i realizowanego w trybie natychmiastowym.

Część 2: Finansowanie i doradztwo Grupy PFR

Finansowanie i doradztwo Grupy PFR

W grupie Polskiego Funduszu Rozwoju funkcjonują instytucje, które wspierają przedsiębiorców i oferują im swoją pomoc. Są one na co dzień zaangażowane w ten proces. Obecnie w reakcji na epidemię dodatkowo otrzymały one od ustawodawcy specjalne zadania lub same planują dodatkową aktywność, by wesprzeć firmy w kryzysie. Niebagatelną rolę będzie tu odgrywał sam PFR, który uruchamia program pomocowy skierowany do przedsiębiorstw o wartości blisko 100 mld zł. Jego celem jest ochrona rynku pracy i zapewnienie firmom płynności finansowej w okresie poważnych zakłóceń w gospodarce. Warto też poznać ofertę innych instytucji. W tej części znajdziecie państwo informacje o niej z pierwszej ręki. Poniżej prezentujemy ofertę Polskiego Funduszu Rozwoju, Banku Gospodarstwa Krajowego, Agencji Rozwoju Przemysłu, Korporacji Ubezpieczeń Kredytów Eksportowych, Polskiej Agencji Inwestycji i Handlu, Polskiej Agencji Rozwoju Przedsiębiorczości oraz PFR Ventures.

Część 2:

Finansowanie i doradztwo Grupy PFR

Nowe instrumenty wsparcia dla firm oferowane przez Polski Fundusz Rozwoju

Polski Fundusz Rozwoju w ramach stworzonej przez rząd Tarczy Antykryzysowej uruchamia nowy program pomocowy skierowany do przedsiębiorstw, które ucierpiały wskutek pandemii koronawirusa. Tarcza Finansowa PFR dla Firm i Pracowników to program o wartości blisko 100 mld zł skierowany do mikrofirm (zatrudniających co najmniej 1 pracownika) oraz małych, średnich i dużych przedsiębiorstw. Jego celem jest ochrona rynku pracy i zapewnienie firmom płynności finansowej w okresie poważnych zakłóceń w gospodarce. Program skierowany jest do około 670 tys. polskich przedsiębiorców i przyczyni się do powrotu polskich firm na ścieżkę rozwoju.

Program składa się z 3 podstawowych komponentów o łącznej wartości 100 mld zł (4,5% PKB): Do mikrofirm trafi 25 mld zł, do małych i średnich firm 50 mld zł, a do dużych przedsię-

biorstw 25 mld zł. Podmioty, które skorzystają z programu otrzymają łącznie środki bez-zwrotne o wartości 60 mld zł.

Podstawowe informacje o Programie

Rządowe programy wsparcia finansowego przedsiębiorstw „Tarcza Finansowa PFR dla Małych i Średnich Firm” oraz „Tarcza Finansowa PFR dla Dużych Firm” („Program” lub „Tarcza Finansowa”) są programami, o których mowa w art. 21a. ust. 1 ustawy z dnia 4 lipca 2019 r. o systemie instytucji rozwoju (Dz. U. 2019 poz. 1572, z dnia 21 sierpnia 2019 r., z późn. zm.), znowelizowanej ustawą z dnia 31 marca 2020 r. o zmianie ustawy o systemie instytucji rozwoju („Ustawa o SIR”), zgodnie z którym Rada Ministrów, w związku ze skutkami COVID-19, może powierzyć Polskiemu Funduszowi Rozwoju S.A. z siedzibą w Warszawie („PFR” lub „Polski Fundusz Rozwoju”) realizację rządowego programu udzielania przedsiębiorcom wsparcia finansowego, w tym w formie bezzwrotnej.

„Tarcza Finansowa PFR dla Małych i Średnich Firm” zakłada, że podstawowym instrumentem wsparcia finansowego przedsiębiorstw będą **subwencje finansowe**, przewidujące mechanizm kompensujący szkody związane z COVID-19.

„Tarcza Finansowa PFR dla Dużych Firm” zakłada, że podstawowe instrumenty wsparcia finansowego dla dużych przedsiębiorstw będą obejmować finansowanie płynnościowe o charakterze w pełni zwrotnym i odpłatnym, finansowanie preferencyjne z możliwością kompensacji szkody związanej z rozprzestrzenianiem się choroby zakaźnej wywołanej wirusem SARS-CoV-2 („COVID-19”) (w postaci możliwości częściowego umorzenia wsparcia finansowego na warunkach określonych w Programie) oraz finansowanie inwestycyjne z wykorzystaniem instrumentów kapitałowych na zasadach rynkowych i w ramach pomocy publicznej.

Misją Polskiego Funduszu Rozwoju jest wspieranie rozwoju społeczno-gospodarczego Polski oraz na podstawie art. 11 ust. 2 pkt. 1) i pkt. 6) Ustawy o SIR, podejmowanie działań anty-kryzysowych, w tym służących zapobieganiu lub łagodzeniu skutków wywołanych chorobą COVID-19. Wzmocnienie polskich instytucji rozwoju, w tym powstanie Grupy Polskiego Funduszu Rozwoju, było elementem „Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.)”, przyjętej uchwałą Rady Ministrów w dniu 14 lutego 2017 r. („SOR”). Poza działalnością inwestycyjną prowadzoną na zasadach rynkowych, do zadań PFR, określonych w art. 11 ust. 2 pkt. 1) Ustawy o SIR, należy wykonywanie zadań powierzonych przez organy administracji rządowej, inne jednostki wykonujące zadania publiczne lub jednostki samorządu terytorialnego, w szczególności w związku z sytuacjami kryzysowymi, w tym rozprzestrzenianiem się choroby zakaźnej wywołanej wirusem SARS-CoV-2 („COVID-19”).

Na skutek pandemii wirusa SARS-CoV-2, wywołującego chorobę COVID-19, nastąpiły znaczące zakłócenia w funkcjonowaniu gospodarki w wielu regionach świata, w tym w Polsce. W związku z zagrożeniem dla zdrowia obywateli zdecydowana większość krajów Unii Europejskiej wprowadziła istotne restrykcje sanitarne, mające zapobiec epidemii. Zakłócenia gospodarcze wywołane pandemią COVID-19 mają bezprecedensową skalę i powodują znaczący spadek aktywności gospodarczej, w szczególności w Europie. Negatywny wpływ na gospodarkę Polski pandemii COVID-19 obejmuje m.in.:

- ▶ szok podażowy wynikający z zerwanych łańcuchów dostaw oraz braku dostępności pracowników;
- ▶ szok popytowy na skutek silnego spadku wydatków konsumentów oraz przedsię-

biorstw, powodujący znaczący i szybki spadek przychodów w sektorze przedsiębiorstw, w szczególności w sektorach dotkniętych zakazem prowadzenia działalności z uwagi na restrykcje sanitarne w związku z chorobą COVID-19;

- ▶ niestabilność na rynkach finansowych, w tym znaczące spadki cen aktywów finansowych, surowców, osłabienie kursów walut i spadek płynności oraz zaostrzenie warunków kredytowych;
- ▶ spadek nastrojów konsumentów i przedsiębiorstw.

Identyfikowane zakłócenia w funkcjonowaniu gospodarki w Polsce w związku ze skutkami pandemii COVID-19 wywołują szereg szkód i zagrożeń dla stabilności przedsiębiorstw, w tym:

- ▶ znaczący spadek przychodów i utratę dochodów przedsiębiorstw w wielu sektorach gospodarki;
- ▶ całkowite zamknięcie działalności przedsiębiorstw w branżach objętych ścisłymi restrykcjami sanitarnymi;
- ▶ powstanie zatorów płatniczych, ryzyko utraty płynności w związku z brakiem wpływów operacyjnych, uniemożliwiające dokonywanie płatności oraz bieżące regulowanie zobowiązań, w tym wynagrodzeń pracowników;
- ▶ powstanie strat finansowych przedsiębiorstw, wynikających z sytuacji nadzwyczajnej w postaci pandemii wirusa SARS-CoV-2;
- ▶ zagrożenie masowym wzrostem liczby upadłości przedsiębiorstw i w związku z tym wzrostem bezrobocia.

W związku z skutkami pandemii wirusa SARS-CoV-2 dla gospodarki powstała luka finansowa w sektorze przedsiębiorstw szacowana przez Polski Fundusz Rozwoju na około

219,5 mld zł („Luka Finansowa”), tj. 10% Produktu Krajowego Brutto („PKB”), w tym:

- ▶ luka finansowa w sektorze mikroprzedsiębiorstw oraz małych i średnich firm – 116,7 mld zł;
- ▶ luka finansowa w sektorze dużych przedsiębiorstw (zatrudniających powyżej 249 pracowników) – 102,7 mld zł.

Metodologia szacowania Luki Finansowej oparta jest o szacowane utracone dochody sektora przedsiębiorstw oraz brak dostępnej płynności finansowej w związku z silnym spadkiem przychodów na skutek pandemii COVID-19. Szacunki Luki Finansowej Polskiego Funduszu Rozwoju są także spójne z obliczeniami luki płynności Narodowego Banku Polskiego oraz Banku Gospodarstwa Krajowego („BGK”).

Luka Finansowa w sektorze przedsiębiorstw może wywołać znaczące negatywne konsekwencje dla stabilności gospodarki w Polsce. Jednym z celów rządowego pakietu szeregu ustaw łącznie tworzących tarczę antykryzysową („Tarcza Antykryzysowa”) jest likwidacja Luki Finansowej w sektorze przedsiębiorstw poprzez m.in. program gwarancji *de minimis* i program gwarancji płynnościowych BGK oraz rozwiązania ochrony rynku pracy związane z dofinansowaniem wynagrodzeń pracowników, czy zwolnieniem ze składek na ubezpieczenia społeczne dla firm. W związku ze stałym pogarszaniem się warunków gospodarczych w krajach Unii Europejskiej, w tym w Polsce, niezbędne jest podjęcie dalszych działań wspierających finansowo sektor dużych przedsiębiorstw, które mają istotny udział w zatrudnieniu oraz udzielenie dodatkowego wsparcia finansowego dla przedsiębiorstw, w tym o charakterze bezzwrotnym, mając na uwadze znaczący lub całkowity spadek przychodów w wielu sektorach gospodarki.

Tarcza Antykryzysowa przewiduje w swoim filarze „Finansowanie Przedsiębiorstw” – zapewnienie wsparcia finansowego poprzez szeroko rozumiane udostępnienie kapitału przez Polski Fundusz Rozwoju. Mając na uwadze obecne prognozy makroekonomiczne zakładające spadek PKB w 2 kwartale 2020 r. w Unii Europejskiej oraz Polsce o co najmniej 10% oraz silny spadek PKB w całym 2020 r., niezbędne jest znaczące zaangażowanie środków w ramach Programu. Małe i średnie przedsiębiorstwa w Polsce nie posiadają – w przeciwieństwie do bogatszych krajów Unii Europejskiej – istotnego kapitału i buforów finansowych, co skutkuje zagrożeniem dla utraty płynności finansowej w bardzo krótkim okresie czasu. Z tego też powodu, Tarcza Finansowa powinna mieć istotny komponent pomocy bezzwrotnej oraz powinna być wdrożona niezwłocznie i w znaczącej skali, adekwatnej do szacowanej utraty dochodów przedsiębiorstw na skutek epidemii choroby COVID-19.

Łączna wartość Programu dla małych i średnich przedsiębiorstw to 75 mld zł, na co składają się dwa działania w ramach Programu:

1. **Tarcza Finansowa PFR dla Mikrofirm** o wartości 25 mld zł („Tarcza Finansowa dla Mikrofirm”);
2. **Tarcza Finansowa PFR dla MŚP** o wartości 50 mld zł („Tarcza Finansowa dla MŚP”).

Łączna wartość Programu dla dużych przedsiębiorstw to 25 mld zł, na co składają się dwa działania w ramach Programu:

1. **Tarcza Płynnościowa PFR dla Dużych Firm** w postaci finansowania płynnościowego o wartości 10 mld zł („Tarcza Płynnościowa dla Dużych Firm”);
2. **Tarcza Finansowa PFR dla Dużych Firm** w postaci finansowania preferencyjnego

o wartości 7,5 mld zł („Tarcza Finansowa dla Dużych Firm”);

3. **Tarcza Kapitałowa PFR dla Dużych Firm** w postaci finansowania inwestycyjnego o wartości 7,5 mld zł („Tarcza Kapitałowa dla Dużych Firm”).

Polski Fundusz Rozwoju może dokonywać zmian w alokacji pomiędzy w/w działaniami w uzgodnieniu z Ministrem właściwym do spraw gospodarki oraz Ministrem właściwym do spraw finansów publicznych.

Program będzie finansowany ze środków Polskiego Funduszu Rozwoju, w tym głównie poprzez emisję obligacji na rynku krajowym lub zagranicznym. Tym samym, koszty Programu nie powinny wywoływać istotnego wzrostu wydatków budżetu Państwa w 2020 r., z zastrzeżeniem, że wzrost wydatków może nastąpić w sytuacji braku możliwości emisji obligacji przez PFR (w całości bądź w części). Zgodnie z art. 21a ust.4 Ustawy o SIR, Minister właściwy do spraw gospodarki przekazuje środki na pokrycie wynagrodzenia oraz kosztów poniesionych przez Polski Fundusz Rozwoju wskutek realizacji programu rządowego. Finansowanie Programu i tym samym zdolność PFR do spłaty zobowiązań zaciągniętych na cele Programu, gwarantuje i zapewnia budżet Państwa. Program zakłada, że spłata zobowiązań Polskiego Funduszu Rozwoju, zaciągniętych celem realizacji Programu nastąpi w latach 2022-2025. Szacowany roczny koszt obsługi programu dla budżetu Państwa w tych latach wyniesie około 15-20 mld złotych, z uwzględnieniem finansowania mikro-, małych i średnich firm oraz dużych przedsiębiorstw.

Tarcza Finansowa, z wyłączeniem finansowania PFR udzielanego na zasadach rynkowych, będzie stanowić pomoc państwa, której zgodność z rynkiem wewnętrznym

zostanie potwierdzona przez Komisję Europejską na podstawie Art. 107 ust.3 lit. b TFEU (Dz.U.2004.90.864/2, Traktat o funkcjonowaniu Unii Europejskiej – tekst skonsolidowany uwzględniający zmiany wprowadzone Traktatem z Lizbony) – poważne zakłócenia w gospodarce. Kierunkowe warunki dopuszczalności dla tego rodzaju pomocy zostały określone w komunikacie Komisji Europejskiej z dnia 19 marca 2020 r. „*Tymczasowe ramy środków pomocy państwa w celu wsparcia gospodarki w kontekście trwającej epidemii COVID-19*” (C(2020) 1863 final) („**Tymczasowe Ramy Pomocy**”).

Część 2:

Finansowanie i doradztwo Grupy PFR

Tarcza Finansowa PFR dla Mikrofirm oraz Małych i Średnich Firm

Cele Programu

Zasadniczym celem Programu jest realizacja podstawowego interesu ekonomicznego Rzeczypospolitej Polskiej w postaci zapewnienia stabilności przedsiębiorstw i gospodarki oraz zapewnienie bezpieczeństwa i dobrobytu jej obywateli. Tarcza Finansowa kierowana jest do mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw, które wytwarzają istotną część polskiego PKB. Program ma na celu zapobiegnięcie ryzyka masowej upadłości przedsiębiorstw oraz zwolnień pracowników na skutek znaczących zakłóceń w funkcjonowaniu gospodarki w związku z epidemią COVID-19.

Cele szczegółowe Programu są następujące:

1. udostępnienie małym i średnim przedsiębiorcom finansowania na warunkach preferencyjnych, w istotnej części bezzwrotnego, dla zapewnienia płynności i stabilności

finansowej w okresie poważnych zakłóceń w gospodarce w związku ze skutkami pandemii COVID-19;

2. przekazanie rekompensat finansowych dla przedsiębiorców w związku ze szkodami w postaci utraconych dochodów lub dodatkowych kosztów poniesionych w wyniku pandemii COVID-19;
3. przeciwdziałanie zakłóceniom w funkcjonowaniu gospodarki w okresie kryzysu gospodarczego, wywołanego pandemią COVID-19;
4. stabilizacja finansowa małych i średnich przedsiębiorstw celem ochrony miejsc pracy i bezpieczeństwa finansowego obywateli;
5. zapewnienie pomocy finansowej dla sektorów szczególnie silnie dotkniętych skutkami pandemii COVID-19.

Program stanowi realizację Tarczy Antykryzysowej, mającej na celu przeciwdziałanie gospodarczym skutkom epidemii COVID-19.

Warunki i okres udzielania przedsiębiorcom finansowania w ramach programu

Beneficjenci Programu

Programem objęte są następujące podmioty („Beneficjenci Programu”):

1. Przedsiębiorcy w rozumieniu art. 4 ustawy z dnia 6 marca 2018 roku Prawo przedsiębiorców (Dz.U. 2019 nr 0 poz. 1292), tj. osoby fizyczne, osoby prawne lub jednostki organizacyjne niebędące osobą prawną, którym odrębna ustawa przyznaje zdolność prawną, wykonujące działalność gospodarczą oraz wspólnicy spółki cywilnej w zakresie wykonywanej przez nich działalności gospodarczej, będący mikro-, małymi lub średnimi przedsiębiorcami spełniającymi następujące kryteria:
  - a) mikroprzedsiębiorca („Mikrofirma”) – to przedsiębiorca, który zatrudnia co najmniej 1 pracownika z wyłączeniem właściciela oraz nie więcej niż 9 pracowników, a jego roczny obrót lub suma bilansowa nie przekracza kwoty 2 mln EUR;
  - b) małe i średnie przedsiębiorstwo („MŚP” lub „mała i średnia firma”) – to przedsiębiorca, który zatrudnia od 10 do 249 pracowników, a jego roczny obrót nie przekracza 50 mln EUR lub suma bilansowa nie przekracza 43 mln EUR.
2. Przedsiębiorcy, którzy odnotowują spadek obrotów gospodarczych (przychodów ze sprzedaży) o co najmniej 25% w dowolnym miesiącu po 1 lutego 2020 r. w porównaniu do poprzedniego miesiąca lub analogicznego miesiąca ubiegłego roku w związku zakłóceniami w funkcjonowaniu gospodarki na skutek COVID-19. Przez spadek obrotów gospodarczych należy rozumieć spadek sprzedaży towarów lub usług w rozumieniu art. 15g ust. 9 ustawy z dnia 2 marca 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych (Dz.U. poz. 374, 567 i 568);
3. Przedsiębiorcy wobec których nie zostało otwarte postępowanie upadłościowe lub likwidacyjne na podstawie ustawy z dnia 28 lutego 2003 r. Prawo upadłościowe i naprawcze (Dz.U. 2003 nr 60 poz. 535) („Prawo Upadłościowe”) albo nie zostało otwarte postępowanie restrukturyzacyjne na podstawie ustawy z dnia 15 maja 2015 r. Prawo restrukturyzacyjne (Dz.U. 2019 poz. 243) („Prawo Restrukturyzacyjne”);
4. Beneficjent rzeczywisty, w rozumieniu art. 2 ust. pkt 1) ustawy z dnia 1 marca 2018 roku o przeciwdziałaniu praniu brudnych pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu (Dz.U. 2019 nr 0 poz. 1115) („Ustawa AML”), korzystający z wsparcia finansowego w ramach Programu, posiadający rezydencję podatkową na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej i rozliczający podatki za ostatnie 2 lata obrotowe (jeżeli dotyczy) na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej. Odejście od tej zasady możliwe jest: (i) w sytuacji zobowiązania Beneficjenta Programu do przeniesienia rezydencji podatkowej na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej w terminie do 9 miesięcy od dnia udzielenia finansowania w ramach Programu lub (ii) w przypadku przedsiębiorstw zagranicznych – od akceptacji dodatkowych zobowiązań np. inwestycyjnych, na podstawie indywidualnej zgody PFR;
5. Przedsiębiorca prowadził działalność na dzień 31 grudnia 2019 r.;
6. Przedsiębiorca na dzień 31 grudnia 2019 r. lub na dzień udzielenia finansowania nie zalegał z płatnościami podatków i składek na ubezpieczenia społeczne, przy czym rozłożenie

płatności na raty lub jej odroczenie nie jest uznawane za zaległość;

7. Przedsiębiorca nie prowadzi działalności w zakresie:
- produkcji i handlu bronią oraz amunicją;
  - produktów lub usług, które mogą skutkować ograniczaniem bądź naruszaniem wolności indywidualnych lub/oraz praw człowieka;
  - obszarów wątpliwych z powodów etyczno-moralnych, np. przeprowadzania eksperymentów na zwierzętach, hazardu i powiązanych aktywności, produkcji i dystrybucji wyrobów tytoniowych i podobnego typu używek, produkcji i dystrybucji środków odurzających.

Beneficjent Programu ma prawo o ubieganie się do przyznania mu wsparcia finansowego z Polskiego Funduszu Rozwoju na warunkach w nim określonych, pod warunkiem złożenia stosownego wniosku o udzielenie subwencji finansowej w ramach prowadzonego naboru, w szczególności za pośrednictwem banków.

Program zakłada dwa rodzaje wsparcia finansowego:

- ▶ **Tarcza Finansowa dla Mikrofirm**, obejmująca wsparcie finansowe dla mikroprzedsiębiorców;
- ▶ **Tarcza Finansowa dla MŚP**, obejmująca wsparcie finansowe dla małych i średnich przedsiębiorstw.

Sposób składania wniosków przez Beneficjentów Programu określi Polski Fundusz Rozwoju we współpracy z Ministrem właściwym do spraw gospodarki oraz Ministrem właściwym do spraw finansów publicznych.

Instrumenty finansowe Programu

Zgodnie z art. 21a ust. 1 oraz art. 13 ust. 1 Ustawy o SIR, finansowanie Polskiego Funduszu Rozwoju może być udzielane, w szczególności z wykorzystaniem następujących instrumentów:

- obejmowanych lub nabywanych udziałów, akcji, warrantów subskrypcyjnych, obligacji, wierzytelności oraz przystępowania do spółek osobowych;
- udzielania pożyczek, gwarancji oraz poręczeń.

Tymczasowe Ramy Pomocy dopuszczają jako formę wsparcia finansowego przedsiębiorców między innymi subwencję. Zgodnie z Tymczasowymi Ramami Pomocy maksymalna kwota pomocy publicznej udzielanej przedsiębiorcy w ramach Programu wynosi 800 tys. EUR. Kwota pomocy publicznej obliczana jest w kwocie nominalnej subwencji. Polski Fundusz Rozwoju może udzielać subwencji finansowych przedsiębiorcom, w tym w formie bezzwrotnej, na podstawie Art. 21a. 1. Ustawy o SIR, zgodnie z którym Rada Ministrów, w związku ze skutkami COVID-19, może powierzyć Polskiemu Funduszowi Rozwoju realizację rządowego programu udzielania przedsiębiorcom wsparcia finansowego, w szczególności w formach, o których mowa w art. 13 ust. 1, lub w formach bezzwrotnych.

Instrumentem finansowym Programu są subwencje finansowe Polskiego Funduszu Rozwoju, udzielane na podstawie umowy o udzielenie subwencji finansowej („Umowa”) na następujących warunkach:

- ▶ przeznaczenie środków: pokrycie kosztów prowadzonej działalności gospodarczej, z wyłączeniem przeznaczenia środków

na nabycie (przejęcie) w sposób bezpośredni lub pośredni innego przedsiębiorcy (zakaz akwizycji);

- ▶ dopuszczalna spłata kredytów: możliwość wykorzystania subwencji finansowej na przedterminową spłatę kredytów do maksymalnej wysokości 25% wartości subwencji;
- ▶ rozliczenia z podmiotami powiązаныmi: zakaz przeznaczania środków z subwencji finansowej na płatności do właściciela, do osób lub podmiotów powiązanych z właścicielem przedsiębiorstwa;
- ▶ zwrot: na warunkach określonych w Programie i Umowie;
- ▶ zabezpieczenie: umowne lub inne.

Szczegółowe warunki wsparcia finansowego oraz zobowiązania Beneficjenta Programu określać będzie Umowa. Z uwagi na pomocowy charakter Programu, polegający na udzielaniu wsparcia finansowego w związku z istotnymi zakłóceniami w funkcjonowaniu gospodarki na skutek COVID-19, Polski Fundusz Rozwoju stosować będzie możliwie uproszczone procedury przyznawania finansowania, przy czym zdolność kredytowa nie stanowi warunku udzielenia subwencji finansowej, a procedura przyznawania wsparcia finansowego będzie możliwie automatyczna i w szczególności realizowana za pośrednictwem kanałów elektronicznych (np. banków) z wykorzystaniem oświadczeń składanych przez Beneficjenta Programu.

Istotnym celem Programu jest ochrona miejsc pracy i promocja zatrudnienia. Pracownikiem jest („Pracownik”):

- ▶ osoba fizyczna, która zgodnie z przepisami polskiego prawa pozostaje z Mikrofirmą (pracodawcą) w stosunku pracy, z zastrzeżeniem, że stan zatrudnienia określa się w przeliczeniu na pełny wymiar czasu pracy. Mikrofirma uprawniona jest do uwzględ-

nienia Pracowników będących na urloпах macierzyńskim, rodzicielskim oraz wychowawczym;

- ▶ osoba fizyczna współpracująca regularnie z Mikrofirmą, która na dzień 31 grudnia 2019 r. została zgłoszona przez niego do ubezpieczenia społecznego (wymóg zgłoszenia nie dotyczy studentów do 26 roku życia pracujących na podstawie umowy zlecenia), a jej średnie miesięczne wynagrodzenie brutto z tytułu świadczonych usług w wybranym okresie 3 miesięcy w okresie 1 stycznia 2019 r. – 31 grudnia 2020 r. jest na poziomie nie niższym niż minimalne wynagrodzenie za pracę tj. 2 250 zł brutto dla miesięcy z roku 2019 oraz 2 600 zł brutto dla miesięcy z roku 2020.

Wysokość udzielanego wsparcia finansowego i warunki jego zwrotu

A. Tarcza Finansowa dla Mikrofirm

Maksymalna kwota subwencji finansowej w ramach Programu wsparcia finansowego Tarcza Finansowa dla Mikrofirm obliczana jest jako iloczyn liczby zatrudnionych oraz kwoty bazowej subwencji. Uzależnienie wysokości subwencji finansowej od liczby zatrudnionych ma na celu:

- ▶ dopasowanie wielkości wsparcia finansowego do skali działalności Mikrofirmy, dla której koszty zatrudnienia często stanowią największy składnik kosztów, w szczególności w branżach usługowych objętych obecnie restrykcjami w związku z COVID-19 np. gabinety kosmetyczne, fryzjerskie, itp.; oraz
- ▶ ochronę miejsc pracy poprzez mechanizm pozwalający uzyskać większe wsparcie finansowe przy większej liczbie zatrudnionych.

Bazowa kwota subwencji finansowej w przeliczeniu na zatrudnionego uzależniona jest od wielkości spadku przychodów Mikrofirmy. Takie rozwiązanie ma na celu dopasowanie wielkości wsparcia finansowego do skali poten-

cjalnej utraty dochodu w związku ze spadkiem przychodów na skutek COVID-19.

Maksymalne kwoty dostępnych subwencji finansowych w ramach Tarczy Finansowej dla Mikrofirm określa poniższa tabela:

Skala spadku przychodów	Bazowa kwota subwencji na zatrudnionego	Kwota subwencji finansowej w zależności od liczby zatrudnionych (bez właściciela)								
		1	2	3	4	5	6	7	8	9
<25 ; 50%)	12 000	12 000	24 000	36 000	48 000	60 000	72 000	84 000	96 000	108 000
<50% ; 75%)	24 000	24 000	48 000	72 000	96 000	120 000	144 000	168 000	192 000	216 000
<75% ; 100>	36 000	36 000	72 000	108 000	144 000	180 000	216 000	252 000	288 000	324 000

Biorąc pod uwagę średnie zatrudnienie w sektorze mikroprzedsiębiorstw na poziomie około 3 pracowników, zakłada się, że średnia wysokość wsparcia finansowego wyniesie około 72–96 tys. zł dla jednej Mikrofirmy oraz maksymalnie do 324 tys. zł.

Otrzymana przez Mikrofirmę subwencja finansowa podlega zwrotowi na następujących zasadach:

1. w przypadku zaprzestania prowadzenia działalności gospodarczej przez Mikrofirmę w trakcie 12 miesięcy od dnia przyznania subwencji – w kwocie stanowiącej 100% wartości subwencji finansowej;
2. w przypadku prowadzenia działalności gospodarczej przez Mikrofirmę przez okres

12 miesięcy od dnia przyznania subwencji, subwencja finansowa podlega zwrotowi:

- a) w kwocie stanowiącej 25% wartości subwencji bezwarunkowo; oraz
- b) w przypadku utrzymania średniej liczby Pracowników (średnie zatrudnienie) w okresie 12 pełnych miesięcy kalendarzowych od dnia wypłaty subwencji w stosunku do stanu na dzień 31 grudnia 2019 r. lub wobec analogicznego okresu roku poprzedniego na poziomie:
  - i. wyższym niż 100% – w wysokości dodatkowo 0% wartości subwencji;
  - ii. od 50% do 100% – w wysokości dodatkowo od 0% do 50% subwencji – proporcjonalnie do skali redukcji zatrudnienia wg wzoru poniżej:

Wartość subwencji ulegającej zwrotowi z tytułu redukcji zatrudnienia = wartość subwencji * Skala redukcji zatrudnienia
gdzie

$$\text{Skala Redukcji Zatrudnienia} = - \left(\frac{\text{średnia liczba Pracowników przez okres 12 miesięcy od dnia wypłaty subwencji finansowej}}{\text{liczba pracowników wg stanu na 31.12.2019 r. lub wobec analogicznego okresu roku poprzedniego}} - 1 \right)$$

- iii. niższym niż 50% – w wysokości dodatkowo 50% wartości subwencji.

Łącznie więc przedsiębiorca, który utrzymał co najmniej 100% poziomu zatrudnienia może

zachować (brak obowiązku zwrotu) 75% całkowitej wartości subwencji, w przypadku spadku zatrudnienia o więcej niż 50%, brak obowiązku zwrotu subwencji dotyczącej 25% jej wartości.

Powyższe warunki podlegają badaniu na koniec 12 miesięcy kalendarzowego, licząc od pierwszego pełnego miesiąca kalendarzowego po dniu udzielenia subwencji finansowej.

Szczegółowe zasady zwrotu subwencji określi Polski Fundusz Rozwoju we współpracy z Ministrem właściwym do spraw gospodarki oraz Ministrem właściwym do spraw finansów publicznych.

Formuła zwrotu subwencji finansowej ma na celu ochronę miejsc pracy i promocję zatrudnienia. Spadek o 10% liczby Pracowników powoduje zwiększenie kwoty zwrotu subwencji finansowej o 10% wartości całkowitej, co stanowi silny bodziec dla Beneficjentów Programu do utrzymywania miejsc pracy, co umożliwia otrzymane wsparcie finansowe.

Warunkiem nieegzekwowania zwrotu subwencji finansowej:

- ▶ spełnienie przez Beneficjenta Programu ewentualnych innych zobowiązań, określonych w Umowie;
- ▶ złożenie oświadczenia przez Beneficjenta Programu wraz z załączonym dokumentem potwierdzającym stan zatrudnienia.

Kwota subwencji finansowej, która podlega zwrotowi, jest spłacana w 24 równych miesięcznych ratach, rozpoczynając od 13 miesiąca kalendarzowego, licząc od pierwszego pełnego miesiąca kalendarzowego po dniu udzielenia subwencji finansowej.

Wartością pomocy będzie całkowita wartość subwencji finansowej, tj. bez uwzględnienia wysokości zwrotu. Szacuje się, że z Tarczy Finansowej dla Mikrofirm skorzysta około 55% Mikrofirm, tj. około 350 tys. firm. Przyjmując średnią wartość bezzwrotnej części subwencji na poziomie 65%, szacowana wyso-

kość bezzwrotnego wsparcia finansowego dla Mikrofirm wynosi 16,2 mld zł. Wartość całego Programu wynosi 25 mld zł i jest równa maksymalnej kwocie pomocy publicznej dla Mikrofirm.

Szacowana średnia wartość pomocy przypadającej na Mikrofirmę jest równa średniej wysokości subwencji w kwocie około 72 tys. zł. Maksymalna wartość pomocy publicznej w przypadku Mikrofirmy zatrudniającego 9 Pracowników równa jest maksymalnej kwocie subwencji finansowej w wysokości 324 tys. zł, co jest poniżej dopuszczalnego Tymczasowymi Ramami Pomocy prognozy 800 tys. EUR.

B. Tarcza Finansowa dla MŚP

Maksymalna kwota subwencji finansowej w ramach Programu wsparcia finansowego Tarcza Finansowa dla MŚP jest określana procentowo w relacji do poziomu przychodów w 2019 r. oraz zależy od ich spadku w związku z chorobą COVID-19 względem wartości za rok obrotowy 2019 – analogicznie do mechanizmu dla Mikrofirm. Wartości subwencji finansowej mogą przyjąć 4%, 6% lub 8% wartości przychodów przy odpowiednio ich spadku o minimum 25%, 50% i 75%. Uzależnienie wysokości subwencji finansowej od wielkości obrotów i skali ich spadków ma na celu:

- ▶ dopasowanie wysokości wsparcia finansowego do skali działalności MŚP; oraz
- ▶ dopasowanie wysokości wsparcia finansowego do sytuacji finansowej i potrzeb płynnościowych przedsiębiorstwa w związku z utratą dochodów na skutek COVID-19.

Średnie i maksymalne kwoty dostępnych subwencji finansowych w ramach Tarczy Finansowej dla MŚP określa poniższa tabela (scenariusze rozłączne):

Spadek przychodów	Kwota subwencji jako % przychodów	MŚP Średnio		MŚP Maksymalnie	
		Średni przychód MŚP	Kwota Subwencji	Maksymalny przychód do kalkulacji kwoty subwencji	Maksymalna kwota subwencji
<0; 25%)	0%	31 300 000	0	225 000 000	0
<25; 50%)	4%	31 300 000	1 252 000	225 000 000	3 500 000
<50; 75%)	6%	31 300 000	1 878 000	225 000 000	3 500 000
<75%; 100%>	8%	31 300 000	2 504 000	225 000 000	3 500 000

Biorąc pod uwagę średnie przychody w sektorze małych i średnich przedsiębiorstw na poziomie około 31,3 mln zł, szacowana średnia wysokość wsparcia finansowego wyniesie około 1,9 mln zł dla jednego przedsiębiorstwa oraz maksymalnie do 3,5 mln zł, co jest poniżej określonego Tymczasowymi Ramami Pomocy progu 800 tys. EUR.

Otrzymana przez małego lub średniego przedsiębiorcę subwencja finansowa podlega zwrotowi na następujących zasadach:

1. w przypadku zaprzestania prowadzenia działalności gospodarczej przez przedsiębiorcę w ciągu 12 miesięcy od dnia przyznania subwencji – w kwocie stanowiącej 100% wartości subwencji;
2. w przypadku prowadzenia działalności gospodarczej przez przedsiębiorcę przez okres 12 miesięcy od dnia przyznania subwencji:
  - a) w wysokości 25% wartości subwencji bezwarunkowo, oraz
  - b) w wysokości dodatkowo do 25% wartości subwencji oraz maksymalnie do wysokości wykazanej przez Beneficjenta Programu skumulowanej **straty gotówkowej na sprzedaży** w okresie 12 miesięcy licząc od pierwszego miesiąca w którym przedsiębiorca odnotował stratę po 1 lutego 2020 r. lub od miesiąca w którym udzielona została subwencja, rozumianej w zależności od formy działalności jako:
    - i. dla przedsiębiorstw prowadzących pełną rachunkowość gotówkową – pełną stratę na sprzedaży netto z wyłączeniem w szczególności kosztów amortyzacji, rezerw i odpisów lub wyniku z przeszacowania lub sprzedaży aktywów;
    - ii. dla przedsiębiorstw rozliczających się na podstawie księgi przychodów i rozchodów w kwocie wykazanej straty;
    - iii. dla przedsiębiorców rozliczających się na podstawie karty podatkowej lub na ryczałcie – stratę na sprzedaży oblicza się jako skumulowany spadek przychodów, oraz
- c) w wysokości do 25% wartości subwencji w przypadku utrzymania średniej liczby Pracowników (średnie zatrudnienie) w okresie 12 pełnych miesięcy kalendarzowych od dnia udzielenia subwencji w stosunku do stanu na 31 grudnia 2019 r. lub wobec analogicznego okresu roku poprzedniego na poziomie:
  - i. wyższym niż 100% – w wysokości dodatkowo 0% subwencji
  - ii. od 50% do 100% – w wysokości dodatkowo od 0% do 25% subwencji – proporcjonalnie do skali redukcji zatrudnienia wg wzoru poniżej:

Wartość subwencji ulegającej zwrotowi z tytułu redukcji zatrudnienia = wartość subwencji * 50% * Skala redukcji zatrudnienia
gdzie

$$\text{Skala Redukcji Zatrudnienia} = - \left(\frac{\text{średnia liczba Pracowników przez okres 12 miesięcy od dnia wypłaty subwencji finansowej}}{\text{liczba pracowników wg stanu na 31.12.2019 r. lub wobec analogicznego okresu roku poprzedniego}} - 1 \right)$$

iii. niższym niż 50% – w wysokości dodatkowo 25% subwencji;

Łącznie więc przedsiębiorca, który utrzymał co najmniej 100% poziom zatrudnienia oraz wykazał stratę gotówkową na sprzedaży większą niż 25% wartości subwencji, może zachować 75% kwoty subwencji w formie bezzwrotnej.

Szczegółowe warunki zwrotu subwencji finansowej określi Polski Fundusz Rozwoju we współpracy z Ministrem właściwym do spraw gospodarki oraz Ministrem właściwym do spraw finansów publicznych.

Formuła zwrotu subwencji finansowej ma na celu ochronę miejsc pracy i promocję zatrudnienia. Spadek o 10% liczby Pracowników powoduje zwiększenie kwoty zwrotu subwencji o 5% wartości całkowitej, co stanowi silny bodziec dla Beneficjentów Programu do utrzymywania miejsc pracy, co umożliwi otrzymane wsparcie finansowe.

Warunkiem nieegzekwowania zwrotu subwencji finansowej jest:

- ▶ spełnienie przez Beneficjenta Programu ewentualnych innych zobowiązań, określonych w umowie o udzielenie subwencji finansowej;
- ▶ złożenie oświadczenia przez Beneficjenta Programu wraz z załączonymi dokumentami finansowymi stwierdzającymi gotówkową stratę na sprzedaży oraz potwierdzającymi stan zatrudnienia.

Kwota subwencji finansowej, która podlega zwrotowi, jest spłacana w 24 równych miesięcznych ratach, rozpoczynając od 13 miesiąca kalendarzowego przypadającego po dacie wypłaty subwencji.

Szacuje się, że z Tarczy Finansowej dla MŚP skorzysta ponad połowa małych i średnich firm, tj. ponad 26 tys. Przyjmując średnią wartość bezzwrotnej części subwencji na poziomie 65%, szacowany koszt bezzwrotnego wsparcia finansowego dla małych i średnich firm wynosi 32,5 mld zł. Wartość całego Programu wynosi 50 mld zł i jest równa kwocie pomocy publicznej dla małych i średnich firm.

Szacowana średnia wartość pomocy na małych i średnich firm równa jest średniej wartości subwencji finansowej w kwocie 1,9 mln zł. Maksymalna wartość pomocy publicznej w przypadku średniej firmy o obrocie 225 mln zł i korzystającej z maksymalnej wartości subwencji finansowej wyniesie około 3,5 mln zł, co jest poniżej dopuszczalnego progu 800 tys. EUR.

Część 2:

Finansowanie i doradztwo Grupy PFR

Tarcza Finansowa PFR dla Dużych Firm

Cele Programu

Zasadniczym celem Programu jest realizacja podstawowego interesu ekonomicznego Rzeczypospolitej Polskiej w postaci zapewnienia stabilności przedsiębiorstw i gospodarki oraz bezpieczeństwa i dobrobytu jej obywateli. Program kierowany jest do dużych przedsiębiorstw, które mają znaczący udział w zatrudnieniu i polskim eksporcie. Małe i średnie firmy są także silnie zintegrowane w łańcuchy kooperacji z dużymi przedsiębiorcami. Z tego też powodu, zapewnienie stabilności finansowej sektora dużych przedsiębiorstw ma istotne znaczenie dla rynku pracy oraz małych i średnich firm. Program ma na celu zapobiegnięcie ryzyka masowej upadłości dużych przedsiębiorstw na skutek szkód poniesionych w związku ze znaczącymi zakłóceniami w funkcjonowaniu gospodarki w związku z epidemią COVID-19.

Cele szczegółowe Programu są następujące:

1. zapewnienie dużym przedsiębiorstwom szybkiego dostępu do płynności finansowej, w szczególności niezbędnej do finansowania kapitału obrotowego (np. płatności zobowiązań handlowych dla małych i średnich firm lub realizacji nowych zamówień);
2. przekazanie rekompensat finansowych dla przedsiębiorców w związku ze szkodami w postaci utraconych dochodów lub dodatkowych kosztów poniesionych w wyniku pandemii COVID-19, w szczególności dla tych firm, których projekcje wskazują na brak możliwości prowadzenia ustabilizowanej polityki finansowej z uwagi na skokowy wzrost zadłużenia oraz straty finansowe na skutek COVID-19;
3. udostępnienie dużym przedsiębiorstwom notowanym na rynku regulowanym lub poza nim dostępu do kapitału, w sytuacji istotnych zakłóceń w funkcjonowaniu rynku kapitałowego i problemów z wyceną kosztu kapitału;
4. zapewnienie kapitału na inwestycje istotne z perspektywy COVID-19 w postaci przykładowo programu finansowego w zakresie

technologii medycznych („Program Sektrowy w związku z COVID-19”);

5. przeciwdziałanie zakłóceniom w funkcjonowaniu gospodarki w okresie kryzysu gospodarczego, wywołanego pandemią COVID-19;
6. stabilizacja finansowa dużych przedsiębiorstw celem ochrony miejsc pracy i bezpieczeństwa finansowego obywateli;
7. zapewnienie pomocy finansowej dla sektorów szczególnie silnie dotkniętych skutkami pandemii COVID-19.

Program stanowi realizację Tarczy Antykryzysowej, mającej na celu przeciwdziałanie gospodarczym skutkom epidemii COVID-19.

Warunki i okres udzielania przedsiębiorcom finansowania

Beneficjenci Programu

Programem objęte są następujące podmioty („Beneficjenci Programu”):

1. Przedsiębiorcy w rozumieniu art. 4 ustawy z dnia 6 marca 2018 roku Prawo przedsiębiorców (Dz.U. 2019 poz. 1292), tj. osoby fizyczne, osoby prawne lub jednostki organizacyjne niebędące osobą prawną, którym odrębna ustawa przyznaje zdolność prawną, wykonujące działalność gospodarczą, będące dużymi przedsiębiorcami, spełniającymi następujące kryteria:
  - a) zatrudnienie wynosi co najmniej 250 pracowników (całkowite zatrudnienie w grupie kapitałowej);
  - b) obrót przekracza 50 mln EUR lub suma bilansowa przekracza 43 mln EUR w ujęciu skonsolidowanym.
 oraz
2. Przedsiębiorcy, którzy:
  - a) odnotowują spadek obrotów gospodarczych (przychodów ze sprzedaży) o co najmniej 25% w dowolnym miesiącu po 1 lutego 2020 r. w porównaniu do poprzedniego miesiąca lub analogicznego miesiąca ubiegłego roku w związku zakłóceniami w funkcjonowaniu gospodarki na skutek COVID-19. Przez spadek obrotów gospodarczych należy rozumieć spadek sprzedaży towarów lub usług w rozumieniu art. 15g ust. 9 ustawy z dnia 2 marca 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych (Dz.U. poz. 374, 567 i 568);
  - b) utracili zdolność produkcji lub świadczenia usług albo odbioru produktów lub usług przez zamawiających w związku z brakiem dostępności komponentów lub zasobów w związku z COVID-19;
  - c) nie otrzymują płatności z tytułu sprzedaży na skutek COVID-19 w kwocie przekraczającej 25% należności;
  - d) z powodu zakłóceń w funkcjonowaniu rynku finansowego nie mają dostępu do rynku kapitałowego lub limitów kredytowych w związku z nowymi kontraktami;
  - e) są uczestnikami Programów Sektrowych.;

małe i średnie przedsiębiorstwa („MŚP”), które zatrudniają od 10 do 249 pracowników, a ich roczny obrót nie przekracza 50 mln EUR lub suma bilansowa nie przekracza 43 mln EUR w ujęciu skonsolidowanym, o ile nie są beneficjentem programu Tarcza Finansowa dla MŚP w sytuacji kiedy:

- a) luka finansowania MŚP zgodnie z projekcjami finansowymi przekracza 3,5 mln zł;
- b) finansowanie dotyczy Programu Sektrowego w związku z COVID-19;

2. Przedsiębiorcy, którzy:

- a) odnotowują spadek obrotów gospodarczych (przychodów ze sprzedaży) o co najmniej 25% w dowolnym miesiącu po 1 lutego 2020 r. w porównaniu do poprzedniego miesiąca lub analogicznego miesiąca ubiegłego roku w związku zakłóceniami w funkcjonowaniu gospodarki na skutek COVID-19. Przez spadek obrotów gospodarczych należy rozumieć spadek sprzedaży towarów lub usług w rozumieniu art. 15g ust. 9 ustawy z dnia 2 marca 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych (Dz.U. poz. 374, 567 i 568);
- b) utracili zdolność produkcji lub świadczenia usług albo odbioru produktów lub usług przez zamawiających w związku z brakiem dostępności komponentów lub zasobów w związku z COVID-19;
- c) nie otrzymują płatności z tytułu sprzedaży na skutek COVID-19 w kwocie przekraczającej 25% należności;
- d) z powodu zakłóceń w funkcjonowaniu rynku finansowego nie mają dostępu do rynku kapitałowego lub limitów kredytowych w związku z nowymi kontraktami;
- e) są uczestnikami Programów Sektrowych.;

3. Przedsiębiorcy wobec których nie zostało otwarte postępowanie upadłościowe lub likwidacyjne na podstawie ustawy z dnia 28 lutego 2003 r. Prawo upadłościowe i naprawcze (Dz.U. 2003 nr 60 poz. 535) („**Prawo Upadłościowe**”) albo nie zostało otwarte postępowanie restrukturyzacyjne na podstawie ustawy z dnia 15 maja 2015 r. Prawo restrukturyzacyjne (Dz.U. 2019 poz. 243) („**Prawo Restrukturyzacyjne**”);
4. Beneficjent rzeczywisty, w rozumieniu art. 2 ust. pkt 1) ustawy z dnia 1 marca 2018 roku o przeciwdziałaniu praniu brudnych pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu (Dz.U. 2019 nr 0 poz. 1115) („**Ustawa AML**”), korzystający ze wsparcia finansowego w ramach Programu, posiadający rezydencję podatkową na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej i rozliczający podatki za ostatnie 2 lata obrotowe (jeżeli dotyczy) na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej. Odejście od tej zasady możliwie jest wyłącznie w sytuacji zobowiązania Beneficjenta Programu do przeniesienia rezydencji podatkowej na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej w terminie do 9 miesięcy od dnia udzielenia wsparcia w ramach Programu;
5. Przedsiębiorca, który prowadził działalność na dzień 31 grudnia 2019 r.;
6. Przedsiębiorca, który na dzień 31 grudnia 2019 r. lub na dzień udzielenia finansowania nie zalegał z płatnościami podatków i składek na ubezpieczenia społeczne, przy czym rozłożenie płatności na raty lub jej odroczenie nie jest uznawane za zaległość;
7. Przedsiębiorca, który nie prowadzi działalności w zakresie:
  - a) produkcji i handlu bronią oraz amunicją;
  - b) produktów lub usług, które mogą skutkować ograniczaniem bądź naruszaniem wolności indywidualnych lub/oraz praw człowieka;
  - c) obszarów wątpliwych z powodów etyczno-moralnych, np. przeprowadzania eksperymentów na zwierzętach, hazardu

i powiązanych aktywności, produkcji i dystrybucji wyrobów tytoniowych i podobnego typu używek, produkcji i dystrybucji środków odurzających.

Beneficjent Programu ma prawo ubiegania się o przyznanie mu wsparcia finansowego z Polskiego Funduszu Rozwoju na warunkach w nim określonych, pod warunkiem złożenia stosownego wniosku o udzielenie finansowania bezpośrednio do Polskiego Funduszu Rozwoju lub za pośrednictwem formularza aplikacyjnego na stronie www.pfr.pl.

Sposób składania wniosków przez Beneficjentów Programu określi umowa, o której mowa w art. 21a ust. 5 Ustawy o SIR, która została zawarta pomiędzy Polskim Funduszem Rozwoju a Ministrem właściwym do spraw gospodarki, działającym w porozumieniu z Ministrem właściwym do spraw finansów publicznych.

Instrumenty finansowe Programu i warunki udzielania finansowania

Program zakłada, że zgodnie z art. 21a ust. 1 oraz art. 13 ust. 1 Ustawy o SIR, finansowanie Polskiego Funduszu Rozwoju może być udzielane, w szczególności z wykorzystaniem następujących instrumentów:

1. obejmowanych lub nabywanych udziałów, akcji, warrantów subskrypcyjnych, obligacji, wierzytelności oraz przystępowania do spółek osobowych;
2. udzielania pożyczek, gwarancji oraz poręczeń,

z zastrzeżeniem, że Program Pomocowy, może określić węższy zakres dopuszczalnych instru-

mentów finansowych, kryteriów oraz zasad obliczania wartości udzielonej pomocy publicznej.

Polski Fundusz Rozwoju będzie dążył, w możliwym zakresie, do powiązania udzielanego wsparcia na zasadach preferencyjnych z faktycznie poniesioną szkodą przez Beneficjentów Programu w związku z COVID-19 oraz z promocją zatrudnienia.

Ocena wysokości poniesionej straty oparta jest w szczególności na szacunku kwoty **gotówkowej straty na sprzedaży**, rozumianej jako odzwierciedlona w rachunku wyników strata na sprzedaży netto z wyłączeniem w szczególności kosztów amortyzacji.

Przy określaniu warunków wsparcia finansowego w zakresie ochrony miejsc pracy i promocji zatrudnienia, pracownikiem jest („Pracownik”):

- ▶ osoba fizyczna, która zgodnie z przepisami polskiego prawa pozostaje z przedsiębiorcą (pracodawcą) w stosunku pracy.
- ▶ osoba fizyczna współpracująca regularnie z przedsiębiorstwem, która na dzień 31 grudnia 2019 r. została zgłoszona przez niego do ubezpieczenia społecznego (wymóg zgłoszenia nie dotyczy studentów do 26 roku życia pracujących na podstawie umowy zlecenia), a jej średnie miesięczne wynagrodzenie brutto z tytułu świadczonych usług w wybranym okresie 3 miesięcy w okresie 1 stycznia 2019 r. – 31 grudnia 2020 r. jest na poziomie nie niższym niż minimalne wynagrodzenie za pracę tj. 2 250 zł brutto dla miesięcy z roku 2019 oraz 2 600 zł brutto dla miesięcy z roku 2020.

Polski Fundusz Rozwoju może uzależniać wysokość udzielanego wsparcia finansowego Beneficjentom Programu od zobowiązań

w zakresie utrzymania określonego poziomu zatrudnienia Pracowników.

A. Finansowanie płynnościowe

Tarcza Płynnościowa PFR dla Dużych Firm służy pokryciu luki płynności przedsiębiorstwa, powstałej na skutek zakłóceń w funkcjonowaniu gospodarki na skutek choroby COVID-19. Finansowanie może być udzielane przez Polski Fundusz Rozwoju w terminie do 31 grudnia 2020 r.

Finansowanie może mieć formę:

1. pożyczki;
2. skupu należności lub wierzytelności;
3. obligacji;
4. gwarancji.

Maksymalny okres finansowania płynnościowego wynosi 2 lata z opcją przedłużenia o rok. Finansowanie udzielane jest w oparciu o rynkowy koszt odsetek od kredytów dla przedsiębiorstw, zróżnicowany pod względem terminów zapadalności. Przyjęty w Programie rynkowy koszt marż odsetkowych od finansowania płynnościowego z Polskiego Funduszu Rozwoju w zależności od okresu finansowania przedstawia poniższa tabela:

	Okres spłaty		
	Do 1 roku	2 lata	3 lata
Marża do WIBOR 3M	100 bps	140 bps	180 bps

Finansowanie płynnościowe udzielane jest w kwocie odpowiadającej prognozowanej luce płynności, powstałej w szczególności na skutek COVID-19 i maksymalnie do kwoty 1,0 mld zł. Udzielone finansowanie płynnościowe może być przeznaczone na regulowanie bieżących płatności przez przedsiębiorstwo, w tym:

- a) wynagrodzeń;
- b) zakupu towarów i materiałów lub innych kosztów operacyjnych służących wytworzeniu produktu lub usługi;
- c) zobowiązań publiczno-prawnych;
- d) innych celów związanych z finansowaniem bieżącej działalności, ustalonych w umowie z Polskim Funduszem Rozwoju.

W szczególności finansowanie płynnościowe nie może zostać przeznaczone na:

- a) dokonywanie płatności do właścicieli lub podmiotów powiązanych, o ile rozliczenia nie są dokonywane w toku normalnej działalności i jest to dozwolone umową zawartą z PFR;
- b) nabycie udziałów lub akcji w celu ich umorzenia;
- c) fuzje i przejęcia;
- d) refinansowanie lub przedterminową spłatę obecnego zadłużenia finansowego Beneficjenta Programu.

Spłata kapitału będzie dokonywana w oparciu o harmonogram spłat ustalany z Beneficjentem Programu, w zależności od oceny prognoz finansowych. Finansowanie płynnościowe może mieć charakter podporządkowany, ale będzie zawierać tzw. mechanizm „cash sweep”, zakładający przyspieszone spłaty finansowania w przypadku poprawy sytuacji finansowej przedsiębiorstwa. PFR może mieć prawo do konwersji finansowania płynnościowego przyznanego na podstawie Tarczy Płynnościowej dla Dużych Firm na kapitał według uzgodnionej formuły lub w oparciu o wycenę sporządzoną przez renomowany podmiot na dany dzień konwersji, lub konwersji na inny instrument dłużny.

Szczegółowe warunki wsparcia finansowego oraz zobowiązania Beneficjenta Programu

określać będzie umowa finansowania płynnościowego. Z uwagi na nadzwyczajny charakter Programu, polegający na udzielaniu szybkiego wsparcia finansowego w związku z istotnymi zakłóceniami w funkcjonowaniu gospodarki na skutek COVID-19, Polski Fundusz Rozwoju stosować będzie możliwie uproszczone procedury przyznawania finansowania płynnościowego, w szczególności analiza zdolności kredytowej Beneficjentów Programu będzie miała charakter uproszczony, a poziom ryzyka kredytowego może być podwyższony. Wynika to z przyczyn związanych z istotnymi zakłóceniami w funkcjonowaniu gospodarki na skutek COVID-19, które znacząco utrudniają lub uniemożliwiają sporządzenie wiarygodnych projekcji finansowych oraz przeprowadzenie pełnego badania stanu prawnego i finansowego przedsiębiorstw.

B. Finansowanie preferencyjne

Tarcza Finansowa dla Dużych Firm służy pokryciu luki płynności przedsiębiorstwa, powstałej na skutek straty na działalności operacyjnej w wyniku zakłóceń w funkcjonowaniu gospodarki w związku z chorobą COVID-19. Finansowanie może być udzielane przez Polski Fundusz Rozwoju w terminie do 31 grudnia 2020 r.

Finansowanie preferencyjne udzielane jest w formie pożyczki umarzalnej do wysokości 75% jej wartości. Umorzenie jako finansowanie bezzwrotne ma na celu częściowe lub całkowite pokrycie szkody poniesionej przez duże przedsiębiorstwo na skutek choroby COVID-19 oraz może być udzielane do szacowanej wysokości tej szkody.

Kryteria zakwalifikowania przedsiębiorstwa do udzielenia wsparcia finansowego w postaci pożyczki preferencyjnej obejmują spełnienie co najmniej następujących warunków:

a) przedsiębiorstwo odnotowało **gotówkową stratę na sprzedaży** w co najmniej jednym miesiącu przypadającym po 29 lutego 2020 r., gdzie gotówkowa strata na sprzedaży to odzwierciedlona w rachunku wyników strata na sprzedaży netto z wyłączeniem w szczególności kosztów amortyzacji, rezerw i odpisów lub wyniku z przeszacowania lub sprzedaży aktywów, z zastrzeżeniem, że w uzasadnionych przypadkach w związku ze specyfiką prowadzonej działalności (np. spółki infrastrukturalne) do obliczenia gotówkowej straty na sprzedaży można uwzględnić także koszty finansowe oraz odpisy wartości składników aktywów;

lub

b) prognozowany poziom zadłużenia przedsiębiorstwa wzrósł na skutek choroby COVID-19 do poziomu, który zagraża jego stabilności finansowej, rozumianej jako zadłużenie netto (zobowiązania finansowe minus środki pieniężne i ich ekwiwalenty) w relacji do zysku EBITDA (zysk operacyjny plus amortyzacja), nie przekraczające poziomu 3,5x w ustabilizowanym roku po zakończeniu kryzysu według prognozy;

oraz

przedsiębiorstwo przedstawiło plan restrukturyzacji i projekcje finansowe, uwiarygadniające uzyskanie rentowności finansowej po zakończeniu kryzysu w związku z chorobą COVID-19 oraz przeszło pozytywnie proces uproszczonego badania (tzw. *due diligence*) prowadzonego przez Polski Fundusz Rozwoju, przy czym może to być badanie potwierdzające (tzw. *confirmatory due diligence*).

Maksymalny okres spłaty pożyczek preferencyjnych wynosi 3 lata, z opcją ich przedłużenia o rok. Finansowanie w ramach Tarczy Finansowej dla Dużych Firm udzielane jest w oparciu

o rynkowy koszt odsetek od kredytów dla przedsiębiorstw, zróżnicowany pod względem terminów zapadalności. Przyjęty w Programie rynkowy koszt marż odsetkowych od finansowania preferencyjnego z Polskiego Funduszu Rozwoju przedstawia poniższa tabela:

	Okres spłaty		
	Do 1 roku	2 lata	3 lata
Marża do WIBOR 3M	100 bps	140 bps	180 bps

Warunki umorzenia pożyczki preferencyjnej obejmują w szczególności:

- kwota umorzenia pożyczki preferencyjnej równa jest maksymalnie kwocie skumulowanej gotówkowej straty na sprzedaży przedsiębiorstwa w okresie od pierwszego miesiąca wykazującego stratę po 29 lutego 2020 r. przez okres kolejnych 12 miesięcy i nie dłużej niż do 30 czerwca 2021 r.;
- wysokość kwoty umorzenia nie może przekroczyć 75% wartości pożyczki preferencyjnej;
- wysokość kwoty umorzenia może zostać dodatkowo uzależniona od warunku utrzymania poziomu zatrudnienia Pracowników;
- wobec Beneficjenta Programu nie zostało otwarte postępowanie upadłościowe lub likwidacyjne na podstawie Prawa Upadłościowego albo nie zostało otwarte postępowanie restrukturyzacyjne na podstawie Prawa Restrukturyzacyjnego.

W przypadku spełnienia przez przedsiębiorstwo warunków umorzenia, umorzenie pożyczki preferencyjnej następuje do dnia 30 września 2021 r. w oparciu o zaudytowane sprawozdanie finansowe za 2020 r. oraz sprawozdanie finansowe za pierwsze półrocze 2021 r. wraz z przedstawionym przez Beneficjenta Programu wyliczeniem gotówkowej straty na sprzedaży.

Pożyczka preferencyjna udzielana jest w kwocie odpowiadającej prognozowanej luce płynności powstałej w szczególności na skutek COVID-19 i maksymalnie do kwoty 750 mln zł. Udzielone finansowanie preferencyjne może być przeznaczone na bieżącą działalność operacyjną przedsiębiorstwa oraz działania restrukturyzacyjne.

W szczególności, finansowanie preferencyjne nie może zostać przeznaczone na:

- a) dokonywanie płatności do właścicieli lub podmiotów powiązanych, o ile rozliczenia nie są dokonywane w toku normalnej działalności i jest to dozwolone umową zawartą z PFR;
- b) nabycie udziałów lub akcji w celu umorzenia;
- c) fuzje i przejęcia;
- d) refinansowanie lub przedterminową spłatę obecnego zadłużenia finansowego Beneficjenta Programu.

Spłata pożyczki preferencyjnej będzie dokonywana w oparciu o harmonogram spłat ustalany z Beneficjentem Programu w zależności od oceny prognoz finansowych. Pożyczka preferencyjna może mieć charakter podporządkowany. PFR może mieć prawo do konwersji finansowania preferencyjnego na kapitał według uzgodnionej formuły lub w oparciu o wycenę sporządzoną przez renomowany podmiot na dany dzień konwersji, lub konwersji na inny instrument dłużny.

Szczegółowe warunki wsparcia finansowego oraz zobowiązania Beneficjenta Programu określać będzie umowa pożyczki preferencyjnej. Z uwagi na nadzwyczajny charakter Programu, polegający na udzielaniu szybkiego wsparcia finansowego w związku z istotnymi zakłóceniami w funkcjonowaniu gospodarki na skutek choroby COVID-19, Polski Fundusz Rozwoju

stosować będzie możliwie uproszczone procedury przyznawania pożyczek preferencyjnych, w szczególności analiza zdolności kredytowej Beneficjentów Programu będzie miała charakter uproszczony, a poziom ryzyka kredytowego może być istotnie podwyższony. Wynika to z przyczyn związanych z istotnymi zakłóceniami w funkcjonowaniu gospodarki na skutek choroby COVID-19, które znacząco utrudniają lub uniemożliwiają sporządzenie wiarygodnych projekcji finansowych oraz przeprowadzenie pełnego badania stanu prawnego i finansowego przedsiębiorstw.

C. Finansowanie inwestycyjne

Kryzys w gospodarce wywołany na skutek choroby COVID-19 powoduje zakłócenia w funkcjonowaniu rynku finansowego, w tym rynku kapitałowego. Duże przedsiębiorstwa, w przeciwieństwie do małych i średnich, najczęściej finansują swoje potrzeby poprzez emisję emisji papierów wartościowych. W ostatnich tygodniach nastąpiły istotne problemy płynnościowe na rynku akcji i obligacji w postaci odpływu kapitału, podwyższonej zmienności i silnych spadków kursów akcji, powodujących trudności z prawidłową rynkową wyceną kosztu kapitału, ryzyka i cen aktywów finansowych. Interwencje banków centralnych, w tym Narodowego Banku Polskiego, przyniosły skutek w postaci spadku zmienności, lecz nadal utrzymują się istotne problemy z dostępem do kapitału dla przedsiębiorstw, w tym refinansowaniem zobowiązań, czy emisjami akcji.

Duże przedsiębiorstwa na skutek pandemii COVID-19 narażone są na straty finansowe, których efektem jest luka płynności i wzrost zadłużenia. Firmy te pełnią także istotną rolę w zakresie realizacji inwestycji, w tym inwestycji publicznych. Do prawidłowego funkcjonowania w sytuacji istotnych zakłóceń w funkcjonowaniu gospodarki, szereg firm wymagać będzie wzmocnienia bazy kapitał-

wej, ponieważ zdolność kredytowa firm jest ograniczona.

Opisane wyżej problemy w funkcjonowaniu rynku finansowego oraz dostępności kapitału dla przedsiębiorstw powodują, że niezbędna jest interwencja Państwa w zakresie pokrycia luki kapitałowej, za pośrednictwem instrumentów kapitałowych Polskiego Funduszu Rozwoju, celem zapewniania stabilności ekonomicznej w związku ze szkodami gospodarczymi, związanymi z pandemią COVID-19.

Program zakłada, że zgodnie w szczególności z art. 21a ust. 1 oraz art. 13 ust. 1 Ustawy o SIR, finansowanie Polskiego Funduszu Rozwoju w ramach komponentu Tarcza Kapitałowa dla Firm może być udzielane, w szczególności z wykorzystaniem następujących obejmowanych lub nabywanych instrumentów kapitałowych („Instrumenty Kapitałowe”):

1. udziałów;
2. akcji;
3. warrantów subskrypcyjnych;
4. obligacji lub pożyczek zamiennych na akcje.

Finansowanie w Tarczy Kapitałowej dla Dużych Firm może być udzielane przez Polski Fundusz Rozwoju w terminie do 31 grudnia 2020 r.

Finansowanie w ramach Tarczy Kapitałowej PFR dla Dużych Firm może być udzielane w postaci:

1. obejmowania przez Polski Fundusz Rozwoju Instrumentów Kapitałowych przedsiębiorstw na zasadach rynkowych:
  - a) emitentów na rynku regulowanym, z zastrzeżeniem, że udział PFR w kwocie finansowania nie przekracza 50%;

- b) przedsiębiorstw na rynku prywatnym, z zastrzeżeniem, że udział PFR w kwocie finansowania nie przekracza 50%;
- c) na zasadach innych niż określone w pkt. a i b powyżej, z zastrzeżeniem spełnienia Testu Prywatnego Inwestora;

2. obejmowanie przez Polski Fundusz Rozwoju Instrumentów Kapitałowych w ramach pomocy publicznej, z zastrzeżeniem, że maksymalna kwota finansowania Polskiego Funduszu Rozwoju nie przekracza straty finansowej przedsiębiorstwa w wyniku pandemii COVID-19 („Strata Finansowa na skutek COVID-19”).

Poprzez Stratę Finansową na skutek COVID-19 rozumie się **gotówkową stratę na sprzedaży** zrealizowaną oraz prognozowaną, obejmującą okres 12 miesięcy, licząc od miesiąca w którym nastąpił spadek przychodów spowodowany chorobą COVID-19, gdzie gotówkowa strata na sprzedaży to odzwierciedlona w rachunku wyników strata na sprzedaży netto z wyłączeniem w szczególności kosztów amortyzacji, rezerw i odpisów lub wyniku z przeszacowania lub sprzedaży aktywów, z zastrzeżeniem, że w przypadkach uzasadnionych specyfiką prowadzonej działalności (np. spółki infrastrukturalne) do obliczenia gotówkowej straty na sprzedaży można uwzględnić także koszty finansowe i wynik z tytułu odpisów wartości aktywów spowodowany pandemią COVID-19.

Warunkiem finansowania w ramach Tarczy Kapitałowej dla Dużych Firm jest przedstawienie przez przedsiębiorstwo, w szczególności:

- ▶ wieloletniej strategii lub planu restrukturyzacji, uwiarygadniającej osiągnięcie rentowności finansowej;
- ▶ projekcji finansowych oraz, w przypadku finansowania w ramach pomocy publicznej, wyliczenia Straty Finansowej na skutek COVID-19; oraz

- ▶ pozytywny wynik procesu uproszczonego lub potwierdzającego badania (tzw. *due diligence lub confirmatory due diligence*) przeprowadzonego przez Polski Fundusz Rozwoju lub w formie tzw. *vendors due diligence*.

W ramach Tarczy Kapitałowej dla Dużych Firm Polski Fundusz Rozwoju może realizować także Programy sektorowe w związku z COVID-19 o charakterze inwestycyjnym oraz na zasadach rynkowych opisanych w tym rozdziale („Programy Sektorowe”).

Realizacja Programów Sektorowych może być szczególnie związana z następującymi obszarami:

- ▶ cyfryzacja;
- ▶ edukacja;
- ▶ medycyna, biotechnologia i farmacja;
- ▶ produkcja środków ochrony osobistej;
- ▶ infrastruktura.

W przypadku realizacji Programu Sektorowego, o którym mowa powyżej, jego szczegółowe warunki zostaną uzgodnione pomiędzy Polskim Funduszem Rozwoju oraz Ministrem właściwym do spraw gospodarki oraz Ministrem właściwym do spraw finansów publicznych.

W związku z zakłóceniami w funkcjonowaniu rynku finansowego w Polsce na skutek COVID-19, Polski Fundusz Rozwoju może także w ramach Programu nabywać obligacje na rynku wtórnym, w szczególności celem zapewnienia płynności sektora funduszy inwestycyjnych celem ochrony uczestników funduszy.

Rola Polskiego Funduszu Rozwoju

Zgodnie z art. 11 ust. 2 pkt. 6) Ustawy o SIR, do zadań PFR należy podejmowanie działań służących zapobieganiu lub łagodzeniu skutków sytuacji kryzysowych w rozumieniu art. 3 pkt 1 ustawy z dnia 26 kwietnia 2007 r. o zarządzaniu kryzysowym (Dz. U. z 2019 r. poz. 1398 oraz z 2020 r. poz. 148, 284 i 374), w tym skutków rozprzestrzeniania się COVID-19, w szczególności poprzez:

- udzielanie wsparcia finansowego przedsiębiorcom i innym podmiotom dotkniętym tymi sytuacjami, w tym bezzwrotnego lub w formie gwarancji lub poręczeń;
- naprawienie lub pokrycie, w całości lub w części, szkód lub strat spowodowanych tymi sytuacjami,

– z wykorzystaniem środków własnych Polskiego Funduszu Rozwoju lub środków z innych źródeł.

Zgodnie z art. 21a ust. 5 Ustawy o SIR, Program wdrażany będzie zgodnie z umową („Umowa”), która zostanie zawarta pomiędzy Polskim Funduszem Rozwoju a Ministrem właściwym do spraw gospodarki, działającym w porozumieniu z Ministrem właściwym do spraw finansów publicznych. Umowa określi warunki i tryb przekazywania środków na pokrycie kosztów Programu.

Zgodnie z art. 21a ust. 4 Ustawy o SIR, Minister właściwy do spraw gospodarki przekazuje środki na pokrycie wynagrodzenia PFR oraz kosztów poniesionych przez Polski Fundusz Rozwoju wskutek realizacji Programu. Budżet państwa zachowuje w ten sposób rolę podmiotu zapewniającego najwyższą wiarygodność finansową Polskiego Funduszu Rozwoju jako udzielającego wsparcia finansowego

przedsiębiorcom oraz podmiotu zaciągającego zobowiązania na poczet realizacji Programu.

Zakłada się, że na początkowym etapie podstawowym źródłem finansowania będą środki Polskiego Funduszu Rozwoju, w szczególności pozyskane z emisji obligacji, których spłata zabezpieczona będzie poprzez mechanizm pokrycia kosztów z budżetu Państwa. Zobowiązania zaciągane przez Polski Fundusz Rozwoju w związku z finansowaniem Programu mogą być objęte gwarancją Skarbu Państwa Rzeczypospolitej Polskiej, o ile byłoby to niezbędne dla pozyskania finansowania dłużnego przez Polski Fundusz Rozwoju. W przypadku braku możliwości pozyskania wystarczających środków na sfinansowanie Programu przez Polski Fundusz Rozwoju, Minister właściwy do spraw gospodarki w porozumieniu z Ministrem właściwym do spraw finansów publicznych prześle środki na pokrycie kosztów Programu na zasadach określonych w Umowie.

Polski Fundusz Rozwoju prowadzi wyodrębnioną ewidencję dla zadań finansowanych ze środków publicznych zgodnie z art. 11 ust. 4 i 5 Ustawy o SIR. PFR może otrzymywać środki na poczet rozliczenia wynagrodzenia i kosztów Programu na podstawie ich prognozy na zasadach określonych w Umowie.

Roczny plan udzielania finansowania

Zgodnie z art. 21a ust. 2. Ustawy o SIR, Program określa w szczególności sposób przygotowania i elementy rocznych planów udzielania finansowania. W przypadku przyjęcia w 2020 r. programu rządowego, o którym mowa w art. 21a Ustawy o SIR, pierwszy roczny plan, Polski Fundusz Rozwoju przedstawia w terminie miesiąca od dnia przyjęcia programu przez Radę Ministrów.

Do tego czasu Polski Fundusz Rozwoju działa na podstawie projektu planu, który określa w szczególności (w układzie miesięcznym):

- ▶ zakładane kwoty finansowania;
- ▶ zakładane źródła finansowania Programu przez PFR;
- ▶ przewidywane kwoty finansowania w formie bezzwrotnej;
- ▶ przewidywane kwoty wnoszone przez Ministra właściwego do spraw gospodarki na pokrycie wynagrodzenia PFR i kosztów Programu.

Projekt rocznego planu finansowania w ramach Programu będzie stanowił załącznik do Umowy.

Program zakłada, że wsparcie finansowe będzie udzielane przez PFR bezpośrednio. Finansowanie będzie udzielane w sposób ciągły do dnia 31 grudnia 2020 r. z możliwością przedłużenia tego terminu. Decyzję o przedłużeniu Programu podejmuje Prezes Rady Ministrów z uwzględnieniem sytuacji dotyczącej skutków gospodarczych COVID-19 oraz dostępności środków na finansowanie Programu.

Monitoring i sprawozdawczość

Zgodnie z art. 21a ust. 2. Ustawy o SIR, Program określa w szczególności sposób przygotowania i elementy sprawozdawczości z jego realizacji. Polski Fundusz Rozwoju będzie prowadził ewidencję Beneficjentów Programu oraz udzielonego wsparcia finansowego. PFR wprowadzić będzie także monitoring udzielanego finansowania, stosując w tym zakresie standardowe procedury ewidencji, raportowania i kontroli. PFR może współpracować w zakresie sprawozdawczości, raportowania lub monitoringu z innymi podmiotami, w tym

w szczególności z Krajową Izbą Rozliczeniową, Ministerstwem Rozwoju, Ministerstwem właściwym do spraw finansów publicznych, Krajowym Rejestrem Sądowym oraz pozyskiwać informacje od innych instytucji lub organów w zakresie zgodnym z przepisami prawa. Polski Fundusz Rozwoju w ramach realizacji zadań wynikających z Programu, będzie uprawniony do administrowania, gromadzenia i powierzania dalej do przetwarzania danych osobowych.

Polski Fundusz Rozwoju będzie przekazywał Ministrowi właściwemu do spraw gospodarki oraz Ministrowi właściwemu do spraw finansów publicznych kwartalne sprawozdanie z realizacji Programu w terminie 30 dni od zakończenia kwartału. Sprawozdawczość zawierać będzie także wskaźniki ewaluacyjne Programu, dotyczące rezultatów Programu i jego oddziaływania na gospodarkę oraz sektor przedsiębiorstw, w szczególności:

1. liczbę Beneficjentów Programu;
2. wartość udzielonego finansowania w podziale na główne kategorie;
3. wartość bezzwrotnego wsparcia finansowego;
4. informacje o Beneficjentach Programu, w szczególności informacje o zatrudnieniu.

Okres realizacji Programu wraz z jego rozliczeniem następuje w terminie do 31 grudnia 2025 r.

Część 2:

Finansowanie i doradztwo Grupy PFR

Instrumenty finansowe Banku Gospodarstwa Krajowego

Firmy dotknięte trudną sytuacją związaną z pandemią COVID-19 będą mogły skorzystać ze specjalnych rozwiązań, które BGK przygotowuje we współpracy z ministerstwami i sektorem bankowym.

Termin wprowadzenia poszczególnych rozwiązań z pakietu pomocowego dla firm jest uzależniony m.in. od przeprowadzenia zmian ustawowych, wymaganych notyfikacji KE, uzyskania zgód Komisji Nadzoru Finansowego oraz umów z bankami komercyjnymi i spółdzielczymi. Wszystkie zaangażowane instytucje intensywnie pracują nad szybkim wdrożeniem proponowanych rozwiązań.

Systemy gwarancji

Gwarancje *de minimis* dla mikro-, małych i średnich firm

Gwarancje *de minimis* to zabezpieczenie spłaty kredytu obrotowego lub inwestycyjnego dla mikro-, małych i średnich firm.

Czym jest gwarancja *de minimis*?

Jest to jedna z form pomocy *de minimis* udzielana w ramach dopuszczalnej pomocy publicznej na zabezpieczenie spłaty kredytu obrotowego lub inwestycyjnego dla mikro-, małego lub średniego przedsiębiorcy (MŚP).

Gwarancja *de minimis* nie stanowi dotacji pieniężnej i nie wiąże się bezpośrednio z przekazaniem środków finansowych przedsiębiorcy, nie rodzi żadnych skutków podatkowych.

Gwarancja *de minimis* jest przeznaczona dla firm z sektora mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw posiadających zdolność do spłaty kredytu. Przedsiębiorca musi spełniać warunki określone w przepisach dotyczących udzielania pomocy *de minimis*.

Korzyści dla przedsiębiorców:

- ▶ dostępność do kredytu dla przedsiębiorców z krótką historią kredytową lub nieposiadających odpowiedniego zabezpieczenia kredytu,
- ▶ zapewnienie elastyczności w zakresie dysponowania własnym majątkiem. W części objętej gwarancją *de minimis*, przedsiębiorca nie musi go zastawiać ani na rzecz banku udzielającego kredytu, ani na rzecz Banku Gospodarstwa Krajowego,
- ▶ wszystkie formalności załatwiane są bezpośrednio w banku kredytującym jednocześnie z uzyskaniem kredytu,
- ▶ obniżenie kosztów ustanowienia zabezpieczenia – brak opłaty za rozpatrzenie wniosku o udzielenie gwarancji.
- ▶ gwarancja wymaga zastosowania przez bank kredytujący korzystniejszych od standardowych warunków finansowania,
- ▶ dostępność gwarancji na terenie całego kraju w bankach współpracujących z BGK.

Zmiany w programie *de minimis* wprowadzone przez BGK w celu zmniejszenia skutków pandemii COVID-19:

- ▶ zwiększenie zakresu gwarancji do 80 proc. kwoty kredytu,
- ▶ brak prowizji za gwarancję – za pierwszy roczny okres gwarancji,
- ▶ wydłużenie okresu gwarancji do 39 miesięcy dla kredytu obrotowego,
- ▶ przeznaczenie kredytu: finansowanie zobowiązań wynikających z prowadzonej działalności gospodarczej.

Dodatkowo BGK odstępuje od pobierania prowizji od gwarancji już istniejących i należnych w okresie do 31 grudnia 2020 roku.

Z gwarancji będą mogły skorzystać firmy, które na 1 lutego 2020 r. nie miały zaległości w ZUS, US.

Gwarancje *de minimis* będą udzielane według zmienionych zasad do końca 2020 r.

Sytuację finansową firm oceniają banki kredytujące.

Wniosek o gwarancję należy złożyć wraz z wnioskiem kredytowym w banku kredytującym, który współpracuje z BGK. Lista banków kredytujących:

[Alior Bank SA](#), [Bank Handlowy w Warszawie SA](#), [Bank Millennium SA](#), [Bank Ochrony Środowiska SA](#), [Bank Pekao SA](#), [Bank Poczty SA](#), [Bank Polskiej Spółdzielczości SA i zrzeszone banki spółdzielcze](#), [Bank Spółdzielczy Rzemiosła w Krakowie](#), [Bank Spółdzielczy w Brodnicy](#), [BNP Paribas Bank Polska SA](#), [ING Bank Śląski SA](#), [Krakowski Bank Spółdzielczy](#), [mBank SA](#), [Nest Bank SA](#), [PKO Bank Polski SA](#), [Santander Bank Polska SA](#), [SGB-Bank SA i zrzeszone banki spółdzielcze](#), [Warmińsko-Mazurski Bank Spółdzielczy](#).

Bądź na bieżąco i dowiedz się więcej o gwarancjach *de minimis* [tutaj](#).

Gwarancje Biznesmax dla mikro-, małych i średnich firm

Gwarancja Biznesmax jest bezpłatną gwarancją spłaty kredytu udzielaną w ramach Funduszu Gwarancyjnego wsparcia innowacyjnych przedsiębiorstw Programu Operacyjnego Inteligentny Rozwój (FG POIR). Uzyskanie

gwarancji wiąże się z możliwością otrzymania dopłaty do oprocentowania kredytu objętego gwarancją. Jest to dotacja refundująca zapłacone odsetki.

BGK przygotował zmiany w programie gwarancji Biznesmax.

Zmiany w programie gwarancji Biznesmax:

- ▶ możliwość objęcia gwarancją, stanowiącą pomoc de minimis, kredytu obrotowego odnawialnego, w tym kredytu odnawialnego w rachunku bieżącym na zapewnienie płynności finansowej firmom innowacyjnym i efektywnym ekologicznie;
- ▶ kredyty odnawialne nie muszą wykazywać związku z realizowaną lub zakończoną inwestycją i będą uruchamiane na prostszych zasadach – bez przedkładania w banku dokumentów finansowo-księgowych;
- ▶ w przypadku gwarancji stanowiącej pomoc de minimis nie obowiązuje katalog kosztów kwalifikowalnych inwestycji i obowiązek przedkładania przez kredytobiorcę planu projektu inwestycyjnego – kredyt udzielany jest na podstawie procedury banku i wykorzystywany na finansowanie zgodnie z celem określonym w umowie kredytu;
- ▶ z gwarancji obejmującej odnawialny kredyt obrotowy, oprócz podmiotów innowacyjnych, mogą skorzystać również firmy efektywne ekologicznie, które wdrażały u siebie ekologiczne rozwiązania – wprowadzenie nowego podmiotowego kryterium dostępu;
- ▶ wydłużenie do końca 2021 r. (przed zmianami do 2020 r.) okresu obowiązywania 5 proc. stawki rocznej dla wyliczenia dopłaty do oprocentowania kredytu.

Gwarancje Biznesmax są skierowane do przedsiębiorstw z sektora MŚP. Przedsiębiorca musi spełniać jedno z 17 kryteriów lub realizować projekt wpisujący się w jedną z 10 kategorii

inwestycji z efektem ekologicznym. Z kryteriami można zapoznać się [tutaj](#).

Wnioski o gwarancje składane są w trybie ciągłym na dotychczasowych zasadach, a więc za pośrednictwem banków kredytujących, które obecnie wdrażają nowe zasady działania gwarancji Biznesmax.

Gwarancje Biznesmax będą udzielane według zmienionych zasad do końca 2020 roku.

Bądź na bieżąco. Link do informacji na stronie BGK znajduje się [tutaj](#).

Gwarancje z Funduszu Gwarancji Płynnościowych

BGK pracuje nad utworzeniem Funduszu Gwarancji Płynnościowych, z którego udzielane mają być gwarancje dla średnich i dużych firm dotkniętych skutkami pandemii COVID-19. Wniosek o gwarancję będzie można złożyć w bankach kredytujących, które podpiszą z BGK umowy. Lista banków będzie opublikowana na stronie internetowej Banku Gospodarstwa Krajowego.

Planowane rozwiązania:

- ▶ zabezpieczenie do 80% kwoty kredytu (kwota gwarancji od 3,5 mln zł do 200 mln zł),
- ▶ tylko do nowych lub odnawianych kredytów,
- ▶ kwota kredytu objętego gwarancją – do 250 mln zł,
- ▶ okres gwarancji – maksimum 27 miesięcy,
- ▶ przeznaczenie kredytu – zapewnienie płynności finansowej.

Gwarancjami z Funduszu Gwarancji Płynnościowych będą mogły być zabezpieczone kredyty, dla których umowy kredytowe były zawierane od 1 marca 2020 r.

Z gwarancji będą mogły skorzystać firmy, które na 1 lutego 2020 roku nie miały zaległości w ZUS, US i banku kredytującym.

Gwarancje z Funduszu Gwarancji Płynnościowych mają być udzielane do końca 2020 r.

Bądź na bieżąco, szczegółowe warunki będą znane w terminie późniejszym. Link do informacji na stronie BGK [tutaj](#).

Dopłaty do oprocentowania kredytów bankowych

BGK pracuje nad systemem dopłat do oprocentowania kredytów bankowych dla przedsiębiorców dotkniętych skutkami COVID-19.

Planowane rozwiązania:

- ▶ dopłaty do oprocentowania,
- ▶ rodzaj kredytu – kredyt obrotowy,
- ▶ okres objęcia kredytu dopłatami – zakładamy maksimum 12 miesięcy.

Bądź na bieżąco, szczegółowe warunki będą znane w terminie późniejszym. Link do informacji na stronie BGK [tutaj](#).

Wsparcie z wykorzystaniem funduszy unijnych

Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej prowadzi zaawansowane rozmowy z Komisją Europejską w sprawie przesunięcia części środków z perspektywy finansowej 2014–2020 na wsparcie przedsiębiorstw, zwłaszcza mikro-firm.

BGK wypracował już z resortem i samorządami zakres najistotniejszych zmian w obsługiwanych przez bank programach. Kolejne zmiany są w trakcie uzgodnień.

Kredyt na innowacje technologiczne

Kredyt technologiczny to instrument wsparcia finansowego mający na celu podniesienie innowacyjności i konkurencyjności mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw poprzez umożliwienie im wdrożenia innowacji technologicznych będących wynikiem własnych lub nabytych prac B+R.

Wsparcie dla przedsiębiorcy to premia technologiczna, czyli dotacja stanowiąca spłatę części kredytu technologicznego, udzielonego przez bank komercyjny na realizację inwestycji technologicznej. Premia technologiczna udzielana jest przez BGK, a jej maksymalna kwota to 6 mln złotych.

W związku z sytuacją wywołaną pandemią COVID-19 BGK wprowadził istotne zmiany w kredycie na innowacje technologiczne, które ułatwią innowacyjnym firmom ubieganie się o premię technologiczną. Zmiany weszły w życie 24 marca 2020 r.

Zobacz najważniejsze wprowadzone zmiany:

- ▶ wydłużenie naboru wniosków o premię technologiczną w trwającym konkursie do 24 czerwca 2020 r. (pierwotnie 23 kwietnia);
- ▶ wydłużenie z 30 do 60 dni terminu na podpisanie umowy kredytu technologicznego pomiędzy przedsiębiorcą a bankiem kredytującym;

- ▶ wydłużenie z 37 do 67 dni czasu na przesłanie do BGK dokumentów wymaganych do zawarcia umowy o dofinansowanie;
- ▶ wydłużenie z 10 do 12 miesięcy czasu na dostarczenie dokumentacji środowiskowej oraz pozwolenia na budowę. Ponadto wystarczające jest uzyskanie w tym okresie dokumentów ostatecznych, a dostarczenie dokumentów prawomocnych wydłużono do momentu składania końcowego wniosku o płatność;
- ▶ wprowadzenie zdalnych spotkań członków paneli ekspertów z wnioskodawcami za pośrednictwem telekonferencji. Terminy spotkań (paneli) będą ustalane na bieżąco.

Celem wprowadzonych zmian jest pomoc przedsiębiorcom odczuwającym ekonomiczne skutki pandemii COVID-19, ułatwienie im decyzji inwestycyjnych, utrzymanie produkcji i miejsc pracy.

Planowane zmiany

Ponadto BGK wspólnie z Ministerstwem Funduszy i Polityki Regionalnej pracuje nad kolejnymi zmianami w Kredycie na innowacje technologiczne, które są częścią rządowego pakietu antykryzysowego. Planowane jest m.in.:

- ▶ podwyższenie maksymalnej wysokości premii technologicznej (obecnie jest to 6 mln zł),
- ▶ zniesienie wymogu innowacyjności efektów projektu w skali kraju,
- ▶ rozszerzenie katalogu wydatków refundowanych m.in. koszt zakupu, montażu i uruchomienia nowych lub używanych środków trwałych, refundacja kosztów ich transportu.

O wdrożeniu tych zmian bank będzie informował w momencie ich wdrożenia. Bądź na bieżąco i sprawdzaj informacje na temat Kredytu na innowacje technologiczne [tutaj](#).

Program dla podmiotów sektora ekonomii społecznej (PES)

Wakacje kredytowe i wydłużony okres spłaty – to najważniejsze ułatwienia w spłacie pożyczek dla podmiotów ekonomii społecznej. Ze względu na epidemię koronawirusa pożyczkobiorcy mogą skorzystać z rozwiązań przygotowanych przez Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej oraz BGK.

Możliwe zmiany warunków:

- ▶ wydłużenie karencji w spłacie kapitału na okres nie dłuższy niż 6 miesięcy (dla nowych pożyczek oraz już udzielonych, w których nie rozpoczęła się jeszcze spłata kapitału);
- ▶ maksymalnie 6-miesięczne wakacje kredytowe (możliwość zawieszenia spłaty rat kapitałowych lub kapitałowo-odsetkowych – do uzgodnienia pomiędzy pośrednikiem i PES);
- ▶ dwukrotne obniżenie oprocentowania na okres nie dłuższy niż 12 miesięcy* (dla nowych pożyczek oraz już udzielonych);**
* po upływie 12 miesięcy dla wszystkich pożyczek oprocentowanie ustalane jest według dotychczasowych zasad, wynikających z założeń Strategii Inwestycyjnej, tj. przed uwzględnieniem zmian;
** w stosunku do pożyczek udzielonych obniżenie oprocentowania odnosi się do stopy redyskonta weksli obowiązującej w dniu zawarcia umowy pożyczki;
- ▶ w przypadku trudnej sytuacji finansowej PES związanej z COVID-19 pośrednik finansowy może obniżyć oprocentowanie

do 0 proc. na okres nie dłuższy niż 12 miesięcy;

- ▶ wydłużenie okresu utworzenia miejsca pracy maksymalnie do 12 miesięcy (dodatkowo o 6 miesięcy – dla zawartych umów i nowych pożyczek zawieranych do 31 grudnia 2020 r.);
- ▶ wydłużenie okresu spłaty pożyczek o maksymalnie 12 miesięcy (dla Pożyczki na start i Pożyczki Rozwojowej).

Pożyczkobiorcy, którzy chcą skorzystać z tych rozwiązań, powinni skontaktować się bezpośrednio z pośrednikiem finansowym, z którym zawarli umowę na udzielenie pożyczki.

Zmiany warunków dla zawartych umów będą mogły nastąpić po złożeniu wniosku przez pożyczkobiorcę. Warunki spłaty mogą zostać zmienione po wiarygodnym uzasadnieniu przez pożyczkobiorcę, że sytuacja związana z COVID-19 spowodowała problemy płynnościowe w czasie spłaty pożyczki lub generuje ryzyko wystąpienia takich problemów w przyszłości, a także od oceny sytuacji przez pośrednika.

Więcej informacji o produkcie oraz kontakt do pośredników udzielających pożyczek dla PES znajduje się na [tej stronie](#), a najczęściej zadawane pytania i odpowiedzi dotyczące Podmiotów Ekonomicznej Społecznej dostępne są [tutaj](#).

Pożyczki unijne – pakiet pomocy dla mikro-, małych i średnich firm

BGK wraz z Ministerstwem Funduszy i Polityki Regionalnej oraz samorządami województw wdrożył pakiet rozwiązań dla firm korzystających z pożyczek unijnych z Regionalnych Programów Operacyjnych województw (RPO).

Możliwe zmiany w warunkach i zasadach spłaty pożyczek unijnych z RPO województw:

- ▶ dodatkowa, co najmniej 6-miesięczna karencja w spłacie kapitału;
- ▶ 4-miesięczne wakacje kredytowe w spłacie zobowiązań, czyli zawieszenie spłat na 4 miesiące;
- ▶ obniżenie oprocentowania pożyczek;
- ▶ brak podwyższonych odsetek w odniesieniu do zaległości wynikających z COVID-19 oraz niepodejmowanie działań windykacyjnych przed wprowadzeniem korzystnych zmian do umowy.

Pożyczkobiorcy chcący skorzystać z tych rozwiązań powinni skontaktować się bezpośrednio z pośrednikiem finansowym, z którym zawarli umowę na udzielenie pożyczki. Pełna lista instytucji finansujących znajduje się [tutaj](#).

Zmiany warunków dla zawartych umów będą mogły nastąpić po złożeniu wniosku przez pożyczkobiorcę. Warunki spłaty mogą zostać zmienione po wiarygodnym uzasadnieniu przez pożyczkobiorcę, że sytuacja związana z COVID-19 spowodowała problemy płynnościowe w czasie spłaty pożyczki lub generuje ryzyko wystąpienia takich problemów w przyszłości, a także od oceny sytuacji przez pośrednika.

Więcej informacji o produkcie znajduje się [tutaj](#).

Bądź na bieżąco i sprawdzaj stronę BGK opisującą wsparcie z wykorzystaniem funduszy unijnych dostępną [tutaj](#).

Część 2:

Finansowanie i doradztwo Grupy PFR

Instrumenty finansowe Agencji Rozwoju Przemysłu

Agencja Rozwoju Przemysłu otrzymała od ustawodawcy nowe zadania związane z epidemią. Są to m.in. pożyczki obrotowe oraz wsparcie dla branży transportowej.

Agencja Rozwoju Przemysłu na bieżąco finansuje nakłady inwestycyjne, działania rozwojowe i kapitał obrotowy polskich przedsiębiorstw. Finansowanie odbywa się na zasadach komercyjnych. Na poziomie lokalnych Centrów Obsługi Przedsiębiorstw oferuje wsparcie dla małych i średnich przedsiębiorstw poprzez wiedzę, doświadczenie i wsparcie finansowe

w postaci pożyczek, produktów leasingowych i faktoringowych.

Centrum Obsługi Przedsiębiorców

Znajdź najbliższe Centrum, gdzie możesz zapoznać się z ofertą pożyczkową dla MŚP, ofertą leasingową oraz możliwościami eksportu towarów danej firmy. Wejdź na stronę, klikając w [link](#).

Jesteś firmą z obszaru małych i średnich przedsiębiorstw oraz prowadzisz rachunkowość na zasadach pełnej księgowości? Prowadzisz działalność minimum przez 12 miesięcy? Twoje przychody za ostatni okres obrotowy są na poziomie min. 4 mln zł? Ostatni rok zakończyłeś dodatnim wynikiem EBITDA (wynik operacyjny + amortyzacja)? Potrzebujesz wsparcia dla swojego biznesu? Szukasz możliwości pozyskania dodatkowych środków na finansowanie deficytu w kapitale obrotowym w okresie trwania stanu epidemii COVID-19 na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej oraz przez okres następujący po odwołaniu tego stanu do czasu ustania negatywnych skutków ekonomicznych dla przedsiębiorców? Odpowiedzi na te wszystkie pytania znajdziesz w tym podrozdziale przewodnika.

Obecne produkty dla przedsiębiorców:

1. Pożyczka obrotowa – klienci MŚP w ramach pożyczki obrotowej mogą sfinansować bieżące lub planowane zapotrzebowanie na kapitał obrotowy od kwoty 800 tys. zł na okres dostosowany do potrzeb wnioskodawcy.
2. Pożyczka inwestycyjna – dodatkowo poprzez pożyczkę inwestycyjną możesz sfinansować planowane nakłady inwestycyjne w posiadanych lub planowanych do nabycia aktywach trwałych.

Analiza wniosku odbywa się bez prowizji, na podstawie przejrzystych procedur i indywidualnego podejścia, a o warunkach cenowych i zabezpieczeniu możesz dowiedzieć się już w momencie składania wniosku w ramach specjalnie przygotowanego **Parametryzatora**, który znajduje się na stronie [pod linkiem](#).

Nowe produkty w ramach Tarczy Antykryzysowej

1. Pożyczka obrotowa na finansowanie deficytu w kapitale obrotowym w kwocie od 0,8 mln zł do 5 mln zł – do dyspozycji klientów MŚP zostały specjalnie przygotowane nowe produkty wspierające ich w trakcie stanu epidemii COVID-19 – uproszczona pożyczka obrotowa na finansowanie deficytu w kapitale obrotowym w kwocie od 0,8 mln zł do 5 mln zł. Klient zyskuje dodatkowe środki na sfinansowanie deficytu w kapitale obrotowym w okresie trwania stanu epidemii na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej oraz przez okres następujący po odwołaniu tego stanu do czasu ustania negatywnych skutków ekonomicznych dla przedsiębiorców.
2. Pożyczka obrotowa finansująca wypłatę wynagrodzeń w sektorze MŚP – dodatkowo przygotowano nową uproszczoną pożyczkę obrotową finansującą wypłatę wynagrodzeń w sektorze MŚP, której celem jest wypłata

w kwocie netto wymaganego do finansowania deficytu funduszu wynagrodzeń przedsiębiorstwa. Pożyczka może stanowić uzupełniające źródło finansowania wynagrodzeń u przedsiębiorcy obok innych źródeł przewidzianych w ramach Tarczy Antykryzysowej.

Oferta ARP Leasing dla przedsiębiorców

ARP Leasing Sp. z o.o. Grupa ARP SA posiada dla polskich przedsiębiorców komplementarną ofertę typu asset finance (leasing przemysłowy) wprowadzoną jako odpowiedź na zapotrzebowanie uczestników rynku finansowego dla wzmocnienia atrakcyjności produktów leasingowych i alternatywnej formy inwestycyjnego finansowania majątku trwałego przedsiębiorstw. Finansowanie odbywa się na zasadach komercyjnych. Spółka specjalizuje się w leasingu specjalistycznych maszyn i urządzeń, automatyki przemysłowej oraz indywidualnych ciągów technologicznych z długim okresem wytwarzania.

Obecne produkty

Dostępne są następujące rodzaje leasingu:

- ▶ **leasing operacyjny** z efektem tarczy podatkowej,
- ▶ **leasing finansowy** zbliżony do finansowania pożyczkowego,
- ▶ **leasing zwrotny** (operacyjny lub finansowy) z efektem poprawy płynności, tj. powiązanie umowy leasingu z poprzedzającą ją umową sprzedaży, gdzie leasingobiorca sprzedaje posiadane przez siebie środki trwałe do ARP Leasing z równoczesnym prawem jego dalszego użytkowania na warunkach ustalonych w umowie leasingu. Standardowy okres leasingu w przypadku specjalistycznych maszyn i urządzeń to 5 lat, czynsz ini-

cyjny min. 10% wartości netto przedmiotu leasingu, minimalna wartość wykupu – 1% wartości netto przedmiotu leasingu.

Oferta leasingowa dostępna jest na poziomie Centrali ARP Leasing oraz regionalnych Centrach Obsługi Przedsiębiorstw ARP SA oferujących kompleksowe wsparcie dla małych i średnich przedsiębiorstw poprzez wiedzę, doświadczenie i wsparcie finansowe w postaci pożyczek, produktów leasingowych i faktoringowych. Lista adresowa ARP Leasing oraz Centrów Obsługi Przedsiębiorców ARP SA znajduje się na stronie [www.pod linkiem](#).

Nowy produkt w ramach Tarczy Antykryzysowej dla branży transportowej

Do dyspozycji klientów MŚP został specjalnie przygotowany nowy produkt leasingowy wspierający w trakcie stanu epidemii COVID-19 do czasu ustania negatywnych skutków ekonomicznych, którego główne parametry to:

- ▶ leasing operacyjny przeznaczony na refinansowanie posiadanych leasingów w komercyjnych spółkach i towarzystwach leasingowych,
- ▶ waluta – PLN,
- ▶ wiek pojazdu i/lub naczepy do 3 lat,
- ▶ DMC pojazdu i naczepy > 3,5 t,
- ▶ kwota leasingu do 5 mln zł netto dla klienta,
- ▶ okres finansowania do 6 lat (łącznie z karencją),
- ▶ karencja w spłacie rat leasingowych do 12 miesięcy.

Część 2:

Finansowanie i doradztwo Grupy PFR

Instrumenty finansowe Korporacji Ubezpieczeń Kredytów Eksportowych

KUKE jest towarzystwem ubezpieczeniowym wyspecjalizowanym w udzielaniu podmiotom gospodarczym ochrony ich należności handlowych, gwarancji oraz zabezpieczaniu finansowania projektów inwestycyjnych. Spółka jednocześnie wspiera ekspansję polskich przedsiębiorstw w kraju, jak i poza jego granicami m.in. poprzez udzielanie ubezpieczeń eksportowych gwarantowanych przez Skarb Państwa.

Dzięki zmianom legislacyjnym zdecydowanie poszerza się zakres, a w rezultacie katalog transakcji i objętych nimi podmiotów, które mogą liczyć na ubezpieczenia gwarantowane przez Skarb Państwa. Na bazie nowych możliwości zostaną wprowadzone rozwiązania, które uczynią system wsparcia kompleksowym, dając bezpośrednią pomoc zarówno sektorowi przedsiębiorstw, jak też instytucjom finansującym ich działalność (banki, firmy leasingowe i faktoringowe).

Poniżej przedstawiamy najważniejsze zmiany, dzięki którym polskie firmy będą mogły bezpiecznie budować potencjał eksportowy w czasach stabilności gospodarczej, ale przede wszystkim obecnie przy ogólnie panującej niepewności pomimo znacznego wzrostu ryzyka handlowego i politycznego związanego z pandemią koronawirusa.

KUKE będzie miało możliwość ubezpieczenia należności pochodzących z faktur za sprzedaż towarów, niezależnie od miejsca pochodzenia towaru. Klient nie będzie musiał, jak to miało miejsce dotychczas, udowadniać polskości pochodzenia sprzedawanego dobra.

Jedną z najważniejszych zmian jest złagodzenie wymogu spełnienia kryterium tzw. krajowości sprzedawanych za granicę towarów lub usług. Dzięki temu **jeżeli kontrakt eksportowy został zawarty na okres krótszy niż dwa lata**, KUKE może udzielić ubezpieczenia gwarantowanego przez Skarb Państwa. Daje to możliwość **ubezpieczenia sprzedaży szerszej gamy produktów i usług**, co w szczególności pomoże takim branżom, jak: odzieżowa i obuwnicza, elektroniczna oraz innym zajmującym się reeksportem.

Większa dostępność limitów. KUKE będzie mogło ubezpieczyć eksport polskich przedsiębiorstw do krajów UE w ramach ubezpieczenia gwarantowanego przez Skarb Państwa.

Kolejnym ułatwieniem dla polskich eksporterów, o co na forum Unii Europejskiej zabiegał polski rząd, jest decyzja Unii Europejskiej, by uznać wszystkie kraje wspólnoty oraz osiem największych gospodarek OECD za państwa ryzyka nierynkowego. Podjęcie takiej decyzji przez organy UE oznacza, że eksport do tych krajów dóbr konsumpcyjnych sprzedawanych w kredycie kupieckim może być objęty gwarancjami Skarbu Państwa. Dotychczas przy eksporcie na te rynki istniał zakaz stosowania państwowych gwarancji, ponieważ dostępne było ubezpieczenie transakcji na zasadzie komercyjnej (inaczej traktowano jedynie Grecję z powodu wyższego poziomu ryzyka

handlowego). W obecnej sytuacji KUKE może zaoferować gwarantowane przez Skarb Państwa ubezpieczenie należności za towary wysłane np. do Włoch czy Hiszpanii, które należą do najbardziej poszkodowanych przez obecną sytuację krajów i gdzie ryzyko braku zapłaty przez kontrahenta w jej wyniku jest istotnie wyższe.

Jednocześnie KUKE będzie mogło udzielać ubezpieczenia z gwarancjami Skarbu Państwa również takim firmom, których działalność stanowi szczególną wartość dla polskiej gospodarki (wartość ta wyliczana może być m.in. o kwotę płaconych podatków, liczbę zatrudnionych osób czy nakładów na badania i rozwój itd.).

KUKE będzie teraz odpowiadać nie tylko za ubezpieczanie finansowania kontraktów inwestycyjnych na zagranicznych rynkach, ale także może zajmować się wsparciem dla przedsięwzięć inwestycyjnych realizowanych w kraju, które finalnie będą służyły eksportowi. Dopuszczalne stanie się zatem ubezpieczanie np. inwestycji budowy czy rozbudowy hotelu, który będzie gościł turystów z zagranicy, czy ubezpieczenie finansowania linii produkcyjnej, za pomocą której będą wytwarzane towary idące na eksport.

Ponadto KUKE zyska **możliwość ubezpieczenia łańcucha dostaw oraz kapitału obrotowego**, czyli zapewnianie płynności poddostawcom polskich firm realizujących projekty o charakterze inwestycyjnym, oraz możliwość ubezpieczania finansowania projektów, których składowe lub usługi pochodzą z Polski.

Ponadto dostarczy dodatkowej płynności poprzez spółki faktoringowe, w tym KUKE Finance, na podstawie ubezpieczenia należności eksportowych.

KUKE będzie mogło udzielać gwarancji ubezpieczeniowych dla polskich firm działających na rynkach międzynarodowych również wtedy, gdy firmy wykonują kontrakt w konsorcjach z firmami lokalnymi lub innymi partnerami.

KUKE będzie teraz mogło udzielać gwarancji ubezpieczeniowych pod kontrakty realizowane na całym świecie, w których polski podmiot jest tylko jednym ze współwykonawców, czyli działa w konsorcjum. Wiele z transakcji o charakterze międzynarodowym realizowanych jest właśnie w konsorcjach firm, a udział w nich firm lokalnych czy innych wysoce wyspecjalizowanych firm jest niezbędny do tego, by polska firma mogła stanąć do przetargu na ich wykonanie.

KUKE zdejmuje 100% ryzyka kredytowego i 100% ryzyka politycznego z podmiotów finansujących inwestycyjne kontrakty eksportowe.

Wychodząc naprzeciw potrzebom eksporterów, jak również banków finansujących ich transakcje, KUKE zdecydowało się podnieść do 100 proc. poziom ochrony ryzyka kredytowego i politycznego w przypadku projektów eksportowych o charakterze inwestycyjnym. Dotyczy to wszystkich nowych transakcji z okresem spłaty kredytu dwóch i więcej lat niezależnie od kraju sprzedaży. Rozwiązanie to będzie oferowane co najmniej do końca tego roku. Projekty eksportowe o charakterze inwestycyjnym ubezpieczone przez KUKE to głównie usługi budowlane wykonywane „pod klucz”, dostawy maszyn lub linii technologicznych, środków transportu, w tym produktów przemysłu stocznioowego. Otrzymanie zamówień w tych branżach jest ściśle powiązane z uzyskaniem średnio- bądź długoterminowego bankowego

finansowania, które w tym okresie może być znacznie trudniejsze do uzyskania przez inwestorów, szczególnie bez ubezpieczenia transakcji przez KUKE.

Jednocześnie wprowadzane są dodatkowe ułatwienia dla banków, które zapewniają finansowanie transakcji eksportowych. Otóż instytucje finansujące zostały zwolnione z odpowiedzialności udowadniania potencjalnych nieprawidłowości w kwestii spełnienia kryterium krajowości (ale też np. złamania zakazu przekupstwa), ponieważ ryzyko to spoczywa w całości na eksporterze i jest przejmowane przez KUKE. Zmiany ww. w połączeniu z innymi opisywanymi obniżają znacząco ryzyko banków wynikające z finansowania transakcji eksportowych, co powinno zachęcić je do szerszego stosowania rozwiązań export finance. Obecnie niewiele banków ma apetyt na tego typu transakcje w szerszej skali.

Sprzedaż towarów lub świadczenie usług z odroczonym terminem płatności wiąże się z ryzykiem nieotrzymania płatności od kontrahentów. Podobnie ryzykowna jest realizacja zarówno małych, jak i dużych kontraktów eksportowych.

Obawiasz się strat finansowych, które mogą zachwiać płynnością twojej firmy?

KUKE pomoże ci prowadzić bezpieczną wymianę handlową w kraju i za granicą. Dzięki nam uzyskasz pewność terminowej zapłaty za dostarczony towar lub wykonaną usługę i kompleksowo zabezpieczysz cały proces realizacji kontraktu. Gdyby twojemu kontrahentowi powinęła się noga, wypłacimy ci odszkodowanie pozwalające zminimalizować poniesione przez ciebie straty finansowe. Pomożemy ci również w uzyskaniu finansowania twoich transakcji dzięki współpracy z bankami lub w drodze faktoringu. Z usług KUKE korzystają zarówno małe firmy, stawiające pierwsze kroki w biznesie, jak i duże przedsiębiorstwa o wieloletniej tradycji.

Rozwiązania produktowe KUKE dla przedsiębiorców:

1. Ubezpieczenie należności handlowych

to rozwiązanie, które pozwala kompleksowo zabezpieczyć ryzyko związane ze sprzedażą

krajową i eksportową na całym świecie, z odroczonym terminem płatności nieprzekraczającym okresu dwóch lat. Naszymi klientami są firmy z wielu branż, bez względu na wielkość.

Na start – Europolisa: Ubezpieczenie w uproszczonej formie dla firm rozpoczynających działalność handlową lub prowadzących biznes na niewielką skalę. Poznaj szczegóły [pod linkiem](#).

Na rozwój (m.in. w PL i UE) – Pakiet: Najczęściej stosowany rodzaj ubezpieczenia będący polisą modułową pozwalającą dostosować warunki ubezpieczenia do profilu działalności danej firmy. Poznaj szczegóły [pod linkiem](#).

Na daleki rozwój (m.in. poza UE) – Polisa na Wschód: KUKE jako jedyna instytucja ubezpiecza transakcje na rynkach rozwijających się. Poznaj szczegóły [pod linkiem](#).

2. Gwarancje ubezpieczeniowe potwierdzają zdolność firmy do realizacji kontraktu. Dzięki gwarancji KUKE wykonawca nie musi angażować własnych środków finansowych i może starać się o pozyskanie kolejnych zamówień, nie tylko w Polsce, ale w najodleglejszych zakątkach globu. W ofercie KUKE znajdują się gwarancje zabezpieczające cały proces realizacji kontraktu: gwarancje zapłaty wadium, gwarancje należytego wykonania kontraktu, gwarancje zwrotu zaliczki oraz gwarancje

usunięcia wad i usterek. Wprowadzone niedawno do oferty gwarancje środowiskowe KUKE to rozwiązanie adresowane do firm, których działalność może mieć szkodliwe skutki dla środowiska (np. firm recyklingowych). W celu prowadzenia działalności muszą one przedstawić organom administracji publicznej odpowiednie zabezpieczenia finansowe. Gwarancje KUKE spełniają ten warunek i jednocześnie nie pogarszają płynności finansowej firmy wykonującej kontrakt.

„Mój kontrahent wymaga ode mnie przedłożenia gwarancji jako zabezpieczenie realizacji kontraktu” – gwarancje kontraktowe: poznaj szczegóły [pod linkiem](#).

„Prowadzę działalność, która może być szkodliwa dla środowiska. Mój kontrahent wymaga ode mnie dodatkowych zabezpieczeń” – gwarancje środowiskowe: poznaj szczegóły [pod linkiem](#).

„Aby uzyskać kredyt na realizację kontraktu eksportowego, potrzebuję gwarancji, która będzie stanowiła zabezpieczenie dla banku” – gwarancje dla banków zabezpieczające spłatę krótkoterminowego kredytu bankowego przeznaczonego na finansowanie kontraktu eksportowego: poznaj szczegóły [pod linkiem](#).

3. Faktoring jest coraz powszechniej cenionym przez polskich przedsiębiorców sposobem na uzyskanie zewnętrznego finansowania bieżącej działalności firmy i poprawieniu jej płynności finansowej. Nasza spółka faktoringowa **KUKE Finance** oferuje wszystkie dostępne na rynku rodzaje faktoringu ze szczególnym uwzględnieniem faktoringu pełnego, czyli z przejęciem ryzyka niewypłacalności kontrahenta. Więcej informacji dostępne jest [pod linkiem](#).
4. **Ubezpieczenie bezpośrednich inwestycji za granicą.** Nabycie firmy, rozpoczęcie produkcji za granicą czy otwarcie firmy dystrybucyjnej jest często spotykanym sposobem ekspansji zagranicznej. Ubezpieczenie bezpośrednich inwestycji za granicą chroni polskiego przedsiębiorcę przed nieoczekiwanymi stratami. Więcej informacji dostępne jest [pod linkiem](#).
5. **Ubezpieczenie kontraktów eksportowych o charakterze inwestycyjnym** związane jest z realizacją projektów o dużej wartości, takich jak dostawy maszyn, urządzeń, linii technologicznych, środków transportu lub usług budowlanych. Stosowany w takich kontraktach odroczony termin płatności sięga kilku- lub nawet kilkunastu lat. Zwykle są to transakcje finansowane kredytem bankowym skrojonym pod konkretny projekt eksportowy. Ubezpieczenie KUKE umożliwia bankowi bezpieczne finansowanie takiego kontraktu dzięki przyjęciu przez KUKE na swoje barki całości ryzyka kredytowego i politycznego transakcji. Więcej informacji dostępne jest [pod linkiem](#).

Część 2:

Finansowanie i doradztwo Grupy PFR

Faktoring KUKE Finance

Firma faktoringowa KUKE Finance została powołana do życia przez Korporację Ubezpieczeń Kredytów Eksportowych (KUKE) w 2014 r. Celem jej działalności jest finansowanie należności zagranicznych i krajowych w ramach wszystkich dostępnych na rynku rodzajów faktoringu, ze szczególnym uwzględnieniem faktoringu pełnego, czyli z przejęciem ryzyka niewypłacalności kontrahenta.

Chcesz rozwijać swoją firmę, ale potrzebna do tego gotówka jest zamrożona w niezapłaconych fakturach? Potrzebujesz wzmocnić swoją pozycję konkurencyjną i zaoferować odbiorcom dłuższe terminy płatności bez pogarszania własnej płynności i obciążania bilansu? KUKE Finance rozumie, jak ważne dla przedsiębiorstwa są wolne środki finansowe, które pozwalają zrealizować plany rozwoju biznesu, a w trudniejszych czasach zapewnić ciągłość działalności. Specjaliści spółki wiedzą, jak poprawić płynność finansową twojej firmy i zapewnić finansowanie jej bieżącej działalności bez konieczności zaciągania dodatkowych zobowiązań w postaci kredytu.

Czym jest faktoring?

Faktoring to usługa finansowa polegająca na wykupie przez firmę faktoringową od przedsiębiorstwa należności z tytułu sprzedaży towarów lub usług. Dzięki temu twój biznes uzyskuje środki finansowe zaraz po wystawieniu faktury. Faktoring to usługa kompleksowa. Poza zapewnieniem szybkiego dostępu do gotówki, faktoring to także pakiet dodatkowych usług, takich jak prowadzenie kont rozliczeniowych odbiorców, monitorowanie i egzekwowanie płatności oraz przejęcie ryzyka niewypłacalności kontrahentów.

Dlaczego faktoring?

- ▶ Poprawia płynność finansową firmy. Faktoring dostarcza przedsiębiorstwu natychmiastowego zastrzyku gotówki poprzez uwolnienie środków zablokowanych w niezapłaconych fakturach.
- ▶ Oszczędza czas i redukuje koszty związane z zarządzaniem należnościami. Faktoring pozwala uwolnić się od pracochłonnych i uciążliwych czynności związanych z monitorowaniem i egzekwowaniem spływu należności. Zadania te przejmuje na siebie faktor, a firma może się skoncentrować na swojej podstawowej działalności.
- ▶ Zwiększa bezpieczeństwo współpracy z odbiorcami. Faktor przejmuje ryzyko niewypłacalności odbiorców firmy.
- ▶ Łatwo dostępna forma finansowania. W porównaniu z tradycyjnymi formami finansowania krótkoterminowego, takimi jak kredyt obrotowy, faktoring nie wymaga od firmy przedstawiania zabezpieczeń materialnych. W faktoringu obowiązują również uproszczone procedury przyznawania finansowania i sprawne udostępnienie środków.
- ▶ Nie obciąża bilansu firmy w przeciwieństwie np. do kredytu obrotowego (dotyczy faktoringu pełnego).
- ▶ Pozwala na zwiększenie konkurencyjności przedsiębiorstwa, które może zaoferować odbiorcom konkurencyjne terminy płatności przy zachowaniu optymalnej płynności finansowej.

Dla kogo faktoring?

Faktoring ma zastosowanie we wszystkich branżach i segmentach rynku. Usługa faktoringu to optymalne rozwiązanie dla firm, które:

- ▶ potrzebują elastycznego i dopasowanego do bieżących potrzeb źródła finansowania,

- ▶ stosują odroczone terminy płatności (kredyt kupiecki),
- ▶ prowadzą cykliczną sprzedaż do stałego grona odbiorców,
- ▶ poszukują innych niż kredyt obrotowy źródeł finansowania bieżącej działalności,
- ▶ chcą ograniczyć ryzyko niewypłacalności odbiorców,
- ▶ chcą poprawić bądź utrzymać dyscyplinę płatniczą kontrahentów.

Jak działa faktoring w KUKA Finance?

Krok 1: Sprzedaż towaru lub usługi i wystawienie faktury.

Firma (faktorant) dostarcza towar kontrahentowi lub wykonuje na jego rzecz usługę. Następnie wystawia fakturę z odroczonym terminem płatności i przesyła do KUKA Finance (faktora) informację o wystawionej fakturze online.

Krok 2: Wypłata gotówki i monitoring należności.

Natychmiast po zaksięgowaniu należności KUKA Finance wypłaca klientowi zaliczkę w wysokości do 90% wartości faktury brutto. Na tym etapie KUKA Finance nie pobiera opłaty operacyjnej, wypłacając pełną kwotę zaliczki. Należność jest monitorowana przez KUKA Finance do momentu jej spłaty przez kontrahenta.

Krok 3: Płatność od kontrahenta i rozliczenie należności.

Kontrahent dokonuje płatności na rzecz KUKA Finance, która wypłaca klientowi pozostałą część należności.

Krok 4: Naliczenie kosztów faktoringowych.

KUKA Finance nie potrąca kosztów związanych z realizacją umowy z konta

faktoringowego klienta. Opłaty naliczane są na podstawie oddzielnej faktury z terminem płatności 14 dni.

Faktoring pełny

W biznesie liczy się rozwój i bezpieczeństwo. Oferowana przez nas usługa faktoringu pełnego (bez regresu) łączy te dwa ważne elementy. Po pierwsze, zapewniamy szybki dostęp do środków finansowych, które firma może przeznaczyć na rozwój swojej działalności. Po drugie, przejmujemy ryzyko niewypłacalności kontrahentów objętych usługą faktoringu.

Faktoring pełny przeznaczony jest dla przedsiębiorstw stawiających na dynamiczny rozwój firmy, pozyskujących nowych kontrahentów w kraju i na rynkach zagranicznych, ale jednocześnie nastawionych na większe bezpieczeństwo prowadzonej działalności.

Z punktu widzenia przedsiębiorcy faktoring to kompleksowa usługa finansowa, która zapewnia finansowanie należności, zarządzanie należnościami oraz przejęcie ryzyka niewypłacalności kontrahentów. Więcej informacji znajdziesz [pod linkiem](#).

Faktoring niepełny

Faktoring niepełny (z regresem) polega na wykupie przez KUKA Finance należności bez przejęcia ryzyka niewypłacalności odbiorców swojego klienta. W tym wypadku to klient jest odpowiedzialny za wypłacalność kontrahentów. W razie braku płatności ze strony odbiorcy, w ustalonym w umowie faktoringu dodatkowym terminie liczonym od daty płatności faktury, klient zobowiązany jest do zwrotu KUKA Finance zaliczki wypłaconej z tytułu wykupu należności. Z tego względu faktoring

niepełny jest optymalnym rozwiązaniem dla firm współpracujących z gronem stałych i sprawdzonych odbiorców. Z usługi faktoringu niepełnego mogą skorzystać przedsiębiorstwa prowadzące pełną księgowość. Więcej informacji znajdziesz [pod linkiem](#).

Część 2:

Finansowanie i doradztwo Grupy PFR

Doradztwo Polskiej Agencji Inwestycji i Handlu

Wejście na nowy rynek to duże wyzwanie, zwłaszcza dla małych i średnich firm. Rolą Polskiej Agencji Inwestycji i Handlu jest pomoc w zmniejszeniu ryzyka związanego z działalnością na zagranicznych rynkach.

W obliczu wyzwań związanych z COVID-19 Polska Agencja Inwestycji i Handlu jest pierwszym punktem kontaktu dla przedsiębiorców poszukujących wsparcia w utrzymaniu i rozwoju relacji handlowych z partnerami zagranicznymi. Korzystając z sieci kilkudziesięciu Zagranicznych Biur Handlowych (ZBH) PAIH na bieżąco dostarcza aktualne informacje o zmianach w otoczeniu prawno-finansowym, logistycznym zachodzących na różnych rynkach świata w związku z rozwojem epidemii. Zmienność otoczenia polityczno-gospodarczego w większości krajów doznała w ostatnich tygodniach znaczącego przyśpieszenia. W tym kontekście wsparcie pracowników PAIH – obecnych na wszystkich najbardziej dla polskich przedsiębiorców perspektywicznych rynkach – jest tym bardziej nieodzowne.

Agencja w swojej ofercie nie pomija również wspierania inwestorów w kraju i za granicą, co może być szczególnie ważne dla uzyskania dodatkowych przewag konkurencyjnych w procesie zwalczania negatywnych skutków COVID-19.

Poniżej przedstawiona jest oferta PAIH dla polskich przedsiębiorców. W kontekście COVID-19 warto zwrócić szczególną uwagę na wsparcie Agencji w nawiązywaniu kontaktów z lokalną administracją (np. problemy związane z terminową dostawą towarów i usług) oraz identyfikacji partnerów biznesowych, jak również pomoc w nawiązywaniu z nimi relacji. Jednym z efektów pandemii może być przemodelowanie dotychczasowych łańcuchów dostaw, co dla polskich przedsię-

biorców – elastycznych w działaniu i szybkich w reakcji – może stwarzać nowe szanse ekspansji na rynkach zagranicznych.

W związku z zaistniałą sytuacją, związaną z wpływem koronawirusa na polską i światową gospodarkę oraz turbulencjami ekonomicznymi i biznesowymi z tym związanymi, PAIH w dobie kryzysu redefiniuje swoje role i zadania. Co to oznacza dla przedsiębiorców?

Przesunięcie środka ciężkości na aktywności kluczowe z punktu widzenia działania organizacji w **warunkach niepewności**.

- ▶ Dostarczanie przedsiębiorcom informacji ekonomiczno-handlowych na temat rynków zagranicznych, w tym prowadzenie portalu informacyjnego;
- ▶ Organizowanie przedsięwzięć informacyjnych i promocyjnych na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej i poza jej granicami;
- ▶ Wdrożenie kompleksowych standardów obsługi klienta, w tym usprawnienie procesów obsługi i kanałów dystrybucji;
- ▶ Stworzenie systemu zarządzania relacjami z klientem.

PAIH to instytucja „pierwszego kontaktu” dla przedsiębiorców, którzy w warunkach niepewności nie mają dostępu do transparentnych informacji na temat sytuacji na poszczególnych rynkach i panujących tam nastrojów. Wykorzystanie skali i potencjału lokalizacyjnego Zagranicznych Biur Handlowych, które dysponują informacjami niebędącymi w powszechnym dostępie, wesprze przedsiębiorców w dotarciu do potrzebnych źródeł.

Celem PAIH w obecnej sytuacji jest przede wszystkim chronić i wspierać polskich przedsiębiorców, udzielać im porad i pomagać na rynkach, na których jesteście obecni.

Eksport

Przedsiębiorcy mogą skorzystać z oferty wsparcia polskiego eksportu ze szczególnym uwzględnieniem małych i średnich przedsiębiorstw (MŚP).

Doradztwo eksportowe:

Analiza potencjału eksportowego

Zdobądź wysokiej jakości informację zwrotną na temat potencjału eksportowego danego produktu lub usługi ze wskazaniem potencjalnych kierunków intensyfikacji działań eksportowych. Doświadczeni eksperci PAIH pomogą ci:

- ▶ przeanalizować twoją ofertę pod kątem jej mocnych i słabych stron oraz szans i zagrożeń w eksporcie,
- ▶ wstępnie ustalić najbardziej perspektywiczne rynki rozwoju twojej działalności,
- ▶ zaplanować dalsze działania, przedstawiając ofertę dopasowaną do twoich potrzeb.

Przygotowanie pakietów informacyjnych

Zdobądź wysokiej jakości materiał analityczny bazujący na wiedzy i relacjach PAIH, dzięki któremu znacznie lepiej zrozumiesz specyfikę lokalnego rynku i przygotujesz się do ekspansji.

PAIH dostarczy ci szyty na miarę pakiet informacyjny, wzbogacony wiedzą ekspertów rynkowych i sektorowych. Pakiet, w zależności od twoich potrzeb, może obejmować m.in. dane makroekonomiczne, podstawowe informacje prawne, podatkowe, sektorowe czy dotyczące lokalnej kultury biznesu.

Opracowanie strategii ekspansji na wybranych rynkach

Zyskaj dofinansowanie do usług doradczo-szkoleniowych w zakresie ekspansji zagranicznej oraz grant gotówkowy na realizację strategii ekspansji na rynku docelowym.

Jesteś mikro-, małym bądź średnim przedsiębiorcą? Marzysz o ekspansji do Ameryki Północnej, Azji, Afryki czy Australii i sądzisz, że twój produkt lub usługa mogą mieć tam przewagę konkurencyjną? Brakuje ci jednak odpowiedniej wiedzy i środków na pokrycie usług doradczych?

Weź udział w jednym z naborów do projektu Polskie Mosty Technologiczne (PMT). Możesz otrzymać wsparcie finansowe w formie pomocy *de minimis* o wartości nawet 200 tys. zł.

Planowane nabory w 2020 r.:

- ▶ I nabór – Kazachstan, Kanada, ZEA
- ▶ II nabór – Singapur, Arabia Saudyjska, Senegal
- ▶ III nabór – Malezja, Chiny, Meksyk
- ▶ IV nabór – Tajwan, USA, Kenia

Jeżeli jesteś zainteresowany szczegółowymi informacjami w zakresie tego produktu, zapraszamy Cię serdecznie do wizyty na www.paih.gov.pl/pmt.

Opracowanie list partnerów biznesowych

Zdobądź zweryfikowaną listę potencjalnych partnerów biznesowych.

Na podstawie takich kryteriów, jak kraj, typ produktu, profil i wielkość firmy, eksperci PAIH przygotowują dla Ciebie listę potencjalnych partnerów biznesowych. Zakres listy jest uzależniony od specyfiki danego rynku.

Weryfikacja partnerów biznesowych

Zminimalizuj ryzyko w relacjach biznesowych i zapewnij sobie możliwość współpracy z rzetelnym partnerem na rynku zagranicznym.

Przed nawiązaniem pierwszego kontaktu z potencjalnym partnerem biznesowym wolisz sprawdzić jego wiarygodność? Zamierzasz podpisać kontrakt, jednak chcesz wcześniej zweryfikować kondycję finansową potencjalnego odbiorcy?

Eksperti PAIH pomogą ci zminimalizować to ryzyko poprzez:

- ▶ dostarczenie informacji o wiarygodności partnera biznesowego dzięki światowej klasy narzędziom analitycznym;
- ▶ rozpoznanie (*standing*) sytuacji ekonomiczno-finansowej potencjalnego partnera przy wsparciu lokalnych relacji przedstawiciela PAIH na danym rynku.

Organizacja spotkań B2B

Weź udział w spotkaniu biznesowym dopasowanym do profilu twojej firmy oraz produktu/usługi, które oferujesz na danym rynku.

PAIH zorganizuje dla Ciebie spotkania z wybranymi partnerami biznesowymi oraz przedstawicielami lokalnych organizacji wsparcia biznesu i administracji rządowej.

Organizacja misji biznesowych

Zyskaj możliwość zaprezentowania twojego produktu lub usługi podczas misji oraz nawiązania nowych relacji biznesowych.

Skorzystaj z możliwości wzięcia udziału w misjach biznesowych dla branż z największym potencjałem na danym rynku. Weź udział w towarzyszących im spotkaniach B2B (*business to business*) i B2G (*business to government*), warsztatach, konferencjach

oraz targach umożliwiających poznanie specyfiki lokalnego rynku.

Udzielanie wsparcia w kontaktach z administracją

Zdobądź wsparcie ekspertów PAIH doświadczonych w kontaktach z administracją publiczną w danym kraju i skutecznie zrealizuj sprzedaż za granicę.

Procedury administracyjne na lokalnym rynku sprawiają ci trudności? Przedstawiciele PAIH pomogą ci przejść przez proces rozpoczynania działalności oraz zapewnią wsparcie w relacjach z administracją publiczną na różnych szczeblach.

Organizacja szkoleń

Zdobądź wiedzę pomocną w zrozumieniu praktycznych aspektów prowadzenia działalności eksportowej.

Chcesz poszerzyć wiedzę na temat różnych aspektów prowadzenia działalności na danym rynku? Skorzystaj z oferty szkoleń, dzięki którym zapoznasz się z charakterystyką zagranicznych rynków i otrzymasz wsparcie doradcze ekspertów w danej dziedzinie.

Dodatkowe usługi wsparcia eksportu:

Udostępnianie powierzchni biurowej za granicą

Skorzystaj z przestrzeni i wsparcia pracowników ZBH w siedzibie biura.

Zależy ci na szybkim starcie działalności za granicą bez zbędnych formalności i w dobrej lokalizacji? Możliwość bezpośredniego kontaktu z lokalnym ekspertem PAIH jest dla Ciebie ważna?

Skorzystaj z przestrzeni biurowej oferowanej w wybranych lokalizacjach i oszczędź czas w poszukiwaniu miejsca do pracy.

Wynajem centrum konferencyjnego i powierzchni biurowej w Warszawie

Skorzystaj z oferty wynajmu sal konferencyjnych na szkolenia, spotkania biznesowe, konferencje, wydarzenia kulturalne i marketingowe.

Centrum konferencyjne przy ul. Bagatela 12 w Warszawie to niezależny zespół sal:

- ▶ główna na parterze – dla 90 osób, wyposażona w sprzęt multimedialny, oświetlenie i kabiny dla tłumaczy, duże foyer, szatnię, toalety oraz pomieszczenie kuchenne;
- ▶ na I piętrze – dla 10 i 20 osób, z przeznaczeniem na spotkania biznesowe.

Do dyspozycji: nowoczesny sprzęt multimedialny (projektor, ekran, telewizor LCD z odtwarzaczem DVD, rzutnik do folii, nagłośnienie), możliwość podłączenia do internetu, klimatyzacja.

Inwestycje

Do zadań Agencji należy również zwiększanie rodzimych inwestycji w Polsce oraz poza granicami oraz wsparcie inwestycji zagranicznych na terenie naszego kraju.

Doradztwo inwestycyjne:

Przygotowanie pakietów informacyjnych

Zdobądź wysokiej jakości materiał analityczny bazujący na wiedzy i relacjach PAIH, który pomoże ci w przygotowaniu procesu inwestycyjnego w Polsce i za granicą.

Dobre decyzje biznesowe poparte są odpowiednim przygotowaniem. Zanim rozpoczniesz działalność inwestycyjną, z pewnością będziesz analizował różne aspekty, wagił argumenty „za” i „przeciw”. Ułatw sobie podjęcie decyzji i skorzystaj z przygotowanych specjalnie dla ciebie informacji. Twój pakiet informacyjny może zawierać m.in. dane makroekonomiczne, podstawowe wskazówki prawne i analizy branżowe oraz informacje dotyczące zatrudnienia.

PAIH pomoże ci:

- ▶ pozyskać materiał informacyjny niezbędny w podjęciu decyzji oraz realizacji projektu inwestycyjnego,
- ▶ zebrać informacje konieczne do oceny atrakcyjności inwestycyjnej lokalizacji/gruntu.

Opracowanie informacji o zachętach inwestycyjnych

Zdobądź wiedzę o dostępnych instrumentach wsparcia dla twojego projektu inwestycyjnego, zasadach korzystania z pomocy publicznej oraz opiekę eksperta PAIH w kontaktach z właściwymi instytucjami.

Każda inwestycja wymaga zaangażowania środków finansowych. Czy masz świadomość, z jakich instrumentów wsparcia możesz skorzystać? Czy wiesz, na jakie granty czy zwolnienia podatkowe możesz liczyć? Pomożemy ci w analizie możliwości wsparcia twojej inwestycji oraz wskażemy, na jakich zasadach możesz otrzymać pomoc publiczną w Polsce i za granicą.

Wsparcie, które możesz otrzymać, będzie polegać na:

- ▶ analizie projektu inwestycyjnego pod kątem dostępnych form wsparcia,
- ▶ przygotowaniu informacji na temat zasad korzystania z pomocy publicznej i związanych z nią wymagań formalnych,
- ▶ doradztwie ekspertów ds. prawnych w zakresie pomocy publicznej.

Przygotowanie ofert nieruchomości inwestycyjnych

Pozyskaj spersonalizowaną ofertę nieruchomości inwestycyjnych typu *greenfield* (tereny inwestycyjne) lub *brownfield* (hale magazynowo-produkcyjne).

Uzbrojenie terenu, dostępność pracowników, odpowiednia infrastruktura transportowa to tylko niektóre z czynników, które bierziesz pod uwagę przy wyborze lokalizacji swojej inwestycji. Skorzystaj z pomocy PAIH w zebraniu najlepszych ofert niezabudowanych (*greenfield*) i zabudowanych (*brownfield*) nieruchomości. Pomożemy ci niezależnie od tego, jakie i ile regionów wybierzesz do analizy.

Wsparcie, które możemy ci zaoferować, polega na:

- ▶ przygotowaniu oferty na podstawie analizy dostępnych terenów inwestycyjnych w Polsce,
- ▶ doradztwie eksperta ds. obsługi inwestora i analizie atrakcyjności nieruchomości.

Przeprowadzanie audytów nieruchomości

Masz nieruchomość, którą chcesz przeznaczyć pod inwestycję? Skorzystaj z możliwości oceny jej atrakcyjności inwestycyjnej przez ekspertów z PAIH.

O powodzeniu naszych działań biznesowych często decydują szczegóły. Także w przypadku sprzedaży nieruchomości na cele inwestycyjne. Profesjonalna analiza pomoże ci zrozumieć, jakie są jej mocne i słabe strony. Dzięki temu dużo łatwiej będzie ci pracować nad usunięciem mankamentów i wzmocnieniem atutów twojej oferty. Eksperci z PAIH przeanalizują nieruchomość pod kątem m.in. infrastruktury technicznej, aspektów planistycznych oraz możliwości wykorzystania jej pod zabudowę przemysłową.

Wsparcie, które możesz otrzymać, będzie polegać na:

- ▶ analizie stopnia przygotowania nieruchomości typu greenfield pod inwestycje, ze szczególnym uwzględnieniem kwestii infrastrukturalnych, własnościowych, planistycznych czy istniejącego zagospodarowania przestrzennego,
- ▶ przedstawieniu rekomendacji do dalszych działań w celu przygotowania nieruchomości pod inwestycję.

Konsulting lokalizacyjny

Skorzystaj ze wsparcia ekspertów PAIH w wyborze najlepszej lokalizacji pod inwestycję.

Lokalizacja twojej inwestycji ma znaczenie. Liczy się nie tylko wielkość i stopień przygotowania terenu/magazynu, ale też takie czynniki, jak lokalny rynek pracy czy środowisko akademickie. Postaw na doświadczenie ekspertów PAIH i skorzystaj z naszej pomocy w wyborze najlepszej lokalizacji pod twoją inwestycję.

Wsparcie, które oferuje ci PAIH, polega na:

- ▶ zidentyfikowaniu potencjalnych lokalizacji pod inwestycje oraz wsparciu merytorycznym przy wyborze nieruchomości,- przygotowaniu informacji na temat

m.in.: wybranych aspektów regionalnych, lokalnego rynku pracy i specjalizacji sektorowej, szkolnictwa średniego i wyższego, infrastruktury, dostępności poddostawców;

- ▶ wsparciu w dotarciu i nawiązaniu relacji z interesariuszami projektu;
- ▶ organizacji kompleksowych wizyt lokalizacyjnych z udziałem partnerów komercyjnych (m.in. dostawców mediów) oraz przedstawicieli jednostek samorządu terytorialnego.

Organizacja spotkań B2B

Zainwestowałeś w Polsce i potrzebujesz nowych poddostawców? PAIH zorganizuje dla Ciebie spersonalizowane spotkania z potencjalnymi poddostawcami części i komponentów oraz usługodawcami.

Bez sprawdzonych poddostawców trudno jest zapewnić efektywne funkcjonowanie nowego zakładu produkcyjnego. Potrzebujesz pomocy w znalezieniu odpowiednich kontrahentów? Eksperci PAIH przeanalizują dla Ciebie polski rynek poddostawców i zaaranżują spotkania z wybranymi partnerami.

Wsparcie, które możesz otrzymać, będzie polegać na:

- ▶ identyfikacji potencjalnych kooperantów w Polsce,
- ▶ organizacji spotkań indywidualnych z wybranymi przez klienta partnerami biznesowymi oraz przedstawicielami lokalnych organizacji wsparcia biznesu i administracji rządowej.

Udzielanie wsparcia w kontaktach z administracją

Jesteś inwestorem i potrzebujesz wsparcia w kontaktach z administracją publiczną? Skonsultuj swój projekt z ekspertami PAIH, którzy pomogą ci nawiązać relacje z odpowiednimi instytucjami i organami.

Realizacja projektu inwestycyjnego może wiązać się z przeszkodami natury administracyjnej. Eksperti PAIH udzielą ci fachowej porady i przedstawią możliwości wyjścia z sytuacji. Będą cię również wspierać w nawiązaniu i utrzymaniu kontaktów z odpowiednimi instytucjami publicznymi.

Wsparcie, na które możesz liczyć, polega na:

- ▶ pośredniczeniu w relacjach na styku biznes-administracja publiczna wszystkich szczebli.

Organizacja szkoleń

Zdobądź wiedzę konieczną do poznania specyfiki pomocy publicznej i instrumentów wsparcia nowych inwestycji oraz najlepszych praktyk w zakresie obsługi inwestorów i realizacji projektu inwestycyjnego.

Chcesz wiedzieć, jak lepiej obsłużyć inwestora lub jakie elementy pomocy publicznej możesz mu zaoferować? Skorzystaj ze szkoleń i webinarów PAIH! Wsparcie polega na możliwości udziału w szkoleniu z:

- ▶ najlepszych praktyk przygotowania terenu inwestycyjnego oraz obsługi inwestorów,
- ▶ praktycznych aspektów pomocy publicznej i dostępnych zachęt inwestycyjnych.

Dodatkowe usługi:

Wynajem centrum konferencyjnego i powierzchni biurowej w Warszawie

Partnerstwo

PAIH jest odpowiedzialne również za współpracę z administracją publiczną w realizacji wspólnych projektów. Agencja współpracuje z instytucjami z sektora publicznego i partnerami regionalnymi, oferując m.in.: szkolenia, audyt i promocję nieruchomości inwestycyjnych, współpracę przy organizacji misji biznesowych oraz wsparcie komunikacyjne przy realizacji wspólnych projektów. Oferuje współpracę na zasadach komercyjnych przy wydarzeniach PAIH, a inicjatywy zbieżne z misją i strategią Agencji wyróżniane są poprzez przyznanie Patronatu Honorowego.

Część 2:

Finansowanie i doradztwo Grupy PFR

Finansowanie Polskiej Agencji Rozwoju Przedsiębiorczości

Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości jako Centrum Rozwoju MŚP oferuje wsparcie dla mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw, stwarzając możliwości realizacji pomysłów biznesowych od koncepcji po komercjalizację. Wsparcie, jakie proponuje PARP, obejmuje niemal wszystkie etapy rozwoju przedsiębiorstwa.

Zadania PARP realizowane są w ramach trzech programów współfinansowanych ze środków europejskich, a także innych instrumentów pomocy finansowanych ze środków krajowych i międzynarodowych.

Koronawirus a programy wdrażane przez PARP – działania pomocowe

Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości w porozumieniu z Ministerstwem Funduszy i Polityki Regionalnej rozpoczęła wdrażanie

rozwiązań, które mają przyczynić się do minimalizacji wpływu pandemii wirusa COVID-19 (koronawirusa) na sytuację wnioskodawców i beneficjentów. Rozumiejąc wyjątkowy charakter zaistniałych okoliczności, Agencja zapewnia, że dołoży wszelkich starań, aby zapewnić wsparcie przedsiębiorcom w realizacji zaplanowanych przedsięwzięć.

W tym celu:

- ▶ Okres przyjmowania wniosków o dofinansowanie we wszystkich konkursach, których zakończenie przypada na marzec oraz kwiecień br., został wydłużony.

Konkurs*	Start przyjmowania wniosków	Koniec przyjmowania wniosków – stary termin	Koniec przyjmowania wniosków – nowy termin
Badania na rynek – konkurs ogólny	25.03.2020	23.04.2020	12.05.2020
Badania na rynek – konkurs na rzecz miast średnich	25.03.2020	23.04.2020	12.05.2020
Badania na rynek – konkurs z komponentem programu „Dostępność Plus”	25.03.2020	23.04.2020	12.05.2020
Go to Brand „EXPO Dubaj”	03.03.2020	31.03.2020	14.05.2020
Konkurs Technologie przyjazne środowisku ; program „Rozwój przedsiębiorczości i innowacje” (fundusze norweskie)	07.01.2020	31.03.2020	14.05.2020
Konkurs Technologie poprawiające jakość życia ; program „Rozwój przedsiębiorczości i innowacje” (fundusze norweskie)	07.01.2020	31.03.2020	14.05.2020
Innowacje w obszarze wód morskich i śródlądowych ; program „Rozwój przedsiębiorczości i innowacje” (fundusze norweskie)	07.01.2020	31.03.2020	14.05.2020
Schemat małych grantów dla przedsiębiorczych kobiet ; program „Rozwój przedsiębiorczości i innowacje” (fundusze norweskie)	07.01.2020	31.03.2020	14.05.2020
„Kompetencje dla sektorów”; I runda	31.03.2020	14.04.2020	12.05.2020
„Zamówienia publiczne dostępne dla wszystkich”	31.03.2020	17.04.2020	12.05.2020

* [Harmonogram naborów](#) – zobacz, kiedy odbywają się konkursy i w jakich terminach można składać wnioski o dofinansowanie projektów.

- ▶ Oceny wniosków o dofinansowanie będą kontynuowane z wykorzystaniem zdalnej pracy ekspertów. Panele ekspertów zostają zawieszane do 3 kwietnia br. (włącznie). Pracujemy nad możliwością przeprowadzenia spotkań z wykorzystaniem telekonferencji. Nowe daty posiedzeń paneli ekspertów zostaną ustalone każdorazowo z wnioskodawcą.
- ▶ Ewentualne zmiany w realizowanych projektach będą ustalane indywidualnie z beneficjentem. Przewidujemy możliwość zawarcia aneksów do umów: wydłużających czas realizacji projektu, wydłużających terminy składania wniosków o płatność lub dotyczących zmiany spodziewanych efektów projektów.
- ▶ Przewidujemy możliwość uznania wydatków za kwalifikowane, te które zostały poniesione w związku z odwołanymi spotkaniami, szkoleniami czy wyjazdami. Analiza będzie prowadzona podobnie jak w przypadku zmian do umów, tj. na podstawie indywidualnych uzgodnień z beneficjentem i w oparciu o postanowienia zawarte w umowie o dofinansowanie.
- ▶ Zostają odwołane kontrole, których przeprowadzenie było zaplanowane do 31 marca br. Nowe terminy zostaną uzgodnione indywidualnie z beneficjentem.
- ▶ Beneficjenci realizujący projekty:
  - 1.2 Internacjonalizacja MŚP, 2.3.3 Umieędzynarodowienie Krajowych Klastrow Kluczowych oraz 3.3.3 Go to Brand będą mogli wprowadzić odpowiednią zmianę w umowie o dofinansowanie w przypadku odwołania przez organizatora lub zmiany daty wydarzenia, które znajduje się w projekcie. Dotyczy to m.in. imprez targowych i wystawienniczych.

Zmiany mogą obejmować, w zależności od sytuacji:

- ▶ udział w tych samych imprezach w późniejszym terminie,
- ▶ udział w imprezach innych niż wcześniej wskazane w projekcie,
- ▶ udział w imprezach odbywających się na rynkach perspektywicznych innych niż uwzględnione w projekcie.

Szczegółowe informacje można uzyskać bezpośrednio u opiekunów projektów w PARP. W przypadku projektów realizowanych w ramach konkursu Go to Brand zalecamy kontakt drogą elektroniczną – realizacja333@parp.gov.pl.

Mając na uwadze konieczność zachowania płynności finansowej w ramach realizowanych projektów, PARP zapewnia, że dołoży wszelkich starań, aby rozliczenia wniosków o płatność odbywały się zgodnie z dotychczasowymi terminami.

Baza Usług Rozwojowych: w czasie pandemii szkolenia z dofinansowaniem będą mogły się odbyć zdalnie.

Wobec licznych informacji dotyczących odwoływania zakontraktowanych szkoleń oraz wstrzymywania decyzji w zakresie realizacji projektów podjęto decyzję o wprowadzeniu rozwiązań zaradczych:

- ▶ Na czas zagrożenia epidemiologicznego usługi rozwojowe dostępne w BUR (szkolenia, doradztwo, coaching, mentoring, studia podyplomowe itd.) mogą zostać zrealizowane w trybie zdalnym.
- ▶ Usługi rozwojowe muszą być realizowane zgodnie z ustalonymi zasadami i standardami, które są dostępne w dokumencie pt. [„Wytyczne dotyczące standardów świadczenia usług rozwojowych metodami zdalnego dostępu oraz monitoringu takich usług”](#).
- ▶ Wytyczne dotyczą warunków technicznych i organizacyjnych niezbędnych do zachowania wysokiej jakości usług świadczonych zdalnie.
- ▶ MFiPR zwróciło się do Instytucji Zarządzających Regionalnymi Programami Operacyjnymi z prośbą o zapewnienie możliwości finansowania usług rozwojowych odbywających się zdalnie.

Zapoznaj się z ofertą i aktywnego uczestnictwa w wybranych usługach na portalu [pod linkiem](#).

Zostań w domu! Skorzystaj z darmowych kursów „Akademii PARP”.

Osoby pozostające w domach wolny czas mogą efektywnie wykorzystać na samokształcenie. [„Akademia PARP”](#) oferuje bezpłatne kursy on-line z zakresu marketingu, zarządzania, finansów, prawa oraz doskonalenia umiejętności miękkich. Narzędzie umożliwia

podnoszenie kompetencji bez konieczności wychodzenia z domu.

Obecna oferta e-learningowa składa się z 16 kursów, a wśród najpopularniejszych znajdują się: „Ochrona danych osobowych dla MŚP (RODO)”, „Media społecznościowe w biznesie” oraz „Jak założyć własną firmę”. Każdorazowo po zakończeniu kursu uczestnicy mają możliwość pobrania certyfikatu potwierdzającego odbycie szkolenia.

W ciągu najbliższych dni Agencja planuje uruchomienie kolejnego kursu pt. „Zatrudnienie pierwszego pracownika”. Dodatkowo trwają prace nad kolejnymi szkoleniami z poniższych obszarów:

- ▶ motywowanie pracowników,
- ▶ komunikacja marketingowa,
- ▶ techniki sprzedaży,
- ▶ biznesplan.

Bądź na bieżąco: Infolinia PARP działa bez zmian, pracuje od poniedziałku do piątku w godz. 8:30–16:30

tel.: (+ 48) 22 574 07 07 oraz 801 332 202

e-mail: info@parp.gov.pl

LiveChat dostępny na www.parp.gov.pl.

Szczegółowa oferta PARP dla przedsiębiorców

Na start

Mikro- lub mały przedsiębiorca może rozpocząć rozwój firmy dzięki środkom unijnym skierowanym dla start-upów. Obecnie realizowane są [Programy Akceleracyjne](#), których wybór 10 Akceleratorów pozwoli na wsparcie co najmniej 400 nowych firm. Akcelerator dzięki swojemu doświadczeniu w akceleracji biznesowej oraz znajomości potencjału branż aktywizuje firmy w ich rozwoju. Duże przedsiębiorstwa współpracujące w ramach projektu chętnie wykorzystują potencjał, kreatywność i innowacyjność młodych ludzi i ich rozwiązań. PARP oferuje tu wsparcie doradcze oraz bezpośrednie środki finansowe m.in. na rozwój technologii i przygotowanie jej do wdrożenia. Na ten zakres mikro- lub mały przedsiębiorca może pozyskać wsparcie nawet do 250 tys. zł od wybranego przez PARP Akceleratora.

Na usługi i nowe produkty

Innym źródłem wsparcia dla firm, które chcą wprowadzić na rynek nowy produkt lub usługę, jest instrument [Bony na innowacje dla MŚP](#). Dzięki współpracy z jednostkami naukowymi przedsiębiorstwa bez własnego zaplecza badawczego mogą stworzyć m.in. konkurencyjny produkt czy technologię. Dofinansowanie usługi badawczej może wynieść od 51 tys. do 340 tys. zł. Chcąc wdrożyć produkt (opracowany przez jednostkę naukową) na rynek, firma może pozyskać nawet 560 tys. zł dofinansowania w II etapie konkursu [Bony na innowacje dla MŚP](#).

Na wzornictwo

Wdrażanie autorskich wzorów i współpraca z projektantami w ramach [Designu dla przedsiębiorców](#) pozwoli opracować profesjonalny proces projektowy, którego efektem będzie wdrożenie przez firmę nowego, ulepszono-

wyrodu lub usługi i sfinansowanie niezbędnej inwestycji do jego wdrożenia.

Na inwestycje

Innowacyjny produkt nie pojawi się na rynku bez zaangażowania środków na inwestycje. Jest to taki etap rozwoju, gdzie firmy poszukują najwyższych kwot wsparcia. Agencja może zaoferować tu źródło finansowania na wdrożenie wyników prac badawczo-rozwojowych i uruchomienie produkcji. Dofinansowanie w ramach [Badań na rynek](#) skierowane do MŚP pozwala otrzymać wsparcie od 700 tys. zł do 35 mln euro, m.in. na zakup maszyn, urządzeń, budowę nowego zakładu czy koszty dodatkowych prac rozwojowych.

Na działalność zagraniczną

Dysponując już atrakcyjnym produktem/usługą/technologią, przedsiębiorcy mogą przygotowywać się do pozyskania nowych rynków zbytu i tym samym zwiększyć swoje dochody poprzez eksport. Oferujemy tu m.in. instrument Wsparcie MŚP w promocji marek produktowych – [Go to Brand – EXPO 2020](#). MŚP może otrzymać dofinansowanie w kwocie 425 670 zł na działania związane z ekspansją zagraniczną swoich produktów lub usług.

[Krajowe Klastry Kluczowe](#) i ich członkowie mogą pozyskać środki na rozwój i wprowadzenie na rynki zagraniczne produkty i usługi oferowane przez siebie. Można otrzymać maksymalnie 8 mln zł.

Na rozwój kompetencji

Rozwój kompetencji i podnoszenie kwalifikacji pracodawców i ich pracowników to jeden z elementów budowania firmy. Szkolenia, studia, coaching, mentoring, warsztaty, kursy – można w nich uczestniczyć, zapisując się za pośrednictwem [Bazy Usług Rozwojowych](#). Agencja prowadzi bazę z ofertą usług rozwojowych, na które przedsiębiorca i jego pracownicy

mogą pozyskać [dofinansowanie w swoim województwie](#).

Dzięki [szkoleniom i doradztwu](#), oferowanym w [Akademii Menadżera MŚP](#), zdiagnozowane zostaną potrzeby przedsiębiorstwa, wskazane luki kompetencyjne oraz podniesione kwalifikacje właścicieli czy kadry menedżerskiej lub osób przewidzianych do objęcia stanowiska kierowniczego. Firmy mogą zdobyć nową wiedzę w zakresie zamówień publicznych, skorzystać z [dedykowanych dla danej branży rekomendacji](#) w zakresie podnoszenia kompetencji w danym sektorze. Właściciele firm zapraszamy do wykorzystania twórczego potencjału pracowników z [Akademią Menadżera Innowacji](#). Dzięki udziałowi w Akademii pracownicy w firmie mogą nabyć kompetencje niezbędne do zarządzania innowacjami, firma zaś uzyska wskazówki (w formie Planu wdrożenia zmiany), jakie kroki powinna podjąć, aby oprzeć swój rozwój na innowacjach, tworzyć je i wdrażać. Zobacz, co [możesz zyskać](#) i czerp z [doświadczeń](#) tych, którzy już skorzystali.

Przedsiębiorcy będą mogli w ramach projektu [Dostępność – szansą na rozwój](#) podnieść swoje kompetencje z obszaru komercjalizacji produktów i usług dla osób o szczególnych potrzebach.

Możesz też sfinansować koszty usługi doradczej, dzięki której przygotujesz projekt do jednego z programów Komisji Europejskiej, w szczególności: Horyzont 2020, COSME, Kreatywna Europa, LIFE. [Granty na Euro-granty](#) ułatwią sięgnięcie po dodatkowe środki z programów międzynarodowych.

Na odrębne wsparcie może liczyć innowacyjna przedsiębiorczość w makroregionie Polski Wschodniej

Na start

[Platformy startowe dla nowych pomysłów](#) wspierają młode innowacyjne pomysły. Dzielią się swoją wiedzą, doświadczeniem i z powodzeniem angażują w powstawanie nowych spółek na terenie województw lubelskiego, podkarpackiego, podlaskiego, świętokrzyskiego i warmińsko-mazurskiego. Wsparcie obejmuje usługi podstawowe i specjalistyczne nawet do kwoty 800 tys. zł na rozwój pomysłu do fazy [MVP](#).

Firmy te mogą też liczyć na wsparcie finansowe do kwoty 1 mln zł i rozwój swojej działalności w kolejnym etapie wsparcia [Rozwój start-upów w Polsce Wschodniej](#).

Na inwestycje

MŚP zrzeszone w ponadregionalnych powiązaniach kooperacyjnych w ramach [Wdrażanie innowacji przez MŚP](#) mogą sfinansować wytworzenie innowacyjnych produktów lub wdrożyć w firmie innowacyjne procesy technologiczne, w szczególności poprzez wdrożenie wyników prac B+R. Mogą pozyskać na ten cel do 20 mln zł dofinansowania.

Na wzornictwo

Wdrażanie nowych produktów, usług na rynek i zwiększanie ich konkurencyjności to naturalny krok w rozwoju firmy. [Wzór na konkurencję](#) pozwoli sfinansować audyt w firmie, którego wynikiem będzie strategia rozwoju ze wskazaniem potencjału wzorniczego firmy. Firma może otrzymać

od 100 tys. zł na audyt i opracowanie strategii wzorniczej do 3 mln zł na jej wdrożenie.

Na działalność zagraniczną

Ekspansja zagraniczna swoich produktów to kolejny etap, jaki podejmują przedsiębiorcy. Internacjonalizacja MŚP pozwoli na poznanie i zdobycie nowych rynków zbytu, pozyskanie nowych kontrahentów. Na ten zakres można otrzymać do 800 tys. zł wsparcia.

Więcej informacji o ofercie PARP znajduje się w broszurach informacyjnych:

[Polska Wschodnia](#)

[Inteligentny Rozwój](#)

[Wiedza – Edukacja – Rozwój](#)

Materiały multimedialne, takie jak filmy, instruktaże, webinaria znajdują się na kanale PARP [YouTube](#).

[Bądź na bieżąco i odwiedź stronę internetową \[www.parp.gov.pl\]\(http://www.parp.gov.pl\)](#)

Przedsiębiorcy mogą też uzyskać wsparcie z funduszy norweskich

Norway grants [Norweski Mechanizm Finansowy](#) PARP w ramach [Norweskiego Mechanizmu Finansowego](#) oraz

Mechanizmu Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego (tzw. fundusze norweskie i EOG) jest krajowym operatorem odpowiedzialnym za zarządzanie programem, ogłoszenie konkursów oraz przyznanie dofinansowania wybranym projektom. Instrumenty wsparcia PARP w tym obszarze będą przyczyniały się do rozwoju innowacyjnych

przedsiębiorstw działających w obszarach: [zielonych technologii](#) (niwelowania negatywnego wpływu na środowisko), [niebieskich innowacji](#) (ochrony środowiska, wód śródlądowych, morskich lub ich bezpośredniego otoczenia), gospodarki wodnej, [technologii „welfare”](#) (poprawy jakości życia, w szczególności osób starszych) oraz [firm zarządzanych przez kobiety](#).

Agencja uczestniczy w realizacji założeń rządowego programu [Dostępność Plus 2018–2025](#)

Dostępność Plus

[Dostępność Plus](#)

Przedsiębiorcy mogą w ramach tego programu uzyskać środki finansowe na realizację projektów mających na celu podniesienie jakości życia osób o szczególnych potrzebach, w tym osób starszych i osób z trwałymi lub czasowymi trudnościami w zakresie mobilności lub percepcji.

PARP to też:

Kojarzenie przedsiębiorstw poprzez [Enterprise Europe Network](#)

PARP, jako aktywny uczestnik narodowego systemu innowacji, kontynuuje współpracę z krajowymi i międzynarodowymi instytucjami zajmującymi się wspieraniem innowacyjności i przedsiębiorczości, partnerami z otoczenia społeczno-gospodarczego (instytucjami okołobiznesowymi, środowiskiem naukowym, podmiotami świadczącymi usługi innowacyjne dla przedsiębiorstw). Zadania są realizowane we współpracy z siecią [Enterprise Europe Network](#). PARP wspiera polskie firmy w ich promocji na rynkach zagranicznych poprzez organizację stoisk informacyjno-promocyjnych na wybranych międzynarodowych targach

i konferencjach dla branży IT/ICT oraz branży medycznej. Pomaga w znalezieniu partnerów do współpracy gospodarczej i transferu technologii.

Promocja branży IT/ICT

PARP jest realizatorem Branżowego Programu Promocji dla sektora IT/ICT. Działania realizowane w ramach programu mają na celu promocję polskiego sektora IT za granicą i obejmują przede wszystkim organizację stoisk informacyjno-promocyjnych na wybranych branżowych targach i konferencjach.

Centrum Rozwoju Małych i Średnich Przedsiębiorstw

Prowadzone przez PARP Centrum Rozwoju MŚP jest inicjatywą mającą na celu zintegrowanie narzędzi informacyjnych i szkoleniowych PARP oraz rozwój nowych usług informacyjnych i szkoleniowych kierowanych do małych i średnich przedsiębiorstw. Centrum Rozwoju MŚP prowadzi działalność informacyjno-edukacyjną w postaci seminariów, webinarów, warsztatów i konferencji poświęconych tematyce istotnej dla przedsiębiorstw.

Akademia PARP Portal edukacyjny

Akademia PARP – to system bezpłatnych szkoleń internetowych dla małych i średnich przedsiębiorstw, cieszący się ogromnym zainteresowaniem wśród jego odbiorców. Od czerwca br. dostępne są kursy obejmujące zróżnicowaną tematykę, w tym m.in. Media społecznościowe w biznesie, Negocjacje handlowe w MŚP, Krajowe zamówienia publiczne, Prawo pracy w MŚP.

Baza Usług
Rozwojowych

Baza usług rozwojowych

BUR to istniejące od 3 lat narzędzie służące do podniesienia kompetencji pracowników oraz pracodawców w sposób łatwy, szybki i w pełni odpowiadający na potrzeby rynkowe. Mikro-, mali i średni przedsiębiorcy i ich pracownicy, partnerzy społeczni zgodnie z definicją w PO WER, podmioty świadczące usługi rozwojowe mogą korzystać z bazy ofert usług rozwojowych świadczonych w różnorodnych formach (m.in. szkoleń, kursów zawodowych, doradztwa, studiów podyplomowych, mentoringu czy coachingu). Na udział w wybranych kursach można otrzymać dofinansowanie.

Harmonogram naborów

Zobacz kiedy odbywają się konkursy i w jakich terminach można składać wnioski o dofinansowanie projektów.

Część 2:

Finansowanie i doradztwo Grupy PFR

Inwestycje kapitałowe PFR Ventures

PFR Ventures to profesjonalny fundusz funduszy, który na bazie środków unijnych zapewnia finansowanie dla polskich innowacji w formule Venture Capital.

Kapitał, którym dysponuje spółka (ponad 2,5 mld zł), trafia najpierw do profesjonalnych i niezależnych inwestorów, a następnie jest przez nich kierowany do start-upów i rozwijających się przedsiębiorstw. Środki zostały podzielone w taki sposób, aby na finansowanie mogły liczyć zarówno zespoły dopiero pracujące nad swoim produktem, jak i firmy, które poszukują środków na B+R lub ekspansję zagraniczną.

„Jak znaleźć pierwszego inwestora”

to ebook, który przygotowaliśmy w Grupie PFR dla osób zastanawiających się nad finansowaniem od funduszu VC.

Jak działa PFR Ventures?

PFR Ventures to fundusz funduszy, który na bazie unijnych środków ma na celu rozbudowę krajowego rynku Venture Capital oraz zapewnienie finansowania dla innowacyjnych spółek.

Czym jest finansowanie Venture Capital?

Venture Capital to rodzaj inwestycji, w której fundusz inwestujący środki obejmuje za nie udziały w spółce. Często połączone jest to ze wsparciem działania spółki (tzw. smart money).

Czy mogę otrzymać finansowanie od PFR Ventures?

PFR Ventures nie oferuje finansowania bezpośredniego. Środki, którymi dysponujemy, trafiają do funduszy Venture Capital. Zarządzające nimi zespoły dokonują decyzji inwestycyjnych samodzielnie i niezależnie od inwestorów.

Gdzie mogę szukać informacji o funduszach PFR Ventures?

Wszystkie informacje na temat funduszy uruchomionych przez PFR Ventures dostępne są [pod linkiem](#). Po więcej informacji możesz zajrzeć na www.startup.pfr.pl, gdzie zebrana jest cała oferta Grupy PFR dla innowacyjnych przedsiębiorstw poszukujących finansowania.

Jak koronawirus wpływa na fundusze PFR Ventures?

Fundusze PFR Ventures pozostają aktywne. Tempo inwestowania w najbliższych kwartałach może ulec spowolnieniu ze względu na chęć partnerów zarządzających funduszami do zachowania ostrożności. Jednocześnie, niezależnie od sytuacji związanej z epidemią koronawirusa, PFR Ventures deklaruje utrzymanie swojego wkładu finansowego. Choć

w najbliższych miesiącach zespoły inwestycyjne będą pracowały zdalnie, nie blokuje to ciągłości komitetów inwestycyjnych. W związku z tym PFR Ventures deklaruje, że odpowie na wszystkie tzw. capital calls (wezwania do przelania środków).

Fundusze PFR Ventures – do kogo się zgłosić?

PFR Ventures uruchomił już 24 fundusze VC. Zachęcamy do bezpośrednich kontaktów!

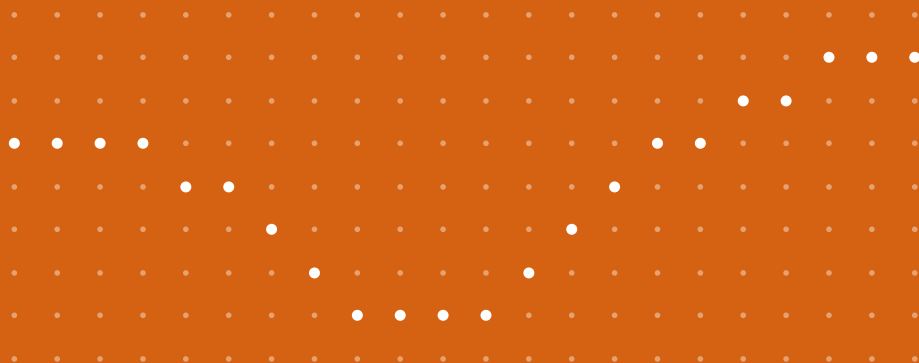
Na stronie www.pfrventures.pl znajdziesz aktualne informacje na temat działających funduszy VC.

Na stronie www.startup.pfr.pl znajdziesz zagregowane dane na temat wszystkich programów Grupy PFR dla innowatorów

Lista funduszy PFR Ventures:

Część 3: Jak dostosować się do otoczenia w czasach pandemii

Część 3:

Jak dostosować się do otoczenia w czasach pandemii

Jak zabezpieczyć firmę w czasach kryzysu

Pandemia koronawirusa to bezprecedensowa sytuacja wyjątkowa, która wymaga od przedsiębiorstwa sprawnego reagowania i zarządzania kryzysowego. Kluczowe dla przedsiębiorców jest zachowanie proaktywnej i pragmatycznej postawy w obliczu gwałtownie ewoluującego stanu zagrożenia. Niezbędne jest bieżące monitorowanie aktualnych komunikatów zdrowotno-sanitarnych oraz prognoz ekonomicznych, aby podejmować adekwatne działania. Lista najważniejszych działań, które przedsiębiorca powinien podjąć w celu zabezpieczenia firmy przed epidemią, znajduje się poniżej. Konkretnie i szczegółowe czynności i procedury opisane zostały w dalszej części poradnika.

Podstawowe działania:

Oceń ryzyko i zadбай o bezpieczeństwo pracowników

W stanie epidemii kluczowe jest zapewnienie bezpieczeństwa pracowników. Najważniejsze i bieżące informacje na temat epidemii i jej skutków dostępne są na rządowej platformie gov.pl. Pracodawca powinien podjąć niezbędne kroki, aby ograniczyć możliwość przenoszenia się wirusa wśród zatrudnionych. Rekomenduje się wprowadzenie w jak największym możliwym stopniu pracy zdalnej. Gdy część personelu musi pozostać na dotychczasowych stanowiskach pracy, należy zapewnić im warunki wskazane przez [Główny Inspektor Sanitarny](#) (więcej informacji o obowiązkach pracodawcy znajdziesz [tutaj](#)). Pracownicy wykazujący objawy zakażenia powinni bezwzględnie pozostać w domach bądź innych miejscach odizolowania. Należy zidentyfikować najbardziej ryzykowne procesy i najbardziej narażony personel i zapewnić im szczególne środki bezpieczeństwa oraz ograniczyć do absolutnego minimum wyjazdy służbowe.

Zidentyfikuj procesy kluczowe dla zachowania ciągłości działań

Stwórz lub przeanalizuj i dokonaj ewentualnej aktualizacji obowiązujących planów ciągłości działania. Określ wszystkie najważniejsze procesy kluczowe dla zachowania ciągłości operacyjnej. Do każdego z procesów przypisz osoby odpowiedzialne, które będą rozliczane z ich realizacji. Procesy kluczowe powinny mieć priorytet w dostępie do zasobów firmy. Ważne jest zabezpieczenie danych i infrastruktury informatycznej przedsiębiorstwa. W ramach planu ciągłości działania przygotuj: listy zastępstw dla kluczowych pracowników, macierz kompetencji w zespołach, dostosowanie procedur do możliwości pracy zdalnej, metody komuni-

kacji, zasady dystrybucji środków ochronnych i dezynfekujących.

Wyznacz struktury zarządzania kryzysowego

Wyznacz zespół ds. zarządzania kryzysowego z upoważnieniem do szybkiego reagowania i podejmowania decyzji w obszarach: wyznaczenia bieżącej strategii, zasobów ludzkich, komunikacji wewnętrznej i zewnętrznej, spraw prawnych, finansowych, bezpieczeństwa, zasobów informatycznych oraz zarządzania ryzykiem. Precyzyjnie określ kompetencje członków zespołu, metodykę działania oraz kanały i strategię komunikacji. Zapewnij zespołowi wszelkie niezbędne zasoby. Członkowie zespołu powinni mieć adekwatną rangę i aurytet. Klikając w wyróżnione poniżej zwroty, znajdziesz wartościowe porady dotyczące [przywództwa kryzysowego](#) i [struktury zarządzania kryzysowego](#).

Określ dokładnie sytuację finansową przedsiębiorstwa

Zbadaj i systematycznie monitoruj wpływ szoków wywołanych epidemią na kondycję swojej branży. Zidentyfikuj wszystkie nadchodzące wydatki i przychody wynikające z zaplanowanych i realizowanych zobowiązań. Oszacuj potencjalne luki w aktywach i pasywach przedsiębiorstwa. Określ tempo wydawania środków pieniężnych i na jak długo wystarczą. Zastanów się nad wszystkimi kosztami i wskaż te, które można zminimalizować. W sytuacji zagrożenia płynności finansowej spróbuj odroczyć w miarę możliwości terminy spłat zobowiązań kredytowych. Rekomendacje dotyczące zarządzania kapitałem w sytuacji niepewności znajdziesz m.in. [tutaj](#).

Zadбай o skuteczną komunikację

Niezbędne jest klarowne wyznaczenie spójnych kanałów komunikacji. Systematyczne rozmowy z pracownikami będą kluczowe dla zachowania

płynności działań i monitorowania procesów. Ważne jest też sprawdzanie samopoczucia zarówno fizycznego, jak i psychicznego personelu oraz udzielanie odpowiednich informacji zdrowotno-sanitarnych bądź przekierowanie do adekwatnych instytucji. Zadbaj o utrzymanie kontaktu z powiązаныmi podmiotami: klientami, podwykonawcami, dostawcami i odbiorcami usług/produktów, interesariuszami. Więcej informacji o skutecznej komunikacji znajdziesz w dalszej części poradnika.

Działania wspierające:

Monitoruj na bieżąco najnowsze informacje

W sytuacjach nadzwyczajnych niezbędne jest bieżące monitorowanie rozwoju wydarzeń i wszelkich oficjalnych komunikatów. Najnowsze i wiarygodne informacje o stanie epidemii można znaleźć na stronach internetowych: [Światowej Organizacji Zdrowia](#) (sytuacja globalna), [Ministerstwa Zdrowia](#), [Głównego Inspektoratu Sanitarnego](#). Systematyczne śledzenie oficjalnych komunikatów oraz znajomość najnowszych wytycznych i rozporządzeń pozwoli na skuteczniejszą aktualizację planów kryzysowych. Pamiętaj o weryfikowaniu źródeł informacji, aby unikać treści fałszywych (ang. „fake news”). Sprawdzone informacje możesz rozpowszechniać wśród swoich pracowników dla zwiększenia poczucia bezpieczeństwa i uniknięcia rozpowszechniania się paniki.

Zidentyfikuj wszystkie dostępne mechanizmy wsparcia

Ekonomiczne skutki pandemii są znaczące, dlatego stworzonych zostało wiele publicznych mechanizmów wsparcia dla przedsiębiorców. Informacje o specjalnych rozwiązaniach w ramach rządowej Tarczy Antykryzysowej znajdziesz w pierwszej części poradnika. Szczególne rozwiązania związane z zapobieganiem,

przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19 są dostępne na rządowej stronie [gov.pl](#). Dodatkowe porady i rekomendacje można znaleźć również na stronach branżowych izb gospodarczych i handlowych oraz na portalach wiodących firm konsultingowych.

Przygotuj się na różne scenariusze

Pandemia koronawirusa jest zjawiskiem bezprecedensowym, dlatego firmę należy przygotować na możliwość wystąpienia różnych scenariuszy. Opracuj schematy działań dostosowane do kilku wariantów rozwoju wydarzeń, tak aby akcje były adekwatnie dopasowane do aktualnej sytuacji epidemiologicznej i ekonomicznej. Przygotuj się na ewentualne ustąpienie kwarantanny i epidemii w krótkim, średnim bądź długim okresie. Dla każdego scenariusza wyznacz jasne cele i wskaźniki, aby plan działań był jak najbardziej przejrzysty i zrozumiały przez pracowników przedsiębiorstwa. Zaplanuj również strategię długoterminową na podstawie wiarygodnych i aktualnych prognoz ekonomicznych. Dodatkowe porady dotyczące planowania długoterminowego znajdziesz m.in. [tutaj](#).

Weryfikuj i aktualizuj polityki, plany i procedury

Planowanie ciągłości działania jest procesem iteracyjnym. Plany i strategie działania powinny być aktualizowane na podstawie najnowszych i wiarygodnych informacji. Rozważ zmianę dotychczasowych planów biznesowych, aby skutecznie dostosować je do nowych realiów. Uważnie obserwuj nowe trendy i zmiany w zachowaniach konsumentów, klientów oraz w miarę możliwości zaprojektuj i dostarczaj produkty/usługi dopasowane do ich aktualnych potrzeb. Wskazówki, jak modyfikować działalność przedsiębiorstwa na podstawie prognoz sytuacji rynkowej po ustąpieniu pandemii, można znaleźć m.in. [tutaj](#).

Umożliwiają pracę zdalną, zadbaj o cyberbezpieczeństwo

Obecnie dostępnych jest wiele bezpiecznych narzędzi (opisanych w dalszej części podręcznika) umożliwiających pracę zdalną z wykorzystaniem połączenia internetowego. Sieć jest jednak środowiskiem podatnym na ataki cybernetyczne i próby kradzieży informacji, dlatego niezbędne jest zapewnienie odpowiednich standardów cyberbezpieczeństwa. Najważniejszymi zaleceniami jest unikanie korzystania w celach służbowych z połączeń z sieciami publicznymi oraz niezabezpieczonymi hasłami i korzystanie jedynie ze sprzętu zabezpieczonego specjalistycznym oprogramowaniem antywirusowym. NASK i CERT Polska informują już o pierwszych atakach wykorzystujących fake news do przeprowadzenia ataków phishingowych czy ransomware. Więcej porad i rekomendacji dostępnych jest na stronie [Ministerstwa Cyfryzacji](#) oraz stronie NASK, które wspólnie z Biurem do Walki z Cyberprzestępczością Komendy Głównej Policji oraz Europolem przypominają o najważniejszych zasadach cyberbezpieczeństwa pod [tym linkiem](#). #zostanwdomu to czas aktywnego korzystania z internetu, często z wykorzystaniem

służbowego sprzętu. Wiązą się z tym możliwości zdalnych zakupów czy kontaktu z bliskimi i znajomymi, ale to także przestrzeń aktywności oszustów. Warto zadbać o swoje bezpieczeństwo w sieci.

Wykorzystaj produktywnie czas zastoju operacyjnego

Jeżeli zezwala na to kondycja finansowa przedsiębiorstwa, zaangażuj pracowników, których rutynowe obowiązki zostały ograniczone ze względu na nadzwyczajną sytuację, w nowe procesy. Wykorzystaj czas zastoju na modernizację systemów wewnętrznych, doskonalenie umiejętności oraz projektowanie nowych produktów i usług, aby lepiej przygotować się do ostatecznego przywrócenia systemu. Opracuj nowe plany biznesowe i strategie operacyjne zaktualizowane o najnowsze prognozy ekonomiczne i obserwacje zmian w trendach konsumenckich i rynkowych. Zweryfikuj bezpieczeństwo swoich łańcuchów dostaw i rozważ ich dywersyfikację. Biorąc pod uwagę czas potrzebny do sformułowania, rozpoznań i zastosowania nowych strategii w firmie, planowanie naprawy musi rozpocząć się w trakcie reagowania na kryzys.

Część 3:

Jak dostosować się do otoczenia w czasach pandemii

Jak zorganizować firmę w czasach zmian i epidemii

Planowanie odporności operacyjnej jest kluczem do złagodzenia wszelkich skutków COVID-19 dla twojej firmy, pracowników, łańcucha dostaw i klientów. Poniżej przygotowaliśmy plany działania w czterech dziedzinach: planowania, kwestii biznesowych, zachowania ciągłości działań i sytuacji obecności COVID-19 w firmie. Jeśli możesz, wydrukuj je i monitoruj wykonywane kroki. Lista zadań pomoże ci przeprowadzić firmę przez czas epidemii i dokładnie monitorować status poszczególnych zadań.

Planowanie

Nie rozpoczęto	W trakcie	Zakończono	Lista zadań dla przedsiębiorcy:
			Przypisz odpowiedzialne za planowanie osoby, przygotuj kadre kierowniczą oraz ich zastępców.
			Uzyskaj informacje na temat COVID-19.
			Skonsultuj swoje działania z pracownikami i przedstawicielami pracowników.
			Skonsultuj się z dostawcami w sprawie środków, jakie są przez nich podejmowane i ewentualnych zakłóceń w dostawach.
			Oceń wpływ COVID-19 na swoją firmę i przypisz odpowiedni priorytet procesowi planowania.
			Opracuj plan ciągłości działania.
			Ustanów zespół i mechanizmy, które uruchomią procedury wdrażania planu ciągłości działania.
			Przećwicz plan.
			Dziel się najlepszymi praktykami z innymi firmami.
			Sprawdzaj plan regularnie i wprowadzaj niezbędne zmiany, jeśli to konieczne.

Kwestie biznesowe, które wymagają zaadresowania

Nie rozpoczęto	W trakcie	Zakończono	Lista zadań dla przedsiębiorcy:
			Zidentyfikuj pracowników/zespoły potrzebne do wdrażania niezbędnych operacji.
			Rozważ możliwy wpływ nieobecności pracowników.
			Rozważ możliwy wpływ zakłócenia dostaw – zarówno z kraju, jak i z zagranicy.
			Zbadaj prawdopodobny wpływ COVID-19 na twój rynek i wymagania klientów.
			Załącz rejestr najistotniejszych działań i wyznacz „pracownika-zastępcę”, który może w razie potrzeby wdrożyć niezbędne operacje – przeszkól go, aby zapoznał się z zadaniami pracownika odpowiedzialnego za obszary.
			Zrozum biznesową potrzebę osobistych kontaktów. Rozważ potencjał pracy zdalnej przynajmniej dla niektórych pracowników.
			Ustanów zespół i mechanizmy, które uruchomią procedury wdrażania planu ciągłości działania.
			Rozważ kwestie związane z podróżami służbowymi.
			Rozważ konsekwencje COVID-19 dla zarządzania finansami firmy.
			Przeanalizuj, w jakim stopniu inni są uzależnieni od twojej firmy.
			Rozważ okoliczności, w jakich możesz zdecydować o zmniejszeniu lub zawieszeniu operacji z powodu COVID-19.

Działania umożliwiające kontynuowanie działalności

Nie rozpoczęto	W trakcie	Zakończono	Lista zadań dla przedsiębiorcy:
			Rozważ konkretne działania operacyjne, które mogą być zagrożone ze względu na COVID-19.
			Zidentyfikuj pracowników/zespoły potrzebne do wdrażania niezbędnych operacji.
			Komunikuj się z pracownikami w odpowiedni sposób, kierując się zaleceniami krajowymi w zależności od fazy COVID-19.
			Przygotuj dokumenty dotyczące zwolnień lekarskich i urlopów opiekuńczych z powodu COVID-19.
			Zapewnij dostawy w trakcie epidemii, jeśli są niezbędne do prowadzenia działalności.
			Rozważ możliwość wprowadzenia zmian w swoim produkcie, usłudze lub komunikacji z klientami ze względu na COVID-19 i plany wszelkich zmian, które uważasz za odpowiednie.
			Jeśli to potrzebne, zapewnij infrastrukturę teleinformatyczną ułatwiającą pracę zdalną, w tym tymczasowy profil zaufany.
			Rozważ możliwy wpływ nieobecności pracowników – z powodu kwarantanny, hospitalizacji lub opieki na dzieckiem.
			Wyznacz osobę, która upewni się, że wszyscy pracownicy zapoznali się z planami ciągłości działania i przestrzegania ich w tym okresie.

Reagowanie na ryzyko w miejscu pracy z powodu COVID-19

Nie rozpoczęto	W trakcie	Zakończono	Lista zadań dla przedsiębiorcy:
			Aktywnie monitoruj rozwój epidemii COVID-19 i współpracuj z zarządem (możesz rozpowszechniać informacje w miarę ich udostępniania).
			Monitoruj oficjalne źródła informacji: https://www.gov.pl/ , https://www.gov.pl/web/koronawirus i www.who.int .
			Poinformuj pracowników o planach ciągłości działania i środkach bezpieczeństwa, które zapewnia twoja firma – jeśli to konieczne, potwierdź je z odpowiednimi osobami.
			Upewnij się, że każdy pracownik ma dostęp do aktualnej listy danych kontaktowych wszystkich pracowników i numerów alarmowych; wskaż także sposoby najszybszej komunikacji z pracownikami (SMS, e-mail, wideorozmowa itp.).
			Wprowadź procedurę 14-dniowej kwarantanny dla pracowników podróżujących z zagranicy (np. z Ukrainy).
			Przygotuj zasady, posiłkując się rekomendacjami Głównego Inspektora Sanitarnego, aby natychmiast działać w wypadku osób zarażonych lub podejrzanych o zarażenie COVID-19.
			Wprowadź odpowiednie zasady pracy: <ol style="list-style-type: none"> 1. Jeśli to możliwe – pracy zdalnej. 2. Jeśli to niemożliwe – ustal czasowo obowiązujące zasady zarządzania zastępstwami przy zachowaniu zasad dotyczących czasu pracy (np. praca rotacyjna).
			Przygotuj zasady dotyczące higieny dla pracowników i osób odwiedzających zakład zgodnie z zaleceniami krajowymi.
			Zaplanuj środki mające na celu ograniczenie bezpośredniego kontaktu z klientami/dostawcami oraz między pracownikami z różnych lokalizacji.
			Zaplanuj działanie oraz przekazywanie obowiązków na wypadek, gdyby kluczowy personel został dotknięty zakażeniem.
			We współpracy z odpowiednim działem (HR, kadr, zasobów ludzkich) monitoruj nieobecność pracowników ze względu na zwolnienia chorobowe lub opiekę nad dzieckiem.

Podobne listy zadań dla firmy znajdziesz poniżej:

Czy przy zarządzaniu epidemią COVID-19 wzięłeś to pod uwagę?

Lista zadań dla firm dotycząca zarządzania kryzysem, rozwiązań technicznych, kadr, zmian w trybie pracy, łańcucha dostaw, zarządzania obiektami, finansowania działalności (w tym ubezpieczenia), interesariuszy dostępna jest pod [linkiem](#).

Przygotowywanie miejsca pracy w sytuacji COVID-19

Lista zaleceń Światowej Organizacji Zdrowia, która od stycznia 2020 r. monitoruje rozwój COVID-19, wskazująca proste rozwiązania możliwe do implementacji w miejscach pracy, dostępna jest pod [linkiem](#).

Wsparcie biznesu w dobie pandemii koronawirusa

Prawo pracy w łatwej do zrozumienia formie, problemy oraz ich rozwiązania w kontekście prawa pracy i obowiązków wobec pracowników dostępne są pod [linkiem](#).

Część 3:

Jak dostosować się do otoczenia w czasach pandemii

Zarządzanie zasobami ludzkimi i narzędzia do pracy zdalnej

COVID-19 będzie miał krótko- i długoterminowy wpływ na biznes, jednak równie mocno wpływa na osoby, które pracują w firmach. W okresie epidemii dbałość o zdrowie pracowników oraz dodatkowe działania zapewniające ich bezpieczeństwo są jeszcze ważniejsze niż zazwyczaj. Dodatkowo nadchodzące zmiany dotkną ich równie mocno, co całą firmę, dlatego w budowaniu strategii na czas epidemii i po niej warto wziąć pod uwagę również zarządzanie ludźmi.

Na mocy nowej ustawy z dnia 2 marca 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych (Dz.U. poz. 374) pracodawca zyskał nowe uprawnienie. W celu przeciwdziałania COVID-19 może polecić pracownikowi wykonywanie obowiązków wobec pracodawcy w określonym czasie w domu – w ramach tzw. pracy zdalnej.

11 marca tego roku rząd podjął decyzję o zamknięciu placówek oświatowych

w związku z zagrożeniem zarażenia koronawirusem. Wielu rodziców zmagają się obecnie z problemem, w jaki sposób zapewnić swoim dzieciom opiekę na ten czas. Rodzice sprawujący opiekę nad dziećmi do lat 8 mają prawo do otrzymania dodatkowego zasiłku opiekuńczego za okres nie dłuższy niż 14 dni w przypadku zamknięcia żłobka, klubu dziecięcego, przedszkola lub szkoły, do których uczęszcza dziecko. Aby go otrzymać, muszą złożyć odpowiednie oświadczenie swojemu płatnikowi.

Uprawnienia pracowników

- ▶ Praca zdalna – pracownik pracuje poza stałym miejscem pracy, otrzymuje wynagrodzenie.
- ▶ Pracownik został zwolniony z obowiązku świadczenia pracy – wówczas zachowuje prawo do wynagrodzenia.
- ▶ Pracownik, który został odsunięty od pracy z powodu wystąpienia zdarzenia wskazującego na zmianę stanu zdrowia pracownika na mocy art. 207 § 2 k.p. – zachowuje prawo do wynagrodzenia.
- ▶ Pracownikowi, który dobrowolnie powstrzyma się od pracy i nie otrzyma zaświadczenia lekarskiego ani decyzji inspektora sanitarnego, nie przysługuje prawo do świadczeń pieniężnych w razie choroby.
- ▶ Pracownik jest chory (stał się niezdolny do pracy z powodu choroby w czasie trwania ubezpieczenia chorobowego) – przysługuje mu wynagrodzenie chorobowe, a następnie zasiłek chorobowy.
- ▶ Pracownik został poddany kwarantannie lub izolacji na mocy decyzji państwowego inspektora sanitarnego lub państwowego granicznego inspektora sanitarnego – przysługuje mu wynagrodzenie chorobowe, a następnie zasiłek chorobowy (nie dotyczy to dziecka objętego kwarantanną).
- ▶ Pracownik sprawuje osobistą opiekę nad chorym dzieckiem lub członkiem rodziny, gdy lekarz wystawił z tego tytułu zaświadczenie lekarskie – ubezpieczonemu przysługuje prawo do zasiłku opiekuńczego na ogólnych zasadach.
- ▶ Pracownik sprawuje opiekę nad dzieckiem objętym kwarantanną lub izolacją na mocy decyzji powiatowego inspektora sanitarnego lub państwowego granicznego inspektora sanitarnego – rodzicowi przysługuje prawo do zasiłku opiekuńczego.
- ▶ Pracownik sprawuje opiekę nad dzieckiem w wieku do ukończenia 8 lat w przypadku nieprzewidzianego zamknięcia żłobka, klubu dziecięcego, przedszkola lub szkoły, do których uczęszcza dziecko – pracownikowi przysługuje prawo do dodatkowego zasiłku opiekuńczego.

Lista kontrolna dla działów HR

Nie rozpoczęto	W trakcie	Zakończono	Lista zadań dla przedsiębiorcy:
			Przyjmij i zakomunikuj regulamin pracy zdalnej, który określa również zasady ochrony informacji i danych osobowych podczas jej wykonywania.
			Wprowadź wzór oświadczenia dla pracownika o sprawowaniu opieki nad dzieckiem w wieku do 8 lat w związku z zamknięciem – z powodu COVID-19 – żłobków, klubów dziecięcych, przedszkoli oraz szkół.
			<p>Zweryfikuj klauzulę informacyjną, o której mowa w art. 13 RODO, pod kątem tego:</p> <ul style="list-style-type: none"> - informuje pracownika, że jego dane mogą być przekazane służbom Głównego Inspektoratu Sanitarnego lub innym służbom kryzysowym; - przekazuje pracownikowi niezbędne informacje dotyczące m.in. podstawy prawnej, celu i czasu przetwarzania w związku z ewentualnym pozyskaniem dodatkowych danych osobowych (np. informacji o miejscu przebywania podczas urlopu lub w związku z pomiarem temperatury).
			Zbuduj świadomość wśród pracowników np. poprzez wysyłkę mailingu w zakresie postępowania po powrocie z podróży zagranicznej z kraju, gdzie jest wysokie ognisko epidemii. Uwzględnij prośbę o poinformowaniu pracodawcy o tym fakcie bądź w przypadku, gdy pracownik zauważy u siebie objawy zakażenia wirusem.

Źródło: <http://di.com.pl/>

PRACODAWCO, ZE WZGLĘDU NA KORONAWIRUSA MOŻESZ WERYFIKOWAĆ TEMPERATURĘ I PYTAĆ O URLOP.

Urząd Ochrony Danych Osobowych oficjalnie nie wydał komunikatu w sprawie mierzenia temperatury oraz pytania pracownika o miejsce spędzania urlopu. Jednakże pracodawca ma obowiązek chronić zdrowie i życie pracowników oraz zapewnić bezpieczne i higieniczne warunki pracy, co wynika z art. 207 k.p., a pracownik ma współdziałać z pracodawcą w realizacji tych zadań – art. 211 pkt 7 k.p.

W związku z powyższym pracodawca jest uprawniony mierzyć temperaturę swoim pracownikom termometrem laserowym/bezdotykowym, jednakże tych wyników nigdzie nie powinien rejestrować. W celu uniknięcia

zarzutu ewentualnej dyskryminacji tego typu pomiar powinien być wykonany wszystkim pracownikom. W przepisach RODO można znaleźć podstawy prawne do tego typu prewencyjnych działań – art. 9 ust. 1 pkt b) i h) właśnie w związku z art. 207 k.p. Oczywiście należy pamiętać o obowiązku informacyjnym.

Pracodawca może również pozyskiwać informacje o tym, czy pracownik nie przebywał ostatnio w miejscu rozpowszechniania się wirusa lub czy miał kontakt z osobami, które były na takim obszarze. Kluczowe jest budowanie świadomości pracowników, żeby zgłaszali tego typu sytuacje. Taki pracownik mógłby wówczas świadczyć pracę zdalną.

Należy pamiętać, że motyw 4 preambuły RODO wskazuje, że przetwarzanie danych osobowych należy zorganizować w taki sposób, aby służyło ludzkości. W obliczu wirusa zachowajmy zdrowy rozsądek.

Lista kontrolna dla działów IT, jak zorganizować pracę zdalną w firmie

Nie rozpoczęto	W trakcie	Zakończono	Lista zadań dla przedsiębiorcy:
			Przypomnij pracownikom obowiązujące w twojej firmie procedury odnoszące się do pracy zdalnej.
			Wydaj pracownikom sprzęt, na którym mają pracować (m.in. laptopy, telefony komórkowe), pamiętając w szczególności o: <ul style="list-style-type: none"> - zaszyfrowaniu dysków, kart pamięci lub innych elektronicznych nośników informacji, - przyznaniu pracownikom adekwatnych do ich roli w organizacji praw dostępu (domyślnie jako użytkownicy), - potwierdzeniu, że został zainstalowany system antywirusowy, - włączeniu wszystkich funkcji bezpieczeństwa (np. hasła, automatyczne blokady ekranu, zdalne usuwanie zawartości sprzętu), - włączeniu wszystkich automatycznych aktualizacji dla systemu operacyjnego, aplikacji oraz systemu antywirusowego.

		Przełącz pracownikom informacje, w jaki sposób mogą kontaktować się z tobą w przypadku problemów technicznych (podaj adres e-mail lub/i numer telefonu).
		Poproś pracowników, aby zobowiązali się do korzystania z internetu służbowego (np. hotspot wi-fi z telefonu służbowego), a jeżeli nie jest to możliwe, poproś ich o potwierdzenie, że zmienili domyślne hasło do domowego routera i że odpowiada ono zasadom bezpieczeństwa ustanowionym w twojej organizacji.
		Zobowiąż pracowników, aby przed zalogowaniem się do systemów firmowych połączyli się z VPN.
		Poproś pracowników, aby przeznaczyci wybraną część swojego mieszkania do wykonywania pracy zdalnej oraz ograniczyli dostęp do niej osobom postronnym (członkowie rodziny, znajomi, dostawcy żywności).
		Zobowiąż pracowników do ochrony drukowanych przez nich dokumentów przed nieautoryzowanym dostępem osób postronnych.
		Zobowiąż pracowników do przechowywania wszystkich wytworzonych informacji na firmowych serwerach. Jeśli nie jest to możliwe, czasowe przechowywanie informacji firmowych na urządzeniach mobilnych chronionych hasłem i zaszyfrowanych (np. laptopie, dysku przenośnym) jest dozwolone za uprzednią zgodą działu IT.
		Przygotuj i przeszkól pracowników na zagrożenia związane z pracą zdalną (np. phishing, malware, USB killer).
		Monitoruj ruch sieciowy pod kątem możliwych anomalii.
		Przeskanuj urządzenia pracowników pod kątem szkodliwego oprogramowania przed ponownym podłączeniem ich do sieci służbowej. Niezależnie od powyższego możesz wykonać ponowną instalację systemu operacyjnego, co będzie dobrym pretekstem do usunięcia niepotrzebnych plików i przeniesienia plików zapisanych dotychczas lokalnie na twój serwer firmowy.
		Wskaż, z kim pracownicy powinni się kontaktować w przypadku incydentów związanych z bezpieczeństwem informacji.

Źródło: <http://di.com.pl/>

Jak zadbać o bezpieczeństwo w twojej firmie?

Aby ograniczyć możliwość przenoszenia się wirusa, należy – jeśli tylko to możliwe – przejść na pracę zdalną. Gdy część osób w firmie musi zostać na dotychczasowych stanowiskach pracy, trzeba zapewnić im warunki wskazane przez Główny Inspektorat Sanitarny:

Stwórz warunki do zachowania bezpiecznej odległości

Wirus przenosi się drogą kropelkową i odległość 1-1,5 m od rozmówcy uważana jest za bezpieczną, jeśli osoba ta nie kaszle i nie kicha. Zaaranżuj przestrzeń tak, żeby była bezpieczna i odległość ta nie musiała być skracana. Zastanów się nad wprowadzeniem przegród lub okienek – rozwiązanie to może sprawdzić się np. w taksówkach czy małych sklepach i aptekach.

Edukuj o częstym myciu dłoni

Zarówno detergenty, takie jak mydła, oraz środki dezynfekujące na bazie alkoholu (co najmniej 60%) niszczą wirusa, dlatego częste mycie rąk zmniejsza ryzyko zakażenia. Upewnij się, że twoi pracownicy oraz klienci mają dostęp do miejsc, w których mogą myć ręce, a także umieść dozowniki z mydłem lub innym płynem odkażającym w widocznych miejscach i upewnij się, że są one regularnie napełniane. Wywieś w widocznym miejscu informacje, jak skutecznie myć ręce.

Edukuj o zasłanianiu ust i nosa przy kaszlu bądź kichaniu

Podczas kaszlu lub kichania należy zakryć nos i usta zgięciem łokcia lub chusteczką. Nie należy używać do tego dłoni. W innym wypadku można łatwo przenieść wirusa na dotykane powierzchnie. Nie obawiaj się zwrócić uwagi pracownikowi lub klientowi,

aby nie kaszał i nie kichał na ludzi, produkty lub powierzchnie użytkowe.

Edukuj o unikaniu dotykania oczu, nosa i ust

Dłonie mają kontakt ze skażonymi powierzchniami, dlatego też uważaj, żeby nie dotykać nimi miejsc na swoim ciele wrażliwych na wnikanie wirusa.

Promuj kontakt pośredni i płatności bezgotówkowe

Unikaj w miarę możliwości bezpośredniego kontaktu z klientami i kontrahentami. Do komunikacji używaj telefonu bądź maila, a do dokonywania płatności transakcji bezgotówkowych.

Dbaj o higienę wszystkich pomieszczeń i higienę pomieszczeń dzielonych

Aby zachować właściwe standardy higieniczne, powierzchnie dotykowe, tj.: biurka, stoły, klamki, włączniki światła, poręcze i inne przedmioty (np. telefony, klawiatury, terminale płatnicze), a także wyposażenia magazynów oraz urządzenia do przemieszczania wewnętrznego towarów muszą być regularnie przecierane środkiem dezynfekującym lub wodą z detergentem. Zadbaj również o regularne sprzątanie toalet, pomieszczeń wspólnych przy użyciu wody z detergentem.

Branżowe rygory sanitarne

Prowadzisz firmę transportową albo hotel? Poniżej zapoznaj się z zaleceniami Ministerstwa Rozwoju we współpracy z Głównym Inspektorem Sanitarnym dla poszczególnych branż:

Branża transportowa i logistyczna

1. Dbaj o higienę środków transportu oraz urządzeń do wewnętrznego przemieszczania towarów – aby zachować właściwe standardy higieniczne, powierzchnie dotykowe, tj.: kierownice, klamki, gałki, klawiatury, deski rozdzielcze muszą być regularnie przecierane środkiem dezynfekującym lub wodą z detergentem.
2. Dbaj o higienę pomieszczeń biurowych i magazynowych, w których przebywają pracownicy i klienci – aby zachować właściwe standardy higieniczne, powierzchnie dotykowe, tj.: biurka, stoły, klamki, włączniki światła, poręcze i inne przedmioty (np. telefony, klawiatury, terminale płatnicze) muszą być regularnie przecierane środkiem dezynfekującym lub wodą z detergentem.
3. Dbaj o higienę pomieszczeń dzielonych – zapewnij regularne sprzątanie toalet, pomieszczeń wspólnych przy użyciu wody z detergentem.

Branża handlowa

1. Dbaj o higienę pomieszczeń handlowych – aby zachować właściwe standardy higieniczne, powierzchnie dotykowe, tj.: kasy samoobsługowe, blaty, lady i stoły, klamki, włączniki światła, poręcze i inne przedmioty (np. telefony, klawiatury, terminale płatnicze), a także wózki i koszyki muszą być regularnie przecierane środkiem dezynfekującym lub wodą z detergentem.
2. Dbaj o higienę pomieszczeń dzielonych – zapewnij regularne sprzątanie toalet, pomieszczeń wspólnych przy użyciu wody z detergentem.

Branża hotelarska

1. Co zrobić, jeśli twój gość hotelowy wrócił właśnie z obszaru utrzymującej się transmisji koronawirusa?

Jeśli ma on objawy, tj.: gorączkę, kaszel, duszność, problemy z oddychaniem, należy zgłosić się bezpośrednio do oddziału zakaźnego lub oddziału obserwacyjno-zakaźnego. Listę placówek znajdziesz [tutaj](#).

Jeśli nie ma objawów wskazujących na chorobę, przez 14 dni powinien kontrolować swój stan zdrowia i poinformować najbliższą stację sanitarno-epidemiologiczną (mapa znajduje się [tutaj](#)), która udzieli dodatkowych informacji.

2. Co zrobić, jeśli twój pracownik miał kontakt z osobą zakażoną koronawirusem?

Jeżeli gość lub pracownik hotelu miał kontakt z osobą, u której jednoznacznie stwierdzono zakażenie koronawirusem, należy bezzwłocznie powiadomić o tym stację sanitarno-epidemiologiczną. Osoby te nie są uważane za zakażone, jeśli czują się dobrze i nie mają objawów choroby, powinny jednak zostać w domu i poddać się 14-dniowej samoobserwacji.

Jeśli podejrzewasz zakażenie koronawirusem i chcesz uzyskać dodatkowe informacje o postępowaniu, skontaktuj się z infolinią NFZ: **800 190 590**.

3. Co zrobić, jeśli twój gość będzie musiał poddać się samoobserwacji w hotelu?

Należy podjąć odpowiednie środki ostrożności celem zapobiegania rozprzestrzenianiu się wirusa i potencjalnego zarażenia się personelu. W tym celu należy podjąć następujące działania:

- ▶ gość nie powinien opuszczać swojego pokoju;
- ▶ należy dostarczać mu posiłki do pokoju;
- ▶ zaleca się sprzątanie według standardowo przyjętego w hotelu trybu, ale należy zadbać o dodatkowe środki ostrożności, w tym: założenie rękawiczek jednorazowych i jednorazowej maseczki na nos i usta, umycie i dezynfekcję rąk po zakończeniu czynności, zdjęciu rękawiczek i maseczki, a także wyrzucenie ich bezpośrednio do worka z odpadami.
- ▶ personel powinien unikać bliskiego kontaktu z gościem, ale może bezpiecznie przebywać w tym samym pomieszczeniu bez wyposażenia ochronnego;
- ▶ przed wejściem do pokoju należy pytać gościa o samopoczucie i prosić o założenie maseczki ochronnej.

Informacja Głównego Inspektora Sanitarnego DLA OBIEKTÓW HOTELOWYCH w związku z potencjalnym ryzykiem zakażenia koronawirusem:

[Zalecenia GIS](#)

Jak zaplanować dzień pracy w zakładach pracy?

W każdej firmie w związku z COVID-19 muszą zostać wprowadzone niezbędne zmiany. Każda

organizacja w zależności od branży, sposobu działania i rozmiaru będzie te zmiany wprowadzała w zależności od potrzeb biznesowych. Można znaleźć wiele porad dotyczących narzędzi niezbędnych do pracy zdalnej, jednak trudniej znaleźć poradniki dotyczące pracy w zakładach pracy. Dlatego też prezentujemy poniżej propozycje, jak ochronić pracowników, zmieniając ich typowy sposób działania w ciągu dnia w postaci przykładowego planu dnia (który można dowolnie zmieniać do swoich potrzeb), który ochroni zdrowie pracowników w sytuacji pandemii.

Przykładowy dzień pracy w firmach, w których pracownicy wykonują obowiązki w wyznaczonym miejscu:

(oparty na rozwiązaniach stosowanych w budownictwie oraz supermarketach podczas epidemii COVID-19)

06:00

Rozpoczęcie dnia od dokładnego mycia rąk przez osoby przebywające w miejscach użyteczności publicznej: wodą z mydłem lub zdezynfekowanie dłoni środkiem na bazie alkoholu (min. 60%).

06:05

Szkolenie personelu z zasad ds. bezpieczeństwa i higieny pracy, zalecenie zbadania temperatury.

06:30

Początek pracy pierwszej zmiany z zachowaniem bezpiecznej odległości 1,5 m.

06:00 – 11:00

Dokładne czyszczenie środkiem dezynfekującym lub przecierane wodą z detergentem miejsca pracy: powierzchni dotykowych w tym biurek, lad i stołów, klamek, włączników światła, poręczy i innych przedmiotów (np. telefonów, klawiatur).

06:00 – **11:00**

Staranne sprzątanie z użyciem wody z detergentem wszystkich obszarów często używanych, takich jak toalety, pomieszczenia wspólne.

11:00 – **12:00**

Przerwa, podczas której następuje wymiana zmian (bez możliwości spotkania się pracowników z obu grup). Dezynfekcja miejsc pracy i miejsc użyteczności publicznej.

12:00

Początek pracy drugiej zmiany z zachowaniem bezpiecznej odległości 1,5 m.

12:00 – **19:00**

Dokładne czyszczenie środkiem dezynfekującym lub przecierane wodą z detergentem miejsca pracy: powierzchni dotykowych, w tym biurek, lad i stołów, klamek, włączników światła, poręczy i innych przedmiotów (np. telefonów, klawiatur).

12:00 – **19:00**

Staranne sprzątanie z użyciem wody z detergentem wszystkich obszarów często używanych, takich jak toalety, pomieszczenia wspólne.

19:00 – **20:00**

Zakończenie pracy, dezynfekcja miejsc pracy i miejsc użyteczności publicznej.

Część firm zdecydowała się na dodatkowe środki mające zapewnić zdrowie pracowników:

- ▶ umożliwienie dojazdów taksówką do zakładów pracy/domu,
- ▶ zwrot kosztów dojazdu samochodem prywatnym zamiast komunikacją miejską,
- ▶ możliwość zwolnienia z obowiązku świadczenia pracy osób pow. 60 roku życia, z uwagi na przynależność do grupy ryzyka,
- ▶ montaż osłon pleksi przy stoiskach.

Jak zaplanować dzień pracy zdalnej w domowym biurze?

Praca zdalna również podczas zamknięcia szkół może stawiać więcej wyzwań niż zazwyczaj. Poniżej rekomendujemy przydatne narzędzia oraz techniki – w tym w postaci sprawdzonych poradników i metod – które mogą ją usprawnić. Osobom, dla których wyzwaniem jest praca zdalna, dodatkowo przedstawiamy konkretny, przykładowy plan pracy, który można zmieniać dowolnie do swoich potrzeb.

Przykładowy dzień pracy w firmach, w których pracownicy wykonują obowiązki zdalnie:

08:00 – **09:00**

Przygotowanie się do pracy, zmiana ubrań na „biurowe”.

09:00

Przygotowanie zadań na dany dzień.

09:30

Rozmowa telefoniczna lub wideokonferencja z zespołem.

10:00

Rozmowy z klientami, wypełnianie zadań.

12:00

Przerwa – możliwość wideokonferencji ze współpracownikami w mniej zobowiązującej atmosferze, obiad.

13:00

Rozmowy z klientami, wypełnianie zadań/

18:00

Podsumowanie dnia i wypełnionych zadań.

17:00

Sprzątnięcie miejsca pracy, jeśli jest w miejscu, które pełni też inne funkcje (kuchnia, salon) – odłożenie komputerów, ładowarek, telefonów.

Poradniki dotyczące pracy zdalnej:

Zespół zdalny: Jak zarządzać rozproszonym zespołem na odległość

Artykuł przedstawia zestaw narzędzi oraz sposobów na zarządzanie zespołem, który został zmuszony przenieść się do pracy zdalnej: artykuł oprócz popularnych rozwiązań wskazuje również polskie narzędzia. Dostępny [pod linkiem](#).

Poradnik pracy zdalnej online w czasach zarazy (i nie tylko)

Jak dobrze pracować online? Jakiego wybierać narzędzia, jak planować spotkania, jak dbać

o siebie i swój zespół? To bardzo wyczerpujący poradnik z podstawowymi informacjami o pracy zdalnej, który pomoże wszystkim, którzy właśnie ją rozpoczynają. Dostępny [pod linkiem](#).

Blog o pracy zdalnej

Twórcy bloga „O pracy zdalnej” od lat piszą o najlepszych praktykach i narzędziach, które wykorzystują do pracy zdalnej – zanim stało się to koniecznością. Dostępny [pod linkiem](#).

Kompleksowe narzędzia do pracy zdalnej

Rynek oferuje wiele narzędzi do pracy zdalnej. Często trudno jest zdecydować o wyborze, szczególnie gdy nie ma czasu na testowanie najskuteczniejszych. Dlatego poniżej prezentujemy porównanie najpopularniejszych narzędzi i ich funkcjonalności.

	Slack	Webex	G Suite	Microsoft Teams
Pamięć	100 GB	5 GB	Bez limitów	1 TB
Grupowe wideorozmowy	Maks. 15 osób	Maks. 25 osób	Maks. 250 osób, streaming dla 100 tys. osób	Maks. 250 osób
Streaming online	Brak	Brak	Brak	Maks. 250 osób
Dzielenie się ekranem	Brak	Tak	Tak	Tak
Zarządzanie zadaniami/planem	Tylko po dodaniu wtyczki	Nie	Tak	Tak
Zapraszanie osób spoza firmy	Bez limitów	Tylko na wideo-konferencje	Tylko na wideo-konferencje	Tylko na wideo-konferencje
Aplikacja mobilna	Tak	Tak	Tak	Tak
Aplikacja na pulpit	Tak	Tak	Tak	Tak

Praca z dokumentami – offline musi przejść w online

Wiele firm wciąż korzysta z rozwiązań „pudełkowych”, które nie mają możliwości pracy online. Nowe odsłony znanych pakietów biurowych, które rozpowszechniają pracę zdalną, to m.in. Office 365 czy G Suite. Kluczowe funkcje w obu pakietach to m.in. dostęp do plików i dokumentów z dowolnego urządzenia, możliwość jednoczesnej pracy na plikach z innymi pracownikami oraz stały kontakt za pośrednictwem czatów i wideokonferencji. Oba rozwiązania są wyposażone w pełen pakiet programów biurowych, takich jak m.in. tworzenie dokumentów (Word, dokumenty Google), tworzenie arkuszy kalkulacyjnych (Excel, arkusze Google), tworzenie prezentacji (PowerPoint, prezentacje Google).

Zarówno Office 365, jak i G Suite zawierają przestrzeń wirtualną w chmurze przypisaną do każdego użytkownika, w której utworzy, przechowa, zmieni pliki bez konieczności fizycznego posiadania ich na dysku twardym. Pracownicy mogą mieć do niej dostęp ze sprzętu służbowego i prywatnego z każdego miejsca za pośrednictwem komputera, smartfona czy tabletu z dostępem do internetu.

Zamień spotkania na wideokonferencję

Ważnym aspektem funkcjonowania biznesu jest komunikacja. Wiele firm obawia się pracy zdalnej ze względu na ryzyko pogorszenia komunikacji w zespole. Jednak komunikatory biznesowe są w stanie w pełni sprostać potrzebom nie tylko małych i średnich firm, ale również dużych korporacji i urzędów administracji publicznej. Zapewniają cały zestaw narzędzi komunikacyjnych, od czatu i rozmów audio, po szybką wymianę plików oraz wideokonferencje. Takimi rozwiązaniami są coraz popularniejszy Microsoft Teams zawarty

w pakiecie Office 365 oraz Google Hangouts od Google.

Dzięki obu rozwiązaniom odbędziesz rozmowy w formie chatu lub wideokonferencji z dowolnym pracownikiem w firmie, prześlesz pliki dokumentów lub obrazy czy umówisz i skonfigurujesz spotkania w kalendarzu. Co więcej, z komunikatorów skorzystasz zarówno na komputerze, w przeglądarce, jak i na urządzeniach mobilnych.

Podpisywanie dokumentów?

Też może być zdalne!

Koronawirus przyczynił się do tego, że w znacznym stopniu zostały ograniczone możliwości udziału w spotkaniach, konferencjach i innych dużych wydarzeniach. W przypadku wielu firm może to oznaczać zastój spowodowany również blokadą przepływu dokumentów. Na szczęście od kilku lat coraz popularniejszym rozwiązaniem staje się cyfrowy podpis kwalifikowany. Właściciel zdalnego podpisu kwalifikowanego może podpisać dokument elektronicznie – posiadającym certyfikatem kwalifikowanym. Mobilnym podpisem elektronicznym w chmurze można podpisać m.in. umowy, regulaminy, dokumenty księgowe oraz wszystkie inne dokumenty wymagające tradycyjnego podpisu.

Dokument elektroniczny podpisany podpisem kwalifikowanym z punktu widzenia prawa ma takie same właściwości jak podpis złożony na papierze. Jego największą zaletą jest to, że można go natychmiastowo przesłać w dowolne miejsce na świecie, działa na równi z podpisem odręcznym oraz to, że podpis można złożyć zdalnie, wystarczy komputer lub urządzenie mobilne (smartfon/tablet) i ważny certyfikat kwalifikowany.

Masz **profil zaufany** i chcesz go wykorzystać do podpisania dokumentu elektronicznego podpisem zaufanym? Chcesz sprawdzić, czy dokument elektroniczny jest podpisany i kto go podpisał? A może chcesz poznać treść podpisanego już dokumentu? Sprawdź, jak to zrobić – skorzystaj z usługi, w której możesz:

- ▶ podpisać dokument – również taki, który podpisał ktoś inny,
- ▶ sprawdzić, czy złożone podpisy są prawidłowe,
- ▶ zobaczyć podpisane dokumenty (ukryte w pliku .xml).

Dzięki usłudze możesz np. **podpisać sprawozdanie finansowe**. Więcej informacji na temat e-sprawozdań znajdziesz na portalu podatki.gov.pl.

Czy koronawirus wpłynie na sprawozdania finansowe za 2019 r.?

Zdaniem Tadeusza Waślickiego, autora dostępnego w LEX poradnika „Wpływ koronawirusa na sprawozdanie finansowe za 2019 r.”, należy uznać, że epidemia koronawirusa nie wpłynęła na sytuację finansową i majątkową polskich przedsiębiorstw, odzwierciedloną w wielkościach zaprezentowanych w sprawozdaniach finansowych sporządzonych na 31 grudnia 2019 r. Jednak biorąc pod uwagę to, że sprawozdania te nie zostały jeszcze sporządzone, zbadane i zatwierdzone – standardy rachunkowości zarówno międzynarodowe, jak i krajowe mogą wymagać dodatkowych ujawnień w tych sprawozdaniach.

Źródło: lex.pl

Zasady cyberbezpieczeństwa dla pracujących z domu z powodu koronawirusa

Pandemia koronawirusa COVID-19 spowodowała, że praktycznie każdy, kto tylko ma taką możliwość, pracuje zdalnie. Mimo że ma to pozytywny wpływ na ochronę zdrowia i ograniczenie liczby zakażeń, zwiększa ryzyko cyberataku na przedsiębiorstwa, ponieważ pracując z domu, nie zawsze przestrzegamy odpowiednich zasad bezpieczeństwa w sieci.

Bezpieczna praca zdalna – zalecenia dla PRACOWNIKÓW

Bezpiecznie korzystaj z zasobów firmy

- ▶ Korzystaj z VPN przy łączeniu się do zasobów firmy.
- ▶ Szyfruj przesyłane e-maile i pliki.
- ▶ Korzystaj z firmowego komputera i dysków skonfigurowanych pod względem bezpieczeństwa.
- ▶ Nie przenoś firmowych danych na prywatne komputery i urządzenia mobilne.
- ▶ Bezpiecznie korzystaj z internetu.
- ▶ Nie tylko komputery, ale także smartfony, tablety oraz inne podłączone do internetu urządzenia wymagają ochrony przed wirusami i złośliwym oprogramowaniem.

Zadbaj o aktualizacje

Aktualizuj programy antywirusowe oraz system operacyjny i oprogramowanie. Korzystaj z automatycznego sprawdzania dostępności aktualizacji w celu ochrony przed nowymi zagrożeniami.

Twórz kopie zapasowe

Regularnie twórz kopie zapasowe ważnych dokumentów i plików oraz przechowuj je w bezpiecznym miejscu. Pomogą one odzyskać utracone dane (np. w przypadku ataku ransomware).

Uważaj na cyberprzestępców

Hakerzy wykorzystują nasze emocje do pozyskania poufnych danych, wysyłając fałszywe e-maile lub dokonując przekierowań na fałszywe strony internetowe. Nie otwieraj podejrzanych e-maili, nie podawaj poufnych danych, nie klikaj podejrzanych linków i nie otwieraj załączników.

Blokuj komputer

Blokuj komputer, kiedy od niego odchodzisz. Takie działanie utrudni osobom nieuprawnionym uzyskanie dostępu do twojego komputera i znajdujących się na nim danych.

Nie przeciążaj łącza internetowego

W trakcie telekonferencji nie ściągaj danych ani nie wykonuj aktualizacji. Pozwoli to na płynne przekazywanie obrazu i dźwięku.

Źródło: seqred.pl

Bezpieczna praca zdalna – zalecenia dla PRACODAWCÓW

Ogranicz dostęp

Ogranicz dostęp do wrażliwych systemów i danych tylko dla pracowników, dla których ten dostęp jest niezbędny do wykonywania pracy.

Zapewnij bezpieczeństwo rozwiązań do pracy zdalnej

Zapewnij systemom, z których korzystają pracownicy, adekwatne mechanizmy szyfrowania oraz uwierzytelniania.

Zdefiniuj procedury

Zdefiniuj procedury na wypadek wystąpienia incydentu cyberbezpieczeństwa. Przekaż pracownikom informacje na temat sposobu reagowania – jaką podjąć czynność, do kogo się zgłosić w sytuacji awaryjnej.

Zadbaj o szkolenia

Podnoś kwalifikacje swoich pracowników w zakresie bezpieczeństwa pracy zdalnej oraz bezpiecznego korzystania z internetu. Przeprowadź szkolenie wprowadzające oraz regularne szkolenia uzupełniające.

Bezpiecznie korzystaj z internetu

- ▶ Jeśli to możliwe – nie korzystaj z otwartych sieci publicznych (wi-fi).
- ▶ Korzystaj z bezpiecznych standardów szyfrowania (WPA2, WPA3).
- ▶ Zmień/uaktualnij hasło do routera/sieci.
- ▶ Korzystaj z silnych haseł (passphrases) – unikalnych dla kont.
- ▶ Aktualizuj software/firmware na swoim urządzeniu sieciowym.

Część 3:

Jak dostosować się do otoczenia w czasach pandemii

Zarządzanie zmianą

Zmiana może dotyczyć różnych aspektów – kadry zarządzającej, podwładnych, poszczególnych procedur czy kultury organizacyjnej. Zarządzanie pracownikami przez okres zmian wymaga sztuki, intuicji, umiejętności, skutecznego słuchania i komunikacji. Prawidłowo przeprowadzone zarządzanie zmianami może pomóc liderowi zdobyć szacunek i lojalność. Złe wykonanie może mieć niekorzystny wpływ na organizację i jej pracowników.

Zastosuj metodę ADKAR

Model ADKAR w zarządzaniu zmianami jest wykorzystywany jako narzędzie coachingowe, aby upewnić się, że osoby lub pracownicy zaangażowani w proces wspierają proces i wierzą w zmianę. ADKAR oznacza:

- ▶ Świadomość (Awareness)
- ▶ Pragnienie (Desire)
- ▶ Wiedza, umiejętności (Knowledge)
- ▶ Umiejętność (Abilities)
- ▶ Wzmocnienie (Reinforcement)

Model ADKAR jest stosowaną techniką w zarządzaniu zmianą (ang. change management). Poniżej prezentujemy jedną z metod wykorzystania tego narzędzia.

Jak tego użyć?

Model ADKAR przedstawia zestaw celów, które przywódcy zespołów powinni starać się osiągnąć, a możliwość ich osiągnięcia jest kluczem do uzyskania wsparcia pracowników w celu skutecznego wdrożenia strategii zmiany.

Zastanów się nad odpowiedziami na pytania pomocnicze i w jaki sposób możesz wprowadzić zmiany.

Świadomość (Awareness)	<ul style="list-style-type: none"> - Co jest i nie działa w mojej organizacji? - Jakie są moje opcje? - Powiadom, że wystąpił problem - Skoncentruj uwagę na najważniejszych, konkretnych przyczynach zmiany
Pragnienie (Desire)	<ul style="list-style-type: none"> - Zakomunikuj zalety zmian - Zakomunikuj ryzyko - Zbuduj chęć zmiany - Odpowiedz na obawy
Wiedza, umiejętności (Knowledge)	<ul style="list-style-type: none"> - Naucz się nowych umiejętności technicznych - Naucz się myśleć jak zespół - Naucz się odmierzać czas - Dziel się sprawdzonymi informacjami - Ustaw rozsądny cel
Umiejętność (Abilities)	<ul style="list-style-type: none"> - Zastosuj odpowiednie ramy zarządzania - Szkół z podstaw - Planuj działania krok po kroku - Nie wprowadzaj zmian ukradkiem – bądź otwarty
Wzmocnienie (Reinforcement)	<ul style="list-style-type: none"> - Wyróżnij osoby, które najlepiej radzą sobie ze zmianą - Podziel się doświadczeniem - Ucz się z poprzednich błędów

PRZYKŁAD: Bones Studio

Firma Bones Studio (wcześniej mocap.pl) przy grach takich jak „Wiedźmin”, „Zaginięcie Ethana Cartera” czy „Shadow Warrior” wyspecjalizowała się w technice motion capture, stosowanej w filmach i grach komputerowych, polegającej na „przechwytywaniu” trójwymiarowych ruchów aktorów i zapisywaniu w komputerze.

Problem: Zamknięcie granic i zamknięcie ruchu lotniczego w Polsce uniemożliwiło podróże

ekip filmowych i korzystanie z tradycyjnych studio motion capture.

Rozwiązanie: Bones Studio poszerzyło oferty o Remote Mocap – system zdalnego rejestrowania ruchów bez konieczności wykonywania zdjęć na planie filmowym. Wykorzystuje dodatkowe algorytmy umożliwiające szybką ocenę obrazu.

Skutek: Rozwiązanie Bones Studio zyskało na popularności, dzięki ominięciu utrudnienia, jakim jest ograniczona mobilność klientów.

Jak dostosować firmę do nowej rzeczywistości?

Wprowadzenie zmian będzie wyglądać inaczej dla ciebie, twojej konkurencji i innych firm na rynku. Przygotowaliśmy zestaw pytań, które pomogą ci zrozumieć, czym będzie zmiana, jak może wyglądać twoja firma.

Wyłącz telefon, wyznacz sobie czas, gdy nie będziesz rozpraszany – zastanów się nad odpowiedziami na poniższe pytania. Możesz być zaskoczony spostrzeżeniami lub przełomami wynikającymi z tego ćwiczenia.

1. Czego obecnie potrzebują twoi obecni klienci?
2. Co masz wyjątkowo do zaoferowania, szczególnie teraz?
3. W jaki sposób możesz skorzystać z technologii, aby twoja oferta stała się ciekawsza? Czy możesz wykorzystać wideo, nowe narzędzia?
4. Przypomnij sobie swojego ulubionego klienta. Czy zmienił się? W jaki sposób?
5. Czy twoja struktura cen musi się zmienić na jakiś czas? Jeśli tak, to w jaki sposób?
6. Gdybyś miał mnóstwo zasobów na wyciągnięcie ręki, co byś zrobił inaczej teraz? Jak możesz dodać elementy tego do swojej strategii działania?
7. Jak możesz korzystać z mediów społecznościowych i tworzenia treści, aby zwiększyć swoją popularność? Czy możesz wysłać e-maile do klientów?
8. Jakie kroki możesz teraz podjąć, które przyniosłyby ogromne korzyści twojej firmie, kiedy to wszystko się skończy?
9. Jak chcesz być postrzegany przez klientów w czasie zmian i utrudnień?

Teraz poświęć chwilę, aby przejrzeć odpowiedzi i zastanowić się nad swoimi spostrzeżeniami o tym, jak może wyglądać teraz zmiana dla twojej firmy.

PRZYKŁAD: Evenea i Wolves Summit

Branża eventowa była jedną z pierwszych, które odczuły negatywny wpływ epidemii w Polsce. Zakaz zgromadzeń dotknął zarówno organizatorów wydarzeń, jak i polski system sprzedaży biletów – **Evenea**, który umożliwia przygotowanie prostej strony internetowej, sprzedaż biletów oraz zarządzanie danymi i bazą uczestników.

Problem: Model biznesowy Evenea polegał na pobieraniu opłaty od każdego sprzedanego biletu w wypadku wydarzeń odpłatnych. Wraz z odwołaniem wydarzeń natychmiast stał się nieprzydatny.

Rozwiązanie: Serwis zdecydował się na dodanie **szkoleń dla organizatorów wydarzeń**, podczas których uczą się m.in. jak skutecznie przenieść wydarzenia do online'u, wykorzystując wszystkie formy aktywności: warsztaty, konferencje, networking, a także jak radzić sobie z brakiem płynności finansowej.

Skutek: Na platformie pojawiły się ponownie nowe wydarzenia, w tym także odpłatne. Pierwszym przykładem takich konferencji i spotkań są **Wolves Summit (marzec 2020)** i **Venture Cafe (marzec 2020)**. Fizyczny networking, warsztaty i panele eksperckie stały się niemożliwe do zorganizowania, dlatego w obu przypadkach organizatorzy zdecydowali się na wirtualne spotkania z wykorzystaniem narzędzi Microsoft.

Od czego zacząć zmiany w firmie?

Wiele firm musi działać szybko. Można w tym czasie skorzystać z matrycy wysiłku i wpływu, aby dowiedzieć się, jak zmaksymalizować zwrot ze wszystkich działań. Zrób listę działań, które możesz w tej chwili podjąć. Następnie wpisz je w matrycę działań, uwzględniając ilość włożonego wysiłku i jaki mają wpływ na sytuację firmy.

Matryca wysiłku i wpływu

	Proste w realizacji	Trudne w realizacji
Duży wpływ	Najlepsze typy działań Powinieneś poświęcić im 80% swojego czasu.	Dobre typy działań Jeśli znajdziesz sposób na zmniejszenie wysiłku, czy nadal będzie miało to duży wpływ?
Mały wpływ	Słabe typy działań Czy istnieje sposób na zwiększenie wpływu tego działania bez zwiększania wysiłku?	Unikaj teraz tych zadań. Prawdopodobnie nie są istotne.

PRZYKŁAD: Little Chef

Little Chef wpisał się w mapę Warszawy jako miejsce, gdzie dzieci i dorośli uczą się gotować. Ze swoimi warsztatami dotarli do kilku tysięcy szkół w całej Polsce.

Problem: Wraz z decyzją o zamknięciu szkół wszystkie zaplanowane działania musiały zostać odwołane, a kolejni klienci również rezygnowali z warsztatów.

Rozwiązanie: Założycielka zdecydowała się przededefiniować działalność firmy z edukacyjnej w restauracyjną. [Zorganizowana zbiórka na portalu zrzutka.pl](#) dodatkowo służy nie tylko do opłacenia kosztów prowadzenia firmy, ale również pozwoli sfinansować obiady i zupy dla pracowników szpitali i warszawiaków w potrzebie.

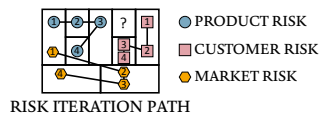
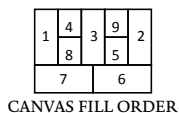
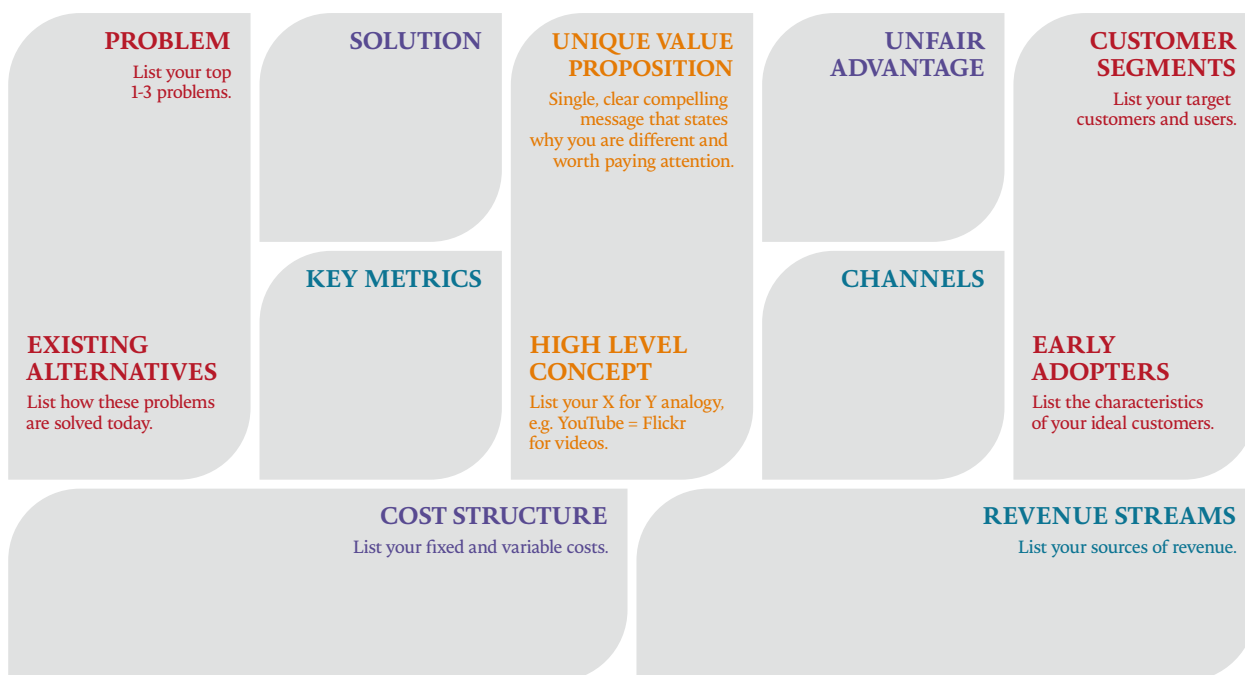
Skutek: Little Chef nie zniknął z mapy Warszawy, a zespół – pomimo trudności – wciąż współpracuje, wspierając kolejne akcje społeczne.

Oceń swój biznes w nowej rzeczywistości, od podstaw wykorzystując Lean Canvas

Lean Canvas to narzędzie, za pomocą którego w kilka godzin ocenisz rynkową przydatność swojego biznesu, zidentyfikujesz jego mocne strony oraz to, nad czym jeszcze warto popracować. Dowiesz się też, na jakich kluczowych obszarach biznesu, który masz, warto się skupić. Korzystając z kursu online lub tabeli na następnej stronie:

- ▶ Zdefiniuj jego słabe i mocne strony oraz źródła potencjalnych trudności.
- ▶ Oceń rynkową przydatność swoich wypracowanych wcześniej pomysłów na zmiany oraz ryzyko z nimi związane.
- ▶ Opracuj nowy model biznesowy, z wdrożonymi zmianami.
- ▶ Sprawdź, jak twój produkt wypada na tle konkurencji (lub twojej firmy sprzed zmian).

Żeby poznać szczegóły dotyczące Lean Canvas, w jaki sposób uzupełnić poniższy schemat, sprawdź kurs online, klikając [tutaj](#).

Ciekawe i przydatne informacje:

Portal gov.pl

Portal rządowy przygotowany dla polskich przedsiębiorców pokazujący wszystkie dostępne narzędzia online niezbędne do prowadzenia biznesu. Podpowiada również, jak umożliwić podpisywanie elektroniczne dokumentów. Dostępny [pod linkiem](#).

Odporność biznesu w dobie COVID-19

Kompleksowy portal, na którym pojawią się nowe webinary, artykuły i materiały pomagające przedsiębiorcom zmierzyć się z wyzwaniami stawianymi przez epidemię. Pokazuje przykłady zarządzania płynnością finansową, zarządzania relacjami i zmianami. Dostępny pod [linkiem](#).

Zarządzanie i budowanie odporności podczas wybuchu COVID-19.

Narzędzia przygotowane i udostępnione przez Facebooka skupiają się zarówno na rozbudowaniu marketingu online – aby dotrzeć do nowych klientów, jak również informuje o granicy dla przedsiębiorstw szczególnie dotkniętych COVID-19. Dostępne [pod linkiem](#).

Wolves Summit

Pierwsza konferencja, która odbyła się w pełni mobilnie, gromadząc start-upy technologiczne, inwestorów, przedstawicieli korporacji i programistów z całego świata, którzy mogli skomentować pierwsze zmiany spowodowane COVID-19. [Na fanpage'u](#) dostępne są wideo ze streamingu konferencji.

Część 3:

Jak dostosować się do otoczenia w czasach pandemii

Zarządzanie procesami biznesowymi i operacjami

Podjęcie właściwych działań zarządczych może w znacznym stopniu zminimalizować szkody spowodowane pandemią wirusa. Aby poradzić sobie z pojawiającymi się wyzwaniami oraz dokonać właściwych wyborów, zapoznaj się z listą rekomendacji wypracowaną na bazie praktyk rynkowych.

- 1. Powołaj interdyscyplinarny zespół ds. zarządzania kryzysowego** – powinien on być kierowany przez członka zarządu i składać się z przedstawicieli kadry zarządzającej kluczowymi działami, takimi jak: HR, prawo, IT, operacje, ryzyko, strategia, komunikacja, finanse, zdrowie i bezpieczeństwo, zaopatrzenie, sprzedaż. Organizacja pracy zespołu kryzysowego powinna wyglądać w następujący sposób:
  - ▶ Każdemu członkowi zespołu kryzysowego przydziel jasną rolę, zakres odpowiedzialności oraz określone cele do realizacji. Więcej dowiesz się [tutaj](#);
  - ▶ Ustal częstotliwość spotkań i sposobów pracy;
  - ▶ Upoważnij zespół do szybkiego podejmowania decyzji i działania.
- 2. Zabezpiecz działalność operacyjną** – aby poradzić sobie z kryzysem, potrzebujesz planu kryzysowego. Wiele firm opracowało plany ciągłości działania (BCP) dla poszczególnych procesów biznesowych bądź plany postępowania w przypadku wystąpienia ryzyk związanych z pandemią. Plan ten określa działania prowadzące do zminimalizowania strat. O tworzeniu BCP przeczytaj [tutaj](#), [tutaj](#) lub [tutaj](#).
  - ▶ Dokonaj przeglądu planów działania, które już istnieją i są wdrażane, a także planów awaryjnych. Skup się na planach ciągłości działania w kontekście zabezpieczenia personelu i jego niedyspozycji. Stwórz listy zastępstw dla kluczowych pracowników, skompletuj spis kompetencji w zespołach, zaplanuj procedury pracy zdalnej, zastanów się nad zasadami dystrybucji

środków ochrony osobistej oraz środków dezynfekujących. Określ, jak reagować w przypadku zakażeń zidentyfikowanych wewnątrz organizacji;

- ▶ Identyfikuj ryzyka we wszystkich narażonych systemach: IT, procesy biznesowe, bezpieczeństwo personelu, komunikacja;
- ▶ Zastanów się nad scenariuszami uwzględniającymi braki u kluczowego dostawcy usług. Wypracuj mechanizmy ograniczające ryzyka, w tym: dywersyfikację dostawców usług, ubezpieczenie od konsekwencji handlowych, monitorowanie skuteczności oraz plany ciągłości działania, które realizują dostawcy;
- ▶ Komunikuj się ze wszystkimi interesariuszami. Tylko dzięki komunikacji utrzymasz zaufanie wszystkich stron i gotowość do współpracy.
- ▶ Przeprowadzaj testy, aktualizuj plany i instrukcje. Tworzenie BCP to iteracyjny proces. Wnioski z testów powinny być wdrażane do planów ciągłości działania.

3. Odpowiedzialnie zarządzaj finansami – restrykcje na poziomie międzynarodowym związane ze skalą pandemii COVID-19, a także obawa obywateli przed zarażeniem skutkują zmniejszeniem sprzedaży, rosnącymi kosztami i opóźnieniami w płatnościach. Wszystko to negatywnie wpływa na utrzymanie płynności finansowej wielu firm, której utrata jest głównym powodem bankructwa. Aby jej zapobiec, należy przedsięwziąć określone kroki zaradcze:

- ▶ Oceń wymogi w zakresie kapitału obrotowego i zachowania płynności finansowej w twojej firmie;
- ▶ Zaktualizuj biznesplan i długoterminowe prognozy finansowe;
- ▶ Wymodeluj różne scenariusze sytuacji finansowej, w tym ten najgorszy;

- ▶ Rozważ restrukturyzację finansową i operacyjną firmy;
- ▶ Monitoruj i planuj przepływy pieniężne w tygodniowych okresach, tak aby maksymalizować stan posiadanego kapitału obrotowego i dostosować się do scenariuszy reakcji twoich partnerów handlowych;
- ▶ Przesuń mniej istotne wydatki w czasie, w tym wydatki inwestycyjne;
- ▶ Zredukuj koszty operacyjne;
- ▶ Wykorzystaj dostępne limity kredytowe, skorzystaj z odnowienia akredytyw i gwarancji;
- ▶ Zidentyfikuj składniki majątku, które możesz zbyć w razie potrzeby;
- ▶ Identyfikuj wszystkie możliwości pozyskania zewnętrznego finansowania, w tym skorzystaj z rozwiązań antykryzysowych proponowanych przez rząd;
- ▶ Wdrażaj nowe strategie podatkowe;
- ▶ Renegocjuj terminy spłat dotychczasowych zobowiązań z kredytodawcami. **Sprawdź**, co zrobić, jeśli grozi ci wypowiedzenie kredytu;
- ▶ Przeanalizuj umowy i warunki współpracy z dostawcami i klientami, zrozum wpływ sytuacji np. obliczanie strat, siła wyższa na zobowiązania umowne.

Część 3:

Jak dostosować się do otoczenia w czasach pandemii

Zarządzanie łańcuchem dostaw

Mimo wcześniejszych kryzysów i katastrof mających miejsce na świecie w ostatniej dekadzie (wybuchy wulkanów, tsunami, trzęsienia ziemi itp.) większość firm nie była przygotowana na wyzwania, które przyniosła obecna pandemia.

Już na początku roku wiele przedsiębiorstw mogło odczuć zakłócenia w łańcuchu dostaw ze względu na rozwój epidemii w Chinach. W związku z przyjętymi środkami w coraz większej liczbie krajów producenci znajdują się obecnie pod ogromną presją. Z jednej strony starają się sprostać zwiększonemu popytowi na niektóre produkty. Z drugiej strony muszą stawić czoło problemom z dostawą niezbędnych do produkcji materiałów czy elementów oraz z transportem. Mimo że politycy na poziomie krajowym i europejskim starają się złagodzić konsekwencje powstałych restrykcji dla firm, warto, aby przedsiębiorcy podjęli działania w celu wzmocnienia łańcucha dostaw krótko- i długoterminowo.

Ogólny plan wzmocnienia łańcucha dostaw:

1. Ocena sytuacji:

- ▶ Wielopoziomowa ocena ryzyka popytu i podaży w łańcuchu dostaw;
- ▶ Określenie kluczowych interesariuszy;
- ▶ Identyfikacja najbardziej wrażliwych na sytuacje kryzysowe części łańcucha;
- ▶ Opracowanie scenariuszów kryzysowych na potrzeby skrajnych sytuacji;
- ▶ Opracowanie strategii komunikacji z kluczowymi interesariuszami i klientami.

2. Wdrożenia rozwiązań:

- ▶ Zapewnienie bieżącej komunikacji z głównymi interesariuszami i klientami;
- ▶ Opracowanie wielopoziomowej sieci dostawców z uwzględnieniem ryzyk;

- ▶ Monitorowanie sytuacji z kluczowych części łańcucha dostaw, aby móc natychmiast reagować;
- ▶ Monitorowanie sytuacji w sektorze;
- ▶ W razie potrzeby wykorzystanie alternatywnych ścieżek przepływu towarów;
- ▶ W razie potrzeby wykorzystanie alternatywnych źródeł zaopatrzenia.

3. Planowanie na przyszłość:

- ▶ Opracowanie strategii i mechanizmów umożliwiających przewidywanie i sprawną reakcję na ryzyko;
- ▶ Dobranie kluczowych części łańcucha dostaw pod kątem odporności na ryzyko;
- ▶ Wdrożenie rozwiązań w zakresie Industry 4.0 czy cyfryzacji systemów w celu osiągnięcia wysokiego poziomu transparentności, zwinności i harmonizacji łańcucha dostaw.

Jakie działania mogę podjąć już teraz, aby wzmocnić mój łańcuch dostaw?

Firmy konsultingowe specjalizujące się w doradztwie w zakresie łańcucha dostaw zamieszczają różne propozycje i matryce mogące pomóc firmom w obecnej sytuacji. Każda z nich ma pewne obszary i elementy wspólne.

Dostawcy

Postaraj się zmapować jak najwięcej warstw swojego łańcucha dostaw (Tier-1, Tier-2 itd.). Zdeterminuj swoich kluczowych dostawców. Określ zakłócenia występujące u twoich dostawców, które wpływają na ich produktywność. Postaraj się dowiedzieć, w jaki sposób reagują oni na obecne zakłócenia (praca zdalna, elastyczne godziny pracy) i w jaki sposób

wpływa to na ich produktywność. Określ również zakłócenia oraz ryzyka mogące wystąpić u poszczególnych dostawców w najbliższej przyszłości. Postaraj się dowiedzieć, czy i jaki plan awaryjny ma dany dostawca. Odpowiedz sobie na pytanie, jak bardzo dane problemy mogą zakłócić twój łańcuch dostaw? Zidentyfikuj potencjalnych alternatywnych dostawców w najbardziej dotkniętych przez obecną sytuację obszarach. Przeanalizuj umowy z twoimi bezpośrednimi dostawcami pod kątem odpowiedzialności w przypadku niekompletnej dostawy lub jej braku i zastanów się, jakie masz możliwości reakcji, jeśli dostawca powoła się na klauzule dotyczące siły wyższej.

Magazyn

Określ stan zapasów swoich towarów. Zastanów się, czy powinieneś zabezpieczyć zapasy dla konkretnych klientów. Sprawdź, czy masz możliwość bieżącego śledzenia przesyłek, aby sprawnie reagować na oczekiwania klientów. Postaraj się również określić zapotrzebowanie kluczowych klientów na twoje towary w najbliższym czasie.

Transport

Określ szlaki swojego zaopatrzenia – niektóre mogą być szczególnie wrażliwe na nakładane restrykcje. Zidentyfikuj obecne problemy i potencjalne ryzyka, które występują lub mogą wystąpić u dostawcy usług logistycznych. Postaraj się dowiedzieć, czy i jaki plan awaryjny ma dany dostawca oraz jakie potencjalne działania możesz podjąć, aby również załagodzić te ryzyka. Zidentyfikuj alternatywne środki transportu w obecnej sytuacji i postaraj się je wcześniej zarezerwować.

Sprzedaż

Zidentyfikuj swoich klientów, postaraj się określić tych, którzy są kluczowi dla twojej firmy. Zadbaj o dobrą komunikację z klientami,

aby monitorować na bieżąco ich potrzeby. Zastanów się, jak dobrze znasz swoich klientów i jak duże jest prawdopodobieństwo ich utraty na rzecz konkurencji. Określ zakłócenia występujące u twoich klientów, które wpływają na ich zamówienia. Postaraj się dowiedzieć, w jaki sposób reagują oni na obecne zakłócenia (praca zdalna, elastyczne godziny pracy) i w jaki

sposób wpływa to na popyt na twój towar. Określ zakłócenia oraz ryzyka mogące wystąpić u poszczególnych klientów w najbliższej przyszłości. Postaraj się dowiedzieć, czy i jaki plan awaryjny ma dany klient. Określ, jak bardzo dane problemy mogą zakłócić twój łańcuch dostaw, jaki będą one miały wpływ na twoją produkcję.

Lista kontrolna dla twojej firmy

Odpowiedź

Dostawcy

Z jakich dostawców (także Tier-2 czy Tier-3) składa się mój łańcuch dostaw?

Kim są moi kluczowi dostawcy?

Jakie zakłócenia występują u moich dostawców? W jaki sposób radzą sobie oni z nimi?

Jakie zakłócenia mogą wystąpić w najbliższym czasie u moich dostawców?

Czy i jakie plany awaryjne mają moi dostawcy?

Jak bardzo te potencjalne problemy mogą zakłócić mój łańcuch dostaw?

Kto może być moim alternatywnym dostawcą w najbardziej dotkniętych przez obecną sytuację obszarach?

Co jest zapisane w umowach z moimi bezpośrednimi dostawcami pod kątem odpowiedzialności w przypadku niekompletnej dostawy lub jej braku?

Jakie mam możliwości reakcji, jeśli dostawca powoła się na klauzule dotyczące siły wyższej?

Magazyn

Jaki jest obecny stan zapasów moich towarów?

Czy powinienem zabezpieczyć zapasy dla konkretnych klientów?

Czy mam możliwość bieżącego śledzenia przesyłek, tak aby móc reagować na oczekiwania klientów?

Jakie jest zapotrzebowanie kluczowych klientów na moje towary w najbliższym czasie?

Transport

Jakie są szlaki mojego zaopatrzenia?

Jakie są aktualne problemy i potencjalne ryzyka, które występują lub mogą wystąpić u dostawcy usług logistycznych?

Czy i jaki plan awaryjny ma dany dostawca oraz jakie potencjalne działania mogę podjąć, aby również załagodzić te ryzyka?

Jakie są alternatywne środki transportu i trasy w obecnej sytuacji?

Sprzedaż

Kto jest moim klientem, którzy z nich są kluczowi?

W jaki sposób mogę się komunikować z moimi klientami, aby monitorować na bieżąco ich potrzeby?

Jak duże jest prawdopodobieństwo utraty klientów na rzecz mojej konkurencji?

Jakie zakłócenia występują u moich klientów, które jednocześnie mają wpływ na ich zamówienia?

Czy i jakie plany awaryjne mają moi klienci?

Jak bardzo te potencjalne problemy mogą zakłócić mój łańcuch dostaw?

Pomyśl o sprzedaży online!

Koronawirus jeszcze bardziej napędził sprzedaż internetową kosztem zakupów w sklepach stacjonarnych. Zauważalne są nie tylko gwałtowne spadki na giełdach, których efektem jest między innymi wstrzymanie importu oraz eksportu do rejonów najbardziej zagrożonych. Nawet tak silny i dynamiczny obszar, jakim bez wątpienia jest e-commerce, także musi przygotować się na zupełnie nowe wyzwania. Wykorzystaj ten czas, by zapoznać się z narzędziami online wspierającymi sprzedaż. Poniżej wybraliśmy narzędzia, które łączą ważną cechę – wszystkie zostały stworzone w Polsce. Wszystkie ułatwiają sprzedaż, oszczędzają czas i prowadzą do automatyzacji procesów, które współczesna technologia może wykonywać lepiej niż człowiek. Na tym polega ich przewaga, ponieważ dzięki niej zyskasz czas na pracę z tymi aspektami sprzedaży, których narzędzia nie potrafią wykonać, takimi jak np. dbanie o relacje biznesowe oparte na kontakcie z drugim człowiekiem. Szczegółową mapę narzędzi wspierających sprzedaż możesz pobrać [tutaj](#).

Jakie narzędzia pomogą zwiększyć Ci sprzedaż?

Krok 1. Planowanie

Zaplanuj pracę własną i zespołu:

NOZBE Teams

aplikacja do zarządzania zadaniami i projektami

Krok 2. Zarządzaj firmą i sprzedażą

Zarządzaj całą firmą online:

platforma online do zarządzania firmą

Zaplanuj i zarządzaj całym procesem sprzedaży:

platforma CRM online

Kontroluj proces sprzedaży ze wsparciem asystenta:

mobilny asystent sprzedaży

Krok 3. Dotrzyj do klienta z produktem/usługą

Realizuj działania marketingu online z jednego miejsca:

platforma do zarządzania marketingiem online

platforma do personalizowania komunikacji marketingowej

Samodzielnie stwórz landing page:

platforma do tworzenia landing page

Wyślij do klienta e-mail sprzedażowy:

platforma do kompleksowego e-mail marketingu

Analizuj swoje profile firmowe w mediach społecznościowych:

platforma do analizy firmowych profili w mediach społecznościowych

Marketing i sprzedaż w jednym miejscu:

platforma do marketingu i sprzedaży online

Krok 4. Rozmowa z klientem

Porozmawiaj z klientem odwiedzającym stronę firmową:

widżet umożliwiający rozmowy z klientami wchodzącymi na strony firmowe

aplikacja do rozmów z klientami na stronie

aplikacja umożliwiająca konwersację online z klientem na stronie

Krok 5. Ofertowanie

Dowiedz się, czy klient faktycznie chce od ciebie kupić:

aplikacja wspierająca sprzedaż i relacje z klientami

Zaplanuj spotkanie z klientem:

aplikacja do umawiania spotkań

Przedstaw klientowi ofertę osobiście, ale i online oraz porozmawiaj o szczegółach współpracy:

aplikacja umożliwiająca transmisję webinarów i spotkań online

Krok 6. Finalizuj sprzedaż

Podpisz umowę z klientem online:

platforma do zdalnego podpisywania dokumentów i umów

Część 3:

Jak dostosować się do otoczenia w czasach pandemii

Zarządzanie komunikacją wewnętrzną i zewnętrzną

W czasie dużych niepewności i zmian kluczową rolę w firmie odgrywa komunikacja. To duże wyzwanie dla wielu organizacji, bo często będzie musiało być wprowadzone na taką skalę po raz pierwszy.

Ważne jest, aby od początku rozróżnić dwa obszary komunikacji:

- ▶ wewnętrzna: do współpracowników,
- ▶ zewnętrzna: do dostawców i kontrahentów oraz do klientów.

Niezależnie od obszaru komunikacji i grupy odbiorców najważniejsze na początek jest:

- ▶ Oddelegowanie konkretnej osoby w firmie, która zajmie się całą komunikacją;
- ▶ Dbanie o to, aby w okresie tak dużej niepewności i zmian komunikacja była ciągła i wszyscy zainteresowani mieli dostęp do aktualnych informacji;
- ▶ Komunikowanie faktów, a nie emocji – w czasie pandemii każdy, niezależnie od zawodu i stanowiska oraz wieku, poddany jest dużemu stresowi, dlatego należy unikać dodatkowych komunikatów nacechowanych emocjonalnie.

Komunikacja wewnętrzna

Komunikacja wewnętrzna to komunikacja wewnątrz firmy, której celem jest bieżąca informacja pracowników o najważniejszych decyzjach i zmianach dotyczących przedsiębiorstwa, osób zatrudnionych, a także ofercie dla klienta zewnętrznego.

Konieczne poinformuj mailowo pracowników o:

- ▶ Zasadach bezpieczeństwa w związku z rozprzestrzeniającą się pandemią koronawirusa (więcej o samych zasadach można było przeczytać w jednym z poprzednich podrozdziałów):
  - jak firma jest przygotowana na tę sytuację i z jakich możliwości mogą korzystać pracownicy (np. z płynów dezynfekujących czy rękawiczek ochronnych),

- jak powinien zachować się pracownik w przypadku złego samopoczucia,
- jeśli pracownicy mają dostępną prywatną opiekę medyczną – jakie usługi świadczy dostawca w okresie pandemii.
- ▶ Zmianie w formie świadczenia pracy przez pracownika:
  - upewnienie pracownika o tym, czy firma podczas pandemii działa i na jakich zasadach,
  - jeśli firma wprowadziła pracę zdalną – na jakich zasadach się ona odbywa i z jakich narzędzi ma korzystać pracownik,
  - jeśli firma zmieniła godziny pracy lub sposób obsługi klienta (obsługa ograniczonej liczby klientów z zachowaniem zasad bezpieczeństwa i odpowiednich odstępów).
- ▶ Zbliżających się wypłatach:
  - jeśli nie ma problemu z bieżącą płynnością firmy, należy uspokoić pracowników i zapewnić o ciągłości w wypłacie wynagrodzeń,
  - jeśli spodziewane są opóźnienia w wypłacie wynagrodzeń lub wypłata w transzach, konieczne jest poinformowanie o tym pracowników jak najszybciej – tak aby mogli oni odpowiednio planować swoje prywatne wydatki oraz zgłaszać trudne sytuacje finansowe.

Pamiętaj, że ciągła i jasna komunikacja z pracownikami jest obowiązkiem pracodawcy. Zapewni to bezpieczeństwo fizyczne zespołu, a także komfort psychiczny i pozwoli łatwiej przetrwać niepewny czas. Jeśli masz niewielki zespół, po wysłaniu informacji mailowej możesz zdecydować się na rozmowy telefoniczne z każdą z osób, aby pokazać indywidualne podejście i dać przestrzeń do zadawania dodatkowych pytań.

Komunikacja zewnętrzna

Komunikacja zewnętrzna to wszystkie informacje, które należy przekazać na zewnątrz firmy – do kontrahentów, dostawców i klientów – o najważniejszych decyzjach i zmianach wpływających na zakres świadczonych usług i współpracę z partnerami.

Komunikacja z dostawcami i kontrahentami

Konieczne poinformuj mailowo partnerów biznesowych o:

- ▶ Wszelkich zmianach dotyczących funkcjonowania firmy na czas pandemii:
  - nowych godzinach pracy siedziby firmy, magazynów itp.,
  - ewentualnej pracy zdalnej twoich pracowników.
- ▶ Polityce bezpieczeństwa firmy na czas pandemii:
  - ograniczeniu do niezbędnego minimum bezpośrednich spotkań biznesowych,
  - specjalnych wytycznych dotyczących dostaw towarów,
  - zasadach bezpieczeństwa stosowanych przez twoich pracowników i obowiązujących kontrahentów, jeśli odbywają się jakieś spotkania bezpośrednie (np. limit osób, obowiązek noszenia maseczek ochronnych).
- ▶ Zmianach w płatnościach zobowiązań:
  - sposobie dostarczania faktur, np. wyłącznie mailowo,
  - ewentualnych opóźnieniach w płatnościach związanych z nowymi procedurami w firmie lub ograniczoną płynnością finansową.

Komunikacja z klientami

Niezależnie od tego, czy firma oferuje usługi i produkty w formule B2B czy B2C, należy szczególną uwagę położyć na dokładną

komunikację z klientami, bo to od ich zrozumienia aktualnej sytuacji, w której znajduje się przedsiębiorstwo, często może zależeć, czy pozytywnie przejdzie przez czas kryzysu.

W komunikacji z klientami zadbaj o poinformowanie:

- ▶ Jak w dobie pandemii działa firma:
  - nawet jeśli nic się w tym zakresie nie zmieniło – wtedy tym bardziej warto przypomnieć, że klienci nieprzerwanie mogą korzystać z usług organizacji,
  - wskazać środki i zasady, które stosuje, aby zabezpieczyć własnych pracowników – warto pochwalić się tym, że firma przestrzega nakazów Głównego Inspektora Sanitarnego.
- ▶ Jakie środki bezpieczeństwa zostały podjęte przez firmę, aby zapobiec rozprzestrzenianiu się wirusów:
  - w szczególności, jeśli klient ma bezpośredni kontakt z usługą/produktem, np. usługi taksówkarskie, sklepy spożywcze, usługi kurierskie.
- ▶ O wstrzymaniu świadczenia usług przez firmę (jeśli taka sytuacja ma miejsce):
  - od kiedy nastąpi takie wstrzymanie,
  - czy istnieje inny sposób na skorzystanie z usług,
  - w jaki sposób klienci otrzymają informację, że firma znów działa,
  - ewentualnych opóźnieniach z tym związanych np. w realizacji dostaw.
- ▶ O angażowaniu się firmy w działania CSR (jeśli taka sytuacja ma miejsce):
  - jakie działania podejmuje firma i jaki problem chce rozwiązać,
  - czy i jak klienci mogą przyłączyć się do działania.
- ▶ O wdrożeniu nowych usług na czas pandemii, np. opcji dostawy produktu czy płatnościach zbliżeniowych.

- ▶ Własnych pracowników – jakie komunikaty są wysyłane do klientów, tak aby pracownicy nie przekazywali błędnych lub nieaktualnych informacji na zewnątrz.

Jeśli firma posiada stronę internetową lub stronę na Facebooku, konieczne jest zaktualizowanie informacji dla klientów na podstawie powyższych punktów.

Pamiętaj, że choć komunikatów do przekazania jest dużo, warto pisać o nich krótko i treściwie, i zawrzeć jak najwięcej informacji w jednym e-mailu – jeśli klienci zaczną dostawać od firmy po kilka e-maili, potraktują je jak spam.

Nie zapominaj, że w komunikacji z klientami nie trzeba posługiwać się wyłącznie wiadomościami e-mail. Część informacji, np. o nowych godzinach otwarcia sklepu lub dodatkowych promocjach warto przekazać także kanałami social media.

POMYSŁ:

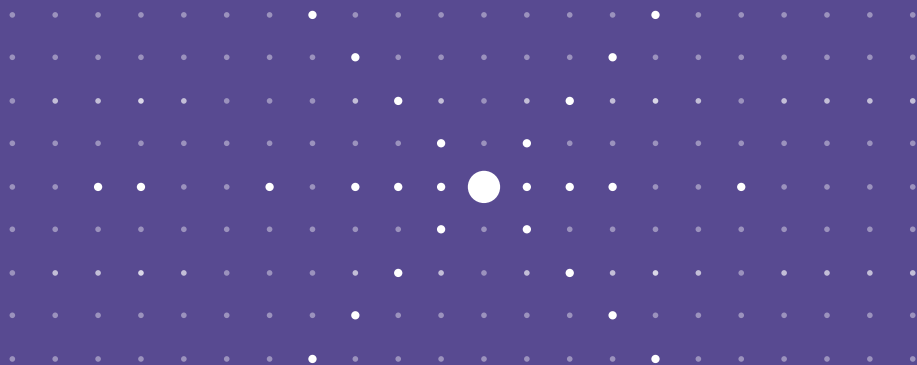
Jeśli w obecnej sytuacji wyjątkowo potrzebujesz wsparcia swoich klientów, może warto rozpocząć mniej bezosobową komunikację i np. nagrać krótki materiał wideo, w którym przedsiębiorca/pracownicy podzielą się z fanami swojej strony na Facebooku nadchodzącymi wyzwaniem i opowiedzą zainteresowanym, jak można wspomóc firmę w tym trudnym okresie, np. korzystając z opcji zamówień na wynos w przypadku restauracji.

UNIKAJ:

- ▶ Emocjonalnych komunikatów, które mogą stresować odbiorców.
- ▶ Bagatelizowania i wyśmiewania sytuacji.
- ▶ Publicznego narzekania na brak wsparcia.

Jeśli potrzebujesz inspiracji w komunikacji z klientem zewnętrznym, zobacz, jak to robią duże korporacje, od których każdy dostał już kilkanaście wiadomości dotyczących przeciwdziałaniu pandemii, i dostosuj ich sposoby komunikacji do realiów swojej firmy.

Część 4: Gdzie szukać informacji

Część 4:

Najważniejsze instytucje i punkty kontaktowe

Gdzie szukać wsparcia? Lista źródeł

Jeśli poszukujesz aktualnych informacji na temat obecnej sytuacji związanej z pandemią koronawirusa, poniżej prezentujemy kompleksowy zestaw źródeł oraz instytucji, dzięki którym znajdziesz rzetelne i aktualne informacje.

Informacje ogólne

Główna strona informacyjna rządu.

Wszystkie publikowane na tej stronie informacje to oficjalne komunikaty potwierdzone przez Ministerstwo Zdrowia lub Główny Inspektorat Sanitarny, opracowane na podstawie danych ECDC oraz WHO.

- ▶ Aktualny wykaz zarażeń koronawirusem sprawdzisz [tutaj](#).
- ▶ [Lista szpitali zakaźnych](#).

- ▶ Pomoc dla potrzebujących. Nie możesz wychodzić z domu i potrzebujesz pomocy takiej jak np. zrobienie zakupów lub wręcz odwrotnie, chcesz pomóc? [Skontaktuj się z ośrodkiem pomocy społecznej w twojej okolicy](#).
- ▶ [Główny Inspektorat Sanitarny](#). Skontaktuj się z pracownikiem Państwowej Inspekcji Sanitarnej – znajdź najbliższą stację [Lista stacji sanitarno-epidemiologicznych](#). Dodatkowo – każda powiatowa stacja sanitarna prowadzi konto na Facebooku i pokazuje dokładne dane o zarażeniu w twojej okolicy.
- ▶ [Narodowy Fundusz Zdrowia](#) – sprawdź odpowiedzi na najczęściej zadawane [pytania](#).

pacjent.gov.pl

Serwis Ministerstwa Zdrowia i NFZ

- ▶ Czym jest koronawirus, jakie są objawy, jak się zabezpieczyć
- ▶ Internetowe konto pacjenta
- ▶ Wirtualny asystent
- ▶ E-recepta
- ▶ E-zwolnienie lekarskie

Nie wiesz, gdzie załatwić swoją sprawę? Szukasz najbliższego urzędu stanu cywilnego, urzędu miasta albo komendy policji? Znajdź go w wyszukiwarce [instytucji publicznych](#).

[Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej](#) przygotowało specjalną stronę, gdzie zebrało szereg informacji:

- ▶ [Dofinansowanie do wynagrodzeń](#)
- ▶ [Pożyczki dla mikroprzedsiębiorców](#)
- ▶ [Wsparcie dla ponad dwóch milionów osób. Odpowiadamy na pytania dotyczące świadczenia postojowego](#)
- ▶ [Kto może liczyć na zwolnienie ze składek ZUS? Odpowiadamy](#)
- ▶ [Wsparcie dla firm. Podpowiadamy, jak uzyskać pomoc](#)
- ▶ [Wsparcie dla samozatrudnionych. Odpowiadamy na pytania](#)
- ▶ [Pożyczka dla mikroprzedsiębiorców. Na jakich warunkach można skorzystać ze wsparcia?](#)

Informacje dla przedsiębiorców

Na stronie [biznes.gov.pl](#) możesz sprawdzić obowiązujące i planowane rozwiązania oraz propozycje wsparcia dla przedsiębiorców

- ▶ Ogólne zalecenia dla przedsiębiorców – zasady do sprawdzenia [tutaj](#).
- ▶ **Podatki:**
  - [Umorzenie zaległości podatkowych](#)
  - [Odroczenie terminu zaległości podatkowych](#)
  - [Rozłożenie na raty zaległości podatkowych](#)
  - [e-Deklaracje pozwalają na rozliczanie podatków bez wizyty w urzędzie skarbowym](#)
- ▶ **Składki ZUS:**
  - [Ulgi dla przedsiębiorców w związku z koronawirusem](#)
  - Odroczenie terminu płatności składek, zawieszenie spłaty umowy o rozłożenie zadłużenia na raty, zawieszenie spłaty umowy o odroczeniu terminu płatności składek na 3 miesiące – [pobierz wniosek](#). Po więcej informacji, kliknij [tutaj](#).
  - [Świadczenia chorobowe dla osób objętych obowiązkową kwarantanną po przekroczeniu granicy](#) – wymagane dokumenty, wzory oświadczeń.
- ▶ [Doradca w sprawie ulg i umorzeń](#) – doradca zaproponuje przedsiębiorcy najdogodniejszą formę spłaty należności (np. rozłożenie na raty lub odroczenie) oraz pomoże w wypełnieniu dokumentacji niezbędnej do udzielenia ulgi i poinformuje o etapach rozpatrywania wniosku.
- ▶ Załatw sprawy urzędowe on-line na [obywatel.gov.pl](#).
- ▶ Sprawdź, jak funkcjonują urzędy skarbowe – [tutaj](#) wyszukaj swój urząd.
- ▶ Urzędy pracy – znajdź najbliższy za pomocą [wyszukiwarki](#).

Informacje dla uczniów i studentów

Aktualne informacje na temat terminów egzaminów, nowelizacje przepisów w kwestii nauki zdalnej są dostępne [tutaj](#).

- ▶ Darmowa platforma materiałów rekomendowanych przez nauczycieli. Więcej informacji: epodreczniki.pl.
- ▶ Studenci i nauczyciele akademicy mogą korzystać z platformy e-learningowej [Navoica](#). Więcej informacji pod adresem e-mail: mooc_help@opi.org.pl.

Informacje dla podróżujących

W związku z rozwojem sytuacji epidemiologicznej w Europie MSZ RP uruchomiło infolinię dotyczącą możliwości przekraczania granic.

Informacje można uzyskać pod numerem telefonu **+48 22 523 8880**.

- ▶ lotdodomu.com – w ramach operacji #LOTdoDomu rząd polski i Polskie Linie Lotnicze LOT zorganizują specjalne loty czarterowe w różne regiony świata, aby umożliwić powrót do domu naszym rodakom i uprawnionym do tego cudzoziemcom.
- ▶ [Świadczenia chorobowe dla osób objętych obowiązkową kwarantanną po przekroczeniu granicy](#) – wymagane dokumenty, wzory oświadczeń.

Informacje dla rodziców

Informacje dotyczące zamknięcia szkół, szczegóły zasiłku opiekuńczego są dostępne i zebrane [tutaj](#).

[Dodatkowy zasiłek opiekuńczy – wymagane dokumenty, zasady](#).

Pomoc prawna

Każdy, kto w wyniku epidemii koronawirusa nie może pokryć kosztów usług prawnych, ma możliwość skorzystania z działającej nieodpłatnej pomocy prawnej. Z prawnikami oraz doradcami obywatelskimi można konsultować się zdalnie – telefonicznie lub online. Więcej informacji można uzyskać pod tym [adresem](#) oraz na stronach internetowych urzędów starostwa powiatowego i urzędów gmin na obszarze danego powiatu.

Wsparcie psychologiczne

Nowe informacje dopływają do nas non stop. Wiele z nich to fake news siejące tylko jeszcze większą panikę. W sytuacji, gdy doświadczasz kryzysu psychicznego lub zauważasz go u bliskiej osoby, skontaktuj się ze specjalistami.

- ▶ Wykaz centrów zdrowia psychicznego wraz z danymi kontaktowymi znajdziesz na stronie: www.czp.org.pl. Skorzystaj również z [mapy](#) z danymi teled adresowymi.
- ▶ Wykaz środowiskowych centrów zdrowia psychicznego z danymi teled adresowymi znajdziesz [tutaj](#).
- ▶ Bezpłatny całodobowy telefon do Centrum Wsparcia prowadzonego przez Fundację ITAKA. Pod numerem **800 70 2222** przez wszystkie dni tygodnia dyżurują specjaliści: psychologowie, psychoterapeuci, psychiatry.
- ▶ Całodobowy telefon zaufania dla dzieci i młodzieży Fundacji Dajemy Dzieciom Siłę: **116 111**.

Wojska Obrony Terytorialnej na polecenie ministra obrony narodowej uruchomiły pod numerem telefonu **800 100 102** specjalną, całodobową i bezpłatną infolinię ze wsparciem psychologicznym dla osób znajdujących się w kryzysie związanym z kwarantanną lub leczeniem COVID-19. Specjalistyczna pomoc udzielana jest przez psychologów wojskowych WOT.

- ▶ Wsparcie psychologiczne dla pracowników służby zdrowia kieruje Fundacja Polskiego Centrum Pomocy Międzynarodowej i Medyczny Zespół Ratunkowy PCPM. Więcej informacji na ten temat znajdziesz, klikając w [link](#).

Ważne infolinie

- ▶ **800 190 590** – całodobowa infolinia Narodowego Funduszu Zdrowia, jeśli nie wiesz, jak postępować w sytuacji podejrzenia zarażenia koronawirusem;
- ▶ **22 560 16 00** – specjalna linia telefoniczna ZUS, jeśli szukasz informacji o dodatkowym zasiłku opiekuńczym;
- ▶ **22 505 11 88** – infolinia PZU Zdrowie;
- ▶ **22 560 16 00** – infolinia ZUS;
- ▶ **22 523 8880** – infolinia #LotDoDomu;
- ▶ **801 333 444** – infolinia Poczty Polskiej – informacja o zmianach funkcjonowania;
- ▶ **703 200 200** – płatna infolinia PKP Intercity (w godz. 9–17); informacja o kursowaniu pociągów międzynarodowych: **800 190 590**.

Skontaktuj się z PFR i dowiedz się więcej:

- ▶ zadzwoń pod numer **800 800 120** lub **+48 22 703 43 00** (konsultanci są dostępni od poniedziałku do piątku w godz. 8–17);
- ▶ wyślij e-mail na: info@pfr.pl – odpowiadamy na wszystkie wiadomości.

